

İĞDIR YÖRESİ BAYATI GELENEĞİ

(Yüksek Lisans Tezi)

Cansu DAŞDEMİR

Kütahya - 2017

T.C.
DUMLUPINAR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

İĞDIR YÖRESİ BAYATI GELENEĞİ

Danışman:
Yrd. Doç. Dr. Erdal ADAY

Hazırlayan:
Cansu DAŞDEMİR

Kütahya – 2017

Kabul ve Onay

Cansu DAŞDEMİR'in hazırladığı "İğdir Yöresi Bayatı Geleneği" başlıklı Yüksek Lisans tez çalışması, jüri tarafından lisansüstü yönetmeliğinin ilgili maddelerine göre değerlendirilip oybirliği / oyçokluğu ile kabul edilmiştir.

...../...../2017

Tez Jürisi	İmza	
	Kabul	Red
Yrd. Doç. Dr. Erdal ADAY (Danışman)		
Yrd. Doç. Dr. Gökhan Tarıman CENİKOĞLU		
Yrd. Doç. Dr. Satı KUMARTAŞLIOĞLU		

Doç. Dr. Fatih KIRIŞIK

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü

Yemin Metni

Yüksek lisans tezi olarak sunduğum “İğdir Yöresi Bayatı Geleneği” adlı çalışmamın, tarafımdan bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım kaynakların kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

...../...../2017

Cansu DAŞDEMİR

Özgeçmiş

1 Nisan 1992 yılında Iğdır’da doğdu. İlköğrenimini ve ortaöğrenimini İnönü İlköğretim Okulunda tamamladı. Lise öğrenimini Iğdır Anadolu Lisesinde tamamladı. 2011 yılında Kütahya Dumlupınar Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümüne giriş yaptı ve 2015 yılında mezun oldu. Aynı yıl, Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Yüksek Lisans programında öğrenci olmaya hak kazandı ve halen yüksek lisans çalışmalarına devam etmektedir.

ÖZET

İĞDIR YÖRESİ BAYATI GELENEĞİ

DAŞDEMİR, Cansu

Yüksek Lisans Tezi, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı

Tez Danışmanı: Yrd. Doç. Dr. Erdal ADAY

Ekim, 2017, 282 sayfa

Mâni, Anonim halk şiirinin önemli bir cephesini teşkil eder. Mânilerimizde Türk gelenek-görenekleri, Türkçenin söz varlığı ve kültür hazinesi saklıdır. Halkın duygusunu, inancını, acısını, zevkini nakşettiği bu ürün asırlar boyu sözlü gelenek sayesinde varlığını sürdürmüştür.

Ilıman bir iklim özelliğine sahip olan ve doğa güzelliği ile Doğunun Çukurova'sı olarak adlandırılan Iğdır, millî kültürümüz açısından da son derece zengin bir geçmişe sahiptir. Üzerine pek araştırma yapılmayan Iğdır mânilerini hem yazılı ortama geçirmek hem de bu mâniler üzerine bilimsel çalışma yaparak bilim dünyasına katkıda bulunmak için bu çalışmayı başlattık. Bu yaptığımız çalışma Iğdır'da derlenmiş mâniler ile sınırlıdır ve üç ana bölümden oluşmaktadır.

Çalışmamızın birinci bölümünde Türk halk edebiyatında mâni kavramı verilmiş, mânilerin tarihi süreci incelenmiş, araştırmacıların mâni üzerine yaptıkları tasniflere yer verilmiş ve Iğdır mânilerinin diğer anonim halk edebiyatı türleri ile ilişkisi incelenmiştir.

İkinci bölümde Iğdır'da mâni söyleme geleneği değerlendirilmiş ve derlenen Iğdır mânileri konu, hazırlanış- uygulanış ve şekil bakımından olmak üzere üç ana tasnife tabi tutulmuştur.

Üçüncü bölümde ise Iğdır mânileri içerik olarak incelenmiş ve halk bilim unsurları tespit edilmiştir.

Sonuç olarak; derlenen mâniler üçüncü dizeleri baz alınarak alfabetik bir şekilde sıralanmış ve mânilerin içerisinde geçen arkaik kelimelerden bir sözlük oluşturularak anlamlandırılmaya çalışılmıştır. En son kısımda ise kaynakça, yazılı ve sözlü olmak üzere iki kısımdan oluşturulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Iğdır, Anonim Halk Şiiri, Mâni, Tasnif.

ABSTRACT

BAYATI TRADITION OF IGDIR TERRITORY

DAŞDEMİR, Cansu

Master Thesis, Department of Turkish Language and Literature

Supervisor: Asst. Prof. Erdal ADAY

October, 2017, 282 pages

Mânîs constitutes an important pillar of anonymous folk poetry. Turkish customs, Turkic speaking and cultural treasure are reserved in our mânîs. This product, which the people embraced their feelings, their beliefs, their pain, their pleasure, maintained their existence for centuries.

Having a temperate climatic characteristic and being called Çukurova of east by nature beauty, Iğdır has a very rich past in terms of our national culture. We have started this study to contribute to the world of science by carrying out both research and writing studies on Iğdır mânîs which have not been subjected to much research. This work we have done is limited to those collected in Iğdır and consists of three main parts.

In the first part of our work, the concept of mânî in Turkish folk literature was given, the historical process of the mânî were examined, the classification of the researchers on the mânîs was given and the relation of the Iğdır mânîs with other anonymous folk literature types was examined.

In the second part, the tradition of saying mânî in Iğdır was evaluated and the compiled Iğdır mânî were classified in three main sections.

In the third part, Iğdır mânîs were examined as content and folk science elements were identified.

As a result; the compiled sentences were arranged in alphabetical order according to the third lines and tried to be understood by making a dictionary from the archaic words in the bodies. In the last part, the welding recorder is divided into two parts as written and oral sources.

Keywords: Iğdır, Anonymous folk poetry, Mani, Categorization.

İÇİNDEKİLER

Sayfa

ÖZET.....	v
ABSTRACT	vi
İÇİNDEKİLER	vii
KISALTMALAR.....	xii
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

TÜRK HALK EDEBİYATINDA MÂNİ HAKKINDA GENEL BİLGİLER

1.1. TÜRK HALK EDEBİYATINDA MÂNİ.....6

1.1.1. Mâni Adı ile İlgili Görüşler	6
1.1.2. Mâni ile İlgili Tanımlar	7
1.1.3. Mâniye Verilen Diğer İsimler.....	9
1.1.4. Mâninin Kısa Tarihçesi	9
1.1.5. Mâninin Şekil Özellikleri	13
1.1.5.1. Kâfiye- Redif.....	13
1.1.5.2. Ölçü ve Durak	15
1.1.5.3. Mânilerde Dize Sayısı	17
1.1.6. Mânilerde İlk İki Dizenin Doldurma Olup Olmadığına Dair Görüşler	21
1.1.7. Mânilerde Geçen Başlıca Temalar.....	23
1.1.8. Mânilerin Tasnifi	25
1.1.8.1. Şekil Bakımından Mânilerin Tasnifi	25
1.1.8.2. Konu ve Söyleniş Ortamına Göre Mânilerin Tasnifi	26

1.2. IĞDIR MÂNİLERİNİN DİĞER ANONİM HALK EDEBİYATI TÜRLERİ İLE İLİŞKİSİ.....27

1.2.1. Mâni-Ninni	27
1.2.2. Mâni- Ağıt	29
1.2.3. Mâni-Bilmece	31
1.2.4. Mâni- Alkış- Kargış.....	33
1.2.5. Mâni-Nasihât	34
1.2.6. Mâni- Deyim.....	35
1.2.7. Mâni- Halk Hikâyesi	36

İKİNCİ BÖLÜM

IĞDIR'DA MÂNİ SÖYLEME GELENEĞİ VE IĞDIR MÂNİLERİNİN TASNİFİ ÜZERİNE

2.1. IĞDIR'DA MÂNİ SÖYLEME GELENEĞİ.....38

2.2. IĞDIR MÂNİLERİNİN TASNİFİ.....41

2.2.1. Şekil Yönünden Mâniler.....	45
2.2.1.1. Hece Sayısı Bakımından Mâniler.....	45
2.2.1.1.1. Hece Sayısı Yediden Az Olan Mâniler	45
2.2.1.1.2. Hece Sayısı Yedi Olan Mâniler.....	46
2.2.1.1.3. Hece Sayısı Yediden Çok Olan Mâniler	46
2.2.1.2. Mısralarına Göre Mâniler.....	47
2.2.1.2.1. Düz Mâniler.....	47
2.2.1.2.2. Cinaslı Mâniler.....	47
2.2.1.2.3. Yedekli(Artık) Mâniler.....	48
2.2.1.3. Kafiye Örgüsüne Göre Mâniler.....	49
2.2.1.3.1. Kafiyesi a a x a Şeklinde Olan Mâniler.....	49
2.2.1.3.2. Kafiyesi a a a a Şeklinde Olan Mâniler	49
2.2.1.3.3. Kafiyesi a a b b Şeklinde Olan Mâniler	50
2.2.1.3.4. Kafiyesi x a x a Şeklinde Olan Mâniler	51
2.2.1.3.5. Kafiyesi a x x a Şeklinde Olan Mâniler	51
2.2.1.3.6. Kafiyesi a b a b Şeklinde Olan Mâniler	52
2.2.2. Hazırlanış ve Uygulanışlarına Göre Mâniler.....	52
2.2.2.1. Niyet Mânileri	52
2.2.2.2. Karşılıklı Mâniler	53
2.2.2.3. İş Yaparken Söylenen Mâniler.....	54
2.2.2.4. Sorulu-Cevaplı Mâniler.....	54
2.2.2.5. Ağıt Olarak Söylenen Mâniler	55
2.2.2.6. Saya Mânileri	55
2.2.2.7. Katar Mânileri	56
2.2.3. Konularına Göre Mâniler.....	56
2.2.3.1. Sevda Mânileri	57
2.2.3.1.1. Abartma	57
2.2.3.1.2. Sitem.....	58
2.2.3.1.3. Övgü	58
2.2.3.1.4. Sevdadan Hastalanma ve Ölüm.....	59
2.2.3.1.5. Ayrılık	59
2.2.3.1.6. Pişmanlık.....	60
2.2.3.1.7. Dilek	61
2.2.3.1.8. Tehdit.....	61
2.2.3.1.9. Dedikodu	62
2.2.3.1.10. Fedâkarlık.....	62
2.2.3.1.11. Küskünlük	63
2.2.3.1.12. Özlem	63
2.2.3.1.13. Sabır- Sabırsızlık	64
2.2.3.1.14. Mutluluk	64
2.2.3.1.15. Sadakat	64
2.2.3.1.16. Kıskançlık.....	65
2.2.3.1.17. Sitem.....	65
2.2.3.1.18. Küçümseme	66
2.2.3.1.19. Endişe	66
2.2.3.1.20. Çapkınlık	66
2.2.3.1.21. Sevgilinin Güzelliği.....	67
2.2.3.1.22. Araya Engellerin Girmesi.....	67

2.2.3.2. Şehir Mânileri.....	68
2.2.3.3. Cinsel Konulu Mâniler	69
2.2.3.4. Ramazan Mânileri	69
2.2.3.5. Milli Hislerle Söylenmiş Mâniler.....	69
2.2.3.6. Mektup Mânileri.....	70
2.2.3.7. Hayvanlarla İlgili Mâniler.....	70
2.2.3.8. Askerlik Mânileri	70
2.2.3.9. Gelin-Kaynana Mânileri.....	71
2.2.3.10. Öğüt Mânileri	72
2.2.3.11. Sosyal Konulu Mâniler.....	73
2.2.3.12. Felek İçin Söylenmiş Mâniler	74
2.2.3.13. İsimlerle Kurulu Mâniler.....	74
2.2.3.14. Gurbet Mânileri	75
2.2.3.15. Anne- Çocuk İçin Söylenmiş Mâniler.....	76
2.2.3.16. Meslek Mânileri	77
2.2.3.17. Mezar Taşı Mânileri	78
2.2.3.18. Nazarla İlgili Mâniler	78
2.2.3.19. Akraba İlişkileri ile İlgili Mâniler	79
2.2.3.20. Irmak Mânileri-Aras Nehri ile İlgili Mâniler	80
2.2.3.21. Duayla İlgili Mâniler.....	80
2.2.3.22. Bedduayla İlgili Mâniler	81
2.2.3.23. Dost-Düşman İle ilgili Mâniler	82
2.2.3.24. Mertlik-Namertlikle İlgili Mâniler	82
2.2.3.25. Acı-Dertle İlgili Mâniler	83
2.2.3.26. Hakaret Mânileri	83
2.2.3.27. Yaş ile İlgili Mâniler	84
2.2.3.28. Giysilerle İlgili Mânileri.....	84
2.2.3.29. Hayatın Geçiş Süreçleri İle İlgili Mâniler	85
2.2.3.29.1. Evlilik İle İlgili Mâniler	85
2.2.3.29.2. Ölüm İle İlgili Mâniler	86
2.2.3.30. Mâni ile İlgili Mâniler	86
2.2.3.31. Bitkilerle İlgili Mâniler	87
2.2.3.32. Gün-Ay-Yıl Mânileri.....	87
2.2.3.33. Tarihi Şahsiyetlerle İlgili Mâniler	88
2.2.3.34. Öksüz-Yetim- Garip Olmakla İlgili Mâniler.....	89

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM İĞDIR MANİLERİNDE HALKBİLİMİ UNSURLARI

3.1. MUTFAK KÜLTÜRÜ İLE İLGİLİ UNSURLAR	92
3.1.1. Besin Türleriyle İlgili Unsurlar	92
3.1.1.1. Tarımsal Besinlerle İlgili Unsurlar.....	92
3.1.2. Hayvansal Besinlerle İlgili Unsurlar	93
3.1.3. İçeceklerle İlgili Unsurlar	94
3.2. YERLEŞİM YERİYLE İLGİLİ UNSURLAR	95

3.3. HALK EKONOMİSİ İLE İLGİLİ UNSURLAR	95
3.3.1. Tarımla İlgili Unsurlar	96
3.3.2. Hayvancılıkla İlgili Unsurlar	97
3.3.3. Tüccarlıkla İlgili Unsurlar	97
3.4. GİYİM-KUŞAMLA İLGİLİ UNSURLAR	97
3.5. AİLE YAPISI VE İLİŞKİLERİ İLE İLGİLİ UNSURLAR	98
3.6. MÜZİK HUSUSİYETLERİ İLE İLGİLİ UNSURLAR	99
3.7. ADLARLA İLGİLİ UNSURLAR	100
3.7.1. İnsan Adları ve Lakaplarıyla İlgili Unsurlar	100
3.7.2. Şehir, Yer, Su, Dağ, Köy Adlarıyla İlgili Unsurlar	101
3.8. SÖZLÜ EDEBİYATLA İLGİLİ UNSURLAR	102
3.8.1. Alkışlar-Kargışlar	102
3.8.2. Ninniler	103
3.8.3. Halk Hikâyeleri Kahramanları İle İlgili Unsurlar	103
3.9. DİNİ RİTÜELLER VE DİNİ VARLIKLARLA İLGİLİ UNSURLAR	104
3.10. İNANIŞLARLA İLGİLİ UNSURLAR	105
3.10.1. Nazar ve Nazardan Korunmayla İlgili Unsurlar	105
3.11. HALK HEKİMLİĞİ	106
3.11.1. Hastalıklar ve Tedavi Usulleriyle İlgili Unsurlar	106
3.12. HAYATIN GEÇİŞ DÖNEMLERİYLE İLGİLİ UNSURLAR	106
3.12.1. Evlenmeyle İlgili Unsurlar	107
3.12.2. Askerlikle İlgili Unsurlar	108
3.12.3. Ölümle İlgili Unsurlar	108
3.13. İLETİŞİM ARAÇLARIYLA İLGİLİ UNSURLAR	109
3.14. RENKLERLE İLGİLİ UNSURLAR	110
3.15. EV EŞYASIYLA İLGİLİ UNSURLAR	111
3.16. HALK BOTANİĞİ İLE İLGİLİ UNSURLAR	112
3.17. SAYILARLA İLGİLİ UNSURLAR	113

3.18. HALK MİMARİSİYLE İLGİLİ UNSURLAR.....	114
3.19. BAYRAMLAR VE TÖRENLER İLE İLGİLİ UNSURLAR	114
3.19.1. Dini Bayramlar	115
3.19.2. Nevruz Törenleri.....	115
SONUÇ VE DEĞERLENDİRME	118
MÂNİ METİNLERİ	121
EKLER.....	256
KAYNAKÇA	263
DİZİN	281

KISALTMALAR

bkz.	Bakınız
C	Cilt
çev.	Çeviren
drl.	Derleyen
DPÜ	Dumlupınar Üniversitesi
haz.	Hazırlayan
KK	Kaynak Kişi
M.Ö.	Millattan Önce
MEB	Millî Eğitim Bakanlığı
s.	Sayfa
SB	Sosyal Bilimler
ss	Sayfa Sayısı
T.C	Türkiye Cumhuriyeti
TOBB	Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği
TDK	Türk Dil Kurumu
vb.	Ve Benzerleri, Benzerleri
vd.	Ve Diğerleri

TEZ METNİ

GİRİŞ

1. İĞDIR HAKKINDA GENEL BİLGİLER

1.1. İğdir Adının Kaynağı

İğdir, 24 Türk- Oğuz boyundan biri olan İç- Oğuzlar Üç- Ok koluna mensuptur. Adını, Oğuz Han'ın oğlu olan Cengiz Alp'in en büyük oğlu İğdir Beğ'den alır. Bu boyun ilk başbuğu olan İğdir Beğ, kabilesi ile birlikte Aras havzası ve Azerbaycan bölgelerine yerleşmiştir (Çevik vd., 1998: 27).

Yöre ahalisi tarafından İğdir olarak telaffuz edilir. Ayrıca "İgdir, Yiğdir, Yigdir, Eğdir, Egdir" şekillerine de rastlanılır. Kaşgarlı Mahmut İğdir, Reşideddin ise Yiğdir şeklinde yazar. İlin adı kaynaklarda "iyilik, yiğitlik, ululuk, büyüklük, bahadırlık" olarak geçer. Adın başındaki iğ veya yiğ sözlerinin aslı sahip çıkan, koruyucu, iyilik yapan anlamında Türkiye Türkçesinde iğe (= sahip) ve Azerbaycan ağzında yiğe (= sahip) şeklinde kullandığımız sözlerdir. Adın ikinci eki "dır" ise, fiilden isim yapan ektir. (Çetinkaya, 1996: 125).

1.2. İğdir İlinin Tarihçesi

İlk başlarda Kars iline bağlı olan İğdir 27 Mayıs 1992 tarihinde 3806 numaralı kanunla il olmuştur. Aynı kanunla Karakoyunlu köyü de ilçe yapılarak, Tuzluca ve Aralık ilçeleriyle İğdir il merkezine bağlanmıştır. Böylece üç devlete sınır olan ilk ve tek il olmuştur (Çetinkaya, 1996: 125).

İğdir'da ilk yerleşimin Paleolitik ve Mezolitik devirlerden beri olduğu düşünülmektedir. Ayrıca İğdir ovasında bulunan çakmak taşından yapılmış aletler Yontma Taş Devri'nin bu bölgede de yaşandığına tanıklık etmektedir. Bunun yanında yörede neolitik devrin M.Ö. 4000 yıllarına kadar sürdüğü kabul edilmektedir (Buyruk, 2006: 30).

Yapılan araştırmalarda Aralık ilçesi, İğdir merkeze bağlı Yaycı Köyü, Karakoyunlu ilçesi ve Gökçeli Köyü'nde höyükler tespit edilmiştir. Aynı zamanda Revan (Erivan) Bölgesi'nde yapılan araştırmalarda da neolitik devre ait çeşitli belgeler bulunmuştur (Kırzioğlu, 1953: 24, 25).

Ancak yörede yeteri kadar kazı çalışması yapılmadığından yerleşim tarihinin başlangıcını tam olarak tespit etmek için gerekli bilgiler ortaya konulamamıştır.

Bölgenin ilk yerleşik kavmi, M.Ö. 5.000- 4.000 yıllarında Orta Asya'dan geldikleri kabul edilen Hurriler'dir. Hurrilerden sonra M.Ö. 3.000- 2.000 yıllarında Mitanniler, Etiler, Asurlular, Kimmerler, Medler, Persler, Sümerliler ve Subailer gibi kavimlerin ikamet ettikleri sanılmaktadır. Bölgenin M.Ö. 810- 785 yıllarında ise hakimiyeti Urartular'a geçtiği bilinmektedir. Urartular zamanında bölgede tarım alanında büyük ilerlemeler kaydedilmiş ve birçok kanal yapılmıştır (Çevik vd., 1998: 20,21).

M.Ö. 665 yılında Sakalar, Kafkasya'yı aşarak bölgeye yerleşmişlerdir. Bunun içinde bu bölgeye eskiden beri Sahat (Saka yurdu) denilmektedir (Çetinkaya, 1996: 19). Halen bölgede, Aralık ve Karakoyunlu ilçeleri, Taşburun beldesi ile Cennetabat, Oba, Kuzugüden ve Kasımcı köylerinde görülen köç heykelleri, Sakalardan kalma bir belge niteliğindedir (Çevik vd., 1998: 21).

M.Ö. 439 yılında bölgenin hâkimiyeti Sasaniler'e geçmiştir (Kırzioğlu, 1953: 190). Araplar ile Bizanslılar arasında süregelen savaşlar sonucu bölgenin sürekli el değiştirdiğini görüyoruz. 1074'te Anı ve Kars'ı Bizanslılardan alan Selçuklular, bölgenin hâkimi olmuşlardır. Ayrıca bölge Osmanlıların mensup olduğu Kayılar'a da yurt olmuştur. Ertuğrul Gazi idaresindeki Kayı boyu bölgeyi kışlak olarak kullanmıştır. Osmanlıların Anadolu'da konakladıkları ilk yerin Sürmeli Çukuru (İğdır Ovası) olması, bölgenin tarihi değerini daha da artırmaktadır (Çevik vd., 1998: 21).

Mevcut bilgiler doğrultusunda bölgenin tarihi seyrine bakıldığında sık sık el değiştirdiğini görüyoruz. Ancak söz konusu hâkimiyet kuran devletler incelendiğinde, yörede daha çok Türk ve Türk soylu boyların hüküm sürdükleri görülmektedir.

1.3. İdari Yapısı

Cumhuriyetin ilk yıllarında İğdır, Doğubayazıt Valiliğine bağlanmıştır. Daha sonra Doğubayazıt'ın Kars'a bağlanması üzerine İğdır, Kars iline bağlı bir ilçe olmuştur. 1992 yılında 3806 kanunla İğdır, Karakoyunlu, Tuzluca ve Aralık ilçelerinin kendisine bağlanmasıyla il olmuştur (Çevik vd., 1998: 48).

Iğdır ili merkez ilçeleriyle birlikte 4 ilçe, 8 belediye ve 157 köye sahiptir. Köylerin 62'si ovada, 95'i dağlık kesimlerde kurulmuş ve dağınık bir yapı arz etmektedir. Merkez ilçeye bağlı 39 köyün 27'si ovada, 12'si dağ köyü niteliğindedir (Acar, 2006: 87).

1.4. Coğrafi Özellikleri

Iğdır, Doğu Anadolu Bölgesi'nin Erzurum- Kars bölümünde yer alır. Iğdır ilinin kuzey ve kuzeydoğu sınırını Aras Nehri ve Ermenistan, güney sınırını Ağrı ili, güneydoğu sınırını Nahçıvan ve İran, batı ve kuzeybatı sınırını ise Kars ili çevrelemektedir (Acar, 2006: 86).

Iğdır, Doğu Anadolu gibi yüksek platolar ve dağlık kesimlerin geniş yer kapladığı bir bölgede yer almasına rağmen gerek iklim gerekse toprak ve bitki örtüsü bakımından oldukça farklı özelliklere sahiptir. Iğdır Ovası ve çevresinin toplam yüzölçümü 353.900 hektar olup, bunun 127, 741 hektarını tarım dışı alanları oluşturur. Arazinin %41,3'ü çayır ve meralardan oluşmaktadır. Bölgenin %74'ü dağlık, %26'sı da ovalık arazilerden oluşmaktadır.

Iğdır Ovası kendine özgü iklim özellikleriyle “yöresel klima” alanı içine girmektedir. Merkezde yıllık sıcaklık ortalaması 11.6 °C, yıllık ortalama sıcaklık farkı ise 29.2 °C'dir. En yüksek sıcaklık değerleri Ağustos, en düşük sıcaklık değerleri ise Aralık ayında yaşanır. Donlu gün sayısı 112 gün, yıllık ortalama yağış tutarı 257.6 mm kadardır (Çevik vd., 1998: 28-33).

1.5. Ekonomik Durum

Iğdır, sahip olduğu iklim özelliklerinden dolayı pamuk yetiştirmeye elverişli bir ilimizdir. Pamuk ticareti ve özellikle Alican sınır kapısından Rusya'ya yapılan pamuk ticareti bölgenin ekonomik durumunu kalkındırmada önemli rol oynar. Iğdır Pamuk Tarım Satış Kooperatifi 1937 yılında ilk olarak Karakoyunlu ilçesinde kurulmuş daha sonraları merkeze alınmıştır.

İlde ana ekonomik etkinlik tarım ve hayvancılığa dayalı olup, ekonomiye en büyük girdiyi bu sektörler sağlar. 2001 yılı verilerine göre tarımsal üretim geliri 65 milyon 804 milyar TL'dir. Çalışan nüfusun %72'si tarım sektöründe istihdam etmektedir (Acar, 2006: 91).

Bölgede, sanayi tesisleri tarımsal üretimden sağlanan hammadde kaynaklarına dayanarak kurulmuştur. Bunlar arasında Aras Tekstil Fabrikası, Çırçır Atölyeleri, Un Değirmenleri ve Keçe Atölyeleri sayılabilir. Mevcut tesislerden Aras Tekstil Fabrikası dışında kalan diğer kuruluşlar küçük sanayi tipi işyerlerinden oluşmaktadır (Çevik vd., 1998: 113).

BİRİNCİ BÖLÜM

TÜRK HALK EDEBİYATINDA MÂNÎ HAKKINDA GENEL BİLGİLER

1.1. TÜRK HALK EDEBİYATINDA MÂNİ

1.1.1. Mâni Adı ile İlgili Görüşler

Mâni adının nereden geldiği konusunda birçok görüş ileri sürülmesine rağmen henüz tam bir fikir birliği sağlanamamıştır. Bazı araştırmacılar Arapça, bazı araştırmacılar ise Türkçe asıllı olduğunu ileri sürmektedirler.

Bu kelimenin Arapça asıllı olduğunu düşünen araştırmacıların görüşlerini incelersek:

Veled Çelebi, Arapça "mana"dan bozularak dilimizde mâni şeklinde Türkçeleştiğini savunmaktadır. Uyakları cinaslı olan dörtlüklere mâni, olmayanlara ise tuyuğ adını vermektedir (Dizdaroğlu, 1969: 52).

Fuat Köprülü mâni kelimesinin Arapça'da bulunan ma'na sözcüğünden bozulduğunu ve tuyuğla bağlantılı olabileceğini söyler (Köprülü, 1980: 273).

Ali Torun, mâni kelimesinin Arapça'da bulunan "men" fiilinin ismi fâil veznine göre çekilmiş hali olduğunu dile getirir. Ali Torun görüşlerini şu şekilde ifade eder:

"Zira mâni tarzında umumiyetle muhataba açık bir sataşma veya onu iğneleyecek imalı bir ifade tarzı vardır. Ekseri de mâniler bu sataşmalara bir cevap niteliğindedir. Mânilerin bu fonksiyonu göz önüne alınacak olursa. Mâni'nin "yasak etme, bırakma, durdurma, caydırma manaları ihtiva eden men kelimesiyle olan alakası ortaya çıkar" (Torun, 1989: 25).

Pertev Naili Boratav, Arapça "mana"dan geldiği görüşündedir (Kara, 1994: 3).

Doğan Kaya, Arapça "ma'na" kökünden geldiği kanısındadır. Ma'na sözünü Farsların mâni olarak telaffuz ettiğini Türklerin de eserlerinde ma'ni olarak kullandıklarını ifade eder (Kaya, 2004: 30).

Ata Terzibaşı, Arapça "mana"dan geldiği kanaatindedir (Terzibaşı, 1961: 3-4).

İsmet Zeki Eyüpoğlu "Türk Dilinin Etimolojisi" adlı eserinde mâninin Arapça mana'dan geldiğini söyler (Akman, 2006: 4).

Mâninin Türkçe asıllı olduğunu söyleyen araştırmacıların görüşleri ise şu şekildedir:

Sami Akalın ise, Türk halk edebiyatı ve folklorunda kullanılan tür ve biçim adlarının tamamına yakının Türkçe olmasına rağmen, mânî adının Türkçeye bağlanamamasını şaşırtıcı bularak, Türkmânî'nin kısaltılmış şekli; Dede Korkut'ta geçen bağlamak anlamına gelen "manglamak" kelimesinden veya Kaşgar Türkçesindeki sallanmak anlamındaki "mangmak" mastarından türemiş ya da Çağatay Türkçesindeki "mâne" veya "mane" sözünden gelmiş olabileceğini belirtir (Akalın, 1972: XIII).

Niyazi Eset, koca-man (koca adam), şiş-man (şiş adam), Türk-men (Türk adam veya Türk soy), kara-man (kara adam) örneklerinde görülen ve adam, soy sop manasına gelen "man" kelimesinden geldiğini ve köküne nispet eki ulanması sonucu mânî sözcüğünün ortaya çıktığını iddia eder.

"Türkmenlerin kendisine mahsus ve muayyen beste ile söyledikleri bir Türk şiir şekli olduğu kabul ediliyor da onun bir kısmı olan ve Anadolu Türkleri tarafından tek başına (mânî) şeklinde kullanılan kelimenin Türkçe olmasından niçin şüphe ediliyor." diyerek görüşünü destekler (Eset, 1944:7-8).

1.1.2. Mânî ile İlgili Tanımlar

Mânî kavramı üzerine yapılmış birçok tanım bulunmaktadır. Yapılan tanımlar büyük ölçüde benzerlik göstermekte fakat az da olsa bazı farklılıklar göze çarpmaktadır.

İgnaz Kunoş'a göre: "Türk halk şiirinin en yaygın türüdür. İslamiyet'ten önceki Türk sözlü edebiyatımızdaki koşuklara benzer. Kafiye düzeni genellikle aaba tarzındadır. Çoğunlukla aşk ve özleyiş temalarını işler" (Kunoş, 1978: 167).

Ahmet Talat Onay'a göre: "Mânilerin, her mısrasının yedi heceli, birinci, ikinci ve dördüncü mısralarının kafiyeli, ilk beyti ikinci beyitle alâkasız nazımlardır" (Onay, 1996: 72).

Şükrü Elçin'e göre: "Mânilerin düğünlerde, kadın topluluklarında, işyerlerinde, tarlalarda vb. yerlerde söylenen, umumiyetle hece vezninin yedili veya sekizlisi ile meydana getirilen dört mısralık manzumelerdir" (Elçin, 1986: 281)

Pertev Naili Boratav'a göre: "Gerek dil gerek gelenek ortaklığı bakımından çok geniş bir alana yayılmış olan mânî, en çoğu yedi heceli veya a a b a düzeninde uyaklı bir dörtlük olarak gösterir kendini" (Boratav, 1995: 170,171).

Hikmet Dizdaroğlu'na göre: "Mâninin en belirgin özelliği, mâninin tek dörtlükten oluşması ve uyak düzeninin diğer türlere uymamasıdır. Anlam bakımından mânî bir bütündür. Edmond Saussey'in deyimiyle "manilerin en belli başlı karakteri kendi kendine yetmektir" (Dizdaroğlu, 1969: 54).

Cem Dilçin'e göre: "Halk şiirinin en küçük nazım biçimidir. Yedi heceli dört dizeden oluşur. Birinci, ikinci ve dördüncü dize uyaklı, üçüncü dize serbesttir" (Dilçin, 2009: 279).

Hüseyin Kâzım Kadri, mâninin halk edebiyatına özgü bir tarz olduğunu, bazen dört bazen altı mısra da teşekkül ettiğini ve hece vezninin yedisiyle söylendiğini ifade eder (Çatıkkaş, 1996: 24).

M. Bahaeddin Yeni Türkçe Lûgatin'de "Bir nev'î türkü" anlamı vermiştir (Çatıkkaş, 1996: 24).

Ali Torun' a göre: "Anonim halk edebiyatının en yaygın şeklidir. Yedi heceli ve dört dizelik tek kıtadan meydana gelir" (Güzel ve Torun, 2003: 154).

Doğan Kaya'ya göre: "Az sözlerle çok anlamların ifade edildiği, sevda konusu ağırlıkta olmak üzere hemen her konuda söylenmiş yedi heceli, müstakil dörtlükten oluşan anonim şiir" (Kaya, 2004: 30).

Mehmet Yardımcı'ya göre: "Anonim halk şiirinin en kısa nazım şekillerinden olup doğa, sevgi, ayrılık ve nefret gibi konular yanında dinleyeni yürekten sarsan, umulmadık bir sürprizle sonuçlanan az sözle çok anlam ifade eden küçük ve bağımsız bir şiir türüdür" (Yardımcı, 2013: 17).

Ali Çelik'e göre: "Çoğunlukla hece ölçüsünün yedili, çok az olarak da dört, beş, sekiz ve on birli kalıbıyla söylenen, kafiye örgüsü aaba veya baca şeklinde olan, bazı türlerinde mısra sayısı artsa bile, çoğunlukla tek dörtlükten oluşan, her zaman ana tem olan sevginin yanında, toplumu ilgilendiren hemen hemen bütün temaların işlendiği, anonim halk şiirinin en çok sevilen, en yaygın ve en eski türüdür" (Çelik, 2005: 18).

1.1.3. Mâniye Verilen Diğer İsimler

Mâni, coğrafya, lehçe, ağız farklılıklarından dolayı diğer Türk topluluklarında ve Anadolu coğrafyasında başka isimlerle de anılır.

Denizli’de **mana**, **deyişleme**, Urfa’da **meâni** (kadınlar), **hoayat** (erkekler), Kars’ta **meni**, Erzincan’da **fiçek** denilir (Kaya, 2004: 30).

M. Fuat Köprülü, bu türün, çeşitli Türk şubeleri arasında kuvvetle yaşamakta olduğunu ve mâniye, Kazak-Kırgızların **aytipa** veya **kayın ülenek**, Step-Kırım Tatarlarının **çinik** veya **çinig**, Kırım Tatarlarının **mane**, Tatarların **çinik**, **çinig**, **cing**, **şın**, Özbeklerin **aşula** veya **koşuk** dediklerini belirtir (Çelik, 2005: 19).

Azerbaycan’ın muhtelif yörelerinde **bayatı**, **mâni meni**, **mahnı**, **mahna**, Başkurlarda **şığır törö**, Irak Türklerinde **hoayat**, **horyat**, **koyrat**, **koryat**, Türkmenlerde **rubayı**, **rubagı**, Uygurlarda **törtlük** ve Yugoslavya Prizen’de yaşayan Türklerde **martifal** adını alır (Kaya, 2004: 30).

1.1.4. Mâninin Kısa Tarihçesi

Türk edebiyatında mâninin tarihsel seyri için çeşitli görüşler ortaya atılmıştır. Görüşlerin ayrılış noktası Türk edebiyatına özgü olup olmadığıdır. Bu konudaki görüşleri verelim:

Sadettin Nüzhet Ergun, Fuad Köprülü, Vasfi Mahir Kocatürk ve Talat Mümtaz Yaman mâninin İslamiyet’ten önce var olduğu kanısındadır (Kaya, 2004: 31).

M. Fuad Köprülü, mâninin İslamiyet’ten önce var olduğunu, yazıya geçirilememesinden dolayı günümüze mâni örneklerinin ulaşmadığını ve mâninin en eski Türk nazım şekli sayılması gerektiğini ifade eder (Köprülü, 1976: 29).

Fuad Köprülü, en eski mâni örneklerinin ilk Türk şairleri tarafından söylenmiş olduğunu ifade eder. Sihirbazlık, rakkaslık, musikişinaslık, hekimlik gibi birçok vasfi kendinde toplayan bu kişilerin, halk arasında büyük bir yeri ve ehemmiyeti olduğunu belirterek bu kişilerin muhtelif zamanlarda ve mekânlarda düzenlenen törenlere katıldıklarını, bu törenlerde birtakım şiirler okuduklarını ve okunan bu şiirlerin Türk şiirinin en eski şeklini teşkil ettiğini belirtir. Bahsettiği Türk şiirinin en eski şeklinin mâni adını verdiğimiz dört mısradan oluşan kıtalar olduğunu söyler. Bu mânilerin

birleşerek türkü ve koşmaları, sagu, mersiye ve destanları oluşturduğunu belirtir (Köprülü, 2004: 71,72).

Pertev Nail Boratav, mâninin tuyuğ şekli gibi müstakil bir şekilde geliştiğini, menşeinin koşma gibi tamamen müstakil beyitlerden oluştuğunu, tuyuğ ve rubai gibi ayrı bir gelişme safhası takip ettiğini ifade ederek Fuad Köprülü'nün görüşüne katılmaz (Kaya, 2004: 31).

Ata Terzibaşı ve Sami Akalın, Boratav ile aynı görüşe sahiptirler.

Vasfî Mahir Kocatürk, "Arapların ürûze'siyle, Farsların rûbai'siyle Türk mânisi arasında çok ayrılık vardır" diyerek mâninin Türklere özgü bir şekil olduğunu belirtmiştir (Kocatürk, 1933: 3).

Ahmet Kabaklı, mâni ile tuyuğun aynı olduğunu, aradaki tek farkın aruz olduğunu ifade eder (Kabaklı, 1973:618).

Mâninin ilk yazılı örneklerine XI. Yüzyılda Kaşgarlı Mahmut tarafından kaleme alınan Dinanü Lügati't Türk'de rastlamaktayız.

Körklüg tonuğ özünğge

Tatlıg aşığ adhinka

Tutgıl konuk ağırılığ

Yadhsun çawıng budhunka

"İyi elbiseyi kendine giy, tatlı yemekten başkasına hisse ayır, konuğu ağırla, ta ki ününü herkese yaysın" (Çelik, 2005: 20).

Türklerin İslamiyet'in kabulünden sonra verdikleri ilk edebi eser olan Kutadgu Bilig adlı yapıtta 73 fasıl ve 6500'den fazla beyit arasında mânilerin de bulunduğu tespit edilmiştir (Oktürk, 1998: 12).

XII. yüzyılda Edip Ahmet İbn-i Mahmud Yükneki'nin yazdığı Atabetü'l Hakayık adlı eserde de mâni-tuyuğ denilen dörtlükler bulunduğu görülmektedir. Bu eserde 404 tane dörtlüğe yer verilmiştir. Bu dörtlüklerin kafiye düzeni mânilerdeki düzenin aynısıdır (Kaya, 2004: 35).

Köprülü, Dergâh Mecmuasında yayımlanan bir yazısında, XIII. yüzyıl mutasavvıflarından olan Şeyyad Hamza'dan bahsederken mânilerin de söylendiği bir

olaya yer verir. Şeyyad Hamza ile bir öğrencisi sefere giderken bir köye uğrarlar. Köydeki kadınların bir yerde toplandığını görünce bu durumun sebebini sorar ve kadınlardan biri şu mısraları söyler:

Dam yanında damımız

Yanında harmanımız

Erimiz köyden gitti

.....

Şeyyad Hamza da şikâyet eden köylü kadınlara karşılığında şunları söyler:

Üşde geldik ikimiz

Arkamızda yükümüz

Destur verin kadınlar

.....

Köprülü, müstehcen sözler yer aldığı için yukarıdaki mânilerdeki dördüncü mısralara yer vermediğini belirtmiştir.

Yukarıdaki olay ve iki mâni gerek şekil gerek tarz bakımından, bugünkü mâni şekline çok benzemektedir. XIII. Yüzyılda söylenmiş bu mâni örnekleri ilk mâni örnekleri olarak görülmektedir (Kaya, 2004: 36).

Mâni kelimesine ilk defa, Dede Korkut hikâyelerinde "Koçun türküsünün manisini ver" şeklinde tesadüf edildiğini söyleyen N. Eset ise, Yunus Emre'nin, "Dilin ile şakırsın/ Çok mâniler okursun"; Karacaoğlan'ın, "Karacaoğlan eder bir mâni söyle/ Ezelden kalmıştır bu kanun böyle"; Âşık Ömer'in, "Fisebilulahtır Veysi nidası/ Tebrizi sözleri bir hoşça mâni"; Sünbülzâde Vehbi'nin, Kimi mâni mısralarında geçen mâni kelimelerini örnek vererek, bu adın XII. asırlardan itibaren kullanılmakta olduğunu belirtir (Çelik, 2005: 20).

Mâniyle ilgili kaynaklardan birisi de Evliya Çelebi'ye aittir. Çelebi, İznik'ten Söğüt'e doğru yol alırken, Serdar Kara Abdullah Paşa'nın ordusuyla karşılaşır. Askerlerden birisi atını tımar ederken mâniler söylemektedir. Evliya Çelebi'nin askerden duyup kaydettiği üç mâni şunlardır (Kaya: 2004: 36).

Öyle mi hâlim felek
 Dil bilmez zâlim felek
 Kestin can bahçesinden
 İki nihâlim felek

Baba kitab ile sen
 Uğraşma nafîle sen
 Bunda bir iş eyle kim
 Anda yatabilesen

Lalanın dünyası ne
 Aldanma dünyasına
 Dünya benim diyenin
 Dün gittik dün yasına

Doğan Kaya, Mehmet Halit Bayrı'nın, Eski Manî Mecmuası-I adlı yazısında söz ettiği Mecmua-i Maniyat adlı kitabın, bizde Anadolu ve İstanbul mânîlerini içeren ilk kitap olduğunu ifade etmektedir. Sözü geçen eserin baskı tarihi belli değildir. Ancak 1875 yılından önce Sultan Aziz saltanatının son zamanlarında oluşturulduğu tahminlerinde bulunulur. Mecmuada 164 tane ayaklı/ kesik mânî tipinde örnek bulunmaktadır. Mânîler bir sıralamaya tabi tutulmamış ve kimler tarafından söylendiğine de yer verilmemiştir.

İkinci çalışma İgnaz Kunoş'a aittir. Kunoş 1880 yılında “Osmanlı Türk Halk Edebiyatı Mecmuası” adlı eserin ikinci cildinde 401 mânîye yer vermiştir (Kaya, 2004:36-37).

Bugünkü anlamda ilk mânî kitabı 1339 (1923) İstanbul darülfünunu edebiyat medresesi mezunları cemiyetinin bastırdığı “mânîler” adlı kitaptır. Bunda İgnaz Kunoş'un eserinden alınmış 328 mânî ve 10 tane cinaslı Azerî mânîsi bulunmaktadır (Kara, 1994:9).

1923-1928 yılları arasında Milli Mecmua'da “Halk Edebiyatından Numuneler” (C.V-X) başlığı altında 107 tane mânî neşredilmiştir. İlk çalışmalardan olması bakımından önemlidir (Kaya, 2004:37).

1.1.5. Mâninin Şekil Özellikleri

1.1.5.1. Kâfiye- Redif

Yedi heceli müstakil dörtlüklerden meydana gelen, kâfiye düzeni genellikle a a x a şeklinde olan mâniler, Türk halk edebiyatı mahsullerinden biridir. Mânîyi diğer türlerden ayıran temel fark kâfiye düzeni ve bağımsız dörtlükler halinde söylenmesidir.

Ezizim badam çalar	a
Bar verip bada çalar	a
Zülflerin şahmar ilan	x
Dolansa adam çalar (KK1336)	a

Mânilerde üçüncü dizinin serbest oluşu anlamda herhangi bir aksaklığa ya da bozulmaya yol açmaz. Üçüncü dizelerin serbest oluşu söyleyene kolaylık sağlamak amacıyla. Bununla birlikte aktarılacak istenen temel duygu ve düşünce son dizelerdedir.

Kafiye şeması a a x a düzenine uymayan mâniler de vardır. Bu mânilerde birinci ve üçüncü dizelerin kâfiyeleri birbirinden bağımsızdır; kâfiye ikinci ve dördüncü dizeler arasında uyum gösterir. Kafiye şeması x a x a biçimindedir.

Ver bağa anahtarı	x
Gideceğim kilere	a
Ha şimdi başlayırım	x
Sevdalı türkölere	a (Kaya, 2004: 46)

Kowalski, x a x a örgüsündeki manilerin daha eski olduklarını, a a x a biçiminin sonradan ortaya çıktığını söyler (Dizdaroğlu, 1969: 55).

Ali Çelik Mânilerimiz ve Trabzon Mânileri adlı eserinde, Kowalski'nin görüşünü doğrular. Rize yöresinde atma türküler üzerine yaptığı incelemeler sonunda, bölgeye has olan atma türkülerin x a x a şeklinde meydana geldiğini ifade eder (Çelik, 2005: 23).

Pertev Naili Boratav, Kowalski'nin bu görüşüne katılmadığını söyleyerek mâninin asıl düzeninin a a x a olduğunu savunur. Boratav'a göre; bu dönüşümde üzerinde durulması gereken mânide anlam ağırlığının son iki dizede bulunmasıdır. Cinaslı mânilerde çoğu kez ilk dizenin düştüğünü ve mâninin üç dizelik bir parçaya dönüştüğünü bunun sonuna da iki dize eklenerek beş dizelik bir mâninin ortaya çıktığını son aşamada ise mâninin ilk dizesinin düşerek x a x a şekline dönüştüğünü söyler. Bu dönüşümün serisini şöyle şemalaştırır:

a a b a > a b a > a b a c a > b a c a (Çelik: 2005: 22,23).

Doğan Kaya ise, kâfiyenin a b c b şeklinde olmasını mânilerin karşılıklı olarak söylenmesinden kaynaklandığını ifade eder (Kaya, 2004: 46).

Bu iki kâfiye şemasının yanında çok nadir de olsa a a a a düzeni de görülür (Kaya, 2004:47).

Şu derenin uzununu a

Kıramadım buzunu a

Aldım Çerkez kızını a

Çekemedim nazını a

Verdiğimiz örneklerle bakılırsa mâninin kâfiye şeması tek bir düzene bağlı değildir. Umumiyetle a a x a kısmen de x a x a, a a a a düzenleri mevcuttur. Fakat genel kabul a a x a üzerinedir.

Mânilerin kâfiyelerine bakıldığında, halk şiiri kâfiye yapılarını taşıdıkları görülür. Halk şiirinde yarım kâfiye esas alınır. Mâniler için de bu durum aynıdır. Fakat irticalen söylenmelerinin yanında âşık geleneğinin etkisi ile de tam ve zengin kâfiye ile de söylenmiş mâniler mevcuttur.

Örnek:

1.Yarım Kâfiye

Bulağ başı toz olar

Üst dolu gız olar

Men sene gül demerem

Gülün ömrü az olar (826)

2.Tam Kâfiye

Dağlar dağladı meni

Gören ağladı meni

Zencir buhov tab etmez

Zülfün bağladı meni (1335)

3.Zengin Kâfiye

Karvan geldi kend ile

Yükün tutdum gend ile

Men yardan ayrılmazdım

Ayırdılar fend ile (837)

1.1.5.2. Ölçü ve Durak

Mâniler, Türk hece vezninin umumiyetle yedilisi ile dört mısralık bir bütün içinde söylenir. Bunun yanında 4, 5, 6, 7, 8, 11 heceli düz mânilerinde bulunduğu bilinmektedir.

Dört Heceli Mâni:

Ah ey felek
 Yandı yürek
 Çare nedir
 Çekmek gerek (Kaya, 2004: 53)

Beş Heceli Mâni:

Çaldığı sazdır
 Ettiği nazdır
 Ne kadar sevsem
 Yine de azdır (Kaya,2004: 53)

Altı Heceli Mâni:

Bacada fîng atar
 Aleme fors atar
 Tükürüm forsuna
 Gece damda yatar (1138)

Yedi Heceli Mâni:

Dağlara gar düşübdü
 Gör ne hamar düşübdü
 Ruhum gefesde oynar
 Yadıma yar düşübdü (992)

Sekiz Heceli Mâni:

Yedi okka peynir aldım
 O yedi ben baka kaldım
 Sofrayı kuruttun bekçi
 Ben seni Allah’a saldım (Kaya, 2004: 54)

On Bir Heceli Mânî:

Derya kenarına inem oturam
 Ellerimi soğuk suya batıram
 Nazlı yârim küsmüş gelmez yanıma
 Yalvaram yakaram eve getirem (Kaya, 2004: 55)

Yedili hece vezniyle söylenen mânîler genellikle 4+3 duraklıdır. Yedi heceli şiirlerde durak genellikle böyle olmakla beraber 3+2, 5+2, 3+4 şeklinde söylenmiş mânîler de vardır (Kaya, 2004: 48). Ayrıca duraksız mânîler de vardır.

Bir âh ettim derinden (4+3)
 Dağ oynadı yerinden (4+3)
 Nice bir âh etmeyem (4+3)
 Ayrıldım dilberimden (3+4) (Çatıkkaş, 1996: 143)

Adlimdir özlerinden (3+4)
 Şol şirin sözlerinden (3+4)
 Bileydim ayrılık var (3+4)
 Öperdim gözlerinden (3+4) (Çatıkkaş, 1996: 143).

Bahçelerde kereviz (4+3)
 Yaprığını dereriz (4+3)
 Elem çekme nazlı yâr (4+3)
 Biz murada ereriz (4+3) (Çatıkkaş, 1996: 198).

İnleyim dinle gönül (5+2)
 Dinleyim inle gönül (5+2)
 İmil imil yanalım (4+3)
 Senin derdinle gönül (5+2) (Dilçin, 2009: 280).

1.1.5.3. Mânîlerde Dize Sayısı

Mânîler genellikle dört dizeden teşekkül etmektedir. Bunun yanında beş, altı, yedi, sekiz, dokuz, on, on bir mısralı ve mısra sayısı daha fazla olan mânîler de vardır.

Bu konuyla ilgili birçok görüş öne sürülmektedir. Bu konuda araştırmacıların çoğu hem fikir olmakla beraber farklı düşünen araştırmacılar da mevcuttur.

Türk halk şiirinde türler kalıplaşmış kurallara bağlı olmadığı için mânilerin yalnızca dört dizeden teşekkül edeceği düşünülmemelidir. Boratav, kimi mânî kıtalarında dize sayısının üçe kimi zaman da ikiye indiğini yazmaktadır. Kıtanın iki mısraa inişi Şarkî Karadeniz bölgesinin karşılama veya karşı-berî adı verilen türkülerde görüldüğü gibi, bunlar b a c a düzeninde oluşan mânilerin koşma hâline sokulması ile oluşmuştur. Karşılıklı mânî atışan iki kişiden her biri, sırası gelince, iki mısra ile sözünü tamamlar ve böylece mânî iki mısralık kıta hâline gelmiş olur (Dizdaroğlu, 1969: 56).

Niyazi Eset, kaç mısralı olursa olsun mânî metinlerinde mısra sayısı daima çifttir diyerek beş ve yedi dizeli mânilerin bulunmadığını ve bunların hatalı söylenmiş olduklarını bildirir (Eset, 1944:11).

Hasan Göksu da Niyazi Eset ile hemfikirdir.

Sami Akalın, mânî geleneğe uygun olarak dört satırlıdır. Dört satırdan daha az mânî olmaz. Uzunluğu dört satırı geçen mâniler de vardır ve bunların illa çift olma zorunluluğu yoktur diyerek Niyazi Eset ve Hasan Göksu'ya katılmaz (Akalın, 1972: XVIII).

Cem Dilçin de Sami Akalın ile aynı fikri paylaşır. Mânilerin beş, altı, yedi, sekiz, dokuz, on mısralı ve on dört mısralı olabileceğini belirtir. Beş mısralı mânilerin uyak düzeninin a x a x a şeklinde teşekkül ettiğini belirtir. Dilçin'e göre altı mısralı ve altı mısradan çok olan mânilerin uyak düzeni ise a a x a x a x a... şeklindedir (Dilçin, 2009: 282,283).

5 dizeli mânî:

Karınca

Yazdan toplar erzakın

Kışa saklar karınca

Canan bizi affetti

Yalvarıp yakarınca (Kaya, 2004: 59).

6 dizeli mâni:

Ayna güzel
 Yüz güzel ayna güzel
 Civan yâri görenler
 Dediler ay ne güzel
 Oturmuş zülfün tarar
 Dizinde ayna güzel (Kaya, 2004: 60).

7 dizeli mâni:

Mile yar
 Mahşere dek gidecek
 Sevdam benim ile yar
 Aldın aklım başımda
 Bilmem ne ilm ile yar
 Âşığa hor bakanın
 Gelsin gözü mile yar (Kaya, 2004: 60).

8 dizeli mâni:

Bend olsun
 Sular gelsin bend olsun
 Bir güzele gönül ver
 Başı sana bend olsun
 Bakışı ceylan gibi
 Gezişi levend olsun
 Kaş kara kirpik kara
 Gerdanında bend olsun (Çatıkkaş, 1996: 142).

9 dizeli mâni:

Sararsın
 Leylâ der ki sararsın
 Erik dalda sararsın
 Melek gibi yârin var
 Ne öper ne sararsın
 Sen bu aşk ile yarın

Bilmem neye yayarsın
 Beni yardan ayıran
 Ömrü günü sararsın (Kaya, 2004: 60).

10 dizeli mâni:

Dağıdır
 Yeller duman dağlıdır
 Çıktım dağlar başına
 Sordum bu ne dağıdır
 Felek bana ses verdi
 Dedi sevda dağıdır
 Çirkinler otağın kurmuş
 Gelir güzel dağıdır
 Ellerle güler oynar
 Bana çene dağıdır (Çatıkkaş, 1996: 154).

11 dizeli mâni:

Tası yok
 Yarım hamamdan çıkmış
 Bohçası nasıl çeşme imiş
 Su içecek tası yok
 Ben bir mâni dilerim
 Ortada noktası yok
 Yıkıldı viran gönül
 Yapacak ustası yok
 Bu bir fani dünyadır
 Ucu var ortası yok (Kaya, 2004: 61).

12 dizeli mâni:

Yâ sinden
 Mim Elif'ten Ya Sin'den
 Yakut, Yemen'den gelir
 Dûr, Necef deryasından
 Bugün bir şerbet içtim

Erenlerin tasından
 Yarım libade giymiş
 Cennetin libasından
 Memeler seyrân eder
 Çıkmıştır yakasından
 Dünya benim diyenin
 Şimdi geldim yasından (Kaya, 2004: 61).

14 dizeli mânî:

Dağıdır
 Çıktım dağlar başına
 Sordum bu ne dağıdır
 Felek bana ses verdi
 Dedi sevda dağıdır
 Çirkin otağın kırmış
 Gelir güzel dağıdır
 Gelse yârim yanıma
 Cümle gamım dağıdır
 Dilin bülbül yüzün gül
 Sinen cennet dağıdır
 Bir kez yüzüme gülmez
 Ettiği göz dağıdır
 Sensiz şeker yiyemem
 Kuzum buna ağıdır (Çatıkkaş, 1996: 174).

1.1.6. Mânilerde İlk İki Dizenin Doldurma Olup Olmadığına Dair Görüşler

Mânî üzerine birçok çalışma yapan araştırmacıların üzerinde durduğu konulardan biri de ilk iki dizenin doldurma olup olmadığıdır. Mısra problemi üzerine yapılmış birçok görüş mevcuttur.

Boratav, mânide anlatılmak istenen duygunun özünü taşıyan son iki dize ile ilk iki dize arasındaki tutarsızlığını irticalen söylenmesine bağlamaktadır. İlk iki dizeyi bir bakıma mâniciye son iki dizeye asıl yükleyeceği duyguyu anlatacak sözleri arayıp düzenlemesi için vakit kazandıran basamak olarak düşünür. Ne mânîyi söyleyen ne de

dinleyici bu ilk iki dizeye büyük önem vermez. Ama birçok halde bu lüzumsuz giriş zengin bir çağrışıma atlama tahtası olur. En güzel mâniler de ilk iki dizenin ilk bakışta ilişkisiz gibi görünen sözleri ile son iki dize arasında içten bir bağlantı sağlayan mânilerdir (Boratav, 1995: 174,175).

Cem Dilçin, mânilerin ilk iki dizesinin uyağı doldurmak ya da temel düşünceye bir giriş yapmak için söylendiği görüşündedir (Akman, 2006: 10).

Hikmet Dizdaroğlu, mânilerde anlam biriminin beyit olduğu düşüncesindedir. Bu yüzden beyitlerin birbiriyle anlam bakımından bağlantılı olması zorunluluğunun olmadığını ifade eder (Dizdaroğlu, 1969: 55).

Mehmet Yardımcı da mânilerin ilk iki dizesinin doldurma olduğunu, asıl anlamı son iki dizenin taşıdığını ifade eder (Yardımcı, 1998:48).

İlhan Başgöz, Ramazan Korkmaz ve Seyfi Karabaş ise mânilerde ilk iki dizenin doldurma olmadığı düşüncesindedir.

İlhan Başgöz, her mâninin ikisi anlatılmak istenen, diğer ikisi de ona uygun şablonu hazırlayan dört mısradan teşekkül ettiğini belirtir. Bu ikişer mısralık kısımlar arasındaki bağ kolayca fark edilmeyecek kadar zayıf da olsa, bu bağın dört mısrayı birbirine bağladığını belirtir (Başgöz, 1957: 10).

Ramazan Korkmaz'ın doldurma mısra ile ilgili görüşleri şöyledir: “Aslında bütün araştırmacıların fonksiyon olarak fazla değer vermedikleri ve adına ‘doldurma mısra’ dedikleri şey yoktur. İlk mısralar, genellikle mâninin iç formunu hazırlayan ve imaj bakımından şiirle bütünlük oluşturan unsurlardır. Onları ‘doldurma mısra’ diye adlandırmak ve önemsememek hatalıdır.” der ve ilk iki dizenin gizli mesajlar verdiğini ifade eder (Korkmaz, 1989: 34-38).

Seyfi Karabaş ise, mâninin anlam bütünlüğünün sadece son iki mısrada değil, ilk iki mısra ile son iki mısra arasındaki ilişkide olduğunu belirtir. Mânilerin ilk iki mısrasının anlamsız olduğu düşüncesini bırakıp mânilerin ilk iki mısrası ile son iki mısrası arasındaki anlam ilişkisi üstünde durulması gerektiğini ifade eder (Karabaş, 1981: 59).

Doğan Kaya ise bu konuya daha temkinli yaklaşır. Mâniler de asıl anlam son iki dizede olduğu düşüncesi yaygın olmasına rağmen her mânide doldurma mısra olmadığını belirtir (Kaya, 2004: 50).

1.1.7. Mânilerde Geçen Başlıca Temalar

Mâniler her ortamda söylenebildikleri için işlendiği konu bakımından zengindir. Fakat işlenen her konuyu verebilmemiz mümkün olmadığından ağırlık kazanan konular üzerinde duracağız.

Konu üzerine yaptığımız araştırmalar ve derlediğimiz mânileri incelediğimizde en çok işlenen konunun sevda olduğu görülmektedir.

Kar yağar kar üstüne

Kış gelir nar üstüne

Lâl olasıca diller

Her mâni yar üstüne (Çelik, 2005: 45).

Aşıklar, bu mânilerde içlerindeki sevgiyi, hasretlerini, sitemlerini, kırgınlıklarını, kıskançlıklarını anlatırlar.

Gurbet ve felekten söz eden mâniler de ağırlık kazanan konular arasındadır.

Niceler

İnler durur niceler

Felek tuzağın kurmuş

Düşer ölür niceler (Çatıkkaş, 1996: 154).

Bunların yanında anne, baba, evlat sevgisi ve dostluk üzerine söylenmiş mânilerde kendini göstermektedir.

Ana bağta taç imiş

Her derde ilaç imiş

Bir evlat pir olsa da

Anaya muhtaç imiş (Kaya, 2004: 96).

Gelin kayınvalide ilişkileri de değişik şekillerde mânilere yansımıştır.

Kaynananın hırkası

İğne tutmaz yakası

Akıllı dur kaynana

Yersin gelin sopası (Kaya, 2004: 93).

Mânilerde kişisel duygularımızın yanında toplum olarak paylaştığımız duygularımız da ele alınır. Askerlikle ilgili bir mâni örneği aşağıda verilmiştir:

Hey askere askere

Sol cebinde teskere

Benden nasihat olsun

Kız vermeyin askere (Akman, 2006: 72).

Milli duygularımız da mânilerde yer almıştır. Yaşadığımız savaşlar, işgaller karşısındaki zaferlerimiz de mânilerde işlenmiştir.

Kır atı nallatırım

Ovada oynatırım

Yüz bin Yunan gelse de

Kır atı çiğnerim (Kaya, 2004: 89).

Ramazan ayı da mânilerde en çok işlenen konular arasında kendini gösterir. Ayrıca Nevruz ve hıdırellez de mâni dizelerinde yer almıştır.

Aşağılar geze geldim

İnci mercan dize geldim

Arzuladım size geldim

On bir ayda bir geldim (Akman, 2006: 111).

Mâniler, insanların duygularını, düşüncelerini, isteklerini topluma ifade edebilme araçlarıdır. Mâni söylerken kişi baskılardan uzaktır ve söylediğinden ötürü suçlanamaz. Söylemek istediklerini rahat bir şekilde dile getirir.

Hayatın bütün yönleri mânilerimize konu olmuştur. Kısacası, insana, topluma, doğaya, kültüre ait her türden unsur mânilerde yer almıştır.

1.1.8. Mânilerin Tasnifi

Mânilerin tasnifi üzerine araştırmacılarca pek çok görüş ileri sürülmüş ve bu konuda hemfikir olunamamıştır. Kimi araştırmacılar mânileri şekil bakımından ele almış, kimi araştırmacılar ise konu üzerine yoğunlaşmıştır.

1.1.8.1. Şekil Bakımından Mânilerin Tasnifi

Doğan Kaya, mânileri yapılarına, hazırlanış ve uygulanışlarına ve konularına göre tasnif etmiştir. Doğan Kaya'nın yaptığı bu tasnif en kapsamlı sınıflandırmalardan biridir. Doğan Kaya'nın tasnifi şu şekildedir:

Şekil yönünden mânileri, hece sayısına ve mısralarına göre mâniler olarak iki ana başlık altında toplamıştır. Hece sayısına göre mânileri; dört, beş, altı, yedi, sekiz, on bir heceli mâniler olarak gruplara ayırmış. Mısralarına göre mânileri ise düz mâniler, kesik/cinaslı mâniler, yedekli mâniler ve müstezat mânileri olarak ayırmış, yedekli mânileri de altı, yedi, sekiz, dokuz, on, on bir, on iki, on dört, on altı, on yedi mısralı mâniler olarak sınıflandırmıştır (Kaya, 2004: 51).

Şükrü Elçin, mânileri tam (düz) ve cinaslı (kesik) mâniler olarak şekil yönünden incelemiştir (Elçin, 1990: 11).

Ali Çelik, mânileri yapılarına ve benzedikleri nazım şekillerine göre beş grupta incelemiştir. Düz mâniler, kesik mâniler, ayaklı mâniler, artık veya yedekli mâniler ve müstezat mâniler olarak tasnif etmiştir (Çelik, 2005: 29-49).

Dizdaroğlu, düz mâni ve kesik mâni olarak iki gruba ayırmıştır (Dizdaroğlu, 1969: 59).

Erman Artun, mânileri yapılarına göre düz mâni, kesik mâni, artık mâni ve deyiş olarak dört grupta toplamıştır (Artun, 2011: 156).

Kilisli Rıfat Bilge, mânileri yapı bakımından incelerken düz mâni, yedekli mâni, cinaslı mâni, karşılıklı mâni ve katar mânileri olarak ayırır (Çatıkkaş, 1996: 17).

Niyazi Eset, mânileri kafiyelerinin cinaslı olup olmadığına göre cinaslı mâniler ve cinassız düz mâniler olarak sınıflandırmıştır. Cinaslı mânileri de kesik mâniler ve doldurmalı kesik mâniler olarak ikiye ayırmıştır (Eset, 1944: 15).

Cem Dilçin, mânileri kesik mâni, artık mâni ve deyiş (karşılıklı mâni) olarak sınıflandırmıştır (Dilçin, 2009: 284-287).

Sakaoğlu ve Alptekin, mânileri şekil yönünden; asıl(düz) mâni, cinaslı mâni, ayaklı mâni, İstanbul mânisi, yedekli (artık mâni) ve karşıberi (deyiş) olarak tasnif etmişlerdir (Sakaoğlu ve Alptekin, 2007: 22).

1.1.8.2. Konu ve Söyleniş Ortamına Göre Mânilerin Tasnifi

Doğan Kaya, konularına göre; sevda mânileri, ramazan mânileri, şehir mânileri, mektup mânileri, milli hislerle söylenmiş mâniler, cinsel konulu mâniler, hayvanlarla ilgili mâniler, askerlik mânileri, tatlı mânileri, gelin-kaynana mânileri, öğüt mânileri, felek için söylenmiş mâniler, sünnet mânileri, anne için söylenmiş mâniler, gurbet mânileri, isimlerle kurulu mâniler, meslek mânileri, mezar taşı mânileri, kabadayı mânileri, kardaş mânileri, nazarla ilgili mâniler, ırmak manileri, sosyal konulu mâniler, politik mâniler olarak tasnif oluşturmuştur.

Hazırlanış ve uygulanışlarına göre; niyet mânileri, katar mânileri, karşılıklı mâniler, iş yaparken söylenen mâniler,(tarlada çalışan kadınların gelip geçenele söyledikleri mâniler, halı dokuyan kızların söyledikleri mâniler, bulgur çekerken söylenen mâniler, taş toplarken söylenen mâniler, çayır biçilirken söylenen mâniler, bostanda çalışırken söylenen mâniler), saya mânileri, bayraktar mânileri, soru-cevaplı mâniler olarak tasnif oluşturmuştur (Kaya, 2004: 51,52).

Ali Çelik, söylendikleri yere, amaca ve kuruluşlarına göre; niyet, fal mânileri, sevda mânileri, iş mânileri, bekçi ve davulcu mânileri, sokak satıcılarının söyledikleri mâniler, semâî kahvelerinde söylenen cinaslı mâniler, âşık hikâyecilerin söyledikleri mâniler, mektup mânileri, düğün mânileri, saya mânileri, atışma mânileri, ağıt mânileri, insan adına bağlı mâniler, şehir adına bağlı mâniler, karşılıklı çift mâniler, katar mâniler, tekke ve saz şairlerinin söylediği mâniler olarak sınıflandırmıştır (Çelik, 2005: 41,79).

Pertev Naili Boratav, konularına göre mânileri niyet, fal mânileri, sevda mânileri, iş mânileri, bekçi ve davulcu mânileri, İstanbul'da bazı sokak satıcılarının mânileri, İstanbul meydan kahvelerinin cinaslı mânileri, Doğu Anadolu'da hikâye mânileri, mektup mânileri olarak 8 başlık altında toplamıştır (Boratav, 1995: 176-178).

Sami Akalın mânileri konu bakımından tasnif ederken Pertev Naili Boratav'ın tasnifini dikkate almış ve Boratav'ın tasnifine, düğün mânilerini, saya mânilerini, atışma mânilerini, ağıt mânilerini, insan adına bağlı mânileri ve oyun mânilerini dahil etmiştir. Mâni kümeleri bakımından ise, karşılıklı çift mâniler, karşılıklı katar mâniler, düğün-seymen mânileri, saya mânileri, şehir mânileri ve ramazan mânileri şeklinde gruplandırmıştır (Akalın, 1972: XX-XXI).

Saim Sakaoğlu ve Ali Berat Alptekin mânileri konularına göre; ramazan mânileri, bekçi ve davulcu mânileri, semai kahvelerinde söylenen mâniler (İstanbul mânileri), mektup mânileri, düğün mânileri, niyet mânileri, asker mânileri, şehirler için söylenen mâniler olarak sınıflandırmışlardır (Sakaoğlu ve Alptekin, 2007: 22).

Muharrem Bayar, mânileri konularına göre; tarihi vesika niteliğinde olan maâiler, niyet, fal mânileri, iş mânileri, ramazan mânileri, sosyal konulu mâniler, mektup mânileri, aşk mânileri, ayrılık ve hasret mânileri, atışmalı mâniler, dua ve beddualarda mâniler şeklinde tasnif oluşturmuştur (Bayar, 2006:355).

İsa Kayacan, mânileri, konularına göre: şehir mânileri, fal(niyet) mânileri, ramazan mânileri, davulcu-bekçi mânileri, cinaslı mâniler, satıcı mânileri, mektup mânileri, saya mânileri, düğün mânileri, sevda mânileri, iş mânileri, hikâye mânileri olarak sınıflandırmıştır (Kayacan, 2006:261).

1.2. İĞDIR MÂNİLERİNİN DİĞER ANONİM HALK EDEBİYATI TÜRLERİ İLE İLİŞKİSİ

1.2.1. Mâni-Ninni

Doğan Kaya, "Uyutulmaya çalışılan çocuğa veya çocuğu hoplatıp severken söylenen ve birtakım duygu, düşünce, inanç, umut ve hayalleri, sevinç ve acıları ihtiva eden; çoğunlukla dört mısra ile söylenen ve mısra sonlarına birtakım klişe sözler ilave

edilerek ezgi ile terennüm edilen manzum sözlerdir" diye tanım yapmıştır (Kaya, 2004: 351).

Şükrü Elçin, "Ninniler, annelerin süt emen çocuklarını uyutmak için ezgi ile söyledikleri manzum ve mensur türlerdir." (Elçin, 1986: 265).

Ninnileri okurken mâniler, türküler, atasözleri gibi insan hayatını ve iç dünyasını her yönü ile ilgili hususlara rastlıyoruz (Artun, 2011: 242).

Diğer anonim şekiller içinde mâninin en yaygın bir şekil olmasından dolayı ninniler genellikle mâni formunda ortaya konulmuştur (Kaya, 2004: 384).

Âmil Çelebioğlu, "En az iki üç aylıkken üç dört yaşına kadar annenin çocuğuna, onu kucağında, ayağında veya beşikte sallayarak daha çabuk ve kolay uyutmak için yahut ağlamasını susturmak için hususi bir beste ile söylediği ve o andaki halet-i ruhiyesini yansıtır mahiyette, umumiyetle mâni türünde bir dörtlükten meydana gelen bir çeşit türkülerdir." (Çelebioğlu, 1995:9).

Âmil Çelebioğlu'nun tanımına da dikkat ettiğimizde mâni ve ninninin iç içe olduğunu görüyoruz.

Mâni formunda söylenmiş ninni örnekleri:

Laylay guzum ağlama
Üreyimi dağlama
Yat yuhun şirin olsun
Yuhuma daş bağlama (1284)

Laylay emeyim bala
Duzum çöreyim bala
Gözlerem büyüyesen
Günüm kömeyin bala (1118)

Laylay dedim yatınca
Gözlerem ay batınca
Canım cezana geldi
Seni hesile yetince (241)

Laylay a gelin bala
 Yuhusu derin bala
 Allah'tan ehdim budur
 Toyunu gurum bala (37)

Ninnilerin tek fonksiyonu çocuğu uyutmak değildir. Ninni, çocuğun anadiliyle ilk karşılaşmasıdır. Anne ile çocuk arasında sıkı bir bağın kurulmasına yardımcı olur. Ninniler de mâniler gibi icra edenin iç dünyasını, beklentilerini yansıtır.

1.2.2. Mâni- Ağıt

Doğan Kaya ağıtları, "başta ölüm olmak üzere ayrılığın yahut üzüntünün doğurduğu ızdırap sebebiyle ortaya konulan lirik ürünler" şeklinde tanımlar (Kaya, 2004: 258).

Şükrü Elçin, "insanoğlunun ölüm karşısında veya canlı-cansız bir varlığını kaybetme, korku, telaş ve heyecan anındaki üzüntülerini, feryatlarını, isyanlarını, talihsizliklerini, düzenli-düzensiz söz ve ezgilerle ifade ettikleri türküler." olarak ifade eder (Elçin, 1986: 287).

Güzel ve Torun, "halk şiirinde ölen bir kimsenin ardından söylenen, onun meziyetlerini belirten, ölümünde duyulan üzüntüleri dile getirildiği şiirlerdir." (Güzel ve Torun, 2003: 175).

Ağıt, insanoğlunun her türlü üzüntü karşısındaki duygularını dile getiren şiirlerdir (Sakaoğlu ve Alptekin, 2007: 50).

Ağıtlar da tüm anonim halk ürünlerin üstlendiği gibi toplumsal bir işlevi üstlenirler. İnsanlar, acılarını, üzüntülerini, yaşadıkları olumsuzluklardan hissettiklerini, isyanlarını, feryatlarını tüm duygularını ağıtlarla ifade ederler. Ağıtlar acıklı bir olay sonucunda söylenir, böyle durumlarda söylenmiş, bu acı duyguları barındıran mâniler de vardır. Ayrılık, hasret, feleğe isyan ağıtlara konu olduğu gibi mânilere de konu olmuştur. Kına gecelerinde gelin giden kızın ardından ağıtlar yakıldığı gibi mâniler de söylenmiştir. Mâni de ağıt da tören karakteri gösteren ürünlerdir (Görkem, 2001: 30).

Ağıtlarda erkek ve kadının fiziksel özelliklerinden, giysilerinden, kullandıkları bazı eşyalardan bahsedilmiştir. Ağıtlarda bazı hayvanların yaşanan hayatla münasebeti

doğrultusunda isimleri geçmektedir. Yine eşya ve alet isimleri de fertlerin yaşayış tarzını ifade etmek amacıyla ağıtlarda yer bulmuştur (Görkem, 2001: 162,163).

Mânilerde de bu unsurlar sıklıkla karşımıza çıkar.

Azerbaycan Türkleri ağıta "ağı" demektedirler. Ağılar formca bayatı tarzında ortaya konulmuştur (Bali, 1997: 50).

Ağıt ile mâniyi yapısal bakımdan karşılaştırdığımızda, mâni formunda söylenmiş ağıtlar olduğunu görmekteyiz. Azerbaycan'da a a b a, c c b c...uyak düzeninde meydana gelmiş tam mâni biçiminde ağıtlar tespit edilmiştir (Esen, 1997:23).

Örnekler:

Erdil hanın yeridi
Serap sultan yeridi
Ağlasın gardaş ölen
Eceb meydan yeridi (18)

Gardaşlar ha gardaşlar
Yağış yağar gar başlar
Cenazem eğri gedir
Yapışsın gardaşlar (256)

Ezizem merd ada
Üstüne geldim dada
Özün öldün terk oldun
Adın galdı dünyada (985)

Sen meni ağlar goydun
Serime dağlar goydun
Yıhdın atan evini
Gapısın bağlar göydün (1308)

Örneklerde görüldüğü gibi Azerbaycan ağıtları, yedi heceli, üçüncü mısrası serbest birinci, ikinci ve dördüncü mısraları kendi aralarında kafiyeli, mâni formunda

müstakil dörtlüklerden oluşur. İğdır bayatı metinleri de bu yapı ve şekil özelliğine sıkı sıkıya bağlıdır.

1.2.3. Mâni-Bilmece

Şükrü Elçin, "Bilmeceler, tabiat unsurları ile bu unsurlara bağlı hâdiseleri; insan, hayvan ve bitki gibi canlıları; eşyayı, akıl, zekâ veya güzellik nevinden mücerret kavramlarla dinî konu ve motifleri vb. kapalı bir şekilde yakın uzak münasebetler ve çağrışımlarla düşünce, muhakeme ve dikkatimize aksettirerek bulmayı hedef tutan kalıplaşmış sözlerdir." (Elçin, 1983: VII).

Doğan Kaya, "gelenekten süregelen ve hemen her konudaki, birtakım somut-soyut kavramların uzak-yakın ilişkiler yoluyla zihinde çağrışımını sağlayan, bir nevi oyuna dayalı zihni melekelerin gelişmesinde önemli rol oynayan ve daha ziyade manzum yapıda söz kalıplarıdır." (Kaya, 2004: 471).

Güzel ve Torun, "tabiat unsurlarıyla bu unsurlara bağlı hâdiseleri; insan, hayvan ve bitki gibi canlıları, eşyayı, akıl, zekâ veya güzellik nevinden mücerret kavramlarla dini konu ve motifleri vb. kapalı bir şekilde yakın-uzak münâsebetler ve çağrışımlarla düşünme, muhâkeme ve dikkatimize aksettirerek bulmayı hedef tutan kalıplaşmış sözlerdir." (Güzel ve Torun, 2003: 204).

Bilmece, bilinmeyen bir nesnenin dolaylı olarak sunulmasıdır. Bilmeceyi dinleyen veya okuyan, zekâsını kullanarak bu nesneyi bulmaya çalışır. Sözlü edebiyat türlerinden biridir, şiirsel bir klişe içinde karşılık bekleyen bir küçük sorudur. Çok defa nesneyi veya ilkeyi tek bir kelime ile ifade eder. Metinde verilen ipuçları ile bu nesnenin bulunması söz konusudur (Başgöz ve Tietze, 1999: 2).

Mâni, tek dörtlükten oluştuğu için halk şiirinde sık kullanılan nazım şeklidir. Bu nedenle mâni, halk edebiyatında ana nazım şekillerinden birisi olmuş ve bazı türler mâni nazım şekliyle oluşturulmuştur. Türkü, ninni ve ağıt bu nazım türlerinden bazılarıdır.

Bilmeceler, şekil bakımından nazım ve nesirden oluşanlar olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Bunlardan nazım şeklinde söylenip dörtlükten kurulu olanlar mâniler ile ilişkilidir (İçel, 2007: 76).

Bazı mânilerin (bayatların) bilmece, bazı bilmecelerin ise mâni (bayatı) olduğu görülmektedir. Hatta bazen Azerbaycan'da söylenen bir mâninin, Türkiye'de bilmece olarak sorulduğu da bilinmektedir (İçel, 2007: 77).

Örnek:

Bir bölük atlar
Çemende otlar
Vahdi gelende
Dimdiği çatlar
(Pamuk)

Kutu kutu içinde
Selme kutu içinde
Selmenin göy yarpağı
O da kutu içinde
(Kitap)

Bağda sürüner gezer
Az az görüner gezer
Ohşayır bir yumağa
Gorhuran el vurmağa
(Kirpi)

Azerbaycan Bayatları (Karaağaç-Açıkgöz 1998) adlı eserde mâni olarak geçen dörtlük, Türkiye'de hem mâni hem bilmece olarak karşımıza çıkmaktadır (İçel, 2007: 82).

Mâni:

Burda vurdum baltanı
Orda çıhdı galtanı
Birce görmek isterdim
Yerin göyün sultanı

Bilmece:

Burdan vurdun baltanı

Ondan çıktı galtanı

Anam bir oğlan doğdu

Yerin göğün sultanı

(Güneş)

1.2.4. Mâni- Alkış- Kargış

Alkış, iyi dilekleri ihtiva eden kalıplaşmış sözlerdir. Kargış, çaresiz olan, acı çeken, kötülüğe maruz kalan bir insanın rahatlamak, teskin olmak gayesiyle söylediği kötü düşünce ve dileklerini içeren kalıplaşmış sözlerdir (Kaya, 2004: 118)

İnsanın kendisi ve toplumun mutluluğu için Allah'a yapılan bir hitap, bir sesleniştir. Alkışlar, atasözü gibi hüküm bildiren olumlu dilek ifadeleridir. Kargış ise lanet, bela ve öfke ifade eden olumsuz sözlerdir (Güleç, 2011: 40).

Gerek dualar gerekse beddualar genellikle mensur olmakla beraber müstakil dörtlüklerle ve mâni tipinde de söylenmişlerdir.

Örnek:

Bir gül ekdim boyunca

İylemedim doyunca

Ömrüm günüm uzansın

Bu balamın toyunca (970)

Men aşığ aydın olsun

Ay çıhsın aydın olsun

Eşitdim yarın gelib

Gözlerim aydın olsun (290)

Yukarıdaki örneklerde dua niteliği taşıyan sözler yer almaktadır.

Örnek:

Çoban itin gudursun

Arhında suyun düşün

Eyer meni almasan

Seni ildirim vursun (409)

Köyneğin mili yansın
 Od alsın gülü yansın
 Seni menden edenin
 Ağzında dili yansın (1034)

Men aşığ goşa dağlar
 Çatıp baş başa dağlar
 Sizde oğul itirdim
 Dönesiz daşa dağlar (1091)

Tüm duygularımızı dizelerinde taşıyan mânilerde beddualar da kendini göstermiştir. Mâni kimi zaman, sevenin halini anlamayan sevgiliye seslenişini, kimi zaman sevdiğiyle arasına girenlere bir sitemi, kimi zaman da dağlara, yollara edilen bedduaları dizelerinde taşımıştır.

1.2.5. Mâni-Nasihah

Halk şiirinde öğretici şiirlerdir. Bir şeyi belletmek, bir fikrin propagandasını yapmak için söylenmiş şiirlerdir (Güzel ve Torun, 2003: 182).

Mâniler çok çeşitli konuları içerdiği için buna bağlı olarak, daha kalıcı ve daha etkili sözleri bünyesinde barındırır. Bu sözler genellikle sabır, dert ve öğüt konularında kendini göstermiştir.

Bu konu ile örnekleri sunalım:

Ezizim ara sözü
 Seraf al ara sözü
 Öz sözünü özün bil
 Ev yıhar ara sözü (977)

Araz daşı daş daşı
 Galmadı yarın gaşı
 Cahilinen bal yeme
 Ağılınan daş daşı (237)

Elde gelem ne yazar
 Sızıldayar ne yazar
 Ata baba demişken
 Düz getmeyen tez azar (86)

1.2.6. Mâni- Deyim

Bir durumu, olayı, düşünceyi özetleyen, en az bir kelimedenden oluşan ve genellikle gerçek anlamının dışında ayrı bir anlama sahip olan, özel anlamları belirli bir kurala bağlanamayan kalıplaşmış söz (Kaya, 2014: 255).

Gerçek anlamı dışında kullanılarak yeni bir anlam belirten ve bu düşünceyi dile getiren, iki veya daha fazla kelimedenden oluşan kalıplaşmış söz (Güleç, 2011: 20).

Deyimlerde kelimeler, gerçek anlamını yitirip yeni anlamlar kazanırlar. Deyimler, anlamsal yoğunluğu artırmak ve söylenmek istenenin çok daha kısa ve etkili bir şekilde ifade edilmesini amaçlarlar. Bu nedenle mâniler içerisinde deyimlerde yer almıştır.

Deyimlerimizin yer aldığı mâni örnekleri:

Aytı derya üz gandı
 Eğri gandı düz gandı
 Ev yıhmag bir gandısa
 Könül yıhmag yüz gandı (407)

El arhandır güven gez
 Dağda biter güven gez
 Ne dövlete bel bağla
 Ne feleye güven gez (885)

Ezizim ara sözü
 Seraf al ara sözü
 Her söze gulah verme
 Ev yıhar ara sözü (977)

1.2.7. Mânî- Halk Hikâyesi

Nazım- nesir karışık gerçek olayların yanı sıra hayalî olayların da anlatıldığı uzun anlatmalar (Artun, 2011: 44).

XVI. yüzyıldan itibaren anlatılan efsane, menkabe, destan gibi türlerle beslenip halk kültürünün pek çok ögesini bünyesinde barındıran ve halkın roman ihtiyacını karşılayan anlatım türü (Kaya, 2014: 378).

Türk edebiyatı verimleri içinde eski destan geleneğinin yerini alıp XVI. Yüzyıldan itibaren görülmeye başlanan, genellikle aşıklar tarafından nazım- nesir karışık bir söyleme biçimi ile dinleyicilere karşı anlatılarak nesilden nesile geçen, yer yer masal ve destan özellikleri gösteren aşk ve kahramanlık hikâyeleridir (Yardımcı, 2013: 289).

Ay geder batar indi
Nazlı yar yatar indi
Leyla'nın bazarında
Mecnun can satar indi (742)

Bülbülsüz bağda ne var
Bu gemgin çağda ne var
Kül başına a Mecnun
Leyli'siz dağda ne var (733)

Oda arzular geder
Ganber Arzu'lar geder
Besleme yad ördeğin
Veten arzular geder (147)

Bazı mânilerin bünyesinde, halk hikâyelerine konu olan kahramanların isimlerine rastlanılmaktadır. Bu durum, bahsi geçen mânilerin halk hikâyesinden kopmuş bir parça olma olasılığını kuvvetlendirmektedir. Halk hikâyeleri manzum ve mensur kısımlardan oluşur. Olayların anlatıldığı kısımlar mensurdur. Ancak hislerin anlatıldığı kısımlarda manzumeler ön plana çıkar. Halk hikâyelerinin manzum kısımlarında mânî formunda şiirler yazılmıştır.

İKİNCİ BÖLÜM

İĞDIR'DA MÂNİ SÖYLEME GELENEĞİ VE İĞDIR MANİLERİNİN TASNİFİ ÜZERİNE

2.1. İĞDIR'DA MÂNİ SÖYLEME GELENEĞİ

Çağlar boyu yaygın bir biçimde süregelen mâni söyleme geleneği 1960'lı yıllardan sonra eskiye oranla önemini yitirmiştir. Kızlar, kadınlar ve erkekler ekin ekerken, hasat kaldırırken, bayramlarda, şenliklerde, kına gecelerinde, sünnet törenlerinde, pamuk tarlalarında, evlenme törenlerinde, çeşitli toplantılarda vb. çalıp oynayarak mâni söylerler.

Mâni söylenirken dinleyiciler mâninin konusuna göre uygun tavırlar sergiler. Dinleyici mâni hüzünlüyse üzüntülü, neşeliyse neşelidir. Mâni söylenmeden önce dinleyicileri hazırlama aşaması olur. Toplulukta mâniciliği ile tanınan varsa önce onun mâni söylemesi beklenir. Mânici ortaya alınır ve dinleyenler daire düzeninde çevresine otururlar. Mâni söylenirken alkış çalınır, pullu işi mendil sallanır. Söylenilen mâninin konusuna uygun bazı eşyalar kullanılır. Bunlar genellikle mendil, çiçek, bayrak vb. dir. Eskiden bir kız, sevdiği delikanlıya sevgisini belli etmek için mâni söyler ve mendil atardı (Artun, 2011: 149-151).

Anadolu'da birtakım ritüel davranışların sergilendiği Hıdırellez'de mâniler söylenilerek Hızır Nebi karşılanır. Bu vesileyle söylenen mânilerin çoğu niyet amacını taşır. Sami Akalın'ın, bu gelenekle ilgili tespitlerini vermek istiyoruz.

Bir gün önce Hıdırellez küpü hazırlanır. Küpün içine su, gül yaprakları ve çiçek dalları konur. Genç kızlara haber salınır. Çoğu yüzüğünü yollar, yüzüğü olmayan başka bir malını gönderir. Yüzükler küpün içine atılır ve mâniler okunur. Ertesi sabah küpün ağzını açacak kişi mânici ise, küpe mâni atılmaz; manici değilse küçük kâğıtlara yazılı mâniler de küpe konur. Bu işlem akşam ezanına kadar biter. Küpü okuyup üflerler ve küpe kilit takarlar. Küpü, bahçede bir gül fidanının dibine bırakırlar. İnanişâ göre, gece Hızır gelir, yüzük ve mal sahiplerine kader, kısmet dağıtmış. Bu yüzden ertesi sabah duyulacak mâni çok önem taşır. Evlenmesi gecikmiş bir kıza kilidi açtırırlar. Böyle yapınca kilidi açanın kısmeti de açılmış. Küpün kilidini açan başkadır, içindekileri tek tek çıkaranda başka. On, on iki yaşlarında bir kıza abdest aldırırlar, başına tülbent örterler, eline de bir ayna tutuştururlar. Bu ayna da talih parlaklığı sağlamış. Kız;

Kim ile kimi tuttum

Şeker yedim bal yuttum

der, bir elindeki aynaya bakar, bir küpten yüzük çıkarır. Küpte mâni varsa bir de mâni çeker. Yüzüğün sahibi kısmetine çıkan mâni ile geleceği arasında bir ilişki kurmaya çalışır (Kaya, 2004: 41, 42).

Mâni söyleşmeleri, mâni atmaları, mâni yarışmaları gibi sözlü gelenekler Herfene geceleri, kızlar içi günleri ya da müderris günlerinde değil, her yerde, her ocakta, her köyde canlı olarak yaşamaktadır. Hasan Savaş'ın Konya Mânileri Üzerine Bir Araştırma ve Tasnif Çalışması adlı yüksek lisans tezinde mâni söyleme geleneğiyle ilgili edindiğimiz bilgiler şöyledir:

"Konya ve Karaman'ın bazı kasabalarında kadınlar, kızlar bir yerde toplandıklarında evvelce yazılmış mânileri içeren bir keseyi ortaya getirirler. Çocukların birine kur'a yahut piyango kağıtları gibi yuvarlak bükülmüş kağıtları herkesin tali'ini birer birer çektirirler. Çekilen kağıtları hanımlar birer birer okur. İyi çıkarsa sahibi sevinir, diğerleri de kutlarlar. Çıkmazsa az çok kederlenir " (Savaş, 2016: 87).

Asıl konumuz olan Iğdır'da söyleme geleneğinin de pek çok ortamda halen devam ettiğini görüyoruz. Mânilerin söylendiği ortamlardan biri evlenme törenleridir. Kız istemeye giderken, gelini süslerken, gelin bel bağlanırken gelin baba evinden çıkarken, gelin yeni evine girerken ve bey başında söylenen mâniler vardır. Kızının belini bağlayan baba, duygu ve düşüncelerini en etkili biçimde mâni ile bildirir:

Gızım gızım gız gelin

El ayağı düz gelin

On iki oğul isterem

Birce dene gız gelin

Bu yörede mânilerin söylenmesine vesile olan bir diğer ortam ise iş yaparken söylenen mânilerdir. Önceleri pamuk ekimi, çapalanması ve toplanması hep imece ile yapılmış. İmeceye katılanlar işlerine eğlence katmak için mâniler söylerlermiş. Folklor ürünlerinin yaşamasına, gelişmesine ve sonraki nesillere aktarılmasına ortam hazırlayan

bu imeceler, bugün neredeyse ortadan kalkmıştır. İmece ile yapılan pek çok işin yapılış tarzı bugün değişmiş ve çoğu makinelerle yapılmaya başlamıştır.

İğdır merkez ve ilçelerinde yaptığımız saha çalışması sırasında yüzyıllardır süre gelen mâni söyleme geleneğinin eskiye oranla zayıfladığını gözlemledik. 40 yaş üstü pek çok kişinin mâni bilmesine rağmen gençlerden sadece özel ilgisi olanların mâni bildiğini gördük. Bunun sebebini sorduğumuzda gençlerin mâni duyacağı, öğrenebileceği ortamların pek olmadığını söylediler. Şimdi mânilerin söylendiği tek ortam ölü evleri ve Nevruz kutlamalarının yapıldığı yerlerdir.

Yaptığımız saha çalışması sırasında kimi kaynak kişiler mâni söylemeye çekimser davrandı. Çünkü İğdır’da bayatı denilince akla ilk mâni gelmiyor. Bayatılar genellikle biri vefat ettiğinde duyulan acıyı belirtmek için icra edilirdi. Kaynak kişilerden kimi bayatı söylerken kaybettiklerini anımsadıkları için bayatı söylemeye gönüllü olmadılar.

İğdır’ın Taşburun Köyü’ndeki kaynak kişimiz nazardan korunmak için üzerlik yakıldığında da mânilerin söylendiğini belirtti ve bu mâni geleneğini şöyle anlattı: Yeni bir ev, araba aldığımızda kötü gözlerden korunmak için üzerlik yakardık. Mâni söyleyerek üzerliğin dumanını evin her köşesine gezdirirdik (KK2).

İğdır merkezden bir kaynak kişimiz ise hala Nevruz kutlamalarında mânilerin söylendiğini belirtti. Nevruzdaki mâni söyleme geleneğini şöyle anlattı: Nevruz bayramında oynanan pek çok oyunda mâniler söylenirdi. Su dolu olan kap içine kime ait oldukları belli olan yüzükler atılırdı. Bu yüzükleri çıkarmak için birini görevlendirip, bir taraftan da mâniler okunurdu (KK1).

Bir diğer kaynak kişimiz ise Nevruz kutlamalarını şöyle anlattı: Nevruz’da ateşin etrafında çember oluşturulurdu, gençler mâni söyleyerek eğlenirlerdi, kızlar erkekler birbirlerine mâniyle sataşırlardı, ateşin üstünden atlanırdı (KK53).

Önceden her düğünde, kına gecesinde, kız istemelerde mâniler söylenirdi. Kız ve erkek tarafı mâniyle düşüncelerini söyler birbirlerine sataşırlardı. Kız tarafı mânilerle kızlarının hünerlerini över, erkek tarafı da oğullarının meziyetlerini anlatırdı. Bu gelenek İğdır merkez’de neredeyse yok olmuştur.

Mâniler genellikle kadınlar tarafından söylene de erkeklerin de mâniler söylediği ortamlar vardır. Alikamerli köyündeki kaynak kişimiz mâni söyleme geleneğini şöyle anlattı: İşimizin olmadığı zaman arkadaşlarla köy kahvesinde akşama kadar oturur, sohbetler ederdik. Kahvede toplandığımızda aramızda mâni bilenler varsa birbirlerine mâni atarlardı. Herkes tuttuğu kişinin mânisini alkışlayarak tarafını belli ederdi. Artık bu mâni söyleme geleneği kalmadı. Biz yaşlandık, gençler de sadece oyun oynuyor (KK35).

Iğdır'da ramazan aylarında mâni söyleme geleneği halen devam etmektedir. Ramazan davulcuları mâniler eşliğinde insanları sahura kaldırırlar. Ramazan biterken kapı kapı dolaşıp bahşişlerini toplarken de mâni söylerler.

Yaptığımız saha çalışmasında mânilerin söylendiği ortamların zayıfladığını gözlemledik. Iğdır merkezde sadece ölü evlerinde, Nevruz kutlamalarında ve üzerlik yakıldığında mâni söylendiğini gördük. Iğdır'ın bazı bölgelerinde düğünlerde, kına gecelerinde, bazen kız istemeye gidildiğinde mâni söyleme geleneği halen yaşatılmaktadır.

Son olarak araştırmamıza göre Iğdır'da mâni söylemek yerine kullanılan terimler; bayatı yakmak, bayatı düzmek gibi ifadelerin kullanıldığı tespit edilmiştir.

2.2. IĞDIR MÂNİLERİNİN TASNİFİ

Mâni konusunda yapılmış birçok tasnif bulunmaktadır. Çalışmamızın birinci bölümünde bu tasniflere değinmiştik. Yapılan bu tasnifleri inceleyip örnek alarak ve derlediğimiz manileri de göz önünde bulundurarak Iğdır manilerini tasnif etmeye çalıştık.

A) Şekil Yönünden Mâniler

1.Hece Sayısı Bakımından Mâniler

1.Hece Sayısı Yediden Az Olan Mâniler

2.Hece Sayısı Yedi Olan Mâniler

3.Hece Sayısı Yediden Fazla Olan Mâniler

2.Mısralarına Göre Mâniler

1.Düz Mâniler

2. Cinaslı Mâniler

3. Yedekli(Artık) Mâniler

3.Kafiye Örgüsüne Göre Mâniler

1.Kafiye Örgüsü a a x a Şeklinde Olan Mâniler

2. Kafiyesi a a a a Şeklinde Olan Mâniler

3. Kafiyesi a a b b Şeklinde Olan Mâniler

4. Kafiyesi a x x a Şeklinde Olan Mâniler

5. Kafiyesi x a x a Şeklinde Olan Mâniler

6. Kafiyesi a b a b Şeklinde Olan Mâniler

B) Hazırlanış ve Uygulanışlarına Göre Mâniler

1.Niyet Mânileri

2.Karşılıklı Mâniler

3.İş Yaparken Söylenen Mâniler

4.Sorulu-Cevaplı Mâniler

5.Ağıt Olarak Söylenen Mâniler

6. Saya Mânileri

7. Katar Mânileri

C)Konularına Göre Mâniler

1.Sevda Mânileri

1.1.Abartma

1.2.Sitem

1.3.Övgü

1.4. Sevdadan Hastalanma ve Ölüm

1.5.Ayrılık

1.6.Pişmanlık

1.7.Dilek

1.8.Tehdit

1.9.dedikodu

1.10.Fedakârlık

1.11. Kûskûnlük

1.12. Özlem

1.13.Sabır- Sabırsızlık

1.14. Mutluluk

1.15. Sadakat

1.16. Kıskançlık

1.17.Sitem

1.18.Küçümseme

1.19. Endişe

1.20. Çapkınlık

1.21. Sevgilinin Güzelliği

1.22.Araya Engellerin Girmesi

2.Şehir Mânileri

3.Cinsel Konulu Mâniler

4.Ramazan Mânileri

5. Milli Hislerle Söylenmiş Mâniler

6.Mektup Mânileri

7.Hayvanlarla İlgili Mâniler

8.Askerlik Mânileri

9.Gelin-Kaynana Mânileri

- 10.Öğüt Mânileri
- 11.Sosyal Konulu Mâniler
- 12.Felek İçin Söylenmiş Mâniler
- 13.İsimlerle Kurulu Mâniler
- 14.Gurbet Mânileri
- 15.Anne-Çocuk İçin Söylenmiş Mâniler
- 16.Meslek Mânileri
- 17.Mezar Taşı Mânileri
- 18.Nazarla İlgili Mâniler
- 19.Kardaş Mânileri
20. Irmak Manileri-Aras Nehri ile İlgili Mâniler
- 21.Duayla İlgili Mâniler
- 22.Bedduayla İlgili Mâniler
- 23.Dost-Düşman İle İlgili Mâniler
- 24.Mertlik-Namertlikle İlgili Mâniler
- 25.Acı-Dertle İlgili Mâniler
26. Hakaret mânileri
27. Yaş İle İlgili Mâniler
28. Giysiler İle İlgili Mâniler
29. Hayatın Geçiş Süreçleri İle İlgili Mâniler
 - 29.1. Evlilik İle İlgili Mâniler
 - 29.2. Ölüm İle İlgili Mâniler
30. Mâni İle İlgili Mâniler
31. Bitkiler İle İlgili Mâniler
32. Ay-Gün-Yıl Mânileri

33. Tarihi Şahsiyetlerle İlgili Mâniler

34. Öksüz- Yetim- Garip Olmakla İlgili Mâniler

2.2.1. Şekil Yönünden Mâniler

2.2.1.1. Hece Sayısı Bakımından Mâniler

Mâniler, genellikle yedi heceli dört dizelik bir bentten meydana gelmektedir. Fakat, nadiren de olsa dört, beş, altı, sekiz ve on birli hece sayısına da rastlamaktayız. Derlenen Iğdır yöresi mânilerinde dört, beş ve on birli hece sayısı yazılan mâni örneği yoktur. Tespit edilen mânileri hece sayısı bakımından incelediğimizde altılı, yedili ve sekizli hece sayısı yazıldığını gördük. Bu farklılıkları göz önünde bulundurarak; derlediğimiz mânileri hece sayısı bakımından üç başlık altında inceledik.

2.2.1.1.1. Hece Sayısı Yediden Az Olan Mâniler

Derlediğimiz Iğdır mânilerinde hece sayısı yediden az olan mâni dört tanedir. Bunlar aşağıda örnek verilmiştir.

Canım aldı felek	Bacada fîng atar
Derde saldı felek	Aleme fors atar
Bağda nar yetirdim	Tükürüm forsuna
Onu aldı felek (120)	Gece damda yatar (1138)
Ayağım yalındı	Aşığ gılan geder
Tikanım galındı	Aşar gılan geder
Heç ölmek istemirem	Bahtavar o kese
Celladım zalımdı (646)	Gedri bilen geder (127)

2.2.1.1.2. Hece Sayısı Yedi Olan Mâniler

İğdır yöresinde söylenen mâniler, yedi heceli mâni örnekleri bakımından oldukça zengindir. Tespit ettiğimiz 1341 İğdır mânisinin 1326 tanesi yedi hecelidir.

Acı gıcı yarpağı	Cıgaram yana yana
Asdanalar torpağı	Od düşdü şirin cana
Yarime göz tikenin	Necesen goyub gidem
Gözüne biber yarpağı (1265)	Galasan yana yana (879)

Bağda maral çaş meler	Dağlara gar düşübdü
Çaş dolanar çaş meler	Gör ne hamar düşübdü
Menim ahu zarımdan	Ruhum gefesde oynar
Dağ inilder daş meler (792)	Yadıma yar düşübdü (992)

2.2.1.1.3. Hece Sayısı Yediden Çok Olan Mâniler

İğdır yöresinde söylenen mâniler arasında çok az da olsa sekiz heceli mâni örneklerine de rastladık.

Kentlerinden gız almışığ
Geç galmıyıp tez almışığ
Oğlanları huşsuz çıhıp
Gızlarını biz almışığ (923)

El çalmayanın eli gurusun
Suya gedende beli gurusun
Toya mübarek demiyenin
Danışanda dili gurusun (1127)

bkz. 96, 98, 99, 103, 104, 641, 642, 643, 644, 875.

2.2.1.2. Mısralarına Göre Mâniler

2.2.1.2.1. Düz Mâniler

Yedi heceli dört dizeden oluşan birinci, ikinci ve dördüncü dizeleri birbirleriyle kafiyeli ve kafiyeleleri çoğunlukla cinassız olan mânilerdir. Düz mânilerin diğerk dikkat çeken bir özelliğı ise en çok söylenen mâni çeşidi olmalarıdır. Ayrıca tam mâni olarak da adlandırılırlar.

İğdir mânileri üzerine yaptığımız araştırmada, çeşitlenme açısından en çok düz mânilerin olduğu gözlemlenmiştir. Bu konudaki örnekler aşağıda verilmiştir.

Dağlara guş gelmedi
Gelse de boş gelmedi
Men sevim yad aparsın
Tanrı'ya hoş gelmedi (835)

Gara toyuh pindedir
Yumurtası kündedir
El bilir âlem bilir
Menim gönlüm sendedir (370)

Ezizem bağda dara
Zülfünü bağda dara
Bülbül gülden ötrü
Çekdiler bağda dara (229)

Girdim bağa üzüme
Tikan batdı dizime
Eyildim çıhartmağa
Yar göründü gözüme (413)

2.2.1.2.2. Cinaslı Mâniler

İlk dizesi düşerek, yerini yedi heceden az bir sözcük öbeğine bırakmış, kafiyeleleri cinaslı olan mânilerdir. İlk dizenin düşmesi mâninin anlamında ya da yapısında herhangi bir eksiklik oluşturmaz. Çünkü, ilk iki dize maniye giriş için hazırlık dizesidir ve manilerde belirtilmek istenen temel düşünce son iki dizede anlatılmaktadır. Ayrıca cinaslı mâni türüne İstanbul manileri de girer. İstanbul manileri Adam aman tekerlemesiyle başlar ve özel bir ezgiyle okunurlar.

İncelediğimiz 1341 mâninin 44 tanesi cinaslı mâni türüyle icra edilmiştir.

Dosta deydi
Atma oh dosta deydi
Dilim seni keserem
Ne dedim dosta deydi (323)

Göz yuvası
Sürmedi göz yuvası
Her kim yuva dağıtsa
Dağılsın öz yuvası (654)

Yarı canım	Yaram var
Arzular yarı canım	Üste halhal yaram var
Yollarına bahmahdan	Aç üreyim başını
Galmadı yarı canım (1313)	Gör yanmamış haram var (7)

bkz. 44, 61, 66, 165, 222, 243, 244, 267, 303, 388, 392, 477, 533, 611, 634, 645, 661, 705, 729, 782, 785, 786, 817, 845, 858, 863, 864, 866, 895, 952, 969, 1120, 1162, 1164, 1166, 1206, 1230, 1287, 1309, 1320.

2.2.1.2.3. Yedekli(Artık) Mâniler

Mâniler mısra sayıları bakımından çeşitlilik gösterir. Genellikle dört mısra olmakla beraber 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 14, 16, 17 mısralı olan şekilleri de vardır. Yedekli mâniler genellikle cinaslı sözlerle kurulmuş kesik mânilerdir (Kaya, 2004: 59).

Derlediğimiz İğdır mânilerinden şu metinleri örnek gösterebiliriz.

Menim koşam canlıdı
Golları mercanlıdı
Gosama el vurmayın
Kosam iki canlıdı
Golları mercanlıdı (566)

İğdır mânilerinde tespit ettiğimiz yedekli maniler sadece üç tanedir. Yukarıdaki mâniye eklenen dize asıl mâni ile aynı uyağa sahipken aşağıdaki mânilerde eklenen dizeler asıl mâni ile aynı uyağa sahip değildir.

Honçalı nevrüz gelir
Gonçalı nevrüz gelir
Sürme çekin başına
Noğul sepin başına
Tongaları oddayın
Tüfenkleri oddayın (1107)

Nevruz nevruz bahara
 Güller güller nubara
 Bağcamızda gül olsun
 Gül olsun bülbül olsun
 Bal olmasın yağ olsun
 Evdekiler sağ olsun (118)

2.2.1.3. Kafiye Örgüsüne Göre Mâniler

2.2.1.3.1. Kafiyesi a a x a Şeklinde Olan Mâniler

Mânilerin kafiye örgüsü genellikle a a x a şeklindedir. Üçüncü dizenin bağımsız oluşu, mânîyi söyleyene kolaylık sağlar. Derlediğimiz manilerin tamamına yakını a a x a şeklindedir. Iğdır Alikamerli Köyünden derlediğimiz iki mânîyi örnek olarak veriyoruz.

Felek meni ağlattı	a
Dertlere bağlattı	a
Men feleğe neyledim	x
Felek ciğerimi dağlattı	a (777)
Gardaşlar ha gardaşlar	a
Yağış yağar gar başlar	a
Cenazem eğri gedir	x
Yapışsın gardaşlar	a (256)

2.2.1.3.2. Kafiyesi a a a a Şeklinde Olan Mâniler

Mânilerin birinci, ikinci ve dördüncü dizeleri birbirleriyle kafiyeli, üçüncü dize ise bağımsızdır. Kafiye örgüsü a a x a şemasına uygun düşer. Fakat, kafiye örgüsü a a x a şemasına uymayan mâniler de vardır. Bunlara örnek olarak ;

Men aşığ yatanmanam	a
Oyansam yatanmanam	a
Öl deseler ölenmenem	a
Yarımı atanmanam	a (957)

Burdan bir atlı keçti	a
Atın oynatdı keçti	a
Gün kimi şefeg saçtı	a
Ay kimi batdı keçti	a (629)

bkz. 275, 659, 643, 916, 920, 964, 966.

2.2.1.3.3. Kafiyesi a a b b Şeklinde Olan Mâniler

Tespit ettiğimiz mâniler içerisinde birinci ve ikinci dizenin kendi arasında, üçüncü ve dördüncü dizenin kendi arasında kafiyeli olduğu iki adet mâni örneğine rastladık.

İstekanın sarısı	a
İştîm galdı yarısı	a
Evlilerin eri var	b
Ersizin tarısı var	b (404)

Ay uyruğu uyruğu	a
Saggalı it guyruğu	a
Kosam bir oyun eyler	b
Guzunu goyun eyler	b (725)

2.2.1.3.4. Kafiyesi x a x a Şeklinde Olan Mâniler

Bazı mânilerin birinci ve üçüncü dizeleri bağımsız, ikinci ve dördüncü dizelerinin kendi aralarında kafiyeli olduğu görülmektedir.

Karşıda duran güzel	x
Köndelene sevdim seni	a
Eşgin vurur topuğuma	x
Dik dik dingilledir meni	a (394)
Ezizem daş daşı	x
Torpağı daşlı gala	a
Gorhuran düşem ölem	x
Yar gözü yaşlı gala	a (558)
bkz.61,200, 756.	

2.2.1.3.5. Kafiyesi a x x a Şeklinde Olan Mâniler

Derlediğimiz mânilerden birinci ve dördüncü dizelerinin uyaklı, ikinci ve dördüncü dizelerinin bağımsız olduğu 2 mâni tespit ettik.

Eziziyem günde sen	a
Kölgede sen günde men	x
Can almag bir gün olar	x
Canım aldın günde sen	a (240)
Nefes var can durunca	a
Gısmet olsun bize de	x
Tenge cezana geldim	x
Ganmazı gandırınca	a (1122)

2.2.1.3.6. Kafiyesi a b a b Şeklinde Olan Mâniler

Tespit ettiğimiz mâniler arasında kafiyesi a b a b şeklinde olan mânilere de rastladık. Aşağıda kafiye örgüsü bu şekilde olan mânilere örnek verilmiştir:

Dağda gıralar garganı a
 Yenge hanım yenge hanım b
 Hani bu gelinin yorganı a
 Yenge hanım yenge hanım b (643)

Dağda gıralar tezeği a
 Yenge hanım yenge hanım b
 Hani bu gelinin bezeği a
 Yenge hanım yenge hanım b (640)
 bkz. 96, 98, 99, 641, 642, 644.

2.2.2. Hazırlanış ve Uygulanışlarına Göre Mâniler

Mânilerin söylendiği konular çeşitlilik gösterdiği gibi, ortamına göre söylenen mâniler de çeşitlilik göstermiştir. Mâniler, bu ortamda söylendiği fonksiyona göre adlandırılmıştır. Derlediğimiz mânileri dikkate alarak bu kategoride tasnif etmeye çalıştık.

2.2.2.1. Niyet Mânileri

Derlediğimiz mânilerde, niyet mânilerini Nevruz Bayramında yapılan ritüellerde görüyoruz. Iğdır ve yöresinde Nevruz Bayramında “Kosa Kosa” adıyla anılan bir oyun oynanmaktadır. Kosa oyununda kosa olacak kişiye ceket ters giydirilir ve kosa olacak kişinin başına deriden bir şapka geçirilir. Kişinin yüzü unlandıktan sonra boynuna çan takılır. Göbekli olsun diye karnına yastık bağlanılır ve kapı kapı gezilerek çocuklar eğlendirilir. Kosanı gezdirenler ise mâniler söyler.

Kosa kosa gelsene
 Gelip selam versene
 Çömçeni doldursana
 Kosam yola salsana (275)

Ay uyruğu uyruğu
 Saggalı it guyruğu
 Kosam bir oyun eyler
 Guzunu goyun eyler (725)

Nevruz Bayramında ateşler yakılır ve ateşin üzerinden atlanır. Alevlerin arasından atlanırken yine niyetler tutulur. Bu atlamayla hastalıkların temizlenileceğine inanılır. Ateş üzerinden atlanılırken söylenen mâniler aşağıda verilmiştir.

Ağrım uğrum tökülsün
 Oda tüşüp kül olsun
 Yansın alev saçılsın
 Menim bahtım açılsın (1200)

Honçalı Nevruz gelir
 Gonçalı Nevruz gelir
 Sürme çekin başına
 Noğul sepin başına
 Tongaları oddayın
 Tüfenkleri oddayın (1107)

2.2.2.2. Karşılıklı Mâniler

Yörede karşılıklı mâni atışmalarına “mâni atma, atışma, deyişme, atmaca, deyiş, düzmece mâni, karşılıklı çatışma, söyleşme,” adları verilmektedir. Aileler arasında bir araya gelmelerde, eğlencelerde, oyunlarda, düğünlerde vb. karşılıklı mâniler söylenir. Bu mâniler genellikle, kız-oğlan, baba-oğul, ana-kız, karı-koca, gelin-kayınvalide, düğünlerde kız-oğlan tarafı arasında söylenir.

Oğlan tarafı

Al almağa gelmişig
 Şal almağa gelmişig
 Biz oğlanın bacısıyig
 Aparmağa gelmişig (203)

Kız tarafı

Al almağa goymarig
 Şal almağa goymarig
 Biz gızın bacısıyig
 Aparmağa goymarig (197)

Gelin evden çıkınca:

Kız

Şen baba şen baba
 Evin şen olsun baba
 Daha men gedirem
 Yerin gen olsun baba (282)

Babası

Gel gızım get gızım
 Uğurlar olsun gızım
 Sen geden yerlerde
 Üzün ağ olsun gızım (1030)

Kayınvalide

Gelin geldi han geldi
 Evleri yıhan geldi
 Elinde iki ülgüç
 Başımızı gırhan geldi (381)

Gelin

Sini sini şekerem
 Üstüne bal dökerem
 Gaynanamın gahrını
 Oğlu için çekerem (473)

2.2.2.3. İş Yaparken Söylenen Mâniler

Bu tür mâniler, neşeli çalışmak, işin yoğunluğunu azaltmak ve yorgunlukları gidermek için söylenen mânilerdir.

Gedenin yükü güzel
 Dalında saçı güzel
 Saçı başını yesin
 Gece yatışı güzel (994)

Yağış yağdı nem aldı
 Gelyan geçti dem aldı
 Bağçada bağ bol idi
 Dolu vurdu kem galdı (116)

2.2.2.4. Sorulu-Cevaplı Mâniler

Muhtevasında soru barındıran ve bu soru karşısında cevap almak için söylenen mânileridir. Derlenen mânilerden yola çıkarak örnekleri sunalım:

Dağlar o dağlar mı ola
Baş verer bağlar mı ola
Nece ki men ağladım
Yareb yar ağlar mı ola (875)

Aşığ saza ne galdı
Erzem yazana galdı
Bülbül intizar çeker
Görek yaza ne galdı (230)

Ne desen ganıram men
Seyi yar sanıram men
Mene od ne gerekdi
Odsuz da yanıram men (775)

2.2.2.5. Ağıt Olarak Söylenen Mâniler

Mâni yöreye, yerleşim yerine, ortamına göre kendine özgü gelenekle söylenir. Mâninin söylendiği ortam ve söyleyicinin ruh durumları mânilerin içeriğini belirler. İğdır yöresinde mânilerin söylendiği ortamlardan biri de cenaze evleridir. Bu ortamlarda söylenen mâniler, ağıt olarak icra edilen mânilerdir. Bu kategoriye girenleri, mâni formunda şekillenen ağıtlar olarak adlandırabiliriz.

Yas yerlerinde okunan mânilerden birkaç örnek aşağıda verilmiştir.

Bu dağlar ulu dağlar
Çeşmeli sulu dağlar
Burda bir gerib ölüb
Göy gişner bulud ağlar (219)

Bir at bindim başı yoh
Bir çay geçdim daşı yoh
Burda bir gerib ölüb
Yanında gardaşı yoh (218)

Eziziyem ay gardaş
Gaşın ucu yay gardaş
Ölse bacılar ölsün
Heç demesin vay gardaş (963)

2.2.2.6. Saya Mânileri

Çobanların sürü sahiplerinden bahşiş almak için düzenledikleri törenlere saya, bu törenlerde söylenen mânilere de saya mânileri denir (Çelik, 2005: 68).

Derlediğimiz Iğdır mânilerinde sadece iki örnek tespit ettik

Saya saya sayadan	Sayada bah sayada
Goyun gelir gayadan	Torun gurup gayada
Sayaçıya pay verin	Toruna terlan düşüb
Damazlığı mayadan (1003)	Kimsesi yoh oyada (1126)

2.2.2.7. Katar Mânileri

Ay doğar, karanfil, altın yüzük, su doğar gibi belli kelimelerle başlatılan mânilerdir. Iğdır’da derlediğimiz mâniler arasında “ay doğar, su gelir” sözleriyle başlayan katar mânileri tespit ettik.

Su gelir ile başlayan katar mânileri:

Su gelir ne yamandı	Su gelir galha galha
Suyun üzü samandı	Döktürür bizim arha
Gelişin gurban olum	Gomşudan bir gız aldım
Gedişin ne yamandı (506)	Anamdan gorha gorha (549)
Su gelir bende deyer	Su gelir galha galha
Zülfün kemende deyer	Bir ucu bizim arha
Men bir gözel sevmişem	Toyda bir yar sevmişem
Tamam bu kende deyer (760)	Gardaşdan gorha gorha (1128)

Ay doğar ile başlayan katar mânileri:

Ay doğar bedir Allah	Ay doğar perdi perdi
Bu sevda nedir Allah	Gapıları goça nerdi
Ya benim muradım ver	Gireydim yar goynuna
Ya meni öldür Allah (1197)	Çıhaydım terli terli (538)

2.2.3. Konularına Göre Mâniler

Iğdır mânilerinde genellikle gündelik hayatla ilgili hemen hemen her konu ele alınır. Kişilerin iç dünyasını yansıttığı gibi millet hayatının da iyi ve kötü günlerini yansıtan maniler, milletin millî ruhunu aksettirir. Ayrılık, ölüm, gurbet gibi insan

hayatındaki değişim ve dönüşümlerin ortaya çıkardığı duygu ve düşünceler en kısa şekilde mâniler vasıtasıyla dile getirilir.

Iğdır'da söylenen mâniler şekil bakımından farklılık arz ettiği gibi ayrılık, ölüm, savaş, gurbet, düğün sırasında ve çeşitli eğlence meclislerinde söylenen mâniler muhteva bakımından da farklılık arz eder. Iğdır mânilerinde işlenen genel konuların başında acıyı, ayrılığı ve Azerbaycan'ın bölünmüşlüğüne sembolize eden Aras nehri yer almaktadır. Bunun dışında aşk, beddua, milli birlik ve beraberlik, felek, dua, anne, kardeş, dost, düşman vb. konuların da işlendiği görülmektedir.

2.2.3.1. Seveda Mânileri

Sayı itibariyle en çok söylenen mâni çeşitleridir. Aşık insanlar, bu mânilerde içlerindeki sevgiyi, sevgiliye olan hasretlerini, sıkıntılarını dile getirmeye çalışır. Seveda mânilerinde; ayrılık, hasret, kıskançlık, şikâyet, güzellik, vuslat vb. konular işlenmiştir.

2.2.3.1.1. Abartma

Aşık, sevgiliye hissettiklerini mâniler ile dile getirir ve duyduğu sevgiyi çoğu zaman abartarak anlatmaya çalışır.

Bu bağda bar olunca

Heyvalar nar olunca

Dil açar deli könlüm

Sen mene yar olunca (321)

Yukarıdaki mânide eğer sevgili aşığa evet derse gönlünün dile gelip konuşacağını söylemiştir.

Elimden gaşık düşdü

Getti yaraşıg düşdü

Göründü ay cemalın

Âleme ışıg düşdü (579)

Yukarıdaki mânide sevgilinin güzelliği abartalı bir şekilde anlatılmıştır. Sevgili o kadar güzeldir ki o güzelliğiyle etrafına ışıık saçır.

Ezizem kim sayada

Tor gurupdu kim sayada

Gözde gönülde sensen

Düşer mi kimse yada (586)

Bu mânide de sevgiliye duyulan aşktan dolayı sevgiliden başka hiç kimse âşığın aklına gelmemektedir.

2.2.3.1.2. Sitem

Sevgili bazen davranışlarıyla ya da sevgiliye evet demediği için âşığı usandırır ve aşık bu sitemlerini mânî ile dile getirir.

Evleri dağa gider

Gar yağa yağa gider

Men o yara neyledim

Mensiz yaylaya gider (809)

Bu mânide sevgili âşığa haber vermeden aşık yanında olmadan yaylaya gitmiştir. Aşık bu durumdan sitemini mânide anlatmıştır.

Güzel ağlatma meni

Yabana satma meni

Men senin âşığınam

Bir pula satma meni (830)

Yukarıdaki mânide ise sevgili, âşığa değil de para için başka birine evet demiştir. Aşık bu durumdan sitem etmiştir.

2.2.3.1.3. Övgü

Sevgili, âşığın gözüne kusursuz görünür ve aşık bu kusursuzluğu övgüler ile anlatır. İğdir ve yöresinde yaşayanlar sevdiği kişiye güzel olduğunu ‘maral’ kelimesiyle ifade ederler. Aşağıdaki mânide de aşık, sevgilinin ceylan yavrusu gibi güzel olduğuna dair övgüde bulunmuştur.

Başında ağ şalı var

Yanağında halı var

Özü ceyran balası

Marala ohşarı var (984)

Aşağıdaki mânide aşık sevgilinin eşsiz olduğunu ve bu dünyaya bir daha onun gibi güzelin gelemeyeceğini söyleyerek övgü de bulunmuştur.

Gece uzun ay batmaz

Derdliler gece yatmaz

Senin kimi gözeli

Allah bir de yaratmaz (1038)

2.2.3.1.4. Sevdadan Hastalanma ve Ölüm

Sevenler kavuşamadıklarında, karşılıksız aşk yaşadıklarında ve sevgiliye hasretten dolayı sevda gönülde dert olur. Aşağıdaki mânide de olduğu gibi seveni hasta eder.

Eziziyem yasdandı

Gara bahdım yasdandı

Sevdiyim gız gelmedi

Yorgan döşek pasdandı (1072)

Aşağıdaki mânide ise aşkın insanı hasta ettiğini anlatmıştır.

Su geler asda gider

Asda ba asda gider

İlgarsız gız yanına

Sağ oğlan hasda gider (687)

2.2.3.1.5. Ayrılık

Her ne sebepten olursa olsun sevgiliden ayrılmak âşığı harap eder. Sevgili yaşadığı ayrılığı mânilerde samimi bir şekilde ifade etmiştir.

Bir bir düşer

Gar yağar bir bir düşer

Sennen gezdiyim yerler

Yadıma bir bir düşer (1054)

Yukarıdaki mânide aşık sevgiliden ayrı düşmüştür ve onunla birlikte vakit geçirdiği yerler aklına geldiği zaman hissettiği acıyı ifade etmiştir.

Gar yağar dolu bağlar

Yığılar yolu bağlar

Yar yadıma düşende

Gözlerim dolup ağlar (1271)

Sevgiliden ayrılmak zordur. Tıpkı yukarıdaki mânide anlatıldığı gibi sevgiliden ayrılış aşığı perişan eder.

2.2.3.1.6. Pişmanlık

Pişmanlık, insanın geçmişte yaptığı davranışlarından hoşnut olmamasıdır. İnsan sergilediği bazı eylemlerden sonra utanç, mahcubiyet veya üzüntü duyabilir. Örnek verdiğimiz mânide de aşık, sevgilinin vefasızlığını görünce onun peşinden gittiği için pişmanlık duymuştur.

Hal görmedim halınca

Halından kâm alınca

Bilseydim vefan budur

Düşmez idim dalınca (158)

Yine aşağıdaki mânide aşık, sevgilinin vefasızlığını görünce pişmanlığını dile getirmiştir.

Men aşığı ağlamazdım
 Gülerdim ağlamazdım
 Bilseydim vefan budu
 Sene bel bağlamazdım (157)

2.2.3.1.7. Dilek

Sevda mânilerinin içerisinde aşığın isteklerini, arzularını dile getirdiği mâniler oldukça çok yer tutmaktadır. Aşağıdaki mânide âşığın, sevgiliden hemen evlenme isteği açık bir şekilde şöyle ifade edilmiştir:

Bir kız gördüm bicinde
 Sarı sümbül içinde
 Ona bir toy guraydım
 Gelen ayın içinde (942)

Aşağıdaki mânide aşık, sevgili ile kavuşmayı, sevgilinin yaptığı işleri birlikte yapma isteğini dile getirmiştir.

Dağlarda çen olaydım
 Yoldan geçen olaydım
 Sen ekdiğin gülleri
 Men de biçen olaydım (1024)

2.2.3.1.8. Tehdit

Aşığın, sevgiliyi kaybettiğini düşündüğü zaman sevgiliye kavuşmak için başvurduğu yollardan biri tehdittir.

Ezizem incidensen
 Sedefden incidensen
 Keserem dilim seni
 Bilsem yar incidensen (713)

Yukarıdaki mânide aşık, sevgiliyi değil de kendisini tehdit etmiştir. Kötü bir söz söyleyip de sevgiliyi incitmekten korkmaktadır.

Gel gedeh belesine

Gara göz mehlesine

Garagöz evde yohdu

Ot salah mehlesine (456)

Bu mânide ise; “gara göz” olarak aşık, sevgiliyi kastetmektedir. Sevgilinin ona verdiği üzüntüden dolayı mahallesini yakmak ile tehdit etmiştir.

2.2.3.1.9. Dedikodu

Başkalarını çekiştirmek, kınamak üzerine kurulu ifadeler de mânilere konu olmuştur. Aşık, sevdiğinin vefasız çıkmasının herkes tarafından duyulduğunu, dillere düştüklerini şu sözlerle bildirir:

Bahdım gızıl güllere

Düşdüm gara günlere

Yarım bivefa çıhip

Meni saldı dillere (1238)

Bazen de iki aşığın kıskanan ve sevgilileri birbirinden ayırmak isteyenler çeşitli dedikodular ortaya atmışlardır.

Köneyi yaşıl oğlan

Gör ne yaraşır oğlan

Sevdiyin o gözele

Hamı sataşır oğlan (1074)

2.2.3.1.10. Fedâkarlık

Aşığın, sevgilisine zarar gelmemesi ve onun daha iyi bir yaşam sürebilmesi için kendisinden ödün vermesini konu alan mânilerdir. Aşağıdaki mânide aşık, sevgilisinin günahını çekmeyi göze aldığını ifade etmiştir.

Bağında üzüm sarı

Yemeli üzüm sarı

Yara gelen gadanı

Çekerem özüm sarı (1203)

Bu mânide ise aşık, sevdiğinin mutlu olması için onun da derdini çekmek istediğini belirtmiştir.

Galyanı men çekerem

Seninle ten çekerem

Derdin goy derdim üsde

Onu da men çekerem (302)

2.2.3.1.11. Küskünlük

İnat, gurur, acı söz, kötü davranış vb. sebeplerden dolayı birbirine kırılan aşıklar bu küskünlüklerini gizlememişlerdir. Hayatta öğrendiğimiz ilk davranışlardan biri olan küsme de mânilerimize konu olmuştur.

Bu dağı aşmag olmaz

Menim yarım gedendi

Narıncı başmag olmaz

Gül üzlü gül bedendi

Bir guru sözden ötrü

Güya menden küsübdür

Yarla savaşmag olmaz (177)

Heç bilmirem nedendi (632)

2.2.3.1.12. Özlem

Sevgilisinin her an yanında olmasını isteyen aşığın, ondan uzak kalınca hissettiği üzüntüyü aktardığı mânilerdir. Aşağıda bulunan ilk mânide sevdiği olmadan yaşamak istemeyen bir aşık duygularını ifade etmiştir.

Dağların başı ağmış

Gar imiş teze yağmış

Ecel gel apar meni

Yarsız ne yaşamahmış (366)

İkinci mânide ise sevdiğini beklemekten yorulan aşık özlemini dile getirmiştir.

Men aşığ gözde gara

Çek sürme gözde gara

Yar yolun gözlemekden

Galmadı gözde gara (1279)

2.2.3.1.13. Sabır- Sabırsızlık

Hasret, hastalık, iş vb. maddi veya manevi her türlü zor şartlara karşı direncini kaybetmeyen, bekleyen ya da bunlara dayanamayan aşıklar bu duygularını mânilere konu etmişlerdir.

Aşağıdaki mânide sabrın sonunu selâmet olarak gören aşık, bir gün yârinin geleceğini umut etmiştir.

Elim goydum el üsde

Mina kemer bel üsde

Bir gün yarım gelecek

Gedim durum yol üsde (180)

2.2.3.1.14. Mutluluk

Sevgilinin aşığa hissettirdiği olumlu duyguların yansıması olan mutluluk da mânilerde dile getirilmiştir.

Ezizem arı şanda

Beçeler arı şanda

Melekler şadlıg eyler

İki yar barışanda (754)

2.2.3.1.15. Sadakat

Aşkın ve sevginin getirisi olan sadakat, sevgiliye karşı duyulan şartsız koşulsuz bağlılık olarak mânilerde işlenmiştir.

Aşağıdaki mânide aşık, sevdiğinden başkasının aklına gelmeyeceğini kesin bir dille ifade etmiştir.

Ezizem kim sayada
Tor gurubdu kim sayada
Gözde gönülde sensen
Düşer mi kimse yada (586)

2.2.3.1.16. Kıskançlık

Aşığın sevdiğini başkasıyla paylaşmak istememesi mânilerde kıskançlık olarak karşımıza çıkmaktadır.

Eziziyem men güle
Sarılmış tiken güle
Gör kimler göz tikipdi
Men göz tiktığım güle (575)

2.2.3.1.17. Sitem

Aşığın, değerinin bilinmemesi durumunda sevgiliye karşı hissettiği üzüntü ve kırılgınlığı ifade ettiği manilerdir.

Gel eyleme gan gözel
Gurban sene can gözel
Men hesretten yanıram
Sen de alış yan gözel (784)

Aşağıdaki mânide sevdiği kızın başkasına yar olmasına sitem eden aşığın sözlerini görüyoruz.

Gemim deryada galdı
 İşim feryada galdı
 Sen benim bahdıma bah
 Yar sevdim yada galdı (1050)

2.2.3.1.18.Küçümseme

Sevgilinin aşığını hor görmesi, sahip olduğu işi, makamı basit görmesi vb. sebeplerden dolayı hissettiklerini acımasız bir şekilde ifade ettiği mânilerdir. Aşağıdaki mânide aşık, kumarbaz birine duyduğu aşktan ötürü hissettiği küçümsemeyi dile getirmiştir.

Gerden bendim üç gıza
 Vermişdim zerger poza
 Övim önde yıhaydı
 Vuruldum gumarbaza (974)

2.2.3.1.19. Endişe

Aşıkların, sevdiklerinin karşılaşabileceği olumsuzluklardan duyduğu korku hissini konu alan mânilerdir. Aşağıdaki mânide de sevdiği kişiden haber alamayan aşık endişesini dile getirmiştir.

Gızıl gül lepelendi
 Şeh vurdu sepelendi
 Yardan heber gelmedi
 Üreyim şüpelendi (1221)

2.2.3.1.20. Çapkınlık

Çapkınlık da mânilere konu olmuştur ve genellikle erkekler tarafından söylenmiştir. Kimi ömrünce bir güzeli sever kimi de her yerde bir güzel sever.

Aşağıdaki mânide de delikanlı, birçok güzeli istemeyi düşünür fakat kimse vermezse amcasının kızını kendisine eş düşünür.

O tay bu tay bizimdi
Haklık düzü bizimdi
Eller gızın vermezse
Emim gızı bizimdi (382)

Ağ almanı ataydım
Atıb elde dutaydım
Ay gız nıgahlın olup
Birce gece yataydım (101)

2.2.3.1.21. Sevgilinin Güzelliği

Sevda mânilerinin içerisinde çoğunluğu oluşturan mânilerden biri de sevgilinin güzelliğinin dile getirildiği mânilerdir. Aşığın, sevdiği her daim gözüne güzel gelmiştir ve bunu mânilerde samimi bir şekilde dile getirmiştir.

Meni oyag goyan sen
Gızılgülü boyan sen
Öpüm gara gözünden
Besdir yatdın oyan sen (973)

Sevgilinin kaşı, gözü, bakışı, saçı, boyu, endamı birçok mâniye konu olmuştur. Aşağıdaki mânide aşık, sevgilisinin kaşından, gözünden, kirpiğinden bahsetmiştir.

Men aşığam ayına
Bendem gaşın yayına
Gorhura kirpik çalam
Üzünden göz yayına (563)

2.2.3.1.22. Araya Engellerin Girmesi

Bazen iki kişi birbirini sevse de aralarına birtakım engellerin girmesiyle kavuşmaları zorlaşmaktadır. Bu engel iki taraftan birinin ailesi ya da rakip olabilir.

Men aşığ yaralandım

Oh deydi yaralandım

Men senden ayrılmazdım

Zülümnen aralandım (811)

Aşağıdaki mânide aradaki engelin sevgilinin abisi olduğu belirtilmektedir.

Kendimizin daşları

Görseniz ağaşları

Gedirdim yarı görem

Goymadı gardaşları (484)

2.2.3.2. Şehir Mânileri

Birçok konu hakkında mâni söylendiği gibi şehirlerle ilgili mâniler de söylenmiştir. Tespit ettiğimiz mânilerde Iğdır'a komşu olmalarından dolayı Azerbaycan, Tiflis, İran, Bakü, Erzurum ve Tebriz gibi şehirlerin isimleriyle karşılaştık.

Aşağıdaki mânide Iğdır'ın kendi adı yer almıştır.

Iğdır'ın yeli esdi

Esib sebrimi kesdi

Sağ gözüm sene gurban

Sol gözüm mene besdi (998)

Derlenen mânilerde, Karabağ üzerine söylenmiş birçok mâni bulunmaktadır.

Ezizim Garabağ'a

El geder Garabağ'a

Men Garabağ elliye

Yaz meni Garabağ'a (779)

bkz. 31, 213, 264, 330, 357, 886, 998, 1012, 1036, 1048, 1143, 1167, 1175,

1191.

2.2.3.3. Cinsel Konulu Mâniler

Erkek ve kadınların birbirlerine karşı hissettiği haz ve tutku da mânilere konu olmuştur. Mahrem bir özelliğe sahip olan cinsellik, insanlıkla başlayıp devam eder nitelikte olup, alenen her zaman ve her yerde dile getirilen bir konu değildir. Yaşamın içinde bir yeri olan bu olgunun sanata, konumuz özelinde de mâniye yansıması kaçınılmazdır.

Gel benim atam anam	Eziziyem al bundan
Derdinden yatanmanam	Yanah bundan hal bundan
Goyunda cüt memeler	Şeytan vesvese verir
Terlemiş tutanmanam (571)	Dur bir öpüş al bundan (1134)
Balta goydum bucağa	
Yar gelibdir ocağa	
Onbeş yaşıdaki gızı	
Götüreydim gucağa (943)	

2.2.3.4. Ramazan Mânileri

Ramazan ayında davulcuların söylediği mânilerdir. Mânilerde, Ramazan ayının önemi, oruç tutmanın maneviyatı anlatılmaktadır.

Göz aydın hammımıza
Mübarek günler bize
On bir ayın sultanı
Hoşgeldin evimize (945)

2.2.3.5. Milli Hislerle Söylenmiş Mâniler

Geçmişte yaşanan acı ve tatlı günlerin hatıralarını günümüze kadar taşıyan mâniler, milli kimliğin korunması konusunda da ciddi bir görev icra eder. Hatta, bazen teselli bulma, bazen direnme vasıtası olarak mânilerden yararlanılır.

Tebriz'im can Tebriz'im	İravan'da yurd izi
Sene gurban Tebriz'im	Bizi gözleyir bizi
Düşmene boyun eyme	Çeksin merd erenler
Merd ol dayan Tebriz'im (357)	Koç Köroğlu neresi (264)

2.2.3.6. Mektup Mânileri

Telefonun henüz yaygın olmadığı zamanlarda, sevgililer haberleşme, dertleşme imkânını mektup yoluyla elde edebilmekteydi. Derlediğimiz mânilerden bunlara iki tane örnek olarak:

Gızıl gül desde desde	Narınca bah narınca
Tutmuşam desde desde	Sahlaram saralınca
Yardan gelen mektubu	Mende ürek galmadı
Goymuşam sinem üsde (1220)	Senden cevap alınca (764)

2.2.3.7. Hayvanlarla İlgili Mâniler

Derlediğimiz mânilerde az da olsa hayvanlar da konu edilmiştir. Bu hayvanlar genellikle kırsal kesimlerde insanların iç içe olduğu hayvanlardır.

A guşlar ağa guşlar	Meni bir arı vurdu
Gonubdu bağa guşlar	Dimdiyi sarı vurdu
Kesdiler ağaçları	Arı bele vurmazdı
Uçdular dağa guşlar (712)	Göydeki Tarı vurdu (71)

Ay zamana zamana	Aşığam bayı keçdim
Ohu göydüm kamana	Kasıbı bayı keçdim
Eşşekler arpa yeyir	Altı camış yüz keçi
At hesretti samana (399)	Gucagda çayı keçdim (40)

2.2.3.8. Askerlik Mânileri

Askerlik her Türk gencinin vatani görevidir. Toplumumuzda önemli bir yer edinen askerlik mânilerde de kendini göstermiştir. Askerin yiğitliği, kahramanlığı ve mertliği mâniler aracılığıyla dile getirilmiştir.

Kebabı koz öldürür
 Sürmeni göz öldürür
 Askeri kılınç kesmez
 Teneli söz öldürür (77)

Bu sazı alan gelmez
 Ohuyup çalan gelmez
 Askeri öldürseler
 Dilinden yalan gelmez (78)

El batıb gem deryada
 Kime gedim men dada
 İyid savaşda ölse
 Adı galar dünyada (676)

2.2.3.9. Gelin-Kaynana Mânileri

Gelin kaynana geçimsizliğinin tabii sonucu olarak ortaya çıkmış olan mânilerdir. Çoğunluğu gelinlerin şikâyeti olarak karşımıza çıkan mânilerde, kaynanayı kıskandırma düşüncesi, nefret ve beddua gibi hususlarda görülür. Iğdır'da mâniler üzerine yaptığımız derlemede gelin-kaynana ilişkisi üzerine fazla mâni söylenmediğini ve bulduğumuz mânilerde de gelin kaynana ilişkisinin olumlu işlenmediğini görüyoruz.

Gelin tarafından söylenmiş mâniler:

Gelin, kayınvalidesi ile anlaşamasa da eşi için buna katlanır. Aşağıdaki mânide bu durum açık bir şekilde ifade edilmiştir.

Sini sini şekerem
 Üstüne bal dökerem
 Gaynanamın gahrını
 Oğlu için çekerem (473)

Bazen gelin- kaynana geçimsizliği öyle bir hal alır ki, iki tarafta birbirlerine kötü sözler söyleyebilir. Aşağıdaki mânide bu duruma örnek görmekteyiz.

Dağda direk gaynana
 Tövlede kürek gaynana
 Oğlu eve gelende
 Menden zirek gaynana (925)

Kaynana tarafından söylenmiş mâniler:

Aşağıdaki mânide gelininin kötü huylu olduğunu düşünen kayınvalidenin sitemi yer alır.

Gelin geldi han geldi

Evleri yıhan geldi

Elinde iki ülgüç

Başımızı gırhan geldi (381)

2.2.3.10. Öğüt Mânileri

Yaşamımız boyunca ailemizden, arkadaşlarımızdan, dedelerimizden ve yahut ninelerimizden birçok konuda nasihatlar dinlemişizdir. Hayatımızda var olan bu öğütler Türk Edebiyatı'nda türlere de konu olmuştur. Bu öğütler edebiyatımız için önemli olan Dede Korkut Hikayelerinde de işlenmiştir. Dede Korkut'ta devlete, alplere ve halka öğütler verilmiştir. Geçmişten günümüze kadar gelen bu konunun anonim ürünlerimize de yansıdığını görmek mümkündür.

İğdir ve çevresindeki mânileri incelediğimizde toplumun tecrübelerine yönelik öğütler verilmiştir. Oğula, kıza, geline, çocuklara akıl vermek, kötülöklere karşı uyarmak amacıyla mâniler söylenmiştir. Ayrıca acı olaylardan ders, işin iyi yapılması, büyüğe saygı, boşboğazlık vb. konularda da söylenir.

Aşağıdaki mânide hayattan iyi bir tecrübe edinen kişinin öğüdü yer almaktadır.

Araz daşı daş daşı

Galıadı yarın gaşı

Cahilinen bal yeme

Ağıllınan daş daşı (237)

Bu mânide ise verilen öğüt şudur:

El arhandır güven gez

Dağda biter güven gez

Ne dövlete bel bağla

Ne feleye güven gez (885)

İnsan incitmek, kalp kırmak hem toplum tarafından etik sayılmamış hem de dininen günahsanmıştır. Aşağıdaki mânide bu durum güzel bir şekilde yansıtılmıştır.

Namerdi gel yüz gandır

Elli gandır yüz gandır

Kebe yihmag bir evdir

Könül yihmag yüz gandır (709)

2.2.3.11. Sosyal Konulu Mâniler

Mânilerin her biri bir gönül dünyasıdır. İnsanoğlunun başına ne gelir, gönlünden ne geçerse bunlar dizelere bürünerek mânilerde hayat bulmuşlardır. Kişinin kendi iç dünyasını yansıtan mâniler söylendiği gibi toplumu sarsan olaylar da mânilere konu olmuştur. Derlediğimiz mânilerde, Ermenistan'ın, Hitlerin, beylerin ve hanların halka yaptığı zulümler konu olarak işlenmiştir.

Aşağıdaki mânilerde Hitlerin ele alındığı görülmektedir.

Ele mi ilan çala

Ezizinem garalı

Daraşib ilan çala

Dağlar başın gar alı

Hitler'i yatağında

Gün o gün olsun görüm

Zehirli ilan çala (668)

Hitler, çıran garalı (630)

Aşağıdaki mânilerde ise Karabağ'da yaşanan hadisenin konu olduğu görülmektedir.

Garabağ'da talan var
 Zülfün üstün alan var
 Gedirsen tez gayıt gel
 Gözü yolda galan var (490)

Şirvan'dan kârvan geder
 Garabağda sarvan geder
 İntizar gözlerimden
 Gece gündüz gan geder (692)

2.2.3.12. Felek İçin Söylenmiş Mâniler

İnsanlar istemedikleri bir olayla karşılaştıklarında, duygularını mâniler söyleyerek ifade etmişlerdir. Yazılan bu mâniler halkın feryatlarını, sitemlerini ve acılarını dile getirmiştir. Karşılaştıkları bu olayları feleğe bağlayarak "kara yazı, kör talih, kötü kader" gibi ifadelerle sitem etmişlerdir.

İğdir'da yaşayan Azerbaycan Türkleri, ana yurtlarından kopup geldikleri için feleğe yönelik mâniler söylemişlerdir. Ayrıca ayrılık, özlem, aşk, ölüm gibi bireysel konulardan duyulan acıyı da feleğe bağlamışlardır.

Aşağıdaki mânide yaşanan kötü hadiselerden felek sorumlu tutularak feleğe beddua edilmiştir.

Güneyden güne düşdüm
 Bağlı düyüme düşdüm
 Felek evin yihılsın
 Sen diyen güne düşdüm (438)

Sevenlerin kavuşmasına engel olan kimi zaman da felektir. Aşağıdaki mânide sevdiğine kavuşamayan aşığın feleğe sitemi dile getirilmiştir.

Elemi esdi felek
 Sebrimi kesdi felek
 Kalhdım ki yara gidem
 Yolumu kesdi felek (707)

2.2.3.13. İsimlerle Kurulu Mâniler

Türkler, yeni doğan bir bebeğe ad koyma geleneğine eski çağlardan beri çok önem verir. Oğuz Türklerinde bir gencin ad alabilmesi için öncelikle bir yiğitlik

göstermesi gerekirdi. Bu yiğitliği sergiledikten sonra Dede Korkut çıkagelerek ona yiğitliğiyle alakalı bir isim verirdi. Mânilerde de bunun örneğiyle karşılaşırız.

Dağları aşan menem

Adı Zernişan menem

Ölünce yol gözlerem

Ehdim var boşanmaram (967)

Bazı isimler ise dini açıdan büyük bir öneme sahip olduğu için sıklıkla mânilerde yer almıştır.

Oğlan adın Mehemmet

Ağzın gül goynun cennet

Mehemmede kim gurban

Bizim ova bizim kent (752)

Bazı isimler çok kullanılmasından ya da çeşitli özelliklerinden dolayı ön plana çıkmaktadır. Aşağıdaki mâni Leyla ve Mecnun ismine özel olarak söylenmiştir.

Sürünü sürün dağa

Duman gel bürün dağa

Leylisi itmiş Mecnun

Salıbdır bir ün dağa (745)

2.2.3.14. Gurbet Mânileri

Vatana, sevgiliye, aileye duyulan hasretin işlendiği mânilerdir. Çeşitli nedenlerden ötürü gurbette olanlar, hissettikleri özlemi, üzüntüyü mâniler ile dile getirmişlerdir.

Aşağıdaki mânide sevdiği gurbette olanın hissettiği üzüntü şöyle ifade edilmektedir:

Ay doğdu düşdü çaya

Cemalın benzer aya

Cavan ömrüm çürüdü

Günleri saya saya (253)

Aşağıdaki mânide ise; bir annenin gurbette olan çocuğuna duyduğu üzüntü ifade edilmiştir:

Erikler dalda galdı

Sarardı salda galdı

Menim balam gelmedi

Gözüm yolda galdı (793)

Aşağıdaki mânide olduğu gibi, yaşadığın yer ne kadar güzel ve refah olsa bile kendi vatanında hissettiğin gibi hissetmek pek kolay değildir:

Gemi geldi yan geldi

İçinde bir can geldi

Veten hesreti çekdim

Gözlerime gan geldi (1165)

2.2.3.15. Anne- Çocuk İçin Söylenmiş Mâniler

Hayatımızda önemli bir yere sahip olan annelerimiz de mânilerde yer almıştır. Aşağıdaki mânide, bir çocuğun annesine seslenişi yer almaktadır. "O daha güzel ağlar" diyerek annesinin samimiyetine, içtenliğine değinmiştir.

Gözel güzel ağlar

El alem güzel ağlar

Meni ağlasın anam

O daha gözel ağlar (785)

Anneler, evlatları daha karınlarındayken fedakârlıklara başlarlar. Biz de bu fedakârlığa annelerimizi baş tacı yaparak cevap verebiliriz. Aşağıdaki mânide bunun örneğini görüyoruz.

Kişilerde gan olsun

Din olsun iman olsun

Anamın adı Gül'dü

Can ona gurban olsun (52)

Aşağıda ise bir annenin çocuğuna söylediği mâni yer almaktadır.

Sene nolubdu bala

Rengin solubdu bala

Uyan bir gül yuhudan

Memem dolubdu bala (1142)

2.2.3.16. Meslek Mânileri

Mesleklerin anlatıldığı mânilerdir. Derlediğimiz mânilerde, meslek mânileri hakkında söylenmiş pek fazla örnek bulunmamaktadır.

Bağda üzüm ağacı

Üzüm gözüm ağacı

Bağa baltacı geldi

Kesdi bizim ağacı (114)

Aşağıdaki mânide “bahçıvan” yer almıştır.

Veribdir ağı yada

Yar çekib dağı yada

Bizden bağban olmadı

Tapşırdık bağı yada (196)

Bu manide ise “avcı” yer almıştır.

Merd sözü sözden alı

At gaçar gözde nalı

Mahir ovçu ovlagda

Nişanı gözden alı (746)

2.2.3.17. Mezar Taşı Mânileri

İnsanoğlunun içinde ne duygular tomurcuklanırsa ne düşünceler yeşerirse bunları mâni söyleyerek dile getirmiştir. Yaşanan ölüm karşısında da insanlar mâni söyleyerek teselli aramıştır. Söylenmiş olan bu mânilerin birçoğu mezar taşına yazılır.

Seher girmişdir bağa

Başım deydi yarpağa

Nece gıyıp goyarlar

Men yazığı torpağa (874)

Aşağıdaki mânide erken yaşta gelen bir ölümüne bir sitem vardır.

Ezizem sökülmüşem

Hezeltek tökülmüşem

Toy paltarı istedim

Kefene bükülmüşem (1132)

2.2.3.18. Nazarla İlgili Mâniler

İğdır ve çevresinde halk kültüründe önemli bir yeri olan üzerliği çevrede bilmeyen yoktur. Evlerin ve iş yerlerinin vazgeçilmez bir süsüdür. Üzerlik nazar tüstüsü olarak da bilinir. Yöre halkının bilinçli olarak kullandığı üzerlik, mevsimi geldiğinde toplanır. Çeşitli günlerde tanecikler alınarak ateş üzerinde ezilip tüstüsü yüzlere tutulur ve salâvat getirilir. Özellikle yeni evlenen çiftlere, çocuklara, ev ve araba alımlarına, yeni iş yeri açılmasına üzerlik yakılır.

Üzerliğim çatdasın

Yaman gözler patdasın

Ağrım belam tökülsün

Dert üstünden addasın (21)

Aşağıdaki mânide yeni evlenen bir çifte yakılan üzerlik ile ilgili mânî söylenmiştir.

Üzerlik dene dene

Tökülsün herce yana

Gohum ola yad ola

Gözleri bu odda yana (544)

2.2.3.19. Akraba İlişkileri ile İlgili Mâniler

"Kız bereket, oğlan devlet" diye geçmişten günümüze erkek evlada daha fazla önem verilmektedir. Erkek çocuk, soyun devamını sağladığı için farklı statüde tutulmaktadır. İğdır ve yöresinde babadan sonra kardaş gelir. Baba yoksa evdeki en yetkin kişi ağabeydir. Halk atalarına duyduğu saygıyı ve sevgiyi mânîlerle dile getirmiştir.

Bir guş gelir ağdaşdan

Heber verir gardaşdan

Gardaş bacıdan doysa

Bacı doymaz gardaşdan (459)

Yine aşağıdaki mânide ağabeye duyulan sevgi ve saygı mânî ile ifade edilmiştir.

Can gardaş canım gardaş

Ağrıyır canım gardaş

Baş goyum dizin üste

Goy çıhsın canım gardaş (134)

2.2.3.20. Irmak Mânileri-Aras Nehri ile İlgili Mâniler

Iğdır mânilerinde değişik yerleşim adları geçtiği gibi Azerbaycan'ın parçalanmışlığını temsil eden Aras nehri de geçmektedir. Aras nehri denildiği zaman genellikle ayrılık, hasret, gözyaşı, ailelerin ve vatanın bölünüp parçalanmış olması akla gelir. Bunun için Aras nehri mânilerde ele alınan önemli konulardan biridir. Aşağıdaki mânide bunun örneğini görmekteyiz.

Araz'ı ayırdılar

Ganinan doyurdular

Biz yurddan ayrılmazdığ

Zülmünen ayırdılar (204)

İnsanlar, gözyaşı akıtarak ayrılığın ne denli acı olduğunu vurgulamak için mâniler söyleyerek Aras'a seslenişte bulunmuştur.

Araz'a gemi geldi

Su daştı gemi geldi

Yaş tök ağla gözlerim

Ayrılığ demi geldi (1282)

2.2.3.21. Duayla İlgili Mâniler

Dua; Allah ve insanoğlu arasındaki köprüdür. Başımız darda iken duaya sarıldığımız gibi nimete kavuşunca da duaya sarılmamız kulluğumuzun gereğidir. Iğdır ve yöresinde az da olsa dua ile ilgili de mâni söylenmiştir.

Göyerçin yuvadadır

Uçmayıb yuvadadır

Bir elim destamazda

Bir elim duadadır (173)

Dualar hemen her gün dilimizde olan sözlerdir. Annemize, babamıza, evlatlarımıza, bütün sevdiklerimize ilk fırsatta dua eder, iyi dileklerde bulunuruz. Dilimizden düşürmediğimiz dua, aşağıdaki mânide açık bir şekilde ifade edilmiştir.

Guşlar uçdu havada
 Balası var yuvada
 Gözüm bendivanındır
 Dilim sene duada (598)

2.2.3.22. Bedduayla İlgili Mâniler

İnsanlar, haksızlığa uğradıkları anlarda Allah'a sığınma, ondan medet umma, suçluların cezalandırılmalarının istenilmesi gibi durumlarda beddua eder. İğdır ve yöresinde "çörek seyi tutsun, yediğin çörek seye genim olsun, çöreye hesret galasan, Allah seni çöreye muhtaç elesin, helal çörek görmeyesen" gibi ekmekle ilgili çeşitli beddualar mânilerde yer almıştır.

Tüm duygularımızı mısralarında barındıran mânilerde, beddualarımızda yer almaktadır. Aşağıdaki mânide kötü niyetli insanlar için beddua edilmiştir.

Ezizim onu tutsun
 Dokuzu onu tutsun
 Kim ele hain bakar
 Çöreyi onu tutsun (716)

Aşağıdaki mânide aşık, sevdiğine beddua ederek öfkesini dindirmeye çalışmıştır.

Çoban itin gudursun
 Arhında suyun düşün
 Eyer meni almasan
 Seni ildirim vursun (410)

Aşağıdaki mânide sevdiği kızın başkasıyla evlendiğini öğrenen aşık, öfkesini bedduayla dışa atmıştır.

Gara atın gulağı
 Gözleri şah budağı
 Deyirler yar evlenir
 Gara gelsin duvağı (318)

2.2.3.23. Dost-Düşman İle ilgili Mâniler

Hayatımızda ailemiz gibi dostlarımızın da ayrı bir yeri ve önemi vardır. Ailemizin destek olamadığı durumlarda dostumuza sığınırız. Kardeşimiz gibi sarıp sarmaladığımız dostlarımız da mânilere konu olmuştur.

Al ele büz ilmeni
 İnci tek düz ilmeni
 Vefalı dost unutmaz
 Görmese de yüz il meni (1156)

Dost mânilere konu olduğu gibi düşmanda mânilere konu olmuştur. Aşağıdaki mânide zayıflığımızı gören düşmanın arkamızdan konuşmasıyla ilgili olumsuz bir davranış dile getirilmiştir.

Dert meni hayıf eyler
 Öldürmez zayıf eyler
 Düşmen görer ad eyler
 Dost görer şad eyler (362)

2.2.3.24. Mertlik-Namertlikle İlgili Mâniler

Yeryüzünde her şey karşıtıyla var olmuştur. Beyazın siyahla, gündüzün geceyle, sıcakın soğukla, iyinin kötüyle kaim olduğu gibi, sevgi-nefretle, güzel-çirkinle, tokluk-açlıkla anlaşılır. Yani birini bilmeden diğerini bilemez, birini sevmeden diğeri itilmez. Namerdi tanımadan da mertliğin kıymetini bilemeyiz. Iğdır ve yöresinde bu konuyla ilgili birçok mâni söylenmiştir.

Ezizem dalda gezer	Salma gel derde meni
Bülbüller dalda gezer	Yar görsün bir de meni
Merdler gabağı gözler	Namerde möhtac etme
Namerdler dalda gezer (843)	Kes gurban merde meni (857)

2.2.3.25. Acı-Dertle İlgili Mâniler

Hem insanların hem de milletlerin hayatında bayram, neşe, sevinç, eğlence, düğün günleri olduğu gibi acı, ızdırap ve keder yüklü günleri de vardır. Bu mânilerde insanlar oğullarını, kızlarını, duvaklı gelinlerini kaybettikleri zaman duydukları acılarını, ıstıraplarını, feryatlarını ve kederlerini dile getirmişlerdir.

Aşağıdaki mânide çocuğunu kaybeden annenin acısı ifade edilmiştir.

Altımda kilim yandı

Od düştü kilim yandı

Eziz bala demeden

Ağzımda dilim yandı (428)

Bu mânide ise kişinin çaresi bulunmayan bir hastalığa yakalanmasının acısı dile getirilmiştir.

Bu yolun kervanı yoh

Devenin sarvanın yoh

Yaram ölüm yarası

Hekimi dermanı yoh (1209)

2.2.3.26. Hakaret Mânileri

Kişilerin, çeşitli sebeplerden dolayı bir başkasına karşı kullandığı etik olmayan kötü sözler de mânilerde karşımıza çıkmıştır.

Buharı gurum sahlar

Od yanar gurum sahlar

Aşığ der er libasın

Geymesin gurumsaglar (82)

Aşağıdaki mânide genç kız, kandırıldığı için delikanlıya hakaret içeren şu sözleri söylemiştir.

Oğlan adın Mehemmet

Ağzın gül goynun cennet

Sevdin sevdin almadın

Niye çıhdın muhennet (1070)

2.2.3.27. Yaş ile İlgili Mâniler

Kişilerin yaşları ile ilgili durumlarda mânilere konu olmuştur. Aşağıdaki mânide kendisinden yaşça büyük biriyle evlendirilen kızın durumu eleştirilmiştir.

Gızılgülü derdiler

Pünhan yere serdiler

On beş yaşlı gız idim

Ağ saggala verdiler (944)

2.2.3.28. Giysilerle İlgili Mânileri

Yörede giyilen, mevsim şartlarına göre değişiklik gösteren ve o yörenin kültür aynalarından biri olan giysiler de mânilerde yerini bulmuştur. Gömlek, yelek, entari mânilerde geçen giysilerdir.

Aşağıdaki mânide yelekten şöyle bahsedilmektedir:

Bizim evde ineg var

Boynuzunda sineg var

Menim sevdiğim oğlanda

Beş düğmeli yeleg var (800)

Aşağıdaki mânide de gömlekten bahsedilmektedir.

Elinde kutu oğlan

Geç bele otur oğlan

Mavi köynek giyennen

Olupsan lotu oğlan (750)

Aşağıdaki mânide de bir kadın giysisi olan entariden söz edilmiştir.

Bir kız gördüm biçinde

Al entari içinde

Burda bir toy gurah

Öbür aynın içinde (220)

2.2.3.29. Hayatın Geçiş Süreçleri İle İlgili Mâniler

2.2.3.29.1. Evlilik İle İlgili Mâniler

Murada ermek, kavuşmak gibi kelimelerle de tanımlayabileceğimiz, aşıkların hasretlerinin son bulduğu evlilik konusu mânilere yansımıştır.

Aşağıdaki mânide sevdiği kızla evlenmek isteyen aşığın isteği yer almaktadır.

Bir kız gördüm biçinde

Sarı sümbül içinde

Ona bir toy guraydım

Gelen ayın içinde (942)

Toplumumuzda her gencin evlenip yuva kurması istenilir. Aşağıdaki mânide de evladının yuvasını kurmak isteyen annenin duyguları samimi bir şekilde yansıtılmıştır.

Laylay a gelin bala

Yuhusu derin bala

Allah'tan ehdim budur

Toyunu gurum bala (37)

2.2.3.29.2. Ölüm İle İlgili Mâniler

Ölüm, hayatın geçiş süreçlerinin son evresidir. İnsanlar ecel korkusuyla ya da sevdiklerinin ölümüyle birlikte acı, keder, endişe, özlem gibi duygulara kapılmış ve bu durum üzerine ağıtlar yakılmıştır. Bu yakılan ağıtlar umumiyetle mâni formunda icra edilmiştir. Yaptığımız çalışmanın birinci bölümünde Iğdır mânilerinin diğer anonim halk edebiyatı türleri ile ilişkisini incelerken ağıt ile ilişkisini örneklerle açıklamıştık.

Bacının bacı derdi

Yohdu elacı derdi

Getdi şirin sohbeti

Galdı bir acı derdi (516)

At aldın yorğanı

Yollara sal yorğanı

Gelen ecel teridi

Üstümden al yorğanı (497)

2.2.3.30. Mâni ile İlgili Mâniler

Yörede sıklıkça söylenen ve kültür taşıyıcısı olan mâniler kendi içinde birbirlerine konu olmuştur. Derlenen mânilerde bu sınıflandırmaya giren iki mâni örneği bulunmuştur.

Maniye mest ederim

Maniye kast ederim

Sizin gibi kızları

Altıma post ederim (1095)

En eski çağlardan beri sürüp gelen mâni söyleme geleneği, bugün de köylerimizde canlı olarak yaşamaktadır. Bu yaygın gelenekle insanlar duygularını,

düşüncelerini, acılarını, özlemlerini ifade ederler. Aşağıdaki mânide de bu gelenekten söz edilmektedir.

Mahnı mahnının başı

Mahnı bilmeyen naşı

Mahnı bilmek yahşıdır

Gerib yerin yoldaşı (747)

2.2.3.31. Bitkilerle İlgili Mâniler

Mânilerde bitkiler genellikle kibarlığın, inceliğin, güzelliğin göstergesi olarak karşımıza çıkmaktadır. Genellikle sevgilinin ya da aşığın güzelliğine, genç oluşuna benzetme yapılma suretiyle gördüğümüz bu mâniler aşağıda örneklendirilmiştir.

Gonçe gülem bağdanam

Ter laleyem dağdanam

Bostançıdan heber al

Desin hansı tağdanam (205)

Aşağıdaki mânide sevgilinin güzelliğine bir benzetme yapılmıştır.

Men aşığam halına

Üzde goşa halına

Lale benövşe yetmez

Yarın gül camalına (737)

2.2.3.32. Gün-Ay-Yıl Mânileri

Zaman bildiren kavramlarda mânilere konu olmuştur ve bu kavramlar genellikle mânilerin ilk iki dizesinde geçer.

Aşığ min aye deyer

Zülfün minaye deyer

Ay var bir güne deymezer

Gün var min aye deyer (110)

Aşağıdaki mânide sevgilisine hasret olan aşık, geçen ayların ona yıl kadar uzun ve zor geldiğini dile getirmiştir.

Ezizim aylar mene

İl olup aylar mene

Men lebin susuzuyam

Neyleyer çaylar mene (807)

2.2.3.33. Tarihi Şahsiyetlerle İlgili Mâniler

Geçmiş zamanda yaptıkları kahramanlık, yiğitlik, bilgelik gibi işlerle veya yaşadıkları hayatlarıyla ün salmış kişilerden de mânilerde söz edilmiştir. Mânilerde genel olarak iyi karaktere sahip şahsiyetler ele alınmıştır.

Dede Korkut; zengin hikâyeleri ve anlatım ifadelerinin ahengi ile Türk edebiyatında üstün değerlere sahiptir. İyiliğin, dürüstlüğün temsili Dede Korkut birçok filme ve çizgi filme konu olduğu gibi mânilere de konu olmuştur. Aşağıdaki mânide Dede Korkut şöyle geçmektedir.

İydirimin gözeli

Mezelidi mezeli

Dedem Korkut deyipdi

Oğuz'un gedim eli (289)

İnsanoğlunun hafızasında taşıdığı aşklardan biri Leyla ile Mecnun'dur. Leyla ile Mecnun, bugün hepimizin diline pelesenk olmuştur. Mecnun'un aşkı, aşıklara ilham olmuş ve sevda mânilerinde kendini göstermiştir. Aşağıdaki mânide aşık, Leyla ile Mecnun'un aşkında kendi sevdasını hissetmiştir.

Bülbülem bağ gezerem

Ölmerem sağ gezerem

Leyli'ni itirmişem

Mecnun'am dağ gezerem (744)

Cengaverliğin, kahramanlığın, özgürlüğün sembolü olan Köroğlu, aşağıdaki mânide şöyle geçmektedir.

İgit paşa say paşa

Sene yohdur tay paşa

Koroğlu bir gelibdi

Birde gelse vay paşa (730)

Aşkın, sevgin ve bağlılığın sembollerinden biri olan Arzu ile Kamber aşağıdaki mânide şöyle geçmektedir.

Oda arzular gede

Ganber Arzu'lar gider

Besleme yad ördeğin

Veten arzular gider (147)

2.2.3.34. Öksüz-Yetim- Garip Olmakla İlgili Mâniler

İnsanoğlu hayatta birçok zorlukla karşılaşır. Bu zorluklardan biri sığınacak baba ocağı ya da ana kucağının olmamasıdır. İnsanın iç dünyasını yansıtan mâniler, bu zorlukları da dile getirmiştir. Aşağıdaki mânide yetim kalmış bir çocuğun bütün sıkıntılara tek başına göğüs germesi, ezilmesi hüznü bir şekilde şöyle anlatılmıştır.

Yetimem atam yohdu

Aşıgam butam yohdu

Galmışam gem altında

Golumdan tutan yohdu (447)

Öksüz ve yetim olmak gibi garip olmak da zor gelir insana. Gariplik, insana uzanacak bir elin olmamasıdır, yalnızlıktır. Aşağıdaki mânide garip ölmekten korkan insanın feryadı yer almaktadır.

Bu gala daşdı gala

Çıngıllı daşdı gala

Gorhurañ gerib ölem

Yar gözü yaşdı gala (560)

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

IĞDIR MANİLERİNDE HALKBİLİMİ UNSURLARI

Halka ait olan her şey halkbiliminin konusudur. Halk bilimi halkın maddi ve manevi bütün kültür öğelerini ve özellikle halk kültürünün gelişimini inceler.

Halkbilimi birçok birimin kavşak yerinde bulunan ya da onlarla birçok konuyu paylaşan bir bilimdir. Ruhbilim, dilbilim, toplumbilim, arkeoloji ve prehistuar, genel olarak tarih, özel olarak da din, edebiyat ve sanat tarihleri, toplumluk ve insanlık bilimlerin dışında da hekimlik, bitkiler bilimi, hayvanlar bilimi... uzaktan yakından halkbilimi ile ilişkileri olan bilimlerdir (Boratav, 1995: 6).

Halkbilimi konuları üzerine birçok çalışma yapılmıştır. Bizde Doğan Kaya, Erman Artun, Şerif Bayburt, Mehmet Yardımcı ve Pertev Naili Boratav'ın halkbilimi üzerine yaptığı çalışmalardan yararlanarak Iğdır mânilerinde halkbilimine dair unsurları belirlemeye çalıştık.

3.1. MUTFAK KÜLTÜRÜ İLE İLGİLİ UNSURLAR

3.1.1. Besin Türleriyle İlgili Unsurlar

Bir toplumun beslenme kültürü yaşam biçimiyle ilgilidir. Yaşam biçiminin değişmesi beslenme kültürünü de değiştirir. Avcılık, toplayıcılık ile yaşamını sürdüren insanlar daha sonra hayvanları evcilleştirmeyi ve bitkileri yetiştirmeyi başarmışlardır. Ateşin bulunmasıyla da üretimde büyük bir gelişme olmuş ve buna bağlı olarak yemek türleri sürekli gelişmiştir (Artun, 2011: 367).

Derlenen mânilerde besin türleriyle ilgili bulunan unsurları üç başlık altında topladık.

3.1.1.1. Tarımsal Besinlerle İlgili Unsurlar

Sahip olduğu mikroiklimal iklim özelliği sebebiyle bulunduğu bölgenin tahıl ambarı olarak anılan Iğdır yöresinde pek çok farklı tarım ürünü yetiştirilmektedir. İncelenen manilerde çeşitli tarımsal unsurlar tespit edilmiştir. Bunlardan bazıları:

İğdır'ın türkölere konu olmuş elması mânilerde de yer almıştır.

Alma atdım nar geldi

Ketan köynek dar geldi

Gapiya kölge düştü

Ele bildim yar geldi (453)

Yörede sıklıkla tüketilen üzüm aşağıdaki mânide şöyle geçmektedir.

Bağda üzüm ağacı

Üzüm gözüm ağacı

Bağa baltacı geldi

Kesdi bizim ağacı (114)

Yörede alça olarak bilinen yeşil erik mânide şöyle geçmektedir.

Alçalar ay alçalar

Yaşıl çalar al çalar

Gebrimi gizlin dizin

Düşmen görer el çalar (476)

3.1.2. Hayvansal Besinlerle İlgili Unsurlar

İğdır yöresinin bir diğer önemli geçim kaynağı olan hayvancılık, halk için yalnızca bir ekonomik faaliyet olmanın dışında sosyo-kültürel hayatı meydana getiren önemli bir etken olarak da dikkati çekmektedir. Derlenen mânilerde hayvansal besin unsurlarından sadece kebab tespit edildi.

Araz üste buz üste
 Kebab yanar köz üste
 Goy meni öldürsünler
 Bir alagöz gız üsde (570)

Bir başka mânide ise kebab şöyle geçmektedir.

Gedirem dur diyenim yoh
 Kebab oldum yiyenim yoh
 Gomşudan bir gız aldım
 Gözüm aydın diyenim yoh

3.1.3. İçeceklerle İlgili Unsurlar

Araştırmaya konu olan mânilerde içeceklerle ilgili unsurlarda tespit edilmiştir.

Aşağıdaki mânide sıkça tüketilen şerbet yer almaktadır.

Aman felek dad felek
 Heç olmadım şad felek
 İçirdiğin şerbetten
 Kendin de bir tad felek (671)

Ayran da mânilerde yer almıştır.

Ayran ver ayransıza
 Galmaz bu dövran size
 Biz de inek alarığ
 Vermenih ayran size (195)

3.2. YERLEŞİM YERİYLE İLGİLİ UNSURLAR

Iğdır mânilerinde insanların toplu bir şekilde yaşadıkları mekanlara dair çeşitli yerleşim adlarına rastlanılır. Ele alınan mânilerde tespit edilen ova, yaylak gibi yerleşim isimlerinin Iğdır yöresinin bulunduğu coğrafi konumundan ve iklim özelliklerinden kaynaklandığı dikkati çekmektedir. Tespit edilen bazı yerleşim unsurları şunlardır:

Arkalığın narışdır

Gaytanı bir garıştır

Sen ovada men dağda

Bu nasıl sipariştir (1059)

Aşağıdaki mânide yörüklerin geçici yerleşim yeri olan yaylak yer almıştır.

Dağlar düşübdü dara

Bu derde yohdur çara

Serin çeşme göy yaylag

O da marala galdı (1067)

Aşağıdaki mânide ise ova ve kent yerleşkesinden söz edilmektedir.

Oğlan adın Mehemmet

Ağzın gül goynun cennet

Mehemmede kim gurban

Bizim ova sizin kent (752)

3.3. HALK EKONOMİSİ İLE İLGİLİ UNSURLAR

Halk ekonomisi öncelikle avcılık ve toplayıcılıkla başlamış akabinde balıkçılık, hayvancılık, bahçıvanlık, çiftçilik, esnafılık ve işçilik gibi üretim ve tüketim tarzlarını ele almıştır. Anadolu'nun kırsal kesimlerinde ekonomik yaşam genelde tarım ve hayvancılığa bağlıdır.

Araştırmaya konu olan mânilerde halk ekonomisine dair unsurları belirlerken üç başlık altında ele aldık. Iğdır yöresi mânilerinde genelde tarım ve hayvancılıkla ilgili unsurlar tespit edildi. Fakat tüccarlıkla ilgili unsurlar sadece iki mânide karşımıza çıktı. Bu Iğdır yöresinin temel geçim kaynağının tarım ve hayvancılığa dayandığını göstermektedir.

3.3.1. Tarımla İlgili Unsurlar

Yöre ekonomisinde önemli bir yeri olan tarım faaliyetlerine dair ürün yetiştiriciliği; ekme, biçme, mahsul elde etme gibi eylemlere ve yetiştirilen tarım ürünlerinin isimlerine incelemeye konu olan mânilerde rastlanılmaktadır. Bu unsurlardan bazıları şunlardır:

Arpalar heşem oldu

Yaram gurdeşen oldu

Ağzı eyri gözü kör

Mene söz koşan oldu (22)

Aşağıdaki mânide tarım alanın çapalanmasından ve çapa yapmanın zorluğundan söz edilmektedir.

Elemi dağ adamı

Öldürür yağ adamı

İsdi adama neyner

Öldürür kağ adamı (693)

Iğdır, sahip olduğu ılıman iklimden ötürü pamuk yetiştirmeye elverişlidir. Iğdır'da yetiştirilen tarım ürünleri arasında önemli yere sahip olan pamuk mânilerde de yer almıştır.

Pambuğ seni kağlaram

Üstüne su bağlaram

Deseler yârin gelmez

Zulum zulum ağılaram (309)

3.3.2. Hayvancılıkla İlgili Unsurlar

Iğdır halkının taşımacılık gibi işlerinde fazlaca yararlandığı at, eşek ve inek gibi binek hayvanlarına yöre mânilerinde rastlanılmaktadır. Bu durum hayvancılık faaliyetlerinin kültürel hayata olan etkilerini gözler önüne sermektedir. İncelenen mânilerde tespit edilen hayvancılık ile ilgili unsurlar ise şunlardır:

Ay zamana zamana

Oku goydum kemana

Eşşekler arpa yeyir

At hesrettir samana (399)

3.3.3. Tüccarlıkla İlgili Unsurlar

Iğdır ekonomisinin kalkınmasında tarım ve hayvancılığın yanında tacirlik de büyük bir öneme sahiptir. Yöre halkının geçiminde önem arz eden hususlar aynı zamanda kültürel yapılarında da kendini gösterir. Derlenen mâniler içerisinde tespit edilen tüccarlıkla ilgili unsurlar aşağıdaki örneklerde yer almaktadır. Bunlardan bazıları:

Araz değilem coşam

Kür değilem gaynaşam

Apar serraf yanına

Gör ne gıymetli daşam (581)

Aşağıdaki mânide aktarcıdan söz edilmektedir.

Bağça mende bar mende

Heyva mende nar mende

Sinem ettar dükkânı

Her ne desen var mende (1085)

3.4. GİYİM-KUŞAMLA İLGİLİ UNSURLAR

Giyim, coğrafi koşullar, yaşam tarzı ve kültür etkisi ile günümüze kadar birçok değişime uğramıştır. Yörenin giyim ve kuşamında Kafkas özellikleri günümüze kadar

gelenekselliğini korumuş ve özü bozulmadan değişmeyi de başarmıştır. Araştırılan mâniler içerisinde yalnızca erkek giyimine dair unsurlar tespit edilmiştir. Bunlardan bazıları:

Aşağıdaki mânide keten gömlek geçmektedir.

Dam üstünde yatan oğlan

Köyneği keten oğlan

Sevdiğimi apardılar

Beyheber yatan oğlan (1071)

Giyim, mânilerde ana tema olarak değil, diğer temaların işlenmesi sırasında yardımcı unsur olarak karşımıza çıkar. Aşağıdaki mânide aşık, sevgilisini beş düğmeli yeleği ile betimlemiştir.

Bizim evde ineg var

Buynuzunda sineg var

Menim sevdigim oğlanda

Beş düğmeli yeleg var (800)

3.5. AİLE YAPISI VE İLİŞKİLERİ İLE İLGİLİ UNSURLAR

Türk aile yapısında aile ve aile ilişkilerine verilen önem Iğdır yöresi mânilerinde kendini göstermiştir. Akrabalık bağlarının güçlü oluşu ve aile bireylerinin birbirlerine duydukları saygı, sevgi mânilere çeşitli şekillerde yansımıştır.

Aşağıdaki mânide babanın sözüne verilen önem ve saygı dile getirilmiştir.

Elde gelem ne yazar

Sızıldıyar ne yazar

Ata baba demişken

Düz getmeyen tez azar (86)

Aşağıdaki mâni de ise ağabeye duyulan sevgi dile getirilmiştir.

Eziziyem ay gardaş

Gaşın ucu yay gardaş

Ölse bacılar ölsün

Heç demesin vay gardaş (963)

Akrabalıkla ilgili unsur araştırmamızda anne, baba, ağabey gibi çekirdek aile yapısından ziyade kuzen, hala, amca, torun gibi geniş aile yapısını gösteren unsurlar da tespit edildi. Bunlardan bazıları:

Narıncı yastığı üzi

Kim bilir derdimizi

Gel bizim övde yatah

Kör olsun bibim gızı (494)

O tay bu tay bizimdi

Haklık düzü bizimdi

Eller gızın vermezse

Emim gızı bizimdi (382)

3.6. MÜZİK HUSUSİYETLERİ İLE İLGİLİ UNSURLAR

Müzik ile ilgili terimler, müzik aletlerinin adları, bunlara bağlı gelenekler, adetler gibi kültür araştırmasında vazgeçilmez olan bu unsurlara da mânilerde sıkça rastlanılır.

Aşağıdaki mânilerde müzik aleti olarak sazın ismi geçmektedir.

Elimdeki sazımdır

Sazım mene lazımdır

Yarım olmayan yerde

Cennet neye lazımdır (1248)

Elime saz verdiler
 Özüm naz verdiler
 Bacın ölsün a gardaş
 Dermanı az verdiler (113)

Bağlamanın adı ise bir mâni de şöyle geçmektedir.
 Elimde var bağlama
 Men gedirem ağlama
 Gedip gelerem bir de
 Namerde bel bağlama (483)

3.7. ADLARLA İLGİLİ UNSURLAR

3.7.1. İnsan Adları ve Lakaplarıyla İlgili Unsurlar

Derlenen mânilerde insan adları ve lakaplarıyla ilgili unsurlar da tespit ettik. Böylelikle yörede sıklıkla kullanılan isimler hakkında fikir sahibi olduk. İğdır mânilerinde Ali, Muhammed, Mecnun sıklıkla geçen erkek isimleridir.

Oğlan adı Eli'dir
 Boyun kavak dalıdır
 Meni sene verseler
 Guru yerler halıdır (805)

Aşağıdaki mânide Muhammed adı şöyle geçmektedir.
 Oğlan adın Mehemmet
 Ağzın gül goynun cennet
 Sevdin sevdin almadın
 Niye çıhdın muhennet (1070)

Arzu, Leyla, Gül ve Zernişan mânilerde geçen kadın isimleridir.

Kişilerde gan olsun
Din olsun iman olsun
Anamın adı Gül'dü
Can ona gurban olsun (52)

Dağları aşan menem
Adı Zernişan menem
Ölünce yol gözlerem
Ehdim var boşanmaram (967)

3.7.2. Şehir, Yer, Su, Dağ, Köy Adlarıyla İlgili Unsurlar

Iğdır'ın, bulunduğu coğrafi konum sebebiyle birçok ülkeye sınırı vardır. İran, Tebriz, Azerbaycan, Erzurum vd. gibi şehirlerin adı mâniler de sıklıkla geçmektedir. Özellikle Iğdır'ın kendi adı ve Karabağ mânilerde daha çok yer almıştır. Bu mânilerin hepsini örnek olarak vermemiz mümkün olmadığından bunları isim olarak belirtip her birine birer örnek verdik.

Eslim Garabağlıdır	Gederem Erzurum'a
Sinem çarpaz dağlıdır	Dözerem her zuluma
Ne geden var ne gelen	Yazaram gözyaşımle
Deyen yollar bağıdır (886)	Gönderecem Erzurum'a (1290)

Garşıda ay İrandı	Iğdır'ın yeli esdi
Ay Rumdu ay İrandı	Esip sebrimi kesti
Yamana bahmaz aşığ	Sağ gözüm sene gurban
Yahşıdan ayırandı (1191)	Sol gözüm mene besdi (998)

Yol verme yada Tebriz
El geler bada Tebriz
Senin hesretindeyem
Can sene feda Tebriz (1036)

Araştırmaya konu olan mânilerde Aras nehrinin adı sıklıkla geçmektedir. İkinci bölümde konularına göre tasnif yaptığımızda Aras nehriyle ilgili birçok örnek vermiştik.

Aras Aras han Aras

Dağlardan ahan Aras

Yardan bir haber getir

Evimi yıhan Aras (1218)

Aşağıdaki mânide ise Iğdır'ın bir köyü olan Küllük adı geçmektedir.

Ayağında nalçası

Başında çuval parçası

Meni sene vermezler

Küllükler yetimçesi (803)

Büyük tufandan sonra Nuh'un gemisine ev sahipliği yapması dolasıyla efsanevi özelliği olan Ağrı Dağı da mânilerde geçmektedir. Aşağıdaki mânide Ağrı Dağı şöyle geçmektedir.

Sözümü sirden desem

Sedefden dürden desem

Ağrı dağı yihılar

Derdimi birden desem (20)

3.8. SÖZLÜ EDEBİYATLA İLGİLİ UNSURLAR

3.8.1. Alkışlar-Kargışlar

Mâniler, halk bilimi açısından birçok unsurun taşıyıcısı olduğu gibi sözlü edebiyatla ilgili unsurların da taşıyıcısı olmuşlardır. Bu unsurlardan biri olan alkışlar ve kargışlar mânilerde sıklıkla kendini göstermiştir. Tespit edilen mânilerde bu unsurlar aşağıda örneklendirilmiştir.

Ağ at yalın gurusun
 Hattı halın gurusun
 Apardın getirmedin
 Görüm nalın gurusun (57)

Bir gül ekdim boyunca
 İylemedim doyunca
 Ömrüm günüm uzansın
 Bu balamın toyunca (970)

Araz aşıp deyiller
 Gum gaynaşıp deyiller
 Ay kişi evin yihılsın
 Gızın gaçıp deyiller (105)

Men aşığ aydın olsun
 Ay çıhsın aydın olsun
 Eşıtdim yarın gelib
 Gözlerin aydın olsun (290)

3.8.2. Ninniler

Birinci bölümde İğdır mânilerinin diğer Anonim Halk edebiyatı türleri ile ilişkisini ele alırken ninniler ile ilişkisini örneklerle açıklamıştık. İğdır mânilerinde, mâni formunda söylenmiş ninni olarak dokuz mâni örneği tespit edildi. Bunlardan bazıları:

Laylay a gelin bala
 Yuhusu derin bala
 Allah'tan ehdim budur
 Toyunu gurum bala (37)

Laylay dedim yatınca
 Gözlerem ay batınca
 Canım cezana geldi
 Seni hesile yetince (241)
 bkz. 130, 590, 1008, 1023, 1066, 1118, 1284

3.8.3. Halk Hikâyeleri Kahramanları İle İlgili Unsurlar

Halk Hikâyelerinde önemli bir yer edinmiş olan Leyla İle Mecnun, Koroğlu, Aslı ile Kamber ve Dede Korkut araştırmaya konu olan mânilerde baş göstermiştir. Bunlar:

Ay geder batar indi
 Nazlı yar yatar indi
 Leyla'nın bazarında
 Mecnun can satar indi (742)

İgit paşa say paşa
 Sene yohdur tay paşa
 Köroğlu bir gelibdi
 Birde gelse vay paşa (730)
 bkz. 147, 264, 289, 601, 733, 743, 744, 745, 820

3.9. DİNİ RİTÜELLER VE DİNİ VARLIKLARLA İLGİLİ UNSURLAR

Anadolu coğrafyası birçok uygarlığın din ve inanç merkezi olmuştur. İslamiyet öncesinde inanç, atalar kültü, tabiat kültleri, gök tanrı kültleri ve şamanlık gibi inançların örgüsü altında devam etmiştir. İslamiyet ile tanıştıktan sonra değer yargıları yeni bir içerik kazanmıştır.

Geçmişten günümüze kadar insanlar anlamlandıramadığı şeyleri kendilerinden kudretli bir varlığa atfetmişlerdir. Bu bağlamda birçok ritüel ve inanmalar ortaya çıkmıştır. Uygulanan inanç ve ritüeller kültürel değişim ve gelişim ile birlikte yeniden şekillenmiştir. Anadolu zengin inançlarla beslenerek bunları bünyesinde yaşatmıştır. Araştırmaya konu olan mânilerde de dini inançlar kendini göstermiştir. Bunlardan bazıları:

Göyerçin yuvadadır
 Uçmayıb yuvadadır
 Bir elim destamazda
 Bir elim duadadır (173)

Guşlar uçdu havada
 Balası var yuvada
 Gözüm bendivanındır
 Dilim sene duada (598)

Dağın suyun içtim gel
 Dağda yandım biştim gel
 Ezrail ava çıhdı
 İlk avına düşdüm men (431)

Gözlerim bahdı sene
 Agladıkça bahdı sene
 Men seni gible bildim
 Gıldım beş vahti sene (828)

Namazım gaza galdı
 Gılmadım gaza galdı
 Ne gül murazın açdı
 Ne günü yaza galdı (889)

Eziziyem al bundan
 Yanah bundan hal bundan
 Şeytan vesvele verir
 Dur bir öpüş al bundan (1114)

3.10. İNANIŞLARLA İLGİLİ UNSURLAR

3.10.1. Nazar ve Nazardan Korunmayla İlgili Unsurlar

Nazar, halk arasında göze gelme, göz değme olarak tanımlanır.

Türk halk kültüründe nazar inancı, kimi insanların bakışlarındaki zararlı güç ve bu nitelikleriyle, bir kişiye bir hayvana ya da bir nesneye bakmakla, canlı üzerindeki hastalık, sakatlık, ölüm, nesne üzerinde sakatlanma, kırılma gibi olumsuz bir etkinin meydana gelmesi anlamı taşır (Artun, 2011: 313). Bu olumsuz etkiden korunmak ya da kurtulmak için birtakım inançlar doğmuştur. Bunların başında nazarlık gelir.

İğdir yöresinde nazar ve nazardan korunma yöntemlerinden biri üzerlik diye bilinen bitkinin yakılmasıdır. Nazardan korunma yöntemi olarak kullanılan üzerlik aynı zamanda evlerin vazgeçilmez süslerinden biridir. Halkın sosyokültürel yapısında önemli bir yer edinmiş olan üzerlik mânilerde de kendini göstermiştir. Bunlardan bazıları:

Üzerliğim çatdasın
 Yaman gözler patdasın
 Ağrım belam tökülsün
 Dert üstünden addasın (21)

Üzerliksen havasan
 Hezar derde davasan
 Her yerde sen olasan
 Gaza bela savaşan (659)
 bkz. 544, 852

3.11. HALK HEKİMLİĞİ

Tıp ve teknolojinin gelişmediği dönemlerde insanlar kendi kendinin hem doktoru hem eczacısı olmuştur. Hastalıkları geçirmek ya da azaltmak için başvurdukları geleneksel yöntemler ve yöresel ilaç uygulamalarının tümü halk hekimliği olarak adlandırılır (Artun, 2011: 215).

Bugün tıbbın gelişmesiyle eski ilaçların kullanımı azalsa da insanlar hala aktarlardan ya da yaşlıların tecrübelerinden yararlanarak birtakım karışımlar ve merhemler yapmaya devam etmektedirler.

3.11.1. Hastalıklar ve Tedavi Usulleriyle İlgili Unsurlar

Derlenen mâniler içerisinde hastalıklar ve tedavi usulleriyle ilgili unsurlar aşağıda örneklendirilmiştir.

Araz daşdı dediler

Kür gardaşdı dediler

Melhemi yaramadı

Hekim gaşdı dediler (755)

Aşağıdaki mânide kurdeşen hastalığının adı geçmektedir:

Arpalar heşem oldu

Yaram gurdeşen oldu

Ağzı eyri gözü kör

Mene söz koşan oldu (20)

3.12. HAYATIN GEÇİŞ DÖNEMLERİYLE İLGİLİ UNSURLAR

Örf, adet, gelenek ve görenek gibi değerler toplumun bütün geçmişini gözler önüne seren ve bu ananeleri yılların süzgecinden geçirerek onlara hareketlilik kazandıran manevi unsurlardır. Iğdır yöresi sahip olduğu bu değerleri özüne uygun bir şekilde kuşaktan kuşağa aktararak günümüze kadar getirmeyi başarmıştır. Derlenen mâniler içerisinde tespit ettiğimiz bu değerleri üç başlık altında inceledik.

3.12.1. Evlenmeyle İlgili Unsurlar

Araştırmaya konu olan mânilere, evlenme ile ilgili pek çok unsur yansımıştır. Bu unsurlarla ilgili örnekleri, Iğdır yöresindeki uygulamaları da göz önünde bulundurarak uygulanış sırasına göre vermeye çalışacağız.

Evliliğin ilk aşaması kız istemedir. Bu unsur aşağıdaki mâniye şöyle yansımıştır:

Narıncam gaşla meni

Gül kimi hoşla meni

Sevirsen elçi gönder

Sevmirsen boşla meni (1078)

Evliliğin bir diğer aşaması ise nişandır. Nişanla ilgili unsurlar mânilere şöyle yansımıştır.

Deyirmen üstü çiçek

Orağ getir gel biçek

Gardaş nişanlın gördüm

Gara göz halga birçek (465)

Evliliğin bir diğer aşaması ise düğündür. Düğünle ilgili unsurlar mânilere şöyle yansımıştır.

Bir gız gördüm biçinde

Sarı sümbül içinde

Ona bir toy guraydım

Gelen ayın içinde (942)

Geline bah geline

Şana vurup beline

Geline gurban olum

Gend ezilip diline (501)

bkz. 96, 98, 99, 199, 200, 207, 222, 261, 371, 372, 381, 493, 502, 503, 504, 505, 640, 641, 642, 788, 909, 914, 946, 1078, 1252,

3.12.2. Askerlikle İlgili Unsurlar

Kutsal bir görev olarak görülen askerlik, Türk halkı için hayatın bir dönüm noktasıdır. Bu nedenle askere gönderme, karşılama önem arz eder. İnsan hayatında askerlik, sadece askere gideni değil geride kalanları da etkiler. Askere gitme, gidip de geri gelememe ve kahramanlıklar ağıtlara, türkülere vd. türlere konu olmuştur. Hayatın geçiş dönemlerinden biri olan askerlik Iğdır mânilerine de bu şekilde yansımıştır.

Bu sazi alan gelmez

Ohuyup çalan gelmez

Askeri öldürseler

Dilinden yalan gelmez (78)

Kebabı koz öldürür

Sürmeni göz öldürür

İgidi gılınç kesmez

Teneli söz öldürür (83)

3.12.3. Ölümle İlgili Unsurlar

Hayatın son durağı olan ölüm, insanı korkutan bir geçiş dönemidir. Doğum ve evlenmede olduğu gibi ölüm karşısında da birtakım âdet ve inançlar vardır. Ölünün arkasından 3, 7, 40 gün en fazla birkaç sene yas tutulur. Bu süreyi belirleyen genelde toplumsal ve geleneksel etmenlerdir. Bu yas süresince ağıtlar söylenilir.

Iğdır yöresinde bayatı denilince ilk akla gelen ağıt olmaktadır. Çünkü; bayatılar yörede genellikle cenaze yerlerinde söylenmektedir. Iğdır mânilerinin diğer Anonim Halk edebiyatı türleri ile ilişkisini incelerken ağıt ile ilişkisini örneklerle açıklamıştık.

Bu nedenle bu bölümde ölümle ilgili unsurların da mânilere yansıdığını belirtiyoruz ve aşağıdaki mânileri örnek olarak veriyoruz.

Ayağım yalın idi
 Tikanım galın idi
 Heç ölmek istemirdim
 Cellâdım zalim idi (646)

Bostanım bağım ağlar
 Gemden yarpağım ağlar
 Sağam özüm ağlarım
 Ölsem torpağım ağlar (997)

Yoh aşğ tike tike
 Kes başım tike tike
 Ölende yar ağlasın
 Kefenim tike tike (962)

3.13. İLETİŞİM ARAÇLARIYLA İLGİLİ UNSURLAR

Derlenen mâniler içerisinde iletişim aracı olarak sadece mektup geçmektedir. İğdır manilerinde günümüzde yaygın olarak kullanılan iletişim araçlarıyla ilgili unsurlar yoktur.

Dağların başı ile
 Dibinin daşı ile
 Yara bir name yazdım
 Gözümün yaşı ile (1201)

Gızıl gül desde desde
 Tutmuşam desde desde
 Yardan gelen mektubu
 Goymuşam sinem üsde (1220)
 bkz. 103,107, 333, 840, 1237

3.14. RENKLERLE İLGİLİ UNSURLAR

Toplumda önemli simgeler ve roller üstlenen renkler, duygu ve düşüncelerin bir parçası olduğu kadar günlük yaşamımızda psikolojimiz üzerinde de büyük bir etkiye sahiptir. Derlenen mânilerde beyaz, siyah, sarı, kırmızı, yeşil ve mavi renklerinin kullanıldığı görülmektedir.

Tüm renklerin anası olarak bilinen beyaz, güçlülük, ululuk ve adalet kavramını içerir. Aynı zamanda beyaz renk saflığın, temizliğin ve masumiyetin ifadesidir.

Ak at yalın gurusun

Hattı halın gurusun

Götürdün getirmedi

Görüm nalın gurusun (580)

Işığın yokluğunu temsil eden kara sözcüğü, beyazın tersi olup korkuyu, karanlığı ve yaşamın yokluğunu ifade eder. Aşağıdaki mânide ise siyah ile gurbet karşılaştırılmıştır.

Aşığ siyah iyidir

Giysen siyah iyidir

Gurbette dolaşmaktan

Gitsen gora iyidir (614)

Türkler, sarı rengi kötülüğün, felaketin, hastalığın simgesi olarak görmüşlerdir (Bayat, 2007: 70). Iğdır mânilerinde de sarı renk olumsuz bir ifadeyle karşımıza çıkmaktadır.

Bele ağlamag olmaz

Ürek dağlamag olmaz

Tüfek terlan yerinde

Sarı bağlamag olmaz (1137)

Halk arasında al ve kızıl adları ile de bilinen kırmızı, manevi ve milli renk olarak Türk duygusunu yansıtan sembol olarak görülmektedir.

Bu dağda guzu gördüm

Tükü gırmızı gördüm

Aşdım cennet gapısın

Sevdüğüm gızı gördüm (80)

Yörede “Göy” olarak söylenen mavi renk insanlık tarihinde kutsal sayılan göğün ve suyun simgesidir.

Mendil serdim söğüde

İçi dolu göy iyde

Mendil seni sahlaram

Köyümdeki yiyide (767)

Elinde kutu oğlan

Geç bele otur oğlan

Mavi köynek giyennen

Olupsan lotu oğlan (750)

Doğanın sembolü olarak algılanan yeşil, yörede ve Eski Türkçede “yaşıl” olarak karşımıza çıkmaktadır.

Uzah getme gel menden

Yaşıl menden al menden

Ya bu derde şerik ol

Ya bu canı al menden (1168)

bkz. 2, 71, 74, 90, 91, 97, 126, 149, 153, 220, 258, 274, 307,308, 318, 319, 376, 404, 433, 443, 476, 513, 540, 543, 648, 649, 651, 653, 655, 704, 790, 802, 944,, 1014, 1029, 1074, 1124, 1133, 1161, 1168, 1203, 1211, 1247, 1278.

3.15. EV EŞYASIYLA İLGİLİ UNSURLAR

Araştırmaya konu olan mânilerde ev eşyasıyla ilgili unsurların geçtiği üç tane mâni tespit ettik. İğne, semaver ve kaşık mânilerde geçen unsurlardır.

Semaver yana yana
 Ot düşüb şirin cana
 Danışırım kağıznan
 Dil galır yana yana (285)

Gardaş benim meliğim
 Cibimde iğneliğim
 Köçende köçüm gonum
 Düşende kölgeliğim (722)

Elimden gaşık düştü
 Getti yaraşığı düştü
 Göründü ay cemalin
 Aleme ışık düştü (579)

3.16. HALK BOTANIĞI İLE İLGİLİ UNSURLAR

İnsanlar, geçmişten günümüze kadar birçok alanda bitkileri kullanmıştır. Kimi bitkileri hastalıkları tedavi etmek için kimini ise evlerin, bahçelerin doğal süsü olarak kullanmak için yetiştirmişlerdir. Araştırmaya konu olan mânilerde karanfil, kırmızı gül, lale, yasemin, nilüfer, çınar vb. unsurların geçtiği tespit edilmiştir. Tespit edilen bu mânilerde bitkilerin hastalığı tedavi etmek için kullandıklarına dair herhangi bir bilgi yoktur.

Tabiat bütün mânilerde, çiçeği, dağı, taşı, suyu, kuşu vb. bir ya da birkaç ögesiyle her zaman vardır. Aşağıdaki mânide sevgilinin güzelliğini anlatmak için tabiat unsurları kullanılmıştır.

Men aşigam halına
 Üzde goşa halına
 Lale bönevşe yetmez
 Yarın gül camalına (737)

Aşağıdaki mânilerde ise aşık benzetme unsuru olarak tabiattan yararlanmıştır.

Men aşığ yasemeni
Dalların yasemeni
Aparmadın şadlığa
Apardın yasa meni (58)

Nilüferem açaram
Yersiz etir saçaram
Yar yolunda can goysam
Öz ehdimden kaçaram (1277)

Ülkemizde ismi en çok bilinen ve birçok deyme, atasözüne konu olan çınar, mânilerde de kendini göstermiştir. Aşağıdaki mânide çınar şöyle geçmektedir.

Yol üstünde var çınar
Yarpağı dinar dinar
Çetin işe düşmeşem
Gurtarsın perverdigar (265)

3.17. SAYILARLA İLGİLİ UNSURLAR

Türk kültüründe bir, üç, yedi, dokuz, on iki, kırk vb. sayılar formel olarak ifade edilir. Bu sayılar edebiyatımızda, sanatımızda, müziğimizde kendini göstermektedir. Derlenen mânilerde üç, yedi ve yüz sayılarının geçtiğini tespit ettik. Bunlar:

Arkalığın üç müdür
Düymesi gümüş müdür
Göz ağlar yüz güler
Bu da bir gülüş müdür (585)

Ezizem gasa dolmaz
Merd eli kasad olmaz
Yüz namerdin çöreğin
Doğrasan gasa dolmaz (1327)

Kehlik daşa düşübdü
 Gözüm yaşa düşübdü
 Yeddi uşah anası
 İndi başa düşübdü (1291)

3.18. HALK MİMARİSİYLE İLGİLİ UNSURLAR

Maddî kültür unsurlarından olan evler, mimari eserler, bunların yapı özellikleri, bölümleri ve kullanılan araç-gereçler halk mimarisi hakkında bilgi verir. Araştırılan mânilerde köprü, saray gibi mimari yapıların adları geçmektedir.

İğdir mânilerinde halk mimarisi ile ilgili unsurlar aşağıda verilmiştir.

Oba gahtı köçerler
 Köçü köçden seçerler
 Yetimin gözyaşından
 Körpü salıp geçerler (1306)

Sarayın küçeleri
 Soslendi beçeleri
 Çağırdım öz yarımı
 Ses verdi neceleri (259)

3.19. BAYRAMLAR VE TÖRENLER İLE İLGİLİ UNSURLAR

Bayramlar bir toplumun kimliğini oluşturmada ve pekiştirmede işlevsel görev üstlendiği gibi toplumun birlik ve beraberliğini sağlamlaştırmada da önemli bir rol üstlenmektedir.

Bayram, “1.milli ve dini bakımdan önemli olan ve kutlanan gün veya günler, 2. Sevinç. 3. Özel olarak kutlanan gün” anlamına gelmektedir. Tören ise “Bir toplulukta, üyelerin belli bir olayı veya değeri ayırt edip sembolleştirmesi, bunların anlam ve öneminin güçlendirilmesi gibi amaçlarla düzenlenen hareket dizisi, merasim” anlamına gelmektedir (Artun, 2011: 249).

Araştırılan mânilerde bayram ve törenlerle ilgili unsurları iki başlık altında topladık.

3.19.1. Dini Bayramlar

Dini bayramlar bilindiği gibi Kurban ve Ramazan Bayramlarıdır. Bu bayramlar, Türk halk kültüründe önemli bir toplumsal role sahip olduğu için bayram öncesi ve bayram sonrası birtakım gelenekselleşmiş uygulamalar yapılır. Bunlar evlerde yapılan bayram temizlikleri, bayram alışverişleri, bayram namazı ve bayramlaşma olarak karşımıza çıkar.

Ramazan mânileri, bekçi ve davulcuların mahalle sakinlerini sahura kaldırmak için söyledikleri mânilerdir. Aşağıdaki iki mânide ramazan bayramından söz edilmektedir.

Göz aydın hammımıza
Mübarek günler bize
On bir ayın sultanı
Hoşgeldin evimize (945)
Ağlayan başdan ağlar
Kırpıktan gaşdan ağlar
Oğlu ölen analar
Galhıp obaşdan ağlar (927)

Aşağıdaki mânide ise kurban bayramından söz edilmektedir.

Vardı bir sözüm söğüde
Söyüd onu böyüde
Pulum yoh gurban alım
Yaman derde düşesen (990)

3.19.2. Nevruz Törenleri

Türk halkının büyük bir sevinç ve sabırsızlıkla beklediği ve kutladığı bayramlardan biri de Nevruz Bayramıdır. Nevruz tabiatın uyanışı ve ilkbaharın gelişinin müjdecisidir. Nevruz şenlikleri geniş bir coğrafyaya yayılmış, çeşitli kültürlerde yer almış ve ortak kültürel bir değer oluşturmuştur. Ortak heyecanlarla yüzyıllardır Türk kültürüne özgü özelliklerle kutlanılmaktadır.

İğdır ve yöresinde Nevruz büyük bir coşkuyla kutlanır. İğdır'da Nevruz kutlamalarında şu etkinlikler yapılır.

- 21 Marttan iki hafta önce semeni ekilir.
- Yeddi levin denilen en az yedi çeşitten oluşan çerez ve meyve alınır.
- Baca baca (ateş yakılıp üzerinden atlanması) yapılır.
- Kapılar dinlenilir. Buna halk arasında “gapı pusmak, gulah asmak” denilir. Kapı dinlenmeden önce bir niyet tutulur ve yakın komşuların evleri gizlice dinlenilir. Evde konuşulanlar olumlu sözler ise niyetlerinin yerine geleceğine inanılır.
- Yumurtalar kırmızıya boyanır. Yumurtaların kırmızıya boyanması gıda boyası ya da başka yapay bir boya maddesi ile yapılmaz. Soğan kabuğu içinde yumurtalar kaynatılır ve yumurtalar kaynadıkça kırmızı rengini alır.
- Oyunlar oynanır. Yapılan oyunlardan biri Kosa Kosa’dır. Kosa Kosa oynandığında maniler söylenilir (Acar,2006: 173).

Aşağıdaki mâni baca baca yapıldığında ateşin üzerinden atlanırken söylenmektedir.

Ağrım uğrum tökülsün

Oda tüşüp kül olsun

Yansın alev saçılsın

Menim bahtım açılsın (1200)

Aşağıdaki mânide Nevruz’un gelişi büyük bir sevinle karşılanmıştır.

Honçalı nevrüz gelir

Gonçalı nevrüz gelir

Sürme çekin gaşına

Noğul sepin başına

Tongaları oddayın

Tüfenkleri oddayın (1107)

Aşağıdaki mânilerde kosa kosa oyununda söylenen mâniler yer almaktadır.

Kosa kosa gelsene

Gelip selam versene

Çömçeni doldursana

Kosamı yola salsana (275)

Menim kosam canlıdı

Golları mercanlıdı

Gosama el vurmayın

Kosam iki canlıdı

Golları mercanlıdı (566)

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Anonim halk edebiyatının en yaygın ürünü olan mâniler, söylenme kolaylığı nedeniyle hemen hemen her konuda ve ortamda icra edilmişlerdir. Mâniler, doğduğu toplumun yapısının, Türkçe söz varlığının, geleneklerinin ve göreneklerinin en zengin kültür taşıyıcılarıdır.

Mânilerin bu vasıflarından yola çıkarak ve yörede mâni üzerine yapılmış çalışmalar olmamasını da dikkate alarak tez konusu olarak mânileri belirledik. Halkın ürünü olan ve değişen dünya şartlarında kaybolmaya yüz tutmuş bu ürünleri halkın hafızasında tekrar canlandırmak ve bunları Türk Halk edebiyatına kazandırmayı amaç edindik.

Yaptığımız çalışmada mâni bütün yönleriyle tanıtılmaya çalışıldı. Bu konuda çalışan araştırmacıların bugüne kadar ortaya attıkları fikir ve öneriler ışığında mâninin tanımından başlayarak, bu ürünün menşei, yapı, şekil ve konu özellikleri, tasnif problemi ve diğer türlerle ilişkisi gibi konuları ele aldık. Çalışmamızda genelden özele geçerek, Iğdır mânilerini ele aldık.

Iğdır'da mâni söyleme geleneği, halkın deneyimlerinden etkilenerek biçimlenmiş ve kuşaktan kuşağa aktararak günümüze ulaşmış bir ananedir. Iğdır'da derlenen mânilerde ortak duyguların yansıtıldığı, yörenin kültürüne ait gelenek ve göreneklerin izlerinin sergilendiği görülmektedir. Iğdır mânileri üzerine yaptığımız araştırmalar neticesinde, geleneğin geçmişe oranla zayıfladığını gözlemledik. Mânilerin icra edildiği pek çok ortam olmasına rağmen sadece kız istemelerde, düğünlerde, bayramlarda ve şenliklerde mâni söyleme geleneğinin yaşatıldığını tespit ettik.

Yörede söylenen 1341 mâni tespit ettik. Bu mânilerin 850 tanesini kendimiz derledik. Tespit edilen mânileri şekil, hazırlanış-uygulanış ve konularına göre sınıflandırdık. Şekil yönünden mânileri hece sayılarına, mısralarına ve kafiye örgülerine göre 3 başlık altında ele aldık. Hece sayısı yediden az olan mâniler dört adettir. Hece sayısı yediden çok olan mâniler ise on bir tanedir. Tespitlerimize göre derlenen mâniler yedi heceli mâni örnekleri bakımından oldukça zengindir.

Kafiye şemasına göre mânileri 6 başlık altında inceledik. Bunlar kafiye şeması a a a a olanlar, kafiye şeması x a x a olanlar, kafiye şeması a a x a olanlar, kafiye şeması a a b b olanlar, kafiye şeması a b a b olanlar, kafiye şeması a x x a olanlardır.

Hazırlanış ve uygulanışlarına göre mânileri yedi başlık altında topladık. Bunlar, niyet mânileri, iş yaparken söylenen mâniler, karşılıklı mâniler, ağıt olarak söylenen mâniler, sorulu cevaplı mâniler, katar mânileri ve saya mânileridir.

Derlenen mânilerin konu bakımından oldukça zengin olduğunu tespit ettik. Bu konuları 34 başlık altında ele aldık. Bu tasnifte sevda mânileri ve Aras nehri ile ilgili söylenen mânilerin diğer konulara göre daha geniş yer kapladığını belirledik.

Çalışmamızın son bölümünde ise, Iğdır mânilerinde halkbilim unsurlarını inceledik. Mânilere, halkın giyim kültürü, törenler, bayram kutlamaları, inanışları, mimarisi gibi pek çok unsurun yansıdığını gözlemledik. Ayrıca renkler ve sayılarla ilgili çeşitli inanışların da mânilere yansıdığını tespit ettik.

Yerleşim, ekonomi türleri, beslenme ve mutfak, halk sanatları ve zanaatları ile ilgili unsurların mânilere yansıdığını inceledik. Mânilerin, hayatın geçiş dönemleri, hekimlik, aile yapısı ve ilişkileri, müzik, adlar ile ilgili unsurları da barındırdığını tespit ettik. Mânilerde, ninni, alkış, kargış gibi sözlü edebiyatla ilgili unsurları tespit ettik. Mânilerin toplumun dini ve kültürel yapısı hakkında önemli ipuçları verdiğini gözlemledik. Kültürün taşınmasında ve gelecek nesillere aktarılmasında mânilerin azımsanmayacak denli önemli bir cepheyi oluşturduğunu fark ettik.

Mânilerin, teknolojinin bu kadar gelişmediği ve yayılmadığı dönemlerde insanlar arasında iletişimi sağladığını, ifade edilmesi güç olan duyguları ifade etmede ve aktarmada önemli bir rol üstlendiğini gördük. Derleme yapmak için de sahaya çıktığımızda okuma yazma dahi bilmeyen insanların birçok mâni bildiklerini ve bu mânileri sohbet arasında atışma şeklinde dile getirdiklerini gözlemledik.

Son olarak, ilk bakışta mânileri anlamak çok kolay gibi görünse de dizeler arasında saklanmış sırların çözülmesi ve mesajların alınması her zaman mümkün değildir. Çoğunlukla biz mânilerdeki ilk mesajı alır ve onunla yetiniriz. Fakat o dizelerin altında nice ayrılıklar, özelemler, acılar yatmaktadır. Mâniler, toplumun değer yargılarını, aşk ve estetik anlayışını en özgür biçimde yansıtır. Toplumun asırlar boyu iletişim fonksiyonunu üstlenen mânilerin açığa çıkarılmamış hazinelerinin açığa

ıkarılarak, Türk edebiyatımıza kazandırılması araştırmacıların; kültürel mirasımıza sahip çıkma şuurunu gençlerimize kazandırmak ise hepimizin görevidir.

MÂNİ METİNLERİ

1.

Eziziyem sac galar
Ocag söner sac galar
Acın garnı doysa da
Gözü doymaz ac galarn (KK1)

2.

Eziziyem lekde var
Sarı yemiş lekde var
A cüt gezen bahtavar
Heç demirsen ted de var (KK1)

3.

Alçanın kal vahtında
Gilasın bal vahtında
Açdın yaham düymesin
Dilimin lal vahtında (KK1)

4.

Bir ay çıhdı kenarsız
Niye meni gınarsız
Açıb desem derdimi
Od tutarsız yanarsız (KK9)

5.

Ezizim yar gelene
Zülfüne ter gelene
Açma yahan düymesin
Gösterme her gelene(KK3)

6.

Ohun yetime değer
Atma yetime değer
Açma yetim ağzını
Yetim yetime değer (KK1)

7.

Yaram var
Üste halhal yaram var
Aç üreyim başını
Gör yanmamış haram var (KK1)

8.

Bu geden can aparır
Düz yolu yan aparır
Aç zülfün yaram bağla
Amandır gan aparır (KK1)

9.

Göbeyin ağ deleme
Görmüşem düymeleme
Adam öler gan düşer
Gaş gözün sürmeleme (KK3)

10.

Payızın ezelidi
Bağçanın hezelidi
Adına gurban olum
Adların gözelidi (KK11)

11.

Sizin bağa gelmişem
Bağa bağa gelmişem
Ağa gardaş toyunda
Oynamağa gelmişem (KK11)

12.

Eziziyem gemde gül
Gemde danış gemde gül
Ağ günde gülen gönül
Mert igitsen gemde gül (KK11)

13.

Sandığ üste gezerem
Sandığa gül bezerem
Ağır evin gızıyam
Geripliye dözerem (KK15)

14.

Dağda çisgin olur mu
Duman çisgin olur mu
Ağla gözüm çoh ağla
Bundan pis gün olur mu (KK24)

15.

Bu dağda maral azdır
Ovçu çoh maral azdır
Ağlama ala gözlüm
Ölmerem yaram azdır (KK28)

16.

Men aşigem dil yara
Baygu meyli dil yara
Ağlamagdan gözlerim
Sızlamagdan dil yara (KK2)

17.

Hay salsan dada gelem
Sır verme ya da gelem
Ağlama humar gözlüm
Ya ölem ya da gelem (KK53)

18.

Erdil hanın yeridi
Serap sultan yeridi
Ağlasın gardaş ölen
Eceb meydan yeridi (KK1)

19.

Gızıl üzüyün hası
Silindi gönlüm pası
Ağlımı başdan aldı
Bu zalımın balası (KK4)

20.

Sözümü sirden desem
Sedefden dürden desem
Ağrı dağı yihılar
Derdimi birden desem (KK15)

21.

Üzerliğim çatdasın
Yaman gözler patdasın
Ağrım belam tökülsün
Derd üstümden addasın(KK1)

22.

Arpalar heşem oldu
Yaram gurdeşen oldu
Ağzı eyri gözü kör
Mene söz koşan oldu (KK8)

23.

Men neynim özüm neynim
Bu derde dözüm neynim
Ah çeksem alem yanar
Çekmesem özüm neynim (KK39)

24.

Ezizim gözüüm neynim
Bu derde dözüm neynim
Ah çeksem sen yanarsan
Goy yanıım özüm neynim (KK45)

25.

Humar humar bahan yar
A sultan yar a han yar
Ahlım almah istesen
Açılıh sahla yağın yar (KK30)

26.

İnciden üzölmüşem
Mercana düzülmüşem
Ala papag boz oğlan
Men sene yazılmışam (KK35)

27.

Bağā su keçti neylim
Gülleri biçti neylim
Aleme can paylandı
Bize gem düşdü neylim (KK6)

28.

Bağā girdim bağbansız
Deve gördüm sarbansız
Aleme derman verdim
Özüm galdım dermansız (KK10)

29.

Feleğın gehri mene
Heç gelmez rehmi mene
Aleme şerbet verdi
İçirdi zehri mene (KK23)

30.

Guşa bah ha guşa bah
Ganadı sınımışa bah
Aleme yaz açıldı
Bize gelen gışa bah (KK5)

31.

Ezizim seni Tebriz
 El sever seni Tebriz
 Al goynuna ezizle
 Ana tek meni Tebriz (KK1)

32.

Al almanın dördünü
 Sev gözelin merdini
 Alırsan bir güzel al
 Çekme çirkin derdini (KK3)

33.

Gurban eyle kes meni
 Genareden as meni
 Al könlümü saz eyle
 Sinen üsde bas meni (KK23)

34.

Çah daşı çahmağ daşı
 Yandı ürekler başı
 Allah bir yağış gönder
 Bitirsin dağı daşı (KK11)

35.

Reyhanı ekdim düze
 Göyerdi galhdı dize
 Allah sana çoh şükür
 Yar üzün çöndü bize (KK13)

36.

Ezizim men dolanım
 Men dönüm men dolanım
 Allah seni sahlasın
 Sayende men dolanım (KK12)

37.

Laylay a gelin bala
 Yuhusu derin bala
 Allah'tan ehdim budur
 Toyunu gurum bala (KK12)

38.

Aftafanı doldurdum
 Gül dibine goydurdum
 Alma kimi yar sevdim
 Heyva kimi soldurdum (KK7)

39.

Ezizim saza yanım
 Etdiyin naza yanım
 Al meni öz goynuna
 Gış yatım yaz oyanım (KK40)

40.

Aşığam bayı keçdim
 Kasıbı bayı keçdim
 Altı camış yüz keçi
 Gucagda çayı keçdim (KK1)

41.

Sefilem bu ne yazar
 Elde gelem ne yazar
 Ana baba sözüdü
 Düz getmeyen tez azar (KK45)

42.

Analar ay analar
 Laçın orda yuvalar,
 Ana baladan geçmez
 Gerek zorla alalar (KK50)

43.

Halalar ay halalar
 Dağda laçın balalar
 Ana balasın vermez
 Belke zorla alalar (KK27)

44.

Durar ağlar
 Gâh yatar durar ağlar
 Anadan yetim galan
 Boynunu burar ağlar (KK38)

45.

Patları buğça sahlar
 Buğcanı tağça sahlar
 Ana heberin olsun
 Yar meni yahşı sahlar (KK7)

46.

Galalar ha galalar
 Galadan yol salalar
 Analar bala vermez
 Belke gücle alalar (KK1)

47.

Ezizim gızaranda
 Dan yeri gızaranda
 Analar cavanlaşar
 Olguna gız alanda (KK43)

48.

Gızıl üzük lahladı
 Verdim anam sahladı
 Anama gurban olum
 Meni tez adahladı (KK1)

49.

Çadıram yeller atdı
 Başıma sancag batdı
 Anam bi iman ölsün
 Meni hırdaca satdı (KK4)

50.

Elinde var barama
 El vurmayın yarama
 Anam dutsun çırağı
 Bacım bahsın yarama (KK7)

51.

İydir'den alma aldım
 Anamı yola saldım
 Anam gelene gadar
 Heyva kimi saraldım (KK1)

52.

Kişilerde gan olsun
 Din olsun iman olsun
 Anamın adı Gül'dü
 Can ona gurban olsun (KK47)

53.

Goyun guzu yanına
 Otlar düzü yanına
 Anam meni neyleyir
 Kiçik gızı yanında (KK51)

54.

Emim oğlu bizden yar
 Get gapıda gizlen yar
 Anam sene ne dedi
 Ayağ kesdin bizden yar (KK1)

55.

Könül aldattı meni
 Gurbete atdı meni
 Ana yazdığın sözler
 Heyli aqlattı meni (KK1)

56.

Alma verirem almır
 Almadan geri galmır
 And içerem başına
 Yad oğludur inanmır (KK1)

57.

Ağ at yalın gurusun
 Hattı halın gurusun
 Apardın getirmedin
 Görüm nalın gurusun (KK34)

58.

Men aşığ yasemeni
 Dalların yasemeni
 Aparamdın şadlığa
 Apardın yasa meni (KK34)

59.

Ezizim men gurbanı
 Gaş gözün men gurbanı
 Apar Mina dağına
 Kesilen men gurbanı (KK33)

60.

Araz değılem coşam
 Kür değılem gaynaşam
 Apar serraf yanına
 Gör ne gıymetli daşam (KK6)

61.

Ezizem men
Deniz değilem coşam
Apar serraf yanına
Gör ne gıymetli daşam (KK6)

62.

Ezizim alma meni
Al yere salma meni
Apar serraf yanına
Gelp olsam alma meni (KK6)

63.

Deryada bir daşam men
Gövherem men gaşam men
Aranı dağlar kesib
Genedim yoh açam men (KK9)

64.

Araz kıyısı meşe
Getir mendilim döşe
Arasına gül goyum
Yanlarına menekşe (KK9)

65.

Araz kırağı meşe
Getir desmalın döşe
Arasına gül goyum
Dövresine benövşe (KK1)

66.

Geldi getdi
Derdimi bildi getdi
Araz Araz olmadı
Gelbimi böldü getdi (KK1)

67.

Ovçuyam tekledenem
Tek evli tekledenem
Arazbar terlanıyam
Sonalar tekledenem (KK1)

68.

Sürmeli düzen yerdı
İgidler gezen yerdı
Araz üste körpü var
El elden üzen yerdı (KK13)

69.

Ezizim dağ dayandı
şamamam tağda yandı
Arhamı dağa verdim
Ahımdan dağ da yandı (KK16)

70.

Ezizim geşe getdi
Hencer gümüşde getdi
Arham ümidim vardı
O da döğüşde getdi (KK13)

71.

Meni bir arı vurdu
 Dimdiyi sarı vurdu
 Arı bele vurmazdı
 Göydeki Tarı vurdu (KK41)

72.

Güzelin adı olar
 Çirkinler cadı olar
 Arvadı güzel olanın
 Hergün feryadı olar (KK31)

73.

Ezizim teze garı
 Yağırı teze garı
 Arvadı pis olanın
 Saggalı tez ağarı (KK10)

74.

Hemayilin sarısı
 Gümüştendi yarısı
 Arvadların eri var
 Gızların da Tarısı (KK10)

75.

Deryada gemim galdı
 Biçmedim zemin galdı
 Arzun ürekde galsın
 Nece ki benim galdı (KK41)

76.

Ezizim o yar gözün
 Kim görüp o yar gözün
 Aslan elden düşende
 Garğalar oyar gözün (KK26)

77.

Kebabı koz öldürür
 Sürmeni göz öldürür
 Askeri kılınç kesmez
 Teneli söz öldürür (KK16)

78.

Bu sazı alan gelmez
 Ohuyup çalan gelmez
 Askeri öldürseler
 Dilinden yalan gelmez (KK1)

79.

Yaylığım elemlidi
 Dörd yanı gelemlidi
 Asta götür asta goy
 Üreyim veremlidi (KK1)

80.

Bu dağda guzu gördüm
 Tükü gırmızı gördüm
 Aşdım cennet gapısın
 Sevdüğüm gızı gördüm (KK1)

81.

Men aşığı gan ayağı
 Gan eli gan ayağı
 Aşığı birşey görüpdü
 Üç başı on ayağı (KK42)

82.

Buharı gurum sahlar
 Od yanar gurum sahlar
 Aşığı der er libasın
 Geymesin gurumsahlar (KK34)

83.

Bağça bar üsten gelir
 Heyva nar üsten gelir
 Aşığı deyen mahının
 Hamısı yaar üsten gelir (KK2)

84.

Bostanda karpuz olur
 Yemeyen doymuş olur
 Aşığı derde salan
 Gız deyen ölmüş olur (KK5)

85.

Araz dibin derindir
 Suyun buzdan serindir
 Ata ana ezizdir
 Bala candan şirindir (KK1)

86.

Elde gelem ne yazar
 Sızıldayar ne yazar
 Ata baba demişken
 Düz getmeyen tez azar (KK18)

87.

Ezizim bu ne yazar
 Elde gelem ne yazar
 Ata baba sözüdü
 Düz getmeyen tez azar (KK18)

88.

Evelikten çay olmaz
 Bivefadan hay olmaz
 Atalar yahşı deyip
 Namerd merde tay olmaz (KK44)

89.

Ezizinem atasız
 İnsan olms hatasız
 Atama deyen gülle
 Bizi goydu atasız (KK20)

90.

Ay sarı kekil oğlan
 Dayısı vekil oğlan
 Atam sene gız vermez
 Dur buradan ekil oğlan (KK20)

91.

Ay gız kimin gızısan
 Almadan gırmızısan
 Atan anan beslemiş
 Böüyende bizimsen (KK52)

92.

Ezizim sonası var
 Oduna yanası var
 Atasız yetim olmaz
 Yanında anası var (KK32)

93.

Dağlarda gar sesi var
 Yoh değil var sesi var
 Atlar ifçin nallanıb
 Gene sefer sesi var (KK37)

94.

Ağrı çekil başımdan
 Kirpiyimden gaşımdan
 A yar elini gezdir
 Gem dağılsın başımdan (KK21)

95.

Dağlar duman oldu gel
 Halım yaman oldu gel
 Aya vede vermişdin
 İller tamam oldu gel (KK48)

96.

Ay bu gece ay doğacak
 Eylen gelin eylen gelin
 Ay bacılar oynayacag
 Öyren gelin öyren gelin (KK1)

97.

Eziziyem lekde var
 Sarı yemiş lekde var
 Ay cüt gezen behtever
 Heç demirsen tek de var (KK51)

98.

Ay ata evi dar olar
 Eylen gelin eylen gelin
 Ay gaynanalar kar olar
 Öyren gelin öyren gelin (KK1)

99.

Ay gelin var işsiz durar
 Eylen gelin eylen gelin
 Ay gelin var evler gurar
 Öyren gelin öyren gelin (KK1)

100.

İstekanın sarısı
 İçdim galdı yarısı
 Ay gız insafdan çıkma
 İnsaf dinin yarısı (KK21)

101.

Ağ almanı ataydım
 Atıb elde dutaydım
 Ay gız nigahlın olup
 Birce gece yataydım (KK36)

102.

Dağlar dağana galdı
 Yağış yağana galdı
 Ay gız senle görüşüm
 İnek sağana galdı (KK22)

103.

Men mektup yazdım garasız
 Bin derde düşdüm çarasız
 Ay guşlar benim dilimden
 O yara siz yalvarasız (KK1)

104.

Ay deste çubuk dererler
 Ay yarpağ üste sererler
 Ay hoş o gızın adına
 Ay isteyene vererler (KK1)

105.

Araz aşıp deyirler
 Gum gaynaşıp deyirler
 Ay kişi evin yihılsın
 Gızın gaçıp deyirler (KK2)

106.

Goz ağacı gocadı
 Könlüm oyug bacadı
 Ay meni beyenmeyen
 İndi halın necedi (KK19)

107.

Mektup yazdım yolladım
 Suya saldım yolladım
 Ay özüm gelebilmedim
 Ay salam dua yolladım (KK37)

108.

Bağçamızın gülü şek
 Bülbülü şek gülü şek
 Ayrı düşdük ağladığ
 Gel indi de gülüşek (KK1)

109.

Arazam men bulannam
 Sahil boyu dolannam
 Ayrılığ düşen günden
 Derdden derde calannam (KK22)

110.

Aşığ min aye deyer
 Zülfün minaye deyer
 Ay var bir güne deymezer
 Gün var min aye deyer (KK1)

111.

Coşup çağladı seller
Hayandan esdi yeller
Azadlıg gapıdadı
Berk dayanın ay eller (KK1)

112.

Goyun gelir guzuynan
Ayağının tozuynan
Bacı gardaşa gurban
Oğuluynan gızıynan (KK25)

113.

Elime saz verdiler
Özüme naz verdiler
Bacın ölsün a gardaş
Dermanı az verdiler (KK1)

114.

Bağda üzüm ağacı
Üzüm gözüm ağacı
Bağa baltacı geldi
Kesdi bizim ağacı (KK1)

115.

Ezizim üzüm ağacı
Üzüm düzüm ağacı
Bağa baltalı girdi
Kesdi bizim ağacı (KK1)

116.

Yağış yağdı nem galdı
Gelyan geldi dem galdı
Bağcada bağ bol idi
Dolu vurdu kem galdı (KK1)

117.

Ulduz deyilem ayam
Gelin deyilem gızam
Bağcada duran oğlan
Gel eve yalnızam (KK1)

118.

Nevruz nevrüz bahara
Güller güller nubara
Bağcamızda gül olsun
Gül olsun bülbül olsun
Bal olmasın yağ olsun
Evdekiler sağ olsun (KK1)

119.

Men aşig gülden allam
Gülü bülbülden allam
Bağda bir bülbül ölüb
Hayıfın gülden allam (KK51)

120.

Ömrümü çaldı felek
Çıkmaza saldı felek
Bağda bir nar yetirdim
Onu da aldı felek (KK6)

121.

Aşığ yapışganlıdır
 Halın yapışganlıdır
 Bağda bülbul ölüpdür
 Güle yapış ganlıdır (KK49)

122.

Men öldüm ağlamahdan
 Bağa su bağlamahdan
 Bağda hezel goymadım
 Yarama ağlamahdan (KK3)

123.

Canım aldı felek
 Derde saldı felek
 Bağda nar yetirdim
 Onu aldı felek (KK6)

124.

Gulah adsım söze men
 Gelib çıhdım düze men
 Bağladılar könlümü
 Humar bahan göze men (KK1)

125.

Men aşığ gözüm işler
 Kababa gözüm işler
 Baharım yar yoluna
 Ne geder gözüm işler (KK46)

126.

Men aşığ veten sarı
 Ağ sarı ketan sarı
 Bahtavar kağız başın
 Gedirsen veten sarı (KK21)

127.

Aşığ gılan geder
 Aşar gılan geder
 Bahtavar o kese
 Gedri bilen geder (KK12)

128.

Bürünüp dona bülbul
 Köç eder sona bülbul
 Balam dil açan günü
 Mat galdı ana bülbul (KK3)

129.

Maralın gözü ganlı
 Gözü gan üzü ganlı
 Balam elimden getse
 Tutaram sizi ganlı (KK29)

130.

Gızılgül butam laylay
 Etrine batam laylay
 Balam ersiye gele
 Toyunu tutam laylay (KK1)

131.

Men aşığam derende
Bağban gülü derende
Balam yadıma düşür
Gözüm sizi görende (KK51)

132.

Araz daşanda meler
Kür govuşanda meler
Bala öz anasından
Ayrı düşende meler (KK3)

133.

Apardı göy at meni
Sahladı sayat meni
Baş goyum dizin üste
Çoh yatsam oyat meni (KK32)

134.

Can gardaş canım gardaş
Ağrıyır canım gardaş
Baş goyum dizin üste
Goy çıhsın canım gardaş (KK1)

135.

Yatmışam yaralıyam
Vetenden aralıyam
Başım al dizin üste
Men deyim haralıyam (KK1)

136.

Bu düz yol el yoludur
Gerdenin tel yoludur
Başın bulud oynağı
Gözlerim sel yoludur (KK19)

137.

Yasdığı yanım anam
Öldüm canım anam
Başın goy dizim üsde
Goy canın çıhsın anam (KK33)

138.

Ay gız haran yahşıdı
Dağdan aran yahşıdı
Başın keçel gözün kör
Be senin haran yahşıdı (KK1)

139.

Soyug isti çağırır
Duman tüstü çağırır
Baş yastıgda göz yolda
Dilim dostu çağırır (KK1)

140.

Eziziyem her aylar
Her hefteler her aylar
Baş yasdıgda göz yolda
Dilim seni haraylar (KK23)

141.

Eziziyem gardaşı
Get dağlarda gar daşı
Bayramı o gün olur
Bacı görse gardaşı (KK23)

142.

Dağlarda galan budur
Dağa ses salan budur
Bela çekmeyen başım
Çek indi belan budur (KK2)

143.

Gızıl üzük miyanı
Barmağlara dayanı
Belimi gucan oğlan
Tez get atam oyanı (KK46)

144.

Eziziyem o kende
Gül bağrını sökende
Benövşe metel galdı
Yar boynunu bükende (KK52)

145.

Buradan bir maya keçti
Sallandı çaya keçti
Ben sevdim eller aldı
Emeğim zaya keçti (KK1)

146.

Der gülün at igide
Malın var sat igide
Berk günde berk ayagda
Yoldaşdır at igide (KK8)

147.

Oda arzular geder
Ganber Arzu'lar geder
Besleme yad ördeğin
Veten arzular geder (KK15)

148.

Ezizim kimi gözler
Tar çalan simi gözler
Beste boyun gurbanı
Gözlerün kimi gözler (KK22)

149.

Eziziyem gaş gara
Kırpık gara gaş gara
Beş ildir yar sevmişem
İndi çıhip aşgara (KK29)

150.

Sürmeli göze gurban
Çekmeli gıza gurban
Bezanmış toydan gelir
Terremiş üze gurban (KK1)

151.

Eziziyem faydadır
 Pis güne el tayfadır
 Bigane hekim olsa
 Dermanı bifaydadır (KK1)

152.

Aşığ bu yanmış könlüm
 Derde galanmış könlüm
 Bildir yarın gonağı
 Bu il talanmış könlüm (KK50)

153.

Sarı gül
 Sarı gonça sarı gül
 Bilirdim salasısan
 Açmayaydım barı gül (KK5)

154.

Ezizim ala dağlar
 Dörd yanı gala dağlar
 Bilirsen mi kimleri
 Salıpsan yola dağlar (KK13)

155.

Küreyim dağa verem
 Dağa gadağa verem
 Bilsem ki sen gelirsen
 Canım sadağa verem (KK12)

156.

Bu dağdan yol salardım
 Kervanı bol salardım
 Bilseydim getdiğini
 Boynuna gol salardım (KK14)

157.

Men aşığ ağlamazdım
 Gülerdim ağlamazdım
 Bilseydim vefan budur
 Sene bel bağlamazdım (KK31)

158.

Hal görmedim halınca
 Halından kâm alınca
 Bilseydim vefan budur
 Düşmez idim dalınca (KK9)

159.

Ağ alma gızıl alma
 Tahçaya düzül alma
 Bilseydim yar gönderip
 Sahlardım yüz il alma (KK39)

160.

Bu gülü şahta vurdu
 Ne yaman vahta vurdu
 Bimürvet düşman meni
 Dostdan uzakda vurdu (KK1)

161.

Hırdaca cep pıçağı
 Oldum yârin naçağı
 Bir akşam gel bir sabah
 Bir de gün orta çağı (KK1)

162.

Ağdam ın yollarında
 Bend oldum gollarında
 Bir bazubend olaydım
 Yarımın gollarında (KK1)

163.

Ana meni az ağla
 Payız ağla yaz ağla
 Bir bir diyebilmezsen
 Bir kağıza yaz ağla (KK1)

164.

Bacım gele saç töke
 Kirpik çalar yaş töke
 Birce gardaş isterem
 Mezarıma daş töke (KK11)

165.

Gül açdı
 Dil ağızda dolaşdı
 Birce güzel sevmişdim
 O da goşuldu gaçdı (KK50)

166.

Ezizim yaz aranda
 Yay dağda yaz aranda
 Birce kelme sözüm var
 Yarınan öz aramda (KK53)

167.

Kür meşesi garanlıg
 Suyu gelir bulanlıg
 Bir cüt öpüş borclusan
 Çerşenbelik bayramlıg (KK46)

168.

Çay ahar dağı neyler
 Bağçalar bağı neyler
 Bir çırag Hag dan yana
 O çırag yağı neyler (KK1)

169.

Çaylar tekin ahmaram
 Başa hena yahmaram
 Bir defe üzün görsem
 Aya güne bahmaram (KK17)

170.

Heyetleri derinde
 Gel oturag serinde
 Bir deste gül olaydım
 Sevgilimin elinde (KK18)

171.

Gonçe idim gül oldum
 Boy atdım sünbül oldum
 Bir dilbilmez guş idim
 Ohudum bülbul oldum (KK32)

172.

Gedeler gelir cütten
 Gızlar çihır meçitden
 Bir ele yar sevmişem
 Köyneyi ağılı çitden (KK45)

173.

Göyerçin yuvadadır
 Uçmayıb yuvadadır
 Bir elim destamazda
 Bir elim duadadır (KK1)

174.

Göyerçin havadadır
 El yetmez yuvadadır
 Bir elim var goynunda
 Bir elim duadadır (KK37)

175.

Dağ başında guzu var
 Ahu kimi gözü var
 Bir gelbi sevse
 Kimin onda sözü var (KK33)

176.

Hoy a gel Merend e gel
 Bağdan bar derende gel
 Bir geldin heste gördün
 Bir de can verende gel (KK24)

177.

Bu dağı aşmag olmaz
 Narıncı başmag olmaz
 Bir guru sözden ötürü
 Yarla savaşmag olmaz (KK1)

178.

Aşığ eller ayrısı
 Şana teller ayrısı
 Bir gününe dözmezdim
 Oldum iller ayrısı (KK28)

179.

Dağ başında fanaram
 Söz sohbeti ganaram
 Bir gün üzün görmesem
 Alışaram yanaram (KK28)

180.

Elim goydum el üsde
 Mina kemer bel üsde
 Bir gün yarım gelecek
 Gedim durum yol üsde (KK47)

181.

Gözelim

Gözelden de gözelim

Bir igid küsdürmüşem

Öz başımdır öz elim (KK1)

182.

Gel gedek baş bulağa

Suyu sarhoş bulağa

Birin sen de birin men

Tökek gan gaş bulağa (KK1)

183.

Dağda duman yeri var

Gaşda kaman yeri var

Bir itgim var ürekde

Sende güman yeri var (KK21)

184.

Su gelse arha besdi

Dolansa çarha besdi

Bir kere üzün görsem

Arhaba arha besdi (KK1)

185.

Çekilmez duman yerden

Küserler uman yerden

Bir maral itirmişem

Gezirem güman yerden (KK52)

186.

Dağ başın çen alar mı

Alsa kölge salar mı

Bir mezlumun gıçası

Bir namerde galar mı (KK1)

187.

İravan çağalası

Yandı bağrım arası

Bir oğlan bir gız olsun

Bir güllü dağ arası (KK38)

188.

Eziziyem saz eyler

Bülbüller pervaz eyler

Bir öpüş istiyirem

Çiyin çekip naz eyler (KK19)

189.

Bostan ekdim tağbatağ

Eğdim sındı sah budağ

Bir sen bir men olaydığ

Bir de helvet bir otağ (KK25)

190.

Ezizim deyme düşer

Almaya deyne düşer

Bir söz demek olmayır

Yar olup deyme düşer (KK17)

191.

Ezizim alma meni
Kemende sarma meni
Bir vefasız ucundan
Nezerden salma meni (KK43)

192.

Bağında üzüm gile
Ver sana düzüm gile
Bir vefaya dost oldum
Goymadı üzüm güle (KK29)

193.

Tor gördüm tele gördüm
Çağırdın gelebildim
Bir yatmış ceyran gördüm
Yar yatıb ele bildim (KK1)

194.

Bu dağdan atılaydım
Gul olup satılaydım
Bivefa yar elinden
Öleydim gurtulaydım (KK1)

195.

Ayran ver ayransıza
Galmaz bu dövran size
Bizde inek alarığ
Vermenih ayran size (KK6)

196.

Veribdi ağı yada
Yar çekib dağı yada
Bizden bağban olmadı
Tapşırdı bağ yada (KK13)

197.

Al almağa goymarığ
Şal almağa goymarığ
Biz gızın bacısıyıg
Aparmağa goymarığ (KK17)

198.

Dağdan endim piyada
Derdim vardı ziyada
Biz helvetde görüşdük
Aleme düşdü seda (KK20)

199.

Ay gül haşhaşdı gelin
Ay huşdu başın gelin
Bizim bu ev bu ocag
Sene peşkeşdi gelin (KK1)

200.

Ay gelin evler ayırır
Eylen gelin eylen gelin
Bizim elin adetinin
Öyren gelin öyren gelin (KK1)

201.

Vetenimde kutum galdı
İçi dolu tütün galdı
Bizim Ezo dayı öldü
Balaları yetim galdı (KK1)

202.

Evden eve ışıgdı
Mecmeyi dolu gaşıgdı
Bizim oğlan neylesin
Sizin kızlar aşıgdı (KK27)

203.

Al almağa gelmişig
Şal almağa gelmişig
Biz oğlanın bacısyıg
Aparmağa gelmişig (KK51)

204.

Araz'ı ayırdılar
Ganinan doyurdular
Biz yurddan ayrılmazdıg
Zülmünen ayırdılar (KK47)

205.

Gonçe gülem bağdanam
Ter laleyem dağdanam
Bostañçıdan heber al
Desin hansı tağdanam (KK33)

206.

Çağıraram ağam gel
Ölmemişem sağam gel
Boynumda gem zinciri
Yolunda dustağam gel (KK42)

207.

Alça gül açdı gelin
Saçın dolaşdı gelin
Bu boya bu buhuna
Duvak yaraştı gelin (KK35)

208.

Yaralı yaram nedir
Gem ile aram nedir
Bu derde sen salıpsan
Çekmesem çarem nedir (KK29)

209.

Gelyanı çekene var
Doldurub çekene var
Bu derdi çekemmenem
Apar get çekene var (KK24)

210.

Eziziyem sabahı
Bülbül ohur sabahı
Bu derd meni öldürer
Ya indi ya sabahı (KK1)

211.

Burda yolum oldu ten
Var mı bu yoldan öten
Bu dünyada şirin şey
Bir anadır bir veten (KK17)

212.

Araz haşalı yandım
Odu maşalı yandım
Bu dünyaya od düştü
Men tamaşalı yandım (KK19)

213.

İydir Ağrı ardıdı
Hamısı bir ordudu
Bu eli sorursansa
Türk'ün gedim yurdudu (KK52)

214.

Gızıl üzük firuze
Gedin deyin horuza
Bu gece banlamasın
Yar gelecekdir bize (KK1)

215.

Dağ başını gar aldı
Sınıg gelbim daraldı
Bu gışdan çıhabilsem
Yahşı güne ne galdı (KK21)

216.

Arpaçay'ı aşdı gel
Sular seller daşdı gel
Bulud teki dolmuşam
Gözlerin gan yaşdı gel (KK37)

217.

Men aşig esdi felek
Sebrimi kesdi felek
Burda bir çadır gurdum
Kelefin kesdi felek (KK46)

218.

Bir at bindim başı yoh
Bir çay geçdim daşı yoh
Burda bir gerib ölüp
Yanında gardaşı yoh (KK51)

219.

Bu dağlar ulu dağlar
Çeşmeli sulu dağlar
Burda bir gerib ölüp
Göy gişner bulud ağlar (KK13)

220.

Bir gız gördüm biçinde
Al entari içinde
Burda bir toy gurah
Öbür aynın içinde (KK33)

221.

Karşıda kiliseler
Kilidin kırsalar
Burda İslam yok mudur
Sevdiğimi verseler (KK1)

222.

El ince
Dodag ince dil ince
Burdan bir gelin keçti
Gerden mina bel ince (KK22)

223.

Sal gelir kür üstünden
Min atın sür üstünden
Bu ter şefa teridi
Ölmerem dur üstümden (KK1)

224.

Aşıglar sazi gözler
Eyleyer nazı gözler
Bülbül ah feğan çeker
Bu gelen yazı gözler (KK41)

225.

Aşıklar sazi bekler
Ettiği nazı bekler
Bülbül ah felek çeker
Bu gelen yazı bekler (KK48)

226.

Şamahı bir bazarmış
El bazarda azarmış
Bülbül den gül istedim
O da gülden bezarmış (KK18)

227.

Gızılgül oyum oyum
Derim sineme goyum
Bülbül gülden doymayır
Men senden nece doyum (KK6)

228.

Dağlar başında gala
Etrafı nergiz lala
Bülbül gülden küsüpdü
Gül çekir bağda nala (KK3)

229.

Eziziem bağda dara
Zülfünü bağda dara
Bülbül gülden ötrü
Çekdiler bağda dara (KK30)

230.

Aşığ saza ne galdı
Erzem yazana galdı
Bülbül intizar çeker
Görek yaza ne galdı (KK1)

231.

Dağda dolan dağda gül
 Bostanda gül tağda gül
 Bülbul intizardadır
 Açılmayır bağda gül (KK34)

232.

Geherden bişende gül
 Budağdan düşende gül
 Bülbüller feğan eyler
 Yadına düşende gül (KK4)

233.

Ezizim al çağında
 Dağların alçağında
 Bülbul nale goparar
 Goncanın al çağında (KK53)

234.

Gel gedek bizim bağa
 Goyag dodag dodağa
 Bülbul olag ohuyag
 Gonag budag budağa (KK45)

235.

Dağlardı dağımdı benim
 Gemdi ortağım benim
 Bülbulüm lal olupdu
 Virandı bağım benim (KK45)

236.

Ezizinem yar dağı
 Ferhad kimi yar dağı
 Bütün derdden ağırdı
 Görmeyesen yar dağı (KK23)

237.

Araz daşı daş daşı
 Galmadı yarın gaşı
 Cahilinen bal yeme
 Ağıllınan daş daşı (KK1)

238.

Eziziyem daş daşı
 Çayda sürter daş daşı
 Cahilinen bal yeme
 Akıllıynan daş daşı (KK1)

239.

Gözel bağı
 Yar geler gezer bağı
 Camalın gül gönçesi
 Açılsa bezer bağı (KK23)

240.

Eziziyem günde sen
 Kölgede sen günde men
 Can almag bir gün olar
 Canım aldın günde sen (KK1)

241.

Laylay dedim yatınca
Gözlerem ay batınca
Canım cezana geldi
Seni hesile yetince (KK1)

242.

Dodağ emer dad gözler
Yahşı igit ad gözler
Canımda tufan gopar
Sene bahsa yad gözler (KK5)

243.

Dağlaram
Bir bülbülem çağlaram
Canımı toprağına
Gatanacan ağlaram (KK25)

244.

Dağlaram
Bir bülbülem çağlaram
Canımı yarım üsde
Gatanacam ağlaram (KK25)

245.

Lay lay dedim yatınca
Gözlerem ay batınca
Canım zinhara geldi
Sen hasile çatınca (KK1)

246.

Ezizim sende galsın
Gül verim sende galsın
Can mende gerar tapmır
Gönderim sende galsın (KK2)

247.

Men aşigem can derdi
Canan derdi can derdi
Cannan artıg sahlaram
Canannan gelen derdi (KK1)

248.

Men aşigam yüz yaşa
Yetirmişem yüz yaşa
Can verim dizin üste
Sen heyifsen yüz yaşa (KK17)

249.

Eziziyem dağlar seni
Gar yağar dağlar seni
Can verme gurbet yerde
Kimlerin ağlar seni (KK34)

250.

Ezizim dağlar seni
Gar yağar bağlar seni
Can verme yad ölkede
Kimlerin ağlar seni (KK18)

251.

Dedim gel getme bağa
 Çiğnin değer yaprağa
 Cavanların gaydası
 Geder gara toprağa (KK39)

252.

Dağ başında guş durmaz
 Bahar gelse gış durmaz
 Cavan oğlan cavan gız
 Yüz and içse diş durmaz (KK33)

253.

Ay doğdu düşdü çaya
 Cemalın benzer aya
 Cavan ömrüm çürüdü
 Günleri saya saya (KK25)

254.

Şamama tağda durdu
 Gül açdı tağda durdu
 Cefa çekdim gül ekdim
 Onu da şahta vurdu (KK47)

255.

Buradan bir maya getdi
 Sallandı çaya getdi
 Cefa çekdim yar sevdim
 Emeğim zaya getdi (KK38)

256.

Gardaşlar ha gardaşlar
 Yağış yağar gar başlar
 Cenazem eğri gedir
 Yapışsın gardaşlar (KK23)

257.

Ceyranlar düze çıhıp
 Laleler düze çıhıp
 Ceyranımın elçisi
 Dohsana yüze çıhıp (KK1)

258.

Ezizim gan ayağı
 Gan olar gana yağı
 Ceyranın gözü gara
 Kekliyin gan ayağı (KK45)

259.

Sarayın küçeleri
 Seslendi beçeleri
 Çağırdım öz yarımı
 Ses verdi neceleri (KK24)

260.

Elemi bina tikdim
 Ağzını güne tikdim
 Çalışdım çabaladım
 Bilmedim kime tikdim (KK33)

261.

Gelin salatın gelin
 Geyip heletin gelin
 Çatıp oğlan evine
 Alıp muradın gelin (KK52)

262.

Aşığ günler uzun
 Ten sünbüller uzun
 Çekerem yar hesretin
 Aylar iller uzun (KK1)

263.

Tuzluca'nın duz dağı
 Duz gayası duz dağı
 Çekdi yar sinem üsde
 Dağ üstünden yüz dağı (KK37)

264.

İravan'da yurd izi
 Bizi gözleyir bizi
 Çeksin merd erenler
 Koç Köroğlu neresi (KK4)

265.

Yol üstünde var çınar
 Yarpağı dinar dinar
 Çetin işe düşmüşem
 Gurtarsın perverdigar (KK1)

266.

Arhalığın oymadı
 Gözüm yardan doymadı
 Çıhdım dalınca gelim
 Namerd anam goymadı (KK1)

267.

Gözel alma
 Bağında güzel alma
 Çirkin al esil olsun
 Bedesil güzel alma (KK22)

268.

Men aşığ güzel ohlar
 Tutupdu güzel ohlar
 Çirkin ohuyabilmez
 Ohusa güzel ohlar (KK34)

269.

Men aşığ goyun derdi
 Mal derdi goyun derdi
 Çoban bir gül üzünce
 Bağban bir goyun derdi (KK44)

270.

Deryada gemim galdı
 Biçmedim zemin galdı
 Çoh çekdim yar cefasın
 Mene de gemim galdı (KK45)

271.

Ağ devenin oyunu
 Çoban gaytar goyunu
 Çohdandı görmemişem
 Nazlı yarın boyunu (KK32)

272.

Dağ ayrı duman ayrı
 Gaş ayrı kaman ayrı
 Çoh dolandıh bu yerde
 Gedek bir zaman ayrı (KK21)

273.

Sandığ altda dörd ayag
 Yarımı gördüm bayag
 Çoh yürürdüm çatmadım
 Gırılısın bele ayag (KK22)

274.

Arhalığın düm yaşıl
 Geyme gözüm gamaşır
 Çölde sesin gelende
 Evde dilim dolaşır (KK45)

275.

Kosa kosa gelsene
 Gelip selam versene
 Çömçeni doldursana
 Kosanı yola salsana (KK2)

276.

Su gelse sel bilerdim
 Meh esse yel bilerdim
 Dağda bir oba salsan
 Men seni el bilerdim (KK35)

277.

Ovçu bereden gelir
 Dağdan dereden gelir
 Dağda gar yoh bulud yoh
 Bu sel haradan gelir (KK42)

278.

Gaşların gıblegahdır
 Gıble desem günahdır
 Dağlara duman çökse
 O da men çeken ahdır (KK36)

279.

Dağda gar alar meni
 Gözle har alar meni
 Dağlardan aşıb gelsem
 Ovçu yaralar meni (KK1)

280.

Gaşların gıblegahdı
 Gıble desem günahdı
 Dağlardan duman gopsa
 O da men çeken ahdı (KK22)

281.

Men aşığı ölke sennen
 Gorhuram yol kesennen
 Dağlar guzeyli könlüm
 Heç getmez kölge sennen (KK5)

282.

Şen baba şen baba
 Evin şen olsun baba
 Daha men gedirem
 Yerin gen olsun baba (KK53)

283.

Ezizim daşa dağlar
 Bahdımı daş adahlar
 Daha meni tutmayın
 Daş neyler daşa dağlar (KK37)

284.

Gedeniydim vurdular
 Genedimi gırdılar
 Daha men neydim ki
 Anamdan ayırdılar (KK26)

285.

Semaver yana yana
 Ot düşüb şirin cana
 Danışiram kağıznan
 Dil galır yana yana (KK18)

286.

Tanrı meni guş eyle
 Ganadım gümüş eyle
 Dar doggazda dar yolda
 Yarı mene tuş eyle (KK34)

287.

Mis gazanın pahırı
 Oğlan gaytar nahırı
 Darıhma çoban bala
 Gız senindi ahırı (KK46)

288.

Ucadı başın kepez
 Ağarib başın kepez
 De bir neden garalıb
 Senin sağ gaşın Kepez (KK1)

289.

İydir'imın gözeli
 Mezelidi mezeli
 Dedem Korkut deyipti
 Oğuz'un gedim eli (KK24)

290.

Men aşığı aydın olsun
 Ay çıhsın aydın olsun
 Eşittim yarın gelib
 Gözlerim aydın olsun (KK7)

291.

Çağırdım senem senem
 Ses geldi menem menem
 Dedim lebin kim emsin
 Dedi ki sen em sen em (KK51)

292.

Tebilin sinci menden
 Dürr menden inci menden
 Dedim vefalı dost ol
 Demedim inci menden (KK17)

293.

Gözüm sahladı meni
 Gelbim yohladı meni
 Demir tab getirmezdi
 Zülfün bağladı meni (KK43)

294.

Gusseye gel geme gel
 Dem istesen deme gel
 Derd bilen özü gelir
 Derd bilmeze deme gel (KK45)

295.

Men aşığam deme gel
 Sohbeta gel deme gel
 Derd bilen özü gelsin
 Derd bilmeze deme gel (KK40)

296.

Arazda daşgına bah
 Suyunun meşgine bah
 Derd elinden ohuram
 Deyirler eşgine bah (KK20)

297.

Eziziyem düz mene
 Gülü bağdan üzmenem
 Derde geme dözmüşem
 Ayrılığa dözmenem (KK21)

298.

Ezizim bağda yandı
 Şamama tağda yandı
 Derdimi dağa dedim
 Alışdı dağ da yandı (KK42)

299.

Araz ahar çöllerde
 Sesi düşer ellere
 Derdimi gizli dedim
 Hardan düşdü dillere (KK35)

300.

Geceler ay geceler
 Zülmeye tay geceler
 Derdimi kime deyim
 Çıhmasa ay geceler (KK2)

301.

Derdleri men çekerem
 Sini sini çekerem
 Derdin goy derdim üsde
 Onu da men çekerem (KK27)

302.

Galyanı men çekerem
 Seninle ten çekerem
 Derdin goy derdim üsde
 Onu da men çekerem (KK33)

303.

Yaram nedi
 Yara de yaram nedi
 Derdin goy derdim üste
 Çekerem yaram nedi (KK1)

304.

Heste menem heste men
 Yorgunam şikeste men
 Derdin goy derdim üste
 Çekerem aheste men (KK21)

305.

Eziziyem gül eller
 Ağ bilekler gül eller
 Deryaca ağlın olsun
 Yohsul olsan gül eller (KK27)

306.

Bağça bar deyib ağlar
 Heyva nar deyib ağlar
 Derya üste biten gül
 O da yâr deyib ağlar (KK1)

307.

Garanguşam galharam
 Ganadlarım çalharam
 Deseler balan gelir
 Meyid olsam galharam (KK1)

308.

Gara guşam uçaram
 Göyde ganat çırpam
 Deseler yarin gelir
 Heste olsam gaharam (KK9)

309.

Pambuğ seni kağlaram
 Üsdüne su bağlaram
 Deseler yârin gelmez
 Zulüm zulüm ağlaram (KK52)

310.

Garanfilem açaram
 Açıb kohu salaram
 Deseler yar istemir
 Başım alıb kaçaram (KK47)

311.

Garanfili biçerem
 Üstünde and içerem
 Deseler yar övlenip
 Başdan yardan geçerem (KK1)

312.

Desmal attım söyüde
 Söyüd onu böyüde
 Desmal seni sahlaram
 Köyümdeki igide (KK1)

313.

Danışdı indi zülfün
 Gerdene mindi zülfün
 Destele goy goynuna
 Gan eyler indi zülfün (KK24)

314.

Üzüğün gaşı güzel
 Yakutdur daşı güzel
 Destenizin içinde
 Bir halay başı güzel (KK33)

315.

Gaşların gemeridir
 Tellerin kemeridir
 Deveni servan eğer
 İğidi gem eridir (KK32)

316.

Galalar ha galala
 Galaya yol salala
 Deyirler gardaş gelir
 Boynuna gol salalar (KK1)

317.

İrağan çini çini
 Öpüm ağzın içini
 Deyirler gelecektir
 Könlümün göyerçini (KK11)

318.

Gara atın gulağı
 Gözleri şah budağı
 Deyirler yar evlenir
 Gara gelsin duvağı (KK14)

319.

Dağda sarı buludlar
 Öper garı buludlar
 Deynen gözüm yoldadı
 Görsen yarı buludlar (KK32)

320.

Men aşığam lala men
 Çoh çekmişem nale men
 Dil açar bülbul olar
 Derdim desem lala men (KK32)

321.

Bu bağda bar olunca
 Heyvalar nar olunca
 Dil açar deli könlüm
 Sen mene yar olunca (KK2)

322.

Havada bulud menem
 Dolanır bulud menem
 Dilimden unutsan da
 Könülde unutmanam (KK23)

323.

Dosta deydi
 Atma oh dostu deydi
 Dilim seni keserem
 Ne dedim dostu deydi (KK14)

324.

Dilimin altı yara
 Üstü gan altı yara
 Dilim seni keserem
 Ne dedin küsdü yara (KK50)

325.

Atım goşa gabagdı
 Yüğü tehne tabagdı
 Dilin gurusun horuz
 Niye dedin sabagdı (KK9)

326.

Aşığam ozan yeri
 Mollanın azan yer
 Dilinmen yalayardım
 Ayağın gezen yeri (KK1)

327.

Ele bade sağdı
 İçi dolu ağdı
 Dindirirem dinmeyir
 Ele bil ki yağdı (KK23)

328.

Arazam Kür e bendem
 Bülbülem güle bendem
 Dindirme gan ağlaram
 Bir şiirin dile bendem (KK45)

329.

Dağlar dağımdı benim
 Gem ortağımdı benim
 Dindirme gan ağlaram
 Yaman çağımdı benim (KK37)

330.

Tebriz üsdü daşlıdı
 Toprağı zor gaşlıdı
 Dindirmeyin Tebrizi
 Gözleri gan yaşlıdı (KK3)

331.

Bazardan aldım gutu
İçinde keklik otu
Dizin üste baş goyum
Çimdikleme düz otu (KK44)

332.

Derd açar başdan keçer
Kırpikden gaşdan keçer
Doğru söz doğru kelim
Dağ deler daşdan keçer (KK31)

333.

Mektubu saldım yola
Gözlerim dola dola
Dolma gözlerim dolma
O gelen gardaş ola (KK22)

334.

Ezizim ay ağa
Salma meni ayağa
Dost bahsa başa bahar
Düşmen bahar ayağa (KK23)

335.

Bağçanın üstü olmaz
Ocağsız tüztü olmaz
Dostdan düşman tapılar
Düşmenin dostu olmaz (KK1)

336.

Elensin ay elekle
Çirmensin ağ bileker
Dostlara heber gesin
Hasıl oldu dilekler (KK46)

337.

Bayatılar başlandı
Eşg ürekde cuşlandı
Dostlara heber verin
Menim toyum başlandı (KK1)

338.

Ay gız sene mayilem
Goynunda hemayilem
Dost payı şirin olar
Her ne versen gayilem (KK51)

339.

Samavarı yan yana
Çaynik dönüpdür gana
Dostum bir cüt öpüş ver
Men ölüm lotuyana (KK25)

340.

Men aşig ejdahani
İlanı ejdehanı
Doymaz şirin lebinnen
Aşığın ac dehanı (KK15)

341.

Yağı geldi yanıma
 Susamıştı ganıma
 Döndüm gurbet ellerde
 Guvvet geldi canıma (KK43)

342.

Analar anar ağlar
 Saçların yolar ağlar
 Döner ağ göyerçine
 Yollara gonar ağlar (KK23)

343.

Analar yanar ağlar
 Günlerin sanar ağlar
 Döner göy göyerçine
 Yollara gonar ağlar (KK3)

344.

Şefteli deyer ağlar
 Budağı eğer ağlar
 Dövrän ğem güzeran ğem
 Ğem ğeme değer ağlar (KK7)

345.

Atam oğlu sağdan gel
 Salma mni tağdan gel
 Dumanlı dağa düşdüm
 Dur dumansız dağdan gel (KK5)

346.

Başı belgeli dağlr
 Dibi kölgeli dağar
 Durmuşam yol ğzından
 Ne vaht el geli dağlar (KK34)

347.

Ele almış güzgünü
 Gözel neyler güzgünü
 Durum başına dönüm
 Gış gecesi yaz günü (KK45)

348.

Kervan gedir Tebrize
 Yolu çıhıpdı düze
 Dünen dedim gelmedin
 Bugün bari gel bize (KK1)

349.

Su gelir ahar geder
 Dağ daşı yıhar geder
 Dünya bir penceredir
 Her gelen bahar geder (KK1)

350.

Su gelir ahar gider
 Her yanın yıhar gider
 Dünya bir penceredir
 Her gelen bahar gider (KK1)

351.

Araz'ın başı sensen
 Dibinin daşı sensen
 Dünyada dostum çohdur
 Hamısının başı sensen (KK47)

352.

Derya susuz mu galar
 Dibi gumsuz mu galar
 Dünyada sağ adamın
 Könlü yarsız mı galar (KK33)

353.

Şirin çayın gendiyem
 Zülfünün kemendiyem
 Dünyanı sel aparsa
 Gözlerinin bendiyem (KK3)

354.

Güldanda gül ekerem
 Gülден gülab çekirem
 Düşesen eşk oduna
 Göresen ne çekirem (KK1)

355.

Men aşıgem gün üzü
 Duman tutdu gün üzü
 Düşmen bir derde düşsün
 Heç görmesin gün üzü (KK45)

356.

Yaz geldi gış olayı
 Gaş göze tuş olaydı
 Düşmen dili tutulsun
 Dost deyen iş olaydı (KK23)

357.

Tebriz'im can Tebriz'im
 Sene gurban Tebriz'im
 Düşmene boyun eyme
 Merd ol dayan Tebriz'im (KK28)

358.

Ezizim güle güle
 Gül ekdim güle güle
 Düşmen evimi yıhdı
 Üzüme güle güle (KK1)

359.

Eziziyem yüz ha yüz
 Sonam gölde üz ha üz
 Düşmen gelip dost olmaz
 Yalvarsanda yüz ha yüz (KK21)

360.

Çuhanın bağı bizden
 Bostanın tağı bizden
 Düşmen gelib el tapsa
 Alar hoş çağı bizden (KK1)

361.

Çuhanın ağı bizden
 Belinin bağı bizden
 Düşmen gelib yurd salsa
 Alar hoş çağı bizden (KK1)

362.

Dost meni hayıf eyler
 Öldürmez zayıf eyler
 Düşmen görer ad eyler
 Dost görer şad eyler (KK1)

363.

Derd meni hayıf eyler
 Öldürmez zayıf eyler
 Düşmen görer şad olar
 Dost görer hayıf eyler (KK46)

364.

Eziziyem dost aşı
 Dost çöreyi dost aşı
 Düşmenin güllesinden
 Yaman olur dost daşı (KK36)

365.

Men aşığ düşen ağlar
 Atlanıb düşen ağlar
 Düşsün eğyar gözüne
 Saçına düşen ağlar (KK37)

366.

Dağların başı ağmı
 Gar imiş teze yağmı
 Ecel gel apar meni
 Yarsız ne yaşamahmı (KK52)

367.

Dedeni sazlı gördüm
 Hökmün yazılı gördüm
 Ecel geldi o gaçdı
 Gebrin gazılı gördüm (KK31)

368.

Eziziyem yel meni
 Kınayacag el meni
 Ehde vefasız çıhsam
 Goy aparsın sel meni (KK43)

369.

Elemi nece yaram
 Sızıldar gece yaram
 El bilir âlem bilir
 Men sene nece yaram (KK1)

370.

Gara toyuh pindedir
 Yumurtası kündedir
 El bilir âlem bilir
 Menim gönlüm sendedir (KK22)

371.

Yeri yeri düşen yar
Yeni işe düşen yar
Elçileri küsüpdür
Özü elçi düşen yar (KK45)

372.

İyne sançdim duvara
Elçi gönderdim yara
Elçi mecel vermedi
Men elçiyem o yara (KK3)

373.

Ağrı dağı igidi
Dağların en dikidi
Elde bir er sevmişem
İgidlerin igidi (KK5)

374.

Bağban mene bar gönder
Esirgeme var gönder
El değmemiş ağaçdan
Derilmemiş nar gönder (KK8)

375.

Gardaş mene gar gönder
Esirgeme var gönder
El deymemiş yaylıgda
Gün deymemiş bar gönder (KK1)

376.

Ezizim bal dodağ
Öp gohla al dodağ
Ele bil ganım içi
Olupdu al dodağı (KK1)

377.

Ezizim ganad işler
Guş uçar ganad işler
Ele öpüş isterem
Goy batsın gana dişler (KK23)

378.

Eziziyem şıhlara
Zülfü dolaşıglara
Elime bir saza alam
Goşullam aşıglara (KK45)

379.

Oymagdan gel oymagdan
Yar gelir oynamagdan
Elim yara olupdur
Şuh meme oynatmagdan (KK32)

380.

Ezizim ötmek olmaz
Köhleni ötmek olmaz
Elin atdığı daşı
Yerden terpetmek olmaz (KK51)

381.

Gelin geldi han geldi
Evleri yıhan geldi
Elinde iki ülgüç
Başımızı gırhan geldi (KK1)

382.

O tay bu tay bizimdi
Haklık düzü bizimdi
Eller gızın vermese
Emim gızı bizimdi (KK1)

383.

Ellerin gözelisen
Dadlısan mezelisen
Elim senden üzmerem
Sevdamın ezelisen (KK2)

384.

Ay dolandır batmağa
Yuhum gelmir yatmağa
Ellerim öğrenibdi
Şuh meme oynatmağa (KK23)

385.

Aşıgem yara ganar
Bağlayır yara ganar
El urma naşı tebib
Terpetme yara ganar (KK1)

386.

Vay derdim aman erdim
Vay dermanım va derdim
El vay ekdi gül derdi
Men gül ekdim vay derdim (KK1)

387.

Golunda var guvvetin
Arzum var olsun metin
El yolunda baş goyan
Gazanar el hörmetin (KK34)

388.

Havada
Guş balar yuvada
Emim oğlu sağ olsun
Neçin gedirem yada (KK24)

389.

Men ağlaram can ağlar
Yurdumda canan ağlar
Ergenekon hardasan
Bah Azerbaijan ağlar (KK39)

390.

Ezizim gara çeker
Karvanı hara çeker
Esli zülfün darayar
Kerem'i dara çeker (KK1)

391.

Aman aman ayrılık
Olur yaman ayrılık
Eşidende başımdan
Galhır duman ayrılık (KK47)

392.

Çen ayrı
Duman ayrı çen ayrı
Eşinen ayrı düşen
Gezer bir zaman ayrı (KK34)

393.

Gara atın gulağı
Gözleri şah bulağı
Eşitdim yar evlenir
Gara gelsin duvağı (KK16)

394.

Karşıda duran güzel
Köndelene sevdim seni
Eşgin vurur topuğuna
Dik dik dingilledir meni (KK27)

395.

Hay salıram oyanmır
Derde geme boyanmır
Eşg oduna düşmüşük
Men yanıram o yanmır (KK38)

396.

Ezizim Leyli ağlar
Mezeli meyli ağlar
Eşg oduna yanan kez
Candan gileyli ağlar (KK1)

397.

Ezelden dostum oğlan
Dinmedim susdum oğlan
Eşitdim evlenipsen
Men senden küsdüm oğlan (KK3)

398.

Keçel keçel merendi
Golları düğmelendi
Eşitdi saçlı gelir
Başına kül elendi (KK3)

399.

Ay zamana zamana
Ohu göydüm kamana
Eşşekler arpa yeyir
At hesretti samana (KK12)

400.

Bağınızda çağala
Bağın yolu hağala
Etin goy yaram üste
Beke yaram sağala (KK23)

401.

Sahlasın salam seni
Gördüm pür salam seni
Ettar malı değılsen
Pul tökem alam seni (KK1)

402.

Dost dostun atın aldı
Davani satın aldı
Evim o gün yihıldı
Ağam bir hatın aldı (KK1)

403.

Eziziyem ahşamlar
Çırag yanar ahşamlar
Evli evine geder
Evsiz harda ahşamlar (KK29)

404.

İstekanın sarısı
İştım galdı yarısı
Evlilerin eri var
Ersizin tarısı var (KK4)

405.

Ketan köynek beden var
Meni goyup geden var
Evvel bele deyüdüñ
Seni bir örgeden var (KK36)

406.

Altımda at gedire
Üstümde mat gedirem
Evveli serdar canım
İndi saldat getirem (KK24)

407.

Aytı derya üz gandı
Eğri gandı düz gandı
Ev yihmag bir gandsa
Könül yihmag yüz gandı (KK1)

408.

Gapılarda cüt galah
O gızdan haber alah
Eyer gönlü var ise
Anasına yalvarah (KK5)

409.

Çoban itin gudursun
Arhında suyun düşün
Eyer meni almasan
Seni ildirim vursun (KK32)

410.

Oğlan itin gudursun
Çanağında su sursun
Eyer meni almasan
Seni ildirım vursun (KK14)

411.

Corabının bağına
Gül tohuym ağına
Eyer meni sevirsen
Dur gel gonşu bağına (KK16)

412.

Bulağ başı toz olar
Üstü dolu gız olar
Eyil desmalın götür
Men götürsem söz olar (KK8)

413.

Girdim bağa üzüm
Tikan batdı dizime
Eyildim çıhartmağa
Yar göründü gözüme (KK30)

414.

Tut ağacı deyilem
Her gelene eyilem
Eyil gözünnen öpüm
Men özgesi deyilem (KK30)

415.

Emim oğlu hacıdı
Boyu serv ağacıdı
Eyil öpüm üzünden
Şeker senden acıdı (KK7)

416.

Dağ başı gar mekai
Bağçalar bar mekai
Eyilsin uca dağla
Görünsün yar mekanı (KK5)

417.

Ay gız adın Gülcan mı
Niye gırdın fıncanı
Eyil üzünnen öpüm
Sen gardaşının canı (KK34)

418.

Bağımızda çağla
Bağın yolu hağala
Eyil üzünnen öpüm
Belki yaram sağala (KK48)

419.

Bu gelen haralıdır
Dağların maralıdır
Eyil üzünnen öpüm
Üreyim yaralıdır (KK23)

420.

Çölde tutdum bir ceyran
Men sana oldum heyran
Eyil üzünnen öpüm
Hürü'nün gızı Meryam (KK12)

421.

Dağlar başı tütündür
 Kimin gelbi bütündür
 Eyil üzünnen öpüm
 Dünya ölüm itimdir (KK23)

422.

Barmağı yüzük yarım
 Golu bilerzik yarım
 Eyil üzünnen öpüm
 Dodağı nazik yarım (KK34)

423.

Ezizim gana dişler
 Möv galhar gana dişler
 Eyil üzünnen öpüm
 Goy bata gana dişler (KK2)

424.

Şerabı iç nuş olsun
 Piyalen gümüş olsun
 Eyil üzünnen öpüm
 Yeri benövüş olsun (KK2)

425.

Araz bağlar çay bağlar
 Durna uçar say bağlar
 Eyri gaşın terhinde
 Usta bahar yay bağlar (KK1)

426.

Araz gelir daşınna
 Suyu galhır başınan
 Ezeli dumduruydu
 Bulandı göz yaşınnan (KK1)

427.

Altımda kilim yandı
 Od düşdü kilim yandı
 Eziz bala demeden
 Ağzımda dilim yandı (KK1)

428.

Evimde kilim yandı
 Od düşdü evim yandı
 Eziz bala demeden
 Ağzımda dilim yandı (KK1)

429.

Meclisin bucağında
 Şam yanar ocağında
 Ezrail canım ala
 Anamın gucağında (KK23)

430.

Ezizim sen gelene
 Senet versen gelene
 Ezraile can vermem
 Sahlaram sen gelene (KK1)

431.

Dağın suyun içtim gel
 Dağda yandım biştim gel
 Ezrail ova çıhdı
 İlk ovuna düşdüm gel (KK5)

432.

Analar düşübdü dara
 Bu derde yohdur çara
 Fakir bir katır taptı
 O da galdı avara (KK6)

433.

Gelbi gara gazandır
 Dilim erze yazandır
 Feleğe bel bağlama
 Felek pergar pozandır (KK9)

434.

Aşığ naçar ağlama
 Gündür geçer ağlama
 Felek bağlı gapını
 Bir gün açar ağlama (KK1)

435.

Ay çıkdı yüzü düşdü
 Kıvrım tel yüzü düşdü
 Felek bir iş işledi
 Ayrılık bize düşdü (KK53)

436.

Ağlaram öz günüme
 Gülerem öz günüme
 Felek elime düşse
 Salaram öz günüme (KK34)

437.

Men aşığ öz günüme
 Kababı köz günüme
 Felek elime düşse
 Salaram öz günüme (KK17)

438.

Güneyden güne düşdüm
 Bağlı düyüme düşdüm
 Felek evin yihılsın
 Sen diyen güne düşdüm (KK9)

439.

Kölgeden güne düşdüm
 Bağlı divana düşdüm
 Felek evin yihılsın
 Sen deyen güne düşdüm (KK9)

440.

Dağların dağlı galsın
 Bağların bağlı galsın
 Felek ezizin ölsün
 Üreyin dağlı galsın (KK5)

441.

Bura benim bağı yerim
 Bostan yerim bağı yerim
 Felek gacı vurmağıdan
 Galmıyıbdı sağ yerim (KK21)

442.

Araza atdım teşti
 Cıngıllamadı keşti
 Felek gel ispat ele
 Hangi günüm hoş keşti (KK11)

443.

Ay doğdu düze düştü
 Gara zülf yüze düştü
 Feleyn çerhi dönsün
 Ayrılık bize düştü (KK15)

444.

Eziziyem dağı üste
 Lale biter dağı üste
 Feleyn gaydasıdır
 Dağı çeker dağı üste (KK48)

445.

Yaram oyuldu yine
 Goysag soyuldu yine
 Feleyn rehmine bah
 Gemle doyurdu yine (KK51)

446.

Bu yol yol alı gider
 Ceyran balalı gider
 Feryad erşe dayanıp
 Ana balalı gider (KK1)

447.

Yetimem atam yohdu
 Aşığam butam yohdu
 Galmışam gem altında
 Golumdan tutan yohdu (KK2)

448.

Ezizim gızaranda
 Dan yeri gızaranda
 Galsa da oğlan galsın
 Galmasın gız aranda (KK6)

449.

Men aşığı gan durunca
 Goy ahsın gan durunca
 Gananlar tenge geldi
 Ganmazı gandırınca (KK29)

450.

Ay deyilem yıldızam
 Gelin deyilem kızam
 Gapıda duran oğlan
 Gel yanıma yalnızam (KK1)

451.

Ay deyilem yıldızam
 Gelin deyilem kızam
 Gapıda duran oğlan
 İçeri gel yalnızam (KK1)

452.

Karpuz kelek olubdu
 Deyir felek vurubdu
 Gapımızda açan gül
 Daha helak olubdu (KK1)

453.

Alma atdım nar geldi
 Ketan köynek dar geldi
 Gapiya kölge düşdü
 Ele bildim yar geldi (KK33)

454.

Men aşıgem heşemdi
 Zülf üzünde heşemdi
 Garabağ terlanıyam
 Sona almağ peşemdi(KK20)

455.

Bu dağın gaşı yanır
 Dibinde daşı yanır
 Garaca kız görende
 Üreyim başı yanır (KK45)

456.

Gel gedeh belesin
 Garagöz mehlesin
 Garagöz evde yohu
 Ot salah mehlesine (KK1)

457.

Evleri gün düşene
 Alma goydum nişane
 Gara yaylıh yaraşar
 Yardan ayrı düşene (KK37)

458.

Araz gırağı çiçek
 Orag getir gül biçek
 Gardaşa kız seçmişem
 Alagöz gara birçek (KK40)

459.

Bir guş gelir ağdaşdan
 Heber verir gardaşdan
 Gardaş bacıdan doysa
 Bacı doymaz gardaşdan (KK33)

460.

Durnam gelir Ağdaş'dan
 Heber verir sırdaşdan
 Gardaş bacıdan küser
 Bacı küsmez gardaşdan (KK27)

461.

Araz Araz can Araz
Soltan Araz han Araz
Gardaşdan ayrı salıp
Ne edirsən gan Araz (KK24)

462.

Ağ almanı dişledim
Dişledim gümüşledim
Gardaş geldi gıymadım
Yar geldi bağışladım (KK6)

463.

Boz araba yan geder
İçinde bir can geder
Gardaş gelen yollara
Bacılar gurban geder (KK5)

464.

Ağ seheng ağzı burma
Doldur yanında durma
Gardaşım bir gız sevib
Ağzı bal dili hurma (KK3)

465.

Araz gırağı çiçek
Orag getir gel biçek
Gardaş nişanlın gördüm
Üzünde yumru birçek (KK1)

466.

Deyirmen üstü çiçek
Orağ getir gel biçek
Gardaş nişanlın gördüm
Gara göz halga birçek (KK1)

467.

Araz gırağındayam
Çeşmi çırağındayam
Gardaş toyun başlayıp
Aşıg sorağındayam (KK34)

468.

Dağlarda gar galandı
Gar yağdı gar galandı
Garğalar laçın oldu
Laçınlar garğalandı (KK23)

469.

Dağ başında saray var
Sarayda ne haray var
Gaşın gözün timsalı
Ne ulduz var ne ay var (KK51)

470.

Ezizim yüzde nalem
Artıbdır yüz de nalem
Gaşın gözün zekatın
İsterem yüzden alam (KK46)

471.

Men aşığı simi gözler
 Tarçalan simi gözler
 Gaşın kimi gaş olmaz
 Gözlerin kimi gözler (KK32)

472.

Ulduz değil ay oldum
 Ulduzlardan say oldum
 Gaynanamın dilinden
 El obada zay oldum (KK25)

473.

Sini sini şekerem
 Üstüne bal dökerem
 Gaynanamın gahrını
 Oğlu için çekerem (KK2)

474.

Dağlar başı ışıdı
 Yar elinde gaşıdı
 Gaynanam sevmese de
 Oğlu mene aşıdı (KK6)

475.

Aşığı eller yeridi
 Şana teller yeridi
 Gaysaglanmış yarama
 Taze miller yeridi (KK8)

476.

Alçalar ay alçala
 Yaşıl çalar al çala
 Gebrimi gizlin dizin
 Düşmen görer el çalar (KK8)

477.

Dolu düşer
 Gar yağar dolu düşer
 Gebrim yl üsde gazın
 Yar geler yolu düşer (KK5)

478.

Men aşığı gündüz ele
 Ay gele gün düzele
 Gece gördüyüm yuhu
 Düşeydi gündüz ele (KK27)

479.

Ezizim geceden geder
 Kavran geceden geder
 Gece uzun hemdem yoh
 Zehlem geceden geder (KK32)

480.

Aşığı merde ne bağlar
 Gümüş gerdene bağlar
 Gedek derdli yanına
 Görek derde ne bağlar (KK38)

481.

Bu yol kervansız olmaz
 Deve sarvansız olmaz
 Gedek hekim yanına
 Hekim dermansız olmaz (KK3)

482.

Evlerinde var kilim
 Lal olsun benim dilim
 Gedende küsdü getdi
 Gelsin nece dindirim (KK1)

483.

Elimde var bağlama
 Men gedirem ağlama
 Gedip gelerem bir de
 Namerde bel bağlama (KK17)

484.

Kendimizin daşları
 Görseniz ağaşları
 Gedirdim yarı görem
 Goymadı gardaşları (KK19)

485.

Dağları en piyada
 Yolu kes ten piyada
 Gedirem Hagga çatam
 O atlı men piyada (KK27)

486.

Şirvan ın yadsı yol
 Su geldi babdı yol
 Gedirem yar görmeye
 Namerdler kesdi yolu (KK38)

487.

Derd mende üz görübdü
 Meydanı düz görübdü
 Gedir gedir gayıdır
 Meni yalguz görübdü (KK30)

488.

Burag getsin gem elden
 Goyma düşsün dem elden
 Gedir öz canım getsin
 Getmesin hemden senden (KK9)

489.

Ezizim yohla meni
 Bülbül ol gahla meni
 Gedirsen benimle get
 Getmirsen ohla meni (KK1)

490.

Garabağ'da talan var
 Zülfün üstün alan var
 Gedirsen tez gayıt gel
 Gözü yolda galan var (KK1)

491.

Men aşigem dili ter
 Dodağı ter dili ter
 Gefil heberin gelse
 Ağıl çaşar dil iter (KK19)

492.

Halay çeken gırh kızlar
 Könül sizi arzular
 Gel bir gol boyun olah
 Goy bahsın tamarzılar (KK2)

493.

Kemer bağla beline
 Şerbet verim eline
 Gel bizim eziz gelin
 Hına goyum teline (KK6)

494.

Narıncı yastığ izi
 Kim bilir derdimizi
 Gel bizim övde yatah
 Kör olsun bibim gızı (KK1)

495.

Eziziyem keşke sen
 Min gemini keşke sen
 Geldin gerdim apardın
 Gelmiyeydin keşke sen (KK11)

496.

Gışdan yaza ne gadı
 Erzin yazana gald
 Gelemde ne güna var
 Mürvet yazana galdı (KK13)

497.

At aldın al yorğanı
 Yollara sal yorğanı
 Gelen ecel teridi
 Üstümden al yorğanı (KK1)

498.

Bu gelen özün bilmez
 Danışar sözün bilmez
 Geler su doldurmağa
 Çeşmenin gözün bilmez (KK4)

499.

Dağ döşünde damım var
 Bağımda badanım var
 Gel gapıdan gir gardaş
 Desinler adamım var (KK7)

500.

El obada katda men
 Kam goymaram yadda men
 Gelince yol gözlerem
 Galam kebin altda men (KK8)

501.

Geline bah geline
 Şana vurup beline
 Geline gurban olum
 Gend ezilip diline (KK14)

502.

Geline bah geline
 Elin vurub beline
 Geline söz demeyin
 Gaçıp geder eline (KK14)

503.

Geline bah geline
 Elin goyub beline
 Geline söz demeyin
 Küsüb geder evine (KK14)

504.

Ay dönüp ulduz olsun
 Sular donup buz olsun
 Gelin gettiğin evde
 Oğlan olsun kız olsun (KK1)

505.

Ayranın duzlu olsun
 Duz tökün duzlu olsun
 Gelin goşa garısın
 Oğullu gızlı olsun (KK23)

506.

Su gelir ne yamandı
 Suyun üzü samandı
 Gelişin gurban olum
 Gedişin ne yamandı (KK18)

507.

Ezizim gora derdim
 Deymedi gora derdim
 Gelmedin son nefesde
 Aparram gora derdim (KK45)

508.

Eziziyem tur dağlar
 Sene yansın nur dağlar
 Gelmişdim heste görem
 Heste köçüb yurd ağlar (KK49)

509.

Dervişem küşkülüm var
 Her gülden beş gülüm var
 Gelmişem men gapına
 Elbet bir müşgülüm var (KK50)

510.

Su bağladım garpıza
 Gelir sıza sıza
 Genç yaşda vurulmuşam
 Ala gözlü bir gıza (KK53)

511.

Men aşığı gazan ağlar
 Od yanar gazan ağlar
 Geriblikde ölenin
 Gebrini gazan ağlar (KK6)

512.

Geribem bu vetende
 Gözüm yoldan ötende
 Geriblik yaman olur
 Baş yastığa yetende (KK17)

513.

Göyde var sarı ulduz
 Hoş geldin küçük baldız
 Get bacına degilen
 Goymasın meni yalgız (KK23)

514.

Gopuz çaldım sinede
 Üç il galdım binede
 Getdi bize gelmedil
 Unutmadım yine de (KK31)

515.

Bu dere buz bağladı
 Dibi yarpız bağladı
 Getdim derdsiz yanına
 O menden çok ağladı (KK45)

516.

Bacının bacı derdi
 Yohdu elacı derdi
 Getdi şirin söhbeti
 Galdı bir acı derdi (KK34)

517.

O ev bu ev ışıdır
 Ara gapı açıdır
 Get gardaşdan heber al
 Hansı gıza aşığıdır (KK32)

518.

Dağlara duman gelir
 Sürülü çoban gelir
 Getmesin o yahşı ki
 Yerine yaman gelir (KK12)

519.

Almanı almayırsan
 Goynuna salmayırsan
 Getmeye meylin yohdu
 Burada da galmayırsan (KK34)

520.

Gollarımı bağladı yar
 Gelbimi dağladı yar
 Gettim gurbet yoluna
 Gözlerim ağladı yar (KK3)

521.

Elden gelen ne galdı
 Ne govğadı ne galda
 Gezme yadın naz yadın
 Daha mene ne galdı (KK10)

522.

Ezizim veten yahşı
 Geymeye ketan yahşı
 Gezmeye gurbet ölke
 Ölmeye veten yahşı (KK42)

523.

Ezizim yahşı ata
 Yar ohun yahşı ata
 Gılıncı goç igide
 Pulu ver yahşı ata (KK44)

524.

Araz ahar giline
 Dörd bir yanı gülünen
 Gısmet ola danışam
 Uzag düşen elinen (KK48)

525.

Ezizim dağa gelem
 Bağçaya bağa gelem
 Gış günü vede verse
 Gar yağa yağa gelem (KK43)

526.

Ezizim hara gelsin
 Şama nahara gelsin
 Gış zehle tökendi
 Deyin bahara gelsin (KK1)

527.

Ezizim üzüm deydi
 Bağımda üzüm deydi
 Gıyamet gonmadı ki
 Üzüne üzüm deydi (KK17)

528.

Men aşığ gala yeri
 Burc yeri gala yeri
 Gıyamet o gün gopar
 Yar gede gala yeri (KK1)

529.

Men aşığ ölkesine
 Sığındım kölgesine
 Gıyamaet o gün gopar
 Yar baha özgesine (KK53)

530.

Dere çağlar dağ yamaç
 Hindiler yer umaç
 Gız anası vermese
 Oğlan gızı al da gaç (KK3)

531.

Men aşığı gece mende
 Derd artar gece mende
 Gızdırma alar canım
 Lebiden gec emende (KK2)

532.

Uzun uzun dam olar
 Uzun adam ham olar
 Gızı goyup dul seve
 Onun akli kem olar (KK34)

533.

Gül bağına
 Bahdım o gül bağına
 Gızıl gül çalag olup
 Benövşe yaprağına (KK23)

534.

Tamburun teli laldır
 Bazardan alan baldır
 Gızlara gurban olum
 Gelinler ayrı maldır (KK19)

535.

Derenin oyuğuna
 Su ahar doruğuna
 Gızların onu gurban
 Oğlanın bıyığına (KK19)

536.

Elemi yada verm
 Ömrünü bada verme
 Gız verdin adama ver
 Dövlete ada verme (KK15)

537.

Ezizim peri peri
 Ay çıhar peri peri
 Giresen yar goynuna
 Çıhasan teri teri (KK1)

538.

Ay doğar perdi perdi
 Gapıları goça nerdi
 Gireydim yar goynuna
 Çıhaydım terli terli (KK1)

539.

Seherin badı nedi
 Sevgimin adı nedi
 Gireydim yar goynuna
 Bileydin dadı nedi (KK5)

540.

Eziziyem sarı gel
 Sarı geyin sarı gel
 Girim gece goynuna
 Saçlarınla sarı gel (KK10)

541.

Gorun sene bahandan
 Çaylar kimi ahandan
 Gizleme şuh memeni
 Goy görünsün yahandan (KK17)

542.

Kabab yanar koz olar
 Nezer değer göz olar
 Gohumdan gız alanda
 Aralıgda söz olar (KK12)

543.

Al yaşıl geyinmişem
 Dağdan düze enmişem
 Gohum gardaş var olsun
 Yarı men beğenmişem (KK13)

544.

Üzerlik dene dene
 Tökülsün herce yana
 Gohum ola yad ola
 Gözleri bu odda yana (KK18)

545.

Oturmuşdum dalanda
 Sebir geldi duranda
 Golun gurusun senin
 Yara şile vuranda (KK47)

546.

Eiziziyem yüz yerden
 Elli yerden yüz yerden
 Golunu sal boynuma
 Ayağını üz yerden (KK39)

547.

Mecmeyide gavalı
 Yedim oldum havalı
 Gomşuda bir gız sevdım
 O da çıhtı davalı (KK43)

548.

Gedirem dur diyenim yoh
 Kebab oldum yiyeim yoh
 Gomşudan bir gız aldım
 Gözüm aydın diyenim yoh (KK12)

549.

Su gelir galha galha
 Dökülür bizim arha
 Gomşudan bir gız aldım
 Anamdan gorha gorha (KK2)

550.

Garabağ'da bağ olmaz
 Gara sahlım ağ olmaz
 Gomşudan gız sevenin
 Üreğinde yağ olmaz (KK6)

551.

Gar yağar kürek ister
 Damlara direk ister
 Gomşu gızı bezenmiş
 Bakmaya ürek ister (KK33)

552.

Göyde ulduz olaydım
 Dilekde düz olaydım
 Gomşu gızı gelende
 Evde yalnız olaydım (KK23)

553.

Men aşığı düze ceyran
 Meh vurar yüze ceyran
 Gorhmur namerd avçıdan
 Yenirsen düze ceyran (KK8)

554.

Dolan gel bize ceyran
 Zülfün tók üze ceyran
 Gorhmursan yad ovçudan
 Çıhırsan düze ceyran (KK8)

555.

Oğlan deyir özünnen
 Bal süzülür sözünnen
 Gorhuran ağlım çaşa
 Gözüm çeksem gözünnen (KK14)

556.

Ezizim daşlı gal
 Toprağlı daşlı gala
 Gorhuran düşem ölem
 Yar gözü yaşlı gala (KK36)

557.

Ezizim gala mende
 Bürc mende gala mende
 Gorhuran düşem ölem
 Bu arzu gala mende (KK53)

558.

Ezizem daş daşı
 Torpağı daşlı gala
 Gorhuran gelip ölem
 Yar gözü yaşlı gala (KK36)

559.

Ezizim meze ganlı
 Mey ganlı meze ganlı
 Gorhuran düşem ölem
 Yurdumda geze ganlı (KK45)

560.

Bu gala daşdı gala
 Çingilli daşdı gala
 Gorhuran gerib ölem
 Yar gözü yaşdı gala (KK27)

561.

Yol gedir Kesemenden
 Su senden kasa menden
 Gorhurañ gerib ölem
 Yar umud kese menden (KK32)

562.

Men aşığı gala yerde
 Bürc yerde gala yerde
 Gorhurañ gerib ölüm
 Cenazem gala yerde (KK6)

563.

Men aşığıñ ayına
 Bendem gaşın yayına
 Gorhurañ kirpik çalam
 Üzüñden göz yayına (KK16)

564.

Ay gız adın Mestana
 Girme bizim bostana
 Gorhurañ yağış yağa
 Şuh memeler istana (KK30)

565.

Astana ay Astana
 Guşlar gondü bostana
 Gorhurañ yağış yağa
 Abı donum istana (KK41)

566.

Menim koşam calıdı
 Golları mercanlıd
 Goşama el vurmam
 Koşam iki canlıdı
 Golları mercanlıdı (KK1)

567.

Ay sallanıñ geden yar
 Ayag sahla sözüm var
 Goy bir bahım doyunca
 Gözlerinde gözüm var (KK45)

568.

Ezizim asma meni
 Hay küye basma meni
 Goyma tıfıl ağlaya
 Ağzına bas memeni (KK34)

569.

Araz ahar buz üste
 Kabab pişir köz üste
 Goy meni öldürsünler
 Danışdığım söz üste (KK34)

570.

Araz üste buz üste
 Kebab yanar köz üste
 Goy meni öldürsünler
 Bir alagöz gız üste (KK51)

571.

Gel benim atam anam
 Derdinden yatanmanam
 Goynunda cüt memeler
 Terlemiş tutanmanam (KK5)

572.

Gel benim anam babam
 Derdinden durammıram
 Goynunda cüt memeler
 Sallanır tutammıram (KK5)

573.

Saçın ucun hörmezler
 Seni mene vermezler
 Goy öpüm ağ üzünden
 Garanlığdı görmezler (KK4)

574.

Eleme tiken güle
 Sarılmış tiken güle
 Gör kimler göz tikipdi
 Men göz tikiğim güle (KK8)

575.

Eziziyem men güle
 Sarılmış tiken güle
 Gör kimler göz tikipdi
 Men göz tikiğim güle (KK32)

576.

Men aşığı ağ saggaa
 Çal kişi ağ saggal
 Görmüşem pul gücüne
 Gız gedir ağ saggala (KK1)

577.

Ezizim buda meni
 Al hencer buda meni
 Gör ne güne düşmüşem
 Beyenmir bu da meni (KK42)

578.

Dağlar dibine gine gellem
 Gederem gine gellem
 Görsem ki sen gelirsen
 İmana dine gellem (KK3)

579.

Elimden gaşık düştü
 Getti yaraşık düştü
 Göründü ay cemalin
 Aleme ışıg düştü (KK2)

580.

Ak at yalın gurusun
 Hattı halın gurusun
 Götürdün getirmedi
 Görüm nalın gurusun (KK38)

581.

Araz deyilem coşam
 Kür değılem gaynaşam
 Götür sarraf yanına
 Gör ne gıymetli daşam (KK34)

582.

Ezizim çaldı zalım
 Sazını çaldı zalım
 Götürüp gem hencerin
 Sineme çaldı zalım (KK53)

583.

Ezizim çime mende
 Su mende çime mende
 Göy çemenli göl olum
 Yar gele çime mende (KK1)

584.

Armud ağacı alı
 Dibinde mehmer halı
 Göyden bir name geldi
 Ya Muhammed ya Ali (KK12)

585.

Arkalığın üç müdür
 Düymesi gümüş müdür
 Göz ağlar yüz güler
 Bu da bir gülüş müdür (KK32)

586.

Ezizem kim sayad
 Tor gurubdu kim sayada
 Gözde könülde sesen
 Düşer mi kimse yada (KK19)

587.

Aşığ süzgün gözlerim
 Gemden üzgün gözlerim
 Gözelden doyabilmez
 Bahsa yüz gün gözlerim (KK43)

588.

Men aşıgam yaz eyler
 Payız eyler yaz eyler
 Gözelin gaydasıdı
 Sevdiiyine naz eyler (KK17)

589.

Oh atdım dağa değdi
 Solunnam sağa değdi
 Göz göz ile tuş oldu
 Dodağ dodağa değdi (KK15)

590.

Laylay emeyim bala
 Duzum çöreyim bala
 Gözlerem büyüyesen
 Günüm kömeyin bala (KK1)

591.

Araz galmaz ahmagdan
 Şimşek doymaz çakmagdan
 Gözlerime gan damdı
 Yar yoluna bahmagdan (KK21)

592.

Dağlarda naşı durmaz
 Sel gelir daşı durmaz
 Gözlerim gözlerine
 Bahmasa yaşı durmaz (KK1)

593.

Men aşığı salı bağlar
 Gemiçi salı bağlar
 Gözlerim her den seni
 Yadına salıp ağlar (KK37)

594.

Su gelir ahar doymaz
 Dağ daşı yahar goymaz
 Gözlerim yar gözüne
 Ölünce bahan doymaz (KK51)

595.

Araz kimi ahıram
 Yandırırım yahıram
 Gözlerinde gözüm var
 Hesret ile bahıram (KK1)

596.

Ay gelen haralısa
 Gaşları garalısa
 Gözlerinden tanıram
 Bizim İğdir maralısan (KK1)

597.

Bu divan han divanı
 Han eyler han divanı
 Gözlerin gurbanıyam
 Gaşların bendivanı (KK1)

598.

Guşlar uçdu havada
 Balası var yuvada
 Gözüm bendivanındır
 Dilim sene duadan(KK1)

599.

Dolan gez bine bağlar
 Gönül gezvine bağlar
 Gözüm yaşı göl olub
 Ördek gaz bine bağlar (KK17)

600.

Çekilip dağa divar
 Sola hem sağa divar
 Gözün bağ gaşın bağban
 Kirpiyin bağa divar (KK5)

601.

Ezizim dağda ne var
 El köçüp dağda ne var
 Gözün kör olsun Mecnun
 Leylisiz dağda ne var (KK23)

602.

Addadığ düşen yeri
 Zülf üze düşen yeri
 Göz yaşım oda dönüb
 Yandırır düşen yeri (KK41)

603.

Elemi düşen yeri
 Atlanıb düşen yeri
 Göz yaşım oda dönüb
 Yandırır düşen yeri (KK41)

604.

Her derde dözen menem
 Ehdim var bezenmenem
 Göz yaşlı ürek gemli
 Sergerdan gezen menem (KK19)

605.

Aras'ın altı novlar
 Suların altı ovlar
 Gurbanam o gözlere
 Buhağın altın ovlar (KK45)

606.

Men aşığı galasına
 Dağların lalasına
 Gurban olsun bibisi
 Gardaşın balasına (KK1)

607.

Samavar ceh ceh vurar
 Üstünde nimçek durar
 Gurban olum gardaşa
 Ağ üsde köynek durar (KK6)

608.

Eziziyem ziresen
 Zeferansan ziresen
 Gurban olum o güne
 Bir gapıdan giresen (KK4)

609.

Samavarı gaynadı
 Üste çaynik oynadı
 Gurban olum o yara
 Gaş altda göz oynadı (KK3)

610.

Golumda yaram vardır
 Başımda belam vardır
 Gurbet adı çekmeyin
 Gurbetde anam vardır (KK5)

611.

Yaz gönder
 Ürek sözün yaz gönder
 Gurbet buz galasıdır
 Eritmeye yaz gönder (KK52)

612.

Bu dağda ozan ağlar
 Derd gemin yazan ağlar
 Gurbetde can verenin
 Gebrini gazan ağlar (KK23)

613.

Bu yerde ozan ağlar
 Derdimi yazan ağlar
 Gurbetde can verenin
 Toprağı atan ağlar (KK48)

614.

Aşığı siyah iyidir
 Giysen siyah iyidir
 Gurbetde dolaşmaktan
 Gitsen gora iyidir (KK28)

615.

Ezizim bir bir düşer
 Oh yaydan bir bir düşer
 Gurbetde geçen günler
 Ömürden bir bir düşer (KK1)

616.

Eziziyem dilen gez
 Bağda güle dilen gz
 Gurbetde hanoluna
 Veteninde dilen gez (KK1)

617.

Bu dağlardan gar düşüb
 Gelem üsde gaş düşüb
 Gurbetdeyem goy gedim
 Yadıma gardaş düşüb (KK4)

618.

Men aşığı kim düşürer
 Kim düzer kim düşürer
 Gurbetlikde öleni
 Gebire kim düşürer (KK38)

619.

Ezizim ketan yahşı
 Geymeye keten yahşı
 Gurbet yer cennet olsa
 Yene de veten yahşı (KK32)

620.

Bazara perde geldi
 Satıldı bir de geldi
 Gurbet yerde çoh galdım
 Üreğim derde geldi (KK39)

621.

Men aşığı bele bağlar
 Kemerı bele bağlar
 Gül açıb bülbül ohur
 Var olsun bele bağlar (KK1)

622.

Ezizim el gelene
 El gele kölgelene
 Gül buhçan sinemdedi
 Sahlaram sen gelene (KK1)

623.

Ezizim gül üşüdü
 Şeh düşdü gül üşüdü
 Güldün ağlım apardın
 Bu nece gülüşüdü (KK1)

624.

Aşıgam gelmesin yaz
 Sözün yaz gelmesin yaz
 Gül gelsin bülbül gelsin
 Gelme gelmesin yaz (KK1)

625.

Ezizim reyhanı gül
 Şahi gül reyhanı gül
 Gülüm kimi gül bitmez
 Götürse cahanı gül (KK13)

626.

Evleri göndelen yar
 Bize gül gönderen yar
 Gülüm yarpıza dönsün
 Bizden üz dönderen yar (KK27)

627.

Yükü yığdım düzüne
 Çarşov çekdim üzüne
 Günde gördüyüm yarın
 Hesret galdım üzüne (KK51)

628.

Ezizem bir de men
 Doldur içim bir de men
 Gün geçti ömür bitti
 Cavan olmam bir de men (KK42)

629.

Burdan bir atlı keçti
 Atın oynatdı keçti
 Gün kimi şefeg saçdı
 Ay kimi batdı keçti (KK39)

630.

Ezizinem garalı
 Dağlar başın gar alı
 Gün o gün olsun görüm
 Hitler, çıran garalı (KK29)

631.

Yük üstünde perdeyem
 Tamam derdi serdeyem
 Günüm itin günüdür
 Demeyin ki erdeyem (KK23)

632.

Menim yarım gedendi
 Gül üzlü gül bedendi
 Güya menden küsübdür
 Heç bilmirem nedendi (KK2)

633.

Anam ozan olubdur
 Derde dözen olubdur
 Hagdan bağlanan dilim
 Erze yazan olubdur (KK37)

634.

Gurud aş
 Yemeye gurud aş
 Hagg ın könlü olsa
 Göyerder guru daşı (KK1)

635.

Gez dolan Yemeni de
 Misri de Yemeni de
 Hag götürsün aradan
 Pisi de yamanı da (KK1)

636.

Garpızı pıçağladım
 Dört yanın saçagladım
 Ha gözledim gelmedin
 Yastığı gucakladım (KK4)

637.

Aşıg sözü düz dedi
 Gülü bağdan üz dedi
 Halın yeri buhagdı
 Niye sende üzdedi (KK3)

638.

Şamamlar saraldı
 Tağdan düştü garaldı
 Hamını derd öldürdü
 Menim canım yar aldı (KK1)

639.

Ele mi bala banı
 Asta çal balabanı
 Hamının balası geldi
 Bes benim balam hanı (KK1)

640.

Dağda gıralar tezeği
 Yenge hanım yenge hanım
 Hani bu gelinin bezeği
 Yenge hanım yenge hanım (KK1)

641.

Dağda yeyerler üzümü
 Yenge hanım yenge hanım
 Hani bu gelinin üzüğü
 Yenge hanım yenge hanım (KK1)

642.

Dağda gıralar fıstığı
 Yenge hanım yenge hanım
 Hani bu gelinin yastığı
 Yenge hanım yenge hanım (KK1)

643.

Dağda gıralar garganı
 Yenge hanım yenge hanım
 Hani bu gelinin yorganı
 Yenge hanım yenge hanım (KK1)

644.

Alma versem almazsan
 Sen almadan galmazsan
 Hansı bağın gülüsen
 Saralmazsan solmazsan (KK8)

645.

Galan var
 Gezmesi can alan var
 Heç demirsen nainsaf
 Gözü yolda galan var (KK34)

646.

Ayağım yalın id
 Tikanım galın id
 Heç ölmek istemirdim
 Celladım zalim idi (KK18)

647.

Gedirem yolum dağıdı
 Gözel meyveli bağdı
 Heç yadımdan çılmazsan
 Ne geder canım sağdı (KK48)

648.

Ezizim alma gara
 Geymeye alma gara
 Helveti bir yar sevdim
 Saldılar galmagala (KK49)

649.

Garadı başın ördek
 Yaşıldı başın ördek
 Hemişe çüt gezerdin
 Hanı yoldaşın ördek (KK1)

650.

Yarın ala gözleri
 Gelmir yola gözleri
 Her bahanda az galır
 Canım ala gözleri (KK23)

651.

Şeftalim al olubdu
Değibdi al olubdu
Hergün ohuyan bülbül
Bu sabah lal olubdu (KK1)

652.

İşini al ele sen
Ömrü verme yele sen
Her işde sebirli ol
Peşman olar telesen (KK10)

653.

Ezizim zülfü gara
Ağ üzde zülfü gara
Her kim meye elese
Tapşırıram Zülfügar'a (KK38)

654.

Göz yuvası
Sürmedi göz yuvası
Her kim yuva dağıtsa
Dağılsın öz yuvası (KK1)

655.

Ezizim garanı yaz
Ağı goy garanı yaz
Her kitabın başında
Men bahdı garanı yaz (KK1)

656.

Ezizim ara sözü
Seraf al ara söz
Her söze gulah verme
Ev yıhar ara sözü (KK1)

657.

Gün battı çıhdı felek
Gem meni sıhdı felek
Her yerde bina gurdum
Başıma yıhdı felek (KK17)

658.

Ezizim esdi felek
Sebrimi kesdi felek
Her yerde çadır gurdum
Binemi kesdi felekN(KK23)

659.

Üzerliksen havasan
Hezar derde devasan
Her yerde sen olasan
Gaza bela savaşan (KK3)

660.

Dağ başını gar alıb
Bağçaları bar alıb
Her yetene can vermem
Bir canım var yar alıb (KK28)

661.

Yaz gönder
Gelbin sözün yaz gönder
Hesret buz galasıdır
Eritmeye yaz gönder (KK1)

662.

Araz ki boy verendi
Boylasan boy verendi
Hesretli doğma sese
Çağır-san hay verendi (KK46)

663.

Burda bir atlı getdi
Guş tek ganadlı getdi
Hesretle bahdı mene
Yurdumu yahdu getdi (KK38)

664.

Sandığ üste sandığım
Sandığa dayandığım
Heyif cavan canımdan
Yad oğluna yandığım (KK53)

665.

Ağlaram ağlar kimi
Derdim var dağlar kimi
Hezel olam tökülem
Virane bağlar kimi (KK52)

666.

Garşıda gül anbarı
Dermişem gül anbarı
Hicran goymaz göz açam
Derd goymaz gülem bari (KK5)

667.

Eziziyem ha sarı
Ha sızıl-da ha sarı
Hicrannan bir ev tiktım
Gemnen çekdim hasarı (KK6)

668.

Ele mi ilan çala
Daraşib ilan çala
Hitler'i yatağında
Zeherli ilan çala (KK1)

669.

Eziziyem deryalar
Derin olar deryalar
Hoş o zülfün halına
Ağ bu hagdan ter yalar (KK4)

670.

Ezizi güle güle
Derde dur güle güle
Hudam seni öldürsün
Meni de güle güle (KK1)

671.

Aman felek dad felek
 Heç olmadım şad felek
 İçirdiğin şerbetden
 Özün de bir dad felek (KK23)

672.

Kababı köz öldürür
 Sürmeni göz öldürür
 İgidi gılınç kesmez
 Teneli söz öldürür (KK1)

673.

Ele mi bat gara bat
 Batdağa bat gara bat
 İgidin evin yıhar
 Bivefa yar harab at (KK1)

674.

Eziziyem gülerler
 Dağda güle gülerler
 İgidin yohsulunu
 Dindirerler gölerler (KK45)

675.

Bu sazı alan gelmez
 Ohuyup çalan gelmez
 İgidi öldürseler
 Dilinde yalan gelmez (KK23)

676.

El batıb gem derada
 Kime gedim men dada
 İgid savaşıda ölse
 Adı galar dünyada (KK27)

677.

Ezizim serin eyler
 Şeh düşer serin eyler
 İki dost arasını
 Bir namerd serin eyler (KK1)

678.

Evleri sekilidi
 Reyhanlar ekilidi
 İki könül bir olsa
 Kim onun vekilidi (KK27)

679.

Ezizim dalda yeri
 Meh tutmaz dalda yeri
 İki könül bir olsa
 Tez tapar dalda yeri (KK27)

680.

Pencereden el eyler
 Elleri gel gel eyler
 İki könül bir olsa
 Dağdan daşdan yol eyler (KK24)

681.

Duzlucanın düzü var
 Billur kimi duzu var
 İki gönül bir olsa
 Kimin ona sözü var (KK29)

682.

Köyneğin buta buta
 Kim yapışa kim tuta
 İkimiz birden ölek
 Goyulag bir tabuta (KK25)

683.

Yağış gelir dayanmır
 Yar gafletten uyanmır
 İkimiz de oddayıg
 Men yanıram o yanmır (KK16)

684.

Men aşığ ezen yeli
 Dağ yeli gezen yeri
 İlan olup yalaram
 Sevgilim gezen yeri (KK19)

685.

Oğlum çekin yalandan
 Yalan yaman inandan
 İlan vuran sağalar
 Sağalmazsan yalandan (KK11)

686.

Bülbül menem gül menem
 Bülbül dilin bilmenem
 İlde üç bayram olur
 Heç birinde gülmenem (KK1)

687.

Su geler asda geder
 Asda ba asda geder
 İlgarsız gız yanına
 Sağ oğlan hasda geder (KK41)

688.

Men aşığ yara seni
 Göz gördü yar a seni
 İller ayrısı canım
 Etirem yara seni (KK28)

689.

Aşığ yüz ile deyer
 Şana yüz tele deyer
 İl var bir güne deymez
 Gün var yüz ile deyer (KK11)

690.

Ezizim köz öldürer
 Kebabı köz öldürer
 İnsanı gılış kesmez
 Teneli söz öldürer (KK18)

691.

Bu dağlardan daş düşüb
Gelem üste gaş düşüb
İntizaram goy gedim
Yadıma gardaş düşüb (KK51)

692.

Şirvan'dan kârvan geder
Garabağda sarvan geder
İntizar gözlerimden
Gece gündüz gan geder (KK34)

693.

Elemi dağ adamı
Öldürür yağ adamı
İsdi adama neyner
Öldürür kağ adamı (KK1)

694.

Ezizim yara döndü
Mehlemden yara döndü
İstedim boynun gucam
Zülfün şahmara döndü (KK33)

695.

Elemi gesli felek
Ömrümü kesdi felek
İstedim çadır guram
Tenefi kesdi felek (KK41)

696.

Ezizim dağ dağ olu
Dağ yandı dağ dağ oldu
İsteklim ya da düşdü
Ciyerim dağ dağ oldu (KK1)

697.

Bu dere uzun dere
Gettikçe uzun dere
İsterem bir bağ salam
Yar gele üzüm dere (KK37)

698.

Ekin ekdim zemi bir
İlde gelie zemi bir
İsterem size gelim
Derya kimi gemi bir (KK39)

699.

Evleri yol üstedi
Tüfengi gol üstedi
İsterem suya gedom
Sevgilim yol üstedi (KK3)

700.

Araz olub ahaydım
Yahama gül tahaydım
İtgin arzularımı
Ahtaraydım tapaydım (KK44)

701.

Ezizim sona bülbül
Olupdur ana bülbül
İtirip z gln
Yer tapmır gona bülbül (KK46)

702.

Gedirdim yolca yolca
Yolun gırağı yonca
İtirmişem gardaşı
Gezirem sorarca (KK36)

703.

İyidir İyidir içinde
Suyu bardak içinde
İyidir'e gurban olum
Bir yârim var içinde (KK22)

704.

İyidir yaşıl ovadı
Dillerde gezir adı
İyidir'e kem bahanın
Yoh olar her bir zadı (KK22)

705.

Gy bağlar
Gy bağçalar gy bağlar
İyidir'in gözeleri
Ağ buhağa gy bağlar (KK39)

706.

Elinde fenar geze
z fenardan gzel
İyid pulsuz olmasın
Gardaş da kenar gezer (KK7)

707.

Elemi esdi felek
Sebrimi kesdi felek
Kalhdım ki yara gidem
Yolumu kesdi felek (KK9)

708.

Dağlar düşübdü dara
Bu derde yohtur çara
Kasıb bir yabı tapdı
Otçn galdı avara (KK23)

709.

Ezizinem yüz gandır
Elli gandır yüz gandır
Kebe yıhmag bir gansa
Könül yıhmag yüz gandır (KK40)

710.

Men aşıg dzm yere
Mirvarı dzm yere
Kefenin yırtılıbdı
Srtlr zm yere (KK21)

711.

Gelbimin hovun aldı
 Gözümün tovon aldı
 Kepezden galhdı terlan
 Murov dan ovun aldı (KK27)

712.

A guşlar ağa guşlar
 Gonubdu bağa guşlar
 Kesdiler ağaçları
 Uçdular dağa guşlar (KK50)

713.

Ezizem incidensen
 Sedefden incidensen
 Keserem dilim seni
 Bilsem yar incidensen (KK37)

714.

Ezen yeri
 Mollanın ezen yeri
 Keşke görmez olaydım
 Sevgilim gezen yeri (KK25)

715.

Eziziyem çengele
 Duman gele çengele
 Ketten köynek ağ meme
 Al elime çengele (KK45)

716.

Ezizim onu tutsu
 Dokuzu onu tutsn
 Kim ele hain bakar
 Çöreyi onu tutsun (KK52)

717.

Dağlarda lalam sensen
 Alınmaz galam sensen
 Kimim yoh kimsenem yoh
 Bir şirin balam sensen (KK1)

718.

Men aşığ Erzurum a
 Yol geder Erzurum a
 Kimim yoh kimsenem yoh
 Dözerem her zulüme (KK33)

719.

Ezizim ne tarazi
 Ne daş var ne terezi
 Kimini tez gocaldar
 Arvadin natarazı (KK29)

720.

Arhalığın sıh sırig
 Büzmesi belden burug
 Kim sevdi kim apardı
 Kim galdı boyun burug (KK29)

721.

Ezizim damı da var
 Dam üste damı da var
 Kişilik ayrı şeydir
 Bug saggal hamıda var (KK1)

722.

Gardaş benim meliğim
 Cibimde iğneliğim
 Köçende köçüm gonum
 Düşende kölgeliğim (KK2)

723.

Ağlayarlar güleller
 Göz yaşını sileller
 Köçen yurdun gedrini
 Düşen yurdda bileller (KK35)

724.

Ezizim hemen yerde
 Dodag dil emen yerde
 Kok salıp gocalaydım
 O sona çimen yerde (KK33)

725.

Ay uyruğu uyruğu
 Saggalı it guyrugu
 Kosam bir oyun eyler
 Guzunu goyun eyler (KK22)

726.

Geribem bu vetende
 Gözüm yoldan ötende
 Könlüm bir gardaş ister
 Baş yastığa gelende (KK1)

727.

Men aşığam ha sen gel
 Gara bağrım kesen gel
 Könlüm seni isteyir
 Ya men gelim ya sen gel (KK24)

728.

Çaldı bu gözler meni
 Kababa közler meni
 Könülde sevgi olsa
 Gelince gözler meni (KK24)

729.

Düz ele
 Doğru ele düz ele
 Könül ki var şüşedi
 Sınsa çetin düz ele (KK37)

730.

İgit paşa say paşa
 Sene yohdur tay paşa
 Köroğlu bir gelibdi
 Birde gelse vay paşa (KK37)

731.

Çay daşar gelir ağlar
Daşları deler ağlar
Körpem beşikde galıp
Süd deyip meler ağlar (KK37)

732.

Bu gün bazar günüdü
Çerçi gezer günüdü
Küçeler mermer olsun
Yarım gezer günüdü (KK38)

733.

Bülbülsüz bağda ne var
Bu gemgin çağda ne var
Kül başına a Mecnun
Leyli'siz dağda ne var (KK26)

734.

Yanında gul oynadır
Cibinde pul oynadır
Kül başına ay cavan
Gız goyup dul oynadır (KK29)

735.

Bu dağdan aşmag olmaz
Gızıldan başmag olmaz
Küsdürüp yola saldım
Daha barışmag olmaz (KK28)

736.

Gayadan atdım gar
Honçaya düzdümnarı
Küsdürüp yola saldım
Üreyi sınıg yarı (KK51)

737.

Men aşığam halına
Üzde goşa halına
Lale benövşe yetmez
Yarın gül camalına (KK25)

738.

Eziziyem dağa bah
Buluda bah dağa bah
Lalenin derdi nedir
Köysündeki dağa bah (KK44)

739.

Gara yel esdi getdi
Sebrimi kesdi getdi
Lal olasan ay dilim
Yar yine küsdü getdi (KK32)

740.

Feleğin çarhı dönsün
Su gelsin arhı dönsün
Leblerinden öpüş ver
Ağzımın talhı dönsün (KK32)

741.

Üzünde hal kimindi
Başında şal kimindi
Leblerin şehdi şeker
Dehanın bal kimindi (KK43)

742.

Ay geder batar indi
Nazlı yar yatar indi
Leyla'nın bazarında
Mecnun can satar indi (KK42)

743.

Ay çıhdı batar indi
Yar ohun atar indi
Leyli heste düşübdü
Mecnun can satar indi (KK36)

744.

Bülbülem bağ gezerem
Ölmerem sağ gezerem
Leyli'ni itirmişem
Mecnunam dağ gezerem (KK52)

745.

Sürünü sürün dağa
Duman gel bürün dağa
Leyli'si itmiş Mecnun
Salıbdır bir ün dağa (KK18)

746.

Merd sözü sözden alı
At gaçar gözde nalı
Mahir ovçu ovlagda
Nişanı gözden alı (KK46)

747.

Mahnı mahnının başı
Mahnı bilmeyen naşı
Mahnı bilmke yahşıdır
Gerib yerin yoldaşı (KK17)

748.

Balama guzu gurban
Ellisi yüzü gurban
Maldan ne var gurbandı
Nenesi özü gurban (KK26)

749.

Gezdim dağı dağlığı
Yohdur onun bağlığı
Mal devlet geder galmaz
Galar bir can sağlığı (KK37)

750.

Elinde kutu oğlan
Geç bele otur oğlan
Mavi köynek giyennen
Olupsan lotu oğlan (KK1)

751.

Ezizim gezer bağı
Dost gelip gezer bağı
Mehebbet bir deste gül
Açılıp bezer dağı (KK21)

752.

Oğlan adın Mehemmet
Ağzın gül goynun cennet
Mehemmede kim gurban
Bizim ova bizim kent (KK15)

753.

Aşıgam o yar benim
Gem bağrım oyar benim
Mekke'mdi Medine'mdi
Kebe'mdi o yar benim (KK48)

754.

Ezizem arı şanda
Beçeler arışanda
Melekler şadlıg eyler
İki yar barışanda (KK48)

755.

Araz daşdı dediler
Kür gardaşdı dediler
Melhemi yaramadı
Hekim gaşdı dediler (KK33)

756.

Ezizim harayçı men
Hayçı men harayçı men
Memeler dalaşanda
Olaydın harayçı men (KK31)

757.

Ezizim lele var
Sinene bele meni
Memen neştere dönüp
Gorhuran dele meni (KK22)

758.

Tambur saz oldu neylim
Ördek gaz oldu neylim
Men bir azaba düşdüm
Sebeb kız oldu neylim (KK12)

759.

Hicran dağın aşaram
Duman gelse çaşaram
Men bir gaynar gazanam
Odun az goy daşaram (KK1)

760.

Su gelir bende deyer
Zülfün kemende deyer
Men bir güzel sevmişem
Tamam bu kende deyer (KK7)

761.

Geceler il geceler
 Derdimi bil geceler
 Men burada gan ağlaram
 Sen orda gl geceler (KK1)

762.

Araz buruldu getdi
 Suyu duruldu getdi
 Men dedim yar incidi
 Deme yoruldu getdi (KK40)

763.

Ezizim mehribandı
 Gaş gze mehribandı
 Menden yad olan gzn
 Gr kime mehribandı (KK20)

764.

Narınca bah narınca
 Sahlaram saralınca
 Mende rek galmadı
 Senden bir söz alınca (KK37)

765.

Gızıl yzgn gaşı
 Yandı bağrımın başı
 Men deyen yar olmasa
 Yandıram dağı daşı (KK51)

766.

İydir'imın yollar
 Alçah uca dağları
 Mendil alım sprem
 Yarım gelen yolları (KK44)

767.

Mendim serdim sgde
 İçi dolu gy iyde
 Mendil seni sahlaram
 Köyümdeki yiyide (KK20)

768.

Men aşıg neylim sene
 Gonubdu meylim sene
 Men dönsem zm dnmr
 Sen dnsen neylim sene (KK43)

769.

Gızıl gl bitib suda
 Birin kes birin buda
 Men durum keşıginde
 Sen yat şirin yuhuda (KK47)

770.

Şam yanır yağda erir
 Gar yağır dağda erir
 Men düşen derde düşse
 Mum olur dağda erir (KK1)

771.

Henceri işle yolla
 Üstün gümüşle yolla
 Mene beş alma gönder
 Birini dişle yolla (KK26)

772.

Maral gedir yenişden
 Buynuzu var gümüşden
 Mene de bir pay gönder
 Goynundaki yemişden (KK33)

773.

Ağ üzünde maçım var
 Gülebetin saçım var
 Mene göyçek deyirler
 Menden göyçek bacım var (KK46)

774.

Ne desen ganaram men
 Seni yar sanaram men
 Mene heye diyende
 Toyunu guraram men (KK1)

775.

Ne desen ganıram men
 Seyi yar sanıram men
 Mene od ne gerekdi
 Odsuz da yanıram men (KK35)

776.

Men aşığı sini sini
 Doldur ver sini sini
 Mene öz yarım gerek
 Neylerem özgesini (KK1)

777.

Felek meni ağlattı
 Derdlere bağlatdı
 Men feleğe neyledim
 Felek ciğerimi dağlatdı (KK32)

778.

Şefteliyem sarıyam
 Gızılgülün harıyam
 Men feleğe neyledim
 Goymadı bir yarıyam (KK52)

779.

Ezizim Garabağ'a
 El geder Garabağ'a
 Men Garabağ elliye
 Yaz meni Garabağ'a (KK24)

780.

Ecel getti ter geldi
 Terden derdi ser geldi
 Men geriqlik hayında
 Birde bed heber geldi (KK35)

781.

Dağlar başı buz bağlar
 Döşünde yarpız bağlar
 Men gelin ohlasa
 Yaralarım gız bağlar (KK1)

782.

Yayda getdi
 Tor gurdum çayda getdi
 Men günleri sayırdım
 İl geldi ay da getdi (KK31)

783.

Bu uçan pervanedir
 Gelbi şane şanedir
 Men hebersiz gelmişem
 Yar deli divanedir (KK39)

784.

Gel eyleme gan güzel
 Gurban sene can güzel
 Men hesretden yanıram
 Sen de alış yan güzel (KK44)

785.

Güzel ağlar
 El âlem güzel ağlar
 Meni ağlasın anam
 O daha güzel ağlar(KK47)

786.

Gıyma mene
 Yaram var gıyma mene
 Meni bir namerd vurup
 Sen merdsen gıyma mene (KK3)

787.

Men aşig gül budağı
 Tutupdu gül budağı
 Meni derdin eğibdi
 Nece ki gül budağı (KK23)

788.

Araz ay buz bağladı
 Yanı yarpız bağladı
 Meni gelin ohladı
 Yaramı gız bağladı (KK43)

789.

Gözlerin garasına
 Derdimin çarasına
 Meni gızıl gül eyle
 Goy memen arasına (KK1)

790.

Gaşların garasına
 Derdimin çarasına
 Meni gonçe gül eyle
 Goy sinen arasına (KK25)

791.

Humar humar bahan yar
 Bulag kimi ahan yar
 Meni kömekçi eyle
 Gol bağlayım yahan yar (KK42)

792.

Bağda maral çaş meler
 Çaş dolanar çaş meler
 Menim ahu zarımdan
 Dağ inilder daş meler (KK11)

793.

Erikler dalda galdı
 Sarardı salda galdı
 Menim balam gelmedi
 Gözüm yolda galdı (KK50)

794.

Dam üsdünde çedene
 Toplarım dene dene
 Menim bir yârim var
 Bir denedir bir dene (KK26)

795.

Dağ başına sis geldi
 Ocag yandı his geldi
 Menim bu gara bahdım
 Ezel başdan pis geldi (KK41)

796.

Lele deyir sen yar
 Bu derdime sen yara
 Menim dövletim yohdu
 Ne vereyim sen yara (KK5)

797.

Seher getdim dikene
 Darışdım güül ekene
 Menim gorhum ondandır
 Yarsız ömrüm tükene (KK1)

798.

Ovçunun her nesi var
 Belinde gemesi var
 Menim hicran atıma
 Olmuşam game suvar (KK2)

799.

Gece uzun ay batmaz
 Derdliler gece yatmaz
 Menim kimi derdlini
 Felekl bir de yaratmaz (KK10)

800.

Bizim evde ineg var
 Buynuzunda sineg var
 Menim sevdigim oğlanda
 Beş düğmeli yeleg var (KK30)

801.

Men aşığı gemçilendi
 Semendin gemçilendi
 Menim viran könlüme
 Derd yağdı gem çilendi (KK1)

802.

İynenin sarı sapı
 Sizin yol bizim gapı
 Meni senden eyleyen
 Dilensin gapı gapı (KK13)

803.

Ayağında nalçası
 Başında çuval parçası
 Meni sene vermezler
 Küllükler yetimçesi (KK28)

804.

Gapımda geleme
 Guzu teki meleme
 Meni seye vermezler
 Özün helak eleme (KK38)

805.

Oğlan adın Eli'dir
 Boyun kavak dalıdır
 Meni seye verseler
 Guru yeller halıdır (KK44)

806.

Eziziyem bu dağar
 Bu dereler bu dağar
 Meni yalnız goymusan
 Yalnız galsın bu dağlar (KK20)

807.

Ezizim aylar mene
 İl olup aylar mene
 Men lebin susuzuyam
 Neyneyer çaylar mene (KK49)

808.

Gızılğülse butasan
 Başdan başa hatasan
 Men o gülden deyilem
 İyliyesen atasan (KK16)

809.

Evleri dağa gider
 Gar yağa yağa gider
 Men o yara ne eyledim
 Mensiz yaylaya gider (KK43)

810.

Gızılğül den den oldu
 Dermedim senden oldu
 Men senden ayrılmazdım
 Ayrılığ senden oldu (KK1)

811.

Men aşığı yaralandım
 Oh deydi yaralandım
 Men senden ayrılmazdım
 Zülümnen aralandım (KK47)

812.

Ay gız dur gel yanıma
 Gadan balan canıma
 Men senden el üzmerem
 And olsun vicdanıma (KK45)

813.

Gözlerimi oysalar
 Üste mehlem goysalar
 Men senden el üzmerem
 Tepe dırnag soysalar (KK14)

814.

Pencerede şuşesen
 Zivişesen düşesen
 Meni yardan ayıran
 Yaman derde düşesen (KK32)

815.

Men aşığı deste deste
 Bülbül gonar gül üsde
 Meni yarla barışdır
 Ne istesen gel iste (KK25)

816.

Gızıl gülü ezerem
 Dağlarda gül düzerm
 Men ki bele güzelem
 Niye yarsız gezerem (KK44)

817.

Galasız
 Şehir olmaz galasız
 Men ki gedergi oldum
 Sağlığınan galasız (KK11)

818.

Erep atı zay olmaz
 Köhlen ata tay olmaz
 Men ki senden pay umdum
 Bir öpüşden pay olmaz (KK4)

819.

Eziziyem gec eler
 Derde derman gec eler
 Men ki yarsız dözürem
 Yarım mensiz nec eler (KK22)

820.

Bahdımı güldüreydim
 Eğyarı öldüreydim
 Men Mecnun yârim Leyli
 Âleme bildireydim (KK48)

821.

Mele ceyranım mele
 Balanı verme ele
 Men meledim gelmedi
 Sen mele belke gele (KK50)

822.

Ezizim vay benimdi
 Deryalar çay benimdi
 Men ölsem sene gurban
 Sen ölsem vay benimdi (KK18)

823.

Ezizim bu dağınan
 El gider bu dağınan
 Men ölüm sene gurban
 Sen ölme bu dağınan (KK40)

824.

Gerenfilden den oldu
 Dermedim henden oldu
 Men senden ayrılmazdım
 Ayrılığ senden oldu (KK8)

825.

Araz'ı ayırdılar
 Gum ile gayırdılar
 Men senden ayrılmazdım
 Zülm ile ayırdılar (KK17)

826.

Bulağ başı toz ola
 Üstü dolu gız ola
 Men sene gül demenem
 Gülün ömrü az olar (KK1)

827.

Guşum gel ha guşum gel
 Ganadı sınımışım gel
 Men sene vefalıyam
 Bivefa çılmışım gel (KK5)

828.

Gözlerim bahdı sene
 Agladıkça bahdı sene
 Men seni gible bildim
 Gıldım beş vahti sene (KK1)

829.

Ezizim alma gala
 Boş gapda alma gala
 Men seni gizli sevdim
 Kim saldı galmagala (KK45)

830.

Güzel ağlatma meni
 Yabana satma meni
 Men senin aşışınam
 Bir pula satma meni (KK23)

831.

Ezizim bura meni
 Çekipdir dara meni
 Men senin esirinem
 Tek özün ara meni (KK45)

832.

Ezizim meze sizde
 Mey sizde meze sizde
 Men senin serhoşunam
 Mey sizde meze sizde (KK37)

833.

Tesbehin ağ olaydı
 Başında bağ olaydı
 Men sevdiğim oğlanın
 Anası sağ olaydı (KK16)

834.

Gara atı yağlaram
 Gül ağaca bağlaram
 Men sevene getmesem
 Gece gündüz ağlaram (KK12)

835.

Dağlara guş gelmedi
 Gelse de boş gelmedi
 Men sevim yad aparsın
 Tanrı'ya hoş gelmedi (KK46)

836.

Dağlarda guzu gezer
 El ayağın daş gezer
 Men yara neylemişem
 Yar menden کنار gezer (KK22)

837.

Kavran geldi kend ile
 Yükün tutdum gend ile
 Men yardan ayrılmazdım
 Ayırdılar fend ile (KK10)

838.

Bu dağdan maral aşdı
 Maralın gözü yaşdı
 Men yarımı tanıram
 Uzun boy gara gaşdı (KK1)

839.

Bu dağın o yüzünde
 Ceyran otlar düzünde
 Men yarımı tanıram
 Hoşa hal var yüzünde (KK35)

840.

Men aşığam yaz gelsin
 Dövrän bize saz gelsin
 Men yazdım o gelmedi
 Sen bir name yaz gelsin (KK46)

841.

Ezizim guzu gurban
 Guş gurban guzu gurban
 Merdin napak tökene
 Namerdin yüzü gurban (KK1)

842.

Ovçunun geşti menden
 Oh deydi keçti menden
 Merdlere körpü oldum
 Namerdler keçti menden (KK53)

843.

Ezizem dalda gezer
 Bülbüller dalda gezer
 Merdler gabağı gözler
 Namerdler dalda gezer (KK21)

844.

Ezizim yolda gala
 Tikilmez yolda gala
 Merdler menzile çata
 Namerdler yolda gala (KK46)

845.

Özü gurban
 Goç gurban guzu gurban
 Merd oğlun birine
 Namerdin yüzü gurban(KK1)

846.

Araz gırağı çaşı
 Yel vurur sızıldaş
 Meret gızıl golbağım
 Yar goluna dolaşır (KK50)

847.

Yandırıp yahtı meni
 Dağ daşa çahdı meni
 Mert bilip arhalandım
 Namert teh yıhtı meni (KK32)

848.

Gızıl gülü biçmişem
 Üstünde and içmişem
 Min gözelin içinden
 Birce seni seçmişem (KK7)

849.

Men aşığ çemen yere
 Dörd yanı çemen yere
 Min laçın baş uzadar
 Bir sona çemen yere (KK9)

850.

Apar meni bende vur
 Zülfünnnen kemende vur
 Min yara dövran vurub
 Esirgeme sen de vur (KK22)

851.

Bağa su düşdü neylim
 Ağaclar içdi neylim
 Müjgan ohunu atdın
 Gelbimden keçti neylim (KK44)

852.

Üzerrihsen denesen
 Cümü derde dermansan
 Müşkil işim düşübdü
 Çağıranda gelesen (KK41)

853.

Ezizim derdi mende
 Dermanın derdi mende
 Namerd ağası olmam
 Gul olam derdimende (KK25)

854.

Men aşığı daldasına
 Merd igit daldasına
 Namerd aslan olsa da
 Sığınma daldasına (KK23)

855.

Men aşigem gelene
 Derdin senle bölene
 Namerde bel bağlama
 Kölgende kölgelene (KK47)

856.

Ezizim dolan gez
 Bürün derde dolan gez
 Namerde boyun eyne
 Get gurbetde dolan gez (KK12)

857.

Salma gel derde meni
 Yar görsün bir de meni
 Namerde möhtaç etme
 Kes gurban merde meni (KK13)

858.

Yara sarı
 Mehlem goy yara sarı
 Namerdi çek şaggala
 Atı sür yara sarı (KK45)

859.

Ezizim kesileydi
 Namerd el kesileydi
 Namerdi doğan ana
 Kaş nesli kesileydi (KK47)

860.

Ay dönübdür hilale
 Haram düşmez halale
 Namerdin bağçasında
 Ne gül bitsin ne lale (KK2)

861.

Eziziyem halala
Haram gatma halala
Namerdin bağçasında
Ne gül bitsin ne lala (KK34)

862.

Eziziyem gışdağa
Bu yol gedir gışdağa
Namerdin yolu düşsün
Yay arana gışdağa (KK1)

863.

Şirindi
Könül seven şirindi
Namerdlerin balınnan
Dost bibarı şirindi (KK45)

864.

Boz at meni
Sahladı seyyad meni
Namerd olma ay ovcu
Çoh yatsam oyat meni (KK1)

865.

Ezizim suda sınar
Kölgeler suda sınar
Namusu atan güzel
Su gabı suda sınar (KK1)

866.

Dağıdanla
Zülf üze dağıdanlar
Naşı ovçu ov vurmaz
Gayıdar dağı danlar (KK47)

867.

Ezizim yar arhına
Su gelir yar arhına
Nazikdi barmagların
Gorhuram yarar hına (KK30)

868.

Bağında gilas olmaz
Meyve çoh gilas olmaz
Ne belalı gulam men
Derd menden hılas olmaz (KK12)

869.

Bayguş menem bayguş men
Her guşlardan say guş men
Ne belalı guş oldum
Sızıldaram yay gış men (KK26)

870.

Deryada deryalıglar
Suda oynar balıglar
Ne bele dostluk olsun
Ne bele ayrılıglar (KK15)

871.

Garşıda almalılılar
Suda oynar balılılar
Ne bele sevda gördük
Ne bele ayrılılılar (KK15)

872.

Deryada var balıglar
Bağdad da hurmalıglar
Ne bu vusal olaydı
Ne de bu ayrılıglar (KK35)

873.

Ezizim almayanı
Al olar alma yanı
Nece gebre goyarlar
Muradın akmayanı (KK23)

874.

Seher girmişdir bağa
Başım deydi yarpağa
Nece gıyıp goyarlar
Men yazdığı torpağa (KK13)

875.

Dağlar o dağlar mı ola
Baş verer bağlar mı ola
Nece ki men ağladım
Yareb yar ağlar mı ola (KK1)

876.

Çıhdım küze yendirem
Süze süze yendire
Necesen bir ah çekem
Dağı düze yendirem (KK1)

877.

Men bu yola beledem
Kim deyir nabeledem
Necesen bir ah çekim
Dağı daşı meledem (KK1)

878.

Gedirdin yol uzun
Tüfeğim gol uzun
Necesen goyum kaçam
Yanasan il uzun (KK1)

879.

Cigaram yana yana
Od düştü şirin cana
Necesen goyup gidem
Galasan yana yana (KK16)

880.

Bu dağlar goşa dağlar
Çatıp baş başa dağlar
Necersiz bir ah çekdim
Dönesiz dağa daşlar (KK45)

881.

Bağçada serdim kilim
Gel eylen benim gülüm
Ne dedim küsdün gine
Lal olsun benim dilim (KK1)

882.

Men aşığı dilim haray
Yemeye dilim haray
Ne dedim yara deydi
Gurusun dilim haray (KK1)

883.

Gece geçti garaldan
Seçilmirsən maraldan
Ne derdim var ne gemim
Sensen meni saraldan (KK13)

884.

Serçeler ceh ceh eder
Heyeti palçıg eder
Nedense küçük bacım
Her defe acıg eder (KK4)

885.

Er arhandır güven gez
Dağda biter güven gez
Ne dövləte bel bağla
Ne feleye güven gez (KK4)

886.

Eslim Garabağlıdı
Sinem çapraz dağdır
Ne geden var ne gelen
Deyen yollar bağlıdır(KK18)

887.

Apardılar gülümü
Eylediler zulümü
Ne goydular danışam
Ne kesdiler dilimi (KK14)

888.

Bu dağlar mezelənsin
Göy geysin gezelənsin
Ne gözüm seni görsün
Ne derdim tezelənsin (KK37)

889.

Namazım gaza galdı
Gılnadım gaza galdı
Ne gül murazın açdı
Ne günü yaza galdı (KK27)

890.

Ezizim oyduñ meni
Nar kimi soyduñ meni
Ne kölgende sahladıñ
Ne bir güne goydun meni (KK20)

891.

Men aşığı kimsenem var
 Kimim var kimsenem var
 Ne men kimin kimsesi
 Ne benim kimsenem var (KK26)

892.

Hoş geldin safa geldin
 Bize hem sefa geldin
 Ne men öldüm gurtardım
 Ne sen insafa geldin (KK30)

893.

Sancılar gelir gider
 Atalar güler gider
 Neneler nenni goyar
 Nevesin beler gider (KK1)

894.

Göyde gara buludlar
 Altında ereb atlar
 Ne oğlum var ne kızım
 Meni ağlasın yadlar (KK1)

895.

Ozan oldum
 Obalar gezen oldum
 Ne öldüm ne gurtardım
 Her derde dözer oldum (KK37)

896.

Nökerin yeke deri
 Yüklenib leke derd
 Ner olsa çekebilmez
 Fil gerek çeke derdi (KK45)

897.

Meni bir ağı vurdu
 Dolandı bağı vurdu
 Ne sabah ne ahşam
 Gün orta vahtı vurdu (KK1)

898.

Penceremde şüşe nem
 Yarpağı üste düşe nem
 Ne sen gözden salansan
 Ne men gözden düşenem (KK1)

899.

Men aşığı han gözüne
 Su tek ahan gözüne
 Ne sürmedi çekipsen
 Evler yıhan gözüne (KK2)

900.

Ne batmırsan gara sen
 Gönül yara yara sen
 Ne tükenmez derd oldun
 Ne sağalmaz yara sen (KK19)

901.

Ay doğdu gelbilendi
Doğduğça gelbilendi
Neye desen and içim
Bu gelb o gelbilendi (KK53)

902.

Araz başdan mil gelir
Desde desde gül gelir
Neylerem bele yarı
Ayda yılda bir gelir (KK39)

903.

Bağçası gül enberi
Bol olsun gül enberi
Ne zalım canım aldı
Ne goydu gülem barı (KK1)

904.

Sigara atdım yara
Gitdi saplandı yara
Ne zaman eylenecek
Üregimdeki yara (KK4)

905.

Dam üste yatan oğlan
Gan tere batan oğlan
Nişanlın apardılar
Bi heber yatan oğlan (KK23)

906.

Erime deyim saz asın
Çalım derdim azasın
Niye men ölmüşem
Erim getsin gız alsın (KK13)

907.

Yanagların allanıp
Zülf gerdene sallanıp
Niye yalnız galıpsan
Yarın hara yollanıp (KK47)

908.

Araz'ın köprüsü var
Çaylarda çırpısı var
O ceyrana deymeyin
Süd emer körpesi var (KK25)

909.

Men aşığ elçi meni
El dağı el çimeni
O gaş o göz o kirpik
Eyledi elçi meni (KK10)

910.

Ezizim yana dağlar
Od düşüp yana dağlar
O gözele deyin ki
Bahsın bu yana dağlar (KK11)

911.

Ezizinem yüz dene
Elli dene yüz dene
O güne od düşün ki
Göz görmeye üz döne (KK23)

912.

Bağca barın isteyir
Heyva narın isteyir
Oğalan üze durubdu
Getmir yarın isteyir (KK24)

913.

Bu derenin söyüdü
Men gelende göyüdü
Oğlanda günah yohdu
Gıza verin öğüdü (KK29)

914.

Su gelir arha gider
Yar yara bahar gider
Oğlan elçi gönderer
Nişanın tahar gider (KK17)

915.

Göyerdip gamışları
Göyde oynar guşları
Oğlan gızın derdinden
İtirip camışları (KK1)

916.

Çayların sal daşı va
Bol suyu bol daşı ar
Oğlan görüşe gelmir
Deyesen sırdaşı var (KK3)

917.

Ağ deve düze galdı
Yükü Tebrize galdı
Oğlanı derd apardı
Dermanı gıza galdı (KK8)

918.

Bostanda garpız olur
Yanında yarpız olur
Oğlanı derde salan
Bir alagöz gız olur (KK28)

919.

Bostanda yemiş olur
Yememiş deymiş olur
Oğlanı derde salan
Gız deyen ölmüş olur (KK15)

920.

Araz üste buz üste
Kabab yanar köz üste
Oğlanı derd öldürer
Bir alagöz gız üste (KK1)

921.

Al almağa gelmişem
 Şal almağa gelmişem
 Oğlanın bacısıyam
 Aparmağa gelmişem (KK11)

922.

Ağ devem yoldan gelir
 Suyu gehrizden gelir
 Oğlanlar heste olmuş
 Dermanı gızda gelir (KK1)

923.

Kentlerinden gız almışığ
 Geç galmıyıp tez almışığ
 Oğlanları huşsuz çıhip
 Gızlarını biz almışığ (KK30)

924.

Araz'da buz ağladı
 Yanda yarpız ağladı
 Oğlan o tayda galdı
 Bu tayda gız ağladı (KK23)

925.

Dağda direk gaynana
 Tövlede kürek gaynana
 Oğlu eve gelende
 Menden zirek gaynana (KK1)

926.

Elleyezin ucundn
 Bir nar aldı m hircundan
 Oğlum dönüp yad olub
 Yad gızının ucundan (KK43)

927.

Ağlayan başdan ağlar
 Kirpikten gaşdan ağlar
 Oğlu ölen analar
 Galhip obaşdan ağlar (KK1)

928.

Elemi merd atası
 Doldur ver merde tası
 Oğul bed evlat olsa
 Neylesin merd atası (KK50)

929.

Elemi duz ağarar
 Gar yağar du ağarar
 Oğul bir dövlet olsa
 Saç saggal tez ağarar (KK1)

930.

Namerdle merdi tanı
 El sever merd atanı
 Oğul fersiz çıhanda
 Öldürür derd atanı (KK26)

931.

Ezizim can menden
Yara menden can menden
Ohla yay senden olsun
Nişan menden can menden (KK27)

932.

Tebriz üstü miyana
Gızıl güle boyana
Ohu bülbülüm ohu
Belke yarım oyana (KK1)

933.

Bağçalarda yaz oldu
Bülbül derdin az oldu
Ohu dedim ağladın
Bu nece avaz oldu (KK1)

934.

Aşığ garalı goyma
Ovçu maralı goyma
Ohun sançdın sineme
Öldür yaralı goyma (KK26)

935.

Araz başdan azaldı
Suyu ahdı azaldı
Olan Ağıl huşumu
Geden selbinaz aldı (KK12)

936.

Araz başdan azalı
Üstü ördek gaz aldı
Olan olmaz huşumu
Geden servinaz aldı (KK12)

937.

Ezizim yazma meni
Dil çıhart yaz memeni
Olaydım gış guzusu
Emeydim yaz memeni (KK1)

938.

Bağçayam baram sene
Heyvayam naram sene
Olma gözel vefasız
Ölünce yaram sene (KK19)

939.

Argalığın badamı
Gülü yandırır adamı
Olum sene men gurban
Sonra kendin adamı (KK28)

940.

Araz başdan azaldı
Üsdün ördek gaz aldı
Olup galan aklıma
Giden servinaz aldı (KK1)

941.

Men aşığı kes aranı
Daşı seç kes aranı
Olursan vefalı ol
Olmursan kes aranı (KK7)

942.

Bir kız gördüm biçinde
Sarı sümbül içinde
Ona bir toy guraydım
Gelen ayın içinde (KK9)

943.

Balta goydum bucağa
Yar gelibdir ocağa
On beş yaşdaki kız
Götüreydim gucağa (KK9)

944.

Gızılgülü derdiler
Pünhan yere serdiler
On beş yaşlı kız idim
Ağ saggala verdiler (KK33)

945.

Göz aydın hammımıza
Mübarek günler bize
On bir ayın sultanı
Hoşgeldin evimize (KK1)

946.

Gızım gızım gız elin
El ayağı düz geli
On iki oğlan isterem
Birce dene gız gelin (KK1)

947.

Bulağın başı sensen
Dibinin daşı sensen
On iki yarım olsa
Hamısının başı sensen (KK1)

948.

Gel atı oynatma get
Cilovu çiyetme get
Onsuz da derdim çohdu
Üreyim göynetme get (KK8)

949.

O tay bu taya bahır
Arasından su ahır
O tayın gız gelini
Bu taya hesret bahır (KK26)

950.

Çen duman düze neyner
Tel deyer üze neyner
Ov bizim ovlag bizim
Yad ovçu bize neyner (KK13)

951.

Çen duman düze neyler
Zülfün tök üze neyler
Ov bizim ovlag bizim
Yad ovçu bize neyler (KK15)

952.

Dağdağan
Dağda biter dağdağan
Ovçu vurdu maralı
Göl göl oldu dağda gan (KK1)

953.

Ezizim dağı dağlar
Zülfünü tğı dağlar
Ovçu vurma maralı
Gayıdar dağı dağlar (KK52)

954.

Bah bağlara bağlara
Gülen bahmır ağlara
Ovum elimden gedip
Ün salaram dağlara (KK10)

955.

Yük üste sarı haçla
Kim galdıra kim aç
O yara gurban olum
Dindire könlüm aç (KK19)

956.

Gedirsen yara söyl
Yara yalvara söyl
O yar meni soruşsa
Günümü gara söyle (KK12)

957.

Men aşig yatanmanam
Oyansam yatanmanam
Öl deseler ölenmenem
Yarımı atanmanam (KK17)

958.

Ezizim Erzurum'a
Yol geder Erzurum'a
Öldün canın apardın
Men galdım her zuluma (KK23)

959.

Ezizi yara ganlı
Yar ganlı yara ganlı
Öldürme men yazığı
Olarsan yara ganlı (KK1)

960.

Bağçada gül bağda gül
Bağda danış bağda gül
Öldürürler bülbülü
Al gan oldu bağda gül (KK9)

961.

Men aşığam simsarı
 Aşığ saza simsarı
 Ölende göz ahtarar
 Gohum gardaş simsarı (KK24)

962.

Yoh aşığ tike tike
 Kes başım tike tike
 Ölende yar ağlasın
 Kefenim tike tike (KK45)

963.

Eziziyem ay gardaş
 Gaşın ucu yay gardaş
 Ölse bacılar ölsün
 Heç demesin vay gardaş (KK1)

964.

Dağlara dolu düşdü
 At gezip nalı düşdü
 Ölsem yol üsde bastır
 Belke yar yolu düşdü (KK21)

965.

Burdan uzağ Gence dir
 Zülfün pençe pençedir
 Ölüm bir defelikdir
 Ayrılık işkencedir (KK2)

966.

Ezizi sene dağla
 Gar yağsın sene dalar
 Ölüm bize düşüpdür
 Ayrılık sene dağlar (KK12)

967.

Dağları aşan menem
 Adı Zernişan menem
 Ölünce yol gözlerem
 Ehdim var boşanmaram (KK32)

968.

Pencereden gün düşdü
 Gün düşdü bağrım düşdü
 Ömrü gödeh yad oğlu
 Gene yadıma düşdü (KK1)

969.

Garayazı
 Ağ yazı gara yazı
 Ömrüme ağ yazılsın
 Düşmesin gara yazı (KK51)

970.

Bir gül ekdim boyunca
 İylemedim boyunca
 Ömrüm günüm uzansın
 Bu balamın boyunca (KK10)

971.

Eziziyem bir de men
Doldur içim bir de men
Ömür keçti gün keçti
Cavan olmam birde men (KK6)

972.

Bu meşe meşe değil
Gülü benövşe değil
Öpende lebinden öp
Göz öpmek peşe değil (KK27)

973.

Meni oyag goyan sen
Gızılgülle boyan sen
Öpüm gara gözünden
Besdir yatdın oyan sen (KK37)

974.

Gerden bendim üç gıza
Vermişdim zerger poza
Övim önde yıhaydı
Vuruldu gumarbaza (KK33)

975.

Penceremde perde men
Sensiz düşdüm derde men
Öyrenmişim goynuna
Nece yatım yerde men (KK46)

976.

Buharı his olarmı
Yandıgça his olarış
Özge derdlere şükr
Yar derdi pis olarmış (KK1)

977.

Ezizim ara sözü
Seraf al ala sözü
Öz sözünü özün bil
Ev yıhar ara sözü (KK3)

978.

Haray naşı elinden
Atmaz daşı elinden
Özü bir şuh terlandı
Dad gardaşı elinden (KK40)

979.

Gerenfil esdi neylim
Sebrimi kesdi neylim
Özü dost gelbi gara
Men bele dostu neylim (KK50)

980.

Ezizim boy atmışam
Gül dibinde yatmışam
Özüm gara buğdayı
Çohların saraltmışam (KK1)

981.

Ezizim yana canım
 Od tutub yana canım
 Özüm ne gündeyem ki
 Sene de yana canım (KK28)

982.

Ezizim özlerine
 İnanmam sözlerine
 Özüm özüne gurban
 Gözlerim gözlerine (KK42)

983.

Başında ağ şalın var
 Ağ şala ohşarın var
 Özün ceyran balası
 Marala ohşarın var (KK14)

984.

Başında ağ şalı var
 Yanağında halı var
 Özü ceyran balası
 Marala ohşarı var (KK47)

985.

Ezizem merd ada
 Üstüne geldim dada
 Özün öldün terk oldun
 Adın galdı dünyada (KK15)

986.

Lay lay dedim boyunca
 Baş yasdığa goyunca
 Pardahlan gızıl gülüm
 Bir iyleyim doyunca (KK1)

987.

Eziziyem ay benim
 Güneş senin ay benim
 Payız ile gış senin
 Bahar ile yay benim (KK37)

988.

Gel gedek dolan bağı
 Gülleri solan çağı
 Pervaneden öğrendim
 Başına dolanmağı (KK41)

989.

Vardı bir sözüm sene
 Düşübdü gözüm sene
 Pulum yok gurban alım
 Gurbanım özüm sene (KK18)

990.

Vardı bir sözüm söğüde
 Söyüd onu böyüde
 Pulum yoh gurban alım
 Yaman derde düşesen (KK25)

991.

Ezizim düze derdim
 Elliye yüze derdim
 Pünhan çekdim usandım
 Goy düşsün üze derdim (KK1)

992.

Dağlara gar düşüpdü
 Gör ne hamar düşüpdü
 Ruhum gefesde oynar
 Yadıma yar düşüpdü (KK52)

993.

Yarım geldi yatmağa
 Gül yerine gohmaya
 Sabah yuhusu şirin
 Gıymıram uyatmaya (KK8)

994.

Gedenin yükü güzel
 Dalında saçı güzel
 Saçı başını yesin
 Gece yatışı güzel (KK45)

995.

Gözlerin humar indi
 Yaş geler yumar indi
 Saçın tök sinen üste
 Gören nar umar indi (KK33)

996.

Men aşig bala daı
 Dolan gel bala dğı
 Sağalsa her yaralar
 Sağalmaz bala dağı (KK49)

997.

Bostanım bağım ağlar
 Gemden yarpağım ağlar
 Sağam özüm ağlarım
 Ölse torpağım ağlar (KK11)

998.

Iğdır'ın yeli esdi
 Esib sebrimi kesdi
 Sağ gözüm sene gurban
 Sol gözüm mene besdi (KK10)

999.

Şirvan dı han yeridi
 Ordubad can yeridi
 Sağımdan gülle deydi
 Solumdan gan yeridi (KK1)

1000.

Horuz ban verende gel
 Sinem gan verende gel
 Sağlığında gelmedin
 Barı can verende gel (KK21)

1001.

Men aşığı deye deye

Obası deye deye

Sail gapına gelir

Daşlara deye deye (KK33)

1002.

Pencereden bahır

Alıb kitab ohur

Sanki benim yarım yoh

Mene cilve satır (KK30)

1003.

Saya saya sayadan

Goyun gelir gayadan

Sayaçıya pay verin

Damazlığı mayadan (KK44)

1004.

Bülbül gırıptı bağa

Gonub güllü budağa

Sayana gul olgilen

Saymayana ol ağa (KK22)

1005.

Eziziyem çalması

Çek başına çalması

Sazı ver usta çalsın

Barı naşı çalması (KK29)

1006.

Araz ahar ahmaz mı

Geden dala bahmaz mı

Sen ağa men olum ul

Ağa gula bahmaz mı (KK1)

1007.

Ezizim gece varam

Sızıldar gece yaram

Sen bilme Huda'm biler

Men sene nece yaram (KK45)

1008.

Nergizi üzüm laylay

Yahana düzüm laylay

Sen böyü men gocalım

Toyunda sözüm laylay (KK50)

1009.

Gızıl gül heşem oldu

Dermedim heşem oldu

Senden ayrı düşeli

Ağlamag peşen oldu (KK43)

1010.

Gerib çeker ah ağlar

Gah seviner gah ağlar

Senden ayrı gözlerim

Durar her sabah ağlar (KK23)

1011.

Ezizim sabah ağlar
 Şam yanar sabah ağlar
 Senden ayrı gözlerim
 Her şam her sabah ağlar (KK6)

1012.

Şirvan ın telh üzümü
 Yemeye telh üzümü
 Senden el götürmerem
 Danlasa helg üzümü (KK1)

1013.

Ezizim günde dara
 Zülfünü günde dara
 Senden elim üzmürem
 Çekseler günde dara (KK34)

1014.

Sarı gülüm samandır
 Günüm günden yamandır
 Senden mene bir heber
 Bağrım çatlar amandır (KK1)

1015.

Tellerin varag varag
 Hayıfdı vurma darag
 Senden mene yar olmaz
 Aleme salma sorag (KK15)

1016.

Men aşığ ağlağandı
 Gözlerim ağlağadı
 Sen derdli men yaralı
 Görek kim ağlağandı (KK45)

1017.

Gel gedek baş bulağa
 Suyu serhoş bulağa
 Sen derdli men yaralı
 Tökek gan yaş bulağa (KK36)

1018.

Gel gedek eve gardaş
 Dolanah dağa gardaş
 Sen duman ol men bulud
 Çekileh göğe gardaş (KK8)

1019.

Gel gedek dağa gardaş
 Dolanah tağa gardaş
 Sen duman ol men çiskin
 Çekilek dağa gardaş (KK5)

1020.

Bulağın başı ile
 Dibinin daşı ile
 Sene bir toy tutaram
 Gözümün yaşı ile (KK50)

1021.

Ezizinem gözede
 Ceyran otlar gözede
 Sene de gurban olum
 Sene bahan göze de (KK1)

1022.

Ne dad vardı mezede
 Gısmet olsun bizede
 Sene de gurban olum
 Sene bahan göze de (KK7)

1023.

Laylay a balam laylay
 Alınmaz galam laylay
 Sene gec bahanları
 Yandırırsın nalam laylay (KK45)

1024.

Dağlarda çen olaydım
 Yoldan geçen olaydım
 Sen ekdiğin gülleri
 Men de biçen olaydım (KK12)

1025.

Hesten menem hesten men
 Bağçada güldeste men
 Sen ele bir çiçeksen
 Her görende mesden men (KK32)

1026.

Bala ömrün çoh olun
 Göylün gözün toh olsun
 Sene layla çağırım
 Düşmenlerin yoh olsun (KK43)

1027.

Bulud geldi ay hanı
 Gaşın kimi yay hanı
 Sene ohşar yar gezdim
 Elde sene tay hani (KK51)

1028.

Dolan gel bu dağ ilen
 Güle der budag ilen
 Sene yahşı demezler
 Men ölsem bu dağ ilen (KK41)

1029.

Aras barı gül barı
 Ahdım Aras'a sarı
 Seneyini doldurur
 Gördüm bu taydan yarı (KK45)

1030.

Gel gızım get gızım
 Uğurlar olsun gızım
 Sen geden yerlerde
 Üzün ağ olsun gızım (KK12)

1031.

Dağ başından yar aşmır
 Yar görünmür yar aşınır
 Sen hele çoh cavansan
 Bu naz sene yaraşmır (KK3)

1032.

Guş uçar deste geder
 Here bir sesede geder
 Seni gören cavanlar
 Evine heste geder (KK45)

1033.

Çay gırağı serindir
 Oğlan girme derindir
 Seni menden ayıran
 Bir alagöz gelindir (KK3)

1034.

Köyneğin mili yansın
 Od alsın gülü yansın
 Seni menden edenin
 Ağzında dili yansın (KK50)

1035.

Bu dağlar aza dağlar
 Gül olan azad dağlar
 Senin de benim teki
 Maralın aza dağlar (KK17)

1036.

Yol verme yada Tebriz
 El gelir bada Tebri
 Senin hesretindeyem
 Can sene feda Tebriz (KK30)

1037.

Mercimeyi ekerler
 Yerine gül seperler
 Senin kimi gızları
 Yalladarlar öperler (KK13)

1038.

Gece uzun ay batmaz
 Derdliler gece yatmaz
 Senin kimi gözeli
 Allah bir de yaratmaz (KK49)

1039.

Gelbimi ohladılar
 Helvette sahladılar
 Senin kimi maralı
 Kime adahladılar (KK10)

1040.

Sen gedeli il oldu
 Yandı bağrım kül oldu
 Seninle uçan guşlar
 Ohudu bülbül oldu (KK43)

1041.

Ağ çuha gara çuha
 Üstü zerhara çuha
 Seni öyreden gızın
 Diline yara çıha (KK35)

1042.

Ganalı bayah geçtim
 Doldurdum bayah geçtim
 Seni vefasız gördüm
 Yolundan da vazgeçtim (KK1)

1043.

Tellerim düzdürerdim
 İstesen üzdürerdim
 Seni zülfüme büküb
 Goynumda gezdirerdim (KK36)

1044.

Ay sallanıb geden yar
 Arhalığın neden var
 Sen ki bele değildin
 Seni bir öğreden var (KK32)

1045.

Arhalığım sekiz gat
 Dördün sahla dördün sat
 Sen ki meni almadın
 Canın çıhsın yalnız yat (KK21)

1046.

Sözün dağladı meni
 Gören ağladı eni
 Sen kimi vefasıza
 Gelbim bağladı meni (KK1)

1047.

Ağacın ezel barı
 Yemeye ezel barı
 Sen ki vefasız idin
 Deyeydin ezel barı (KK1)

1048.

Eziziyem gence var
 Şeki Şirvan Gence var
 Sen menden ayrılсан da
 Mehebbet ölünce var (KK22)

1049.

Derya senden kim keçti
 Kim gerg oldu kim keçti
 Sen menden üz çevirdin
 Hayalından kim keçti (KK34)

1050.

Gemim deryada galdı
 İşim feryada galdı
 Sen benim bahdımā bah
 Yar sevdim yada galdı (KK44)

1051.

Ay gız neneni sesle
Danışma özge kelse
Sen benim olacagsan
Böyüginen hevesle (KK50)

1052.

O taydan el eyleme
Könlümü al eyleme
Sen menimsen men senin
Özge heyal eyleme (KK35)

1053.

Pis gazanın pahırı
Oğlan gaytar nahırı
Sen menimsen men senin
Budü sözün ahırı (KK2)

1054.

Bir bir düşer
Gar yağar bir bir düşer
Sennen gezdiğim yerler
Yadıma bir bir düşer (KK5)

1055.

Gızılgül oyum oyum
Derin goynuma goyum
Sen o gülden deyilsen
İleyim yere goyum (KK46)

1056.

Ağacın eymeeri
Zergerin döymeleri
Sen olsan üst köyneyi
Men onun düymeleri (KK50)

1057.

Fındık fıstık olur mu
Ateş yastık olur mu
Sen orda men burda
Ele dostluk olur mu (KK10)

1058.

İrefe düzdüm kasa
Kim endire kim asa
Sen orda şaddığ eyle
Men burada yatım yasa (KK3)

1059.

Arkalığın narışdır
Gaytanı bir garıştır
Sen ovada men dağda
Bu nasıl sipariştir (KK45)

1060.

Eziziyem gül bağda
Bülbül bağda gül bağda
Sensiz bağa girmerem
Hezel olsa gül bağda (KK50)

1061.

Üreyim saz kimidi
Bağçamız yaz kimidi
Sensiz yatabilmirem
Yorganım buz kimidi (KK7)

1062.

Ulduza bah aya bah
Yar elinde yaya bah
Sen umman ahtarırsan
Derd dolu dereye bah (KK12)

1063.

Men aşığı özüm neylim
Bu cebre dözzüm neylim
Sen yadıma düşende
Çıhar cüt gözüm neylim (KK11)

1064.

Eziziyem günde men
Kölgede sen günde men
Sen yat gaya dibinde
Goy garalım günde men (KK41)

1065.

Ezizim meşelerde
Mey galdı şişelerde
Sen yattın yuhun aldın
Men galdım küçelerde (KK32)

1066.

Laylay dedim ca dedim
Yuhudan oyan dedim
Sen yuhudan durunca
Canımı gurban dedim (KK42)

1067.

Dağlar düşübdü dara
Bu derde yohdur çara
Serin çeşme göy yaylag
O da marala galdı (KK9)

1068.

Dağlar marala galdı
Otu sarala galdı
Serin çeşme göy yaylag
O da marala galdı (KK10)

1069.

Biçare yahşı sına
Yahşı güd yahşı sına
Serrin ver sırrın verme
Yoldaşın yahşısına (KK45)

1070.

Oğlan adın Mehemmet
Ağzın gül goynun cennet
Sevdin sevdin almadın
Niye çıhdın muhennet (KK31)

1071.

Dam üstünde yatan oğlan
 Köyneği keten oğlan
 Sevdigimi apardılar
 Beyheber yatan oğlan (KK13)

1072.

Eziziyem yasdandı
 Gara bahdım yasdandı
 Sevdiiym kız gelmedi
 Yorgan döşek pasdandı (KK11)

1073.

Alıbdı gama meni
 Salıpdı dada meni
 Sevdiiym kasıb idi
 Satdılar yada meni (KK34)

1074.

Köneyi yaşıl oğlan
 Gör ne yaraşır oğlan
 Sevdiiyin o gözele
 Hamı sataşır oğlan (KK26)

1075.

Geydiyin dik dabandı
 Yere basma amandı
 Sevesen getmeyesen
 Göresen ne yamandı (KK9)

1076.

Bu derd meni leng eler
 Başa vurar deng eler
 Sevgi adam öldürmez
 Saraldıb bedreng eler (KK21)

1077.

Ağaçda püste menem
 Çiçekden deste menem
 Sevgilimi verseler
 Behiştı istemenem (KK32)

1078.

Narıncam gaşla meni
 Gül kimi hoşla meni
 Sevirsen elçi gönder
 Sevmirsen boşla meni (KK45)

1079.

Dağ ayrı duman ayrı
 Gaş ayrı kaman ayrı
 Sevişdik ayrı düşdük
 Gezek bir zaman ayrı (KK1)

1080.

Ay gız adın maykeşer
 Anan şamama eker
 Seyi meye vermeseler
 Olam anana nöker (KK43)

1081.

Pencereden daş geler
 Humar gözden yaş geler
 Seyi meye verseler
 Allah a da hoş geler (KK3)

1082.

Dağ başına gondur sar
 Ekdim ağaç verdi bar
 Sırrını dostu deme
 Dostunun da dostu var (KK1)

1083.

Sığırçınam alayam
 İş peşesi nalayam
 Sinem çeltik tahtası
 Men üstüne malayam (KK31)

1084.

Men aşığı ağrı geldi
 Ağrıdı ağrı geldi
 Sineme gülle deydi
 Can getdi ağrı geldi (KK27)

1085.

Bağça mende bar mende
 Heyva mende nar mende
 Sinem ettar dükkani
 Her ne desen var mende (KK21)

1086.

Gün getdi batan yere
 Huriler yatan yere
 Sineminişan goydum
 Yar ohun atan yere (KK49)

1087.

Ezizim yar ayağı
 Bahmasın yara dağı
 Sinem meydan olaydı
 Üstünde yar ayağı (KK1)

1088.

Dağlar başı saz eyler
 Bülbüller pervaz eyler
 Sinen üste memeler
 Terpendikçe naz eyler (KK20)

1089.

Bugün başa gelmişem
 Gonça gülü dermişem
 Sizde bir kız görmüşem
 Aparmağa gelmişem (KK21)

1090.

Samavarı doldu mu
 Çaynikde çay oldu mu
 Sizden sual alıram
 Bize izin oldu mu (KK31)

1091.

Men aşığı goşa dağlar
 Çatıp baş başa dağlar
 Sizde oğul itirdim
 Dönesiz daşa dağlar (KK6)

1092.

Ağ at gelir enişden
 Sinebendi gümüşden
 Size de gısmet olsun
 Hircundaki yemişden (KK35)

1093.

Bağçasız barsız dağlar
 Heyvansız narsız dağlar
 Size gelen köçübdür
 Siz hele varsız dağlar (KK45)

1094.

Yağış yağar ses eyler
 Ay çihar heves eyler
 Sizin bağın bülbülü
 Bizim bağda ses eyler (KK12)

1095.

Maniye mest ederem
 Maniye kast ederem
 Sizin kimin kızları
 Altıma post ederem (KK1)

1096.

Ağac başında gabag
 Yaprığı tabag tabag
 Sizin kimin şeylerin
 Ağzına bir şapalag (KK11)

1097.

Çağırdım sanem sanem
 Ses verdi menem menem
 Soruşdum bağda kim var
 Dedi bir sen bir menem (KK2)

1098.

O da meni yandırır
 Bu da meni yandırır
 Soyundum suya tüştüm
 Su da meni yandırır (KK23)

1099.

Dediyin demiş olsun
 Yediyin yemiş olsun
 Söykendiyin gapının
 Direyi gümüş olsun (KK44)

1100.

Araz ım küre bendim
 Bülbülüm güle bendim
 Söyletme gan ağlaram
 Bir şirin dile bendim (KK1)

1101.

Dağlar başı gar imiş
 Gardaş bir anbar imiş
 Sözde şirin dünyanın
 Esli zehrimar imiş (KK27)

1102.

Elinde fener indi
 Alışıp yanar indi
 Söz içinde söz deme
 Arifler ganar indi (KK40)

1103.

Ezizim doymazlar
 Şirin sözden doymazlar
 Sözlerin yalan çıhsa
 Yamana gol goymazlar (KK45)

1104.

Sayad ın sayıg deyil
 Yatıbdı ayıg değil
 Söz verib üz döndermek
 Heç yara layig deyil (KK31)

1105.

Araz a gözüm düşüb
 Üstüme izim düşüb
 Suyuna gulag asın
 Sesine sözüm düşüb (KK17)

1106.

Ezizim al da meni
 Goynuna sal da meni
 Süd emer uşag sanıp
 Ağzıma sal memeni (KK1)

1107.

Honçalı nevrüz gelir
 Gonçalı nevrüz gelir
 Sürme çekin başına
 Noğul sepin başına
 Tongaları oddayın
 Tüfenkleri oddayın (KK1)

1108.

Eziziyem demde gül
 Demde bülbül demde gül
 Şadlıgda herkes güler
 İgidsense gemde gül (KK19)

1109.

Yar yaram oydu getdi
 Çubuğun saydı getdi
 Şahinler balaların
 Yuvada goydu getdi (KK24)

1110.

Eziziyem zülfünden
 Neden salıp zülfünden
 Şahmar gelse gorhmanam
 Gözle meni zülfünden (KK38)

1111.

Dan yeri sökölende
Zülf üze tökülende
Şeh düşmüş güle benzer
Ağ üzden öpölende (KK2)

1112.

Araz'ın gırahları
Dolu gelir arhları
Şeh düşmüş güle benzer
Yarımın yanahları (KK9)

1113.

Başında var sal bunun
Yüzünde goşa sal bunun
Şeytan vesvese eyler
Dur gadasın al bundan (KK43)

1114.

Eziziyem al bundan
Yanah bundan hal bundan
Şeytan vesvese verir
Dur bir öpüş al bundan (KK21)

1115.

Gerenfil esdi neynim
Sebrimi kesdi neynim
Şirin dil gelbi gara
Men bele dostu neynim (KK45)

1116.

Açlalar ay açlala
Yaprağı yaşıll açlalar
Tabutum gennen apar
Düşman görer el çalar (KK26)

1117.

Başımdan saçağ düşdü
Bilmedim haçağ düşdü
Tanrı bir derde saldı
Hekimim gaçağ düşdü (KK1)

1118.

Laylay emeğim bala
Duzum çöreyim bala
Tarı'dan ehdim budur
Görüm kömeğin bala (KK1)

1119.

Laylası derin bala
Yuhusu serin bala
Tanrı'dan ehdim budur
Toyunu görüm bala (KK1)

1120.

Yaradan var
Guran var yaradan var
Tebib deyme yarama
Mende her yaradan var (KK29)

1121.

Men aşigem Garabağ
Şeki Şirvan Garabağ
Tehran cennete dönse
Yaddan çılmaz Garabağ (KK23)

1122.

Nefes var can durunca
Gısmet olsun bize de
Tenge cezana geldim
Ganmazı gandırınca (KK1)

1123.

Başına nece dönüm
Dolanım nece dönüm
Tersa dininden dönmez
Men senden nece dönüm (KK11)

1124.

Dağ düşünde sarı gül
Yarı gonça yarı gül
Tez açıldın tez soldun
Açmayaydın barı gül (KK35)

1125.

Men aşig düz vereni
Düz alıb düz vereni
Tike tike doğrardım
Könülsüz gız vereni (KK11)

1126.

Sayada bah sayaa
Torun gurub gayada
Toruna terlan düşüb
Kimsesi yoh oyada (KK33)

1127.

El çalmayanın eli gurusun
Suyu gedende beli gurusun
Toya mübarek demiyenin
Danışında dili gurusun (KK45)

1128.

Su gelir galha galha
Bir ucu bizim arha
Toyda bir yar sevmişem
Gardaşdan gorha gorha (KK12)

1129.

Üstündeki aya bah
Bu evdeki toya bah
Toyda dostum oynayır
Halal olsun boya bah (KK1)

1130.

Bizde olan gözeller
Bağ bahçanı bezeler
Toy düğünde nişanda
Tovuz kimi süzeller (KK12)

1131.

Men aşığı heli bağlar
 Döşenmiş heli bağlar
 Toy günü yarın belin
 Bir cavan eli bağlar (KK27)

1132.

Ezizem sökülmüşem
 Hezeltek tökülmüşem
 Toy paltarı istedim
 Kefene bükülmüşem (KK17)

1133.

Ezizim üzüm sarı
 Yemeye üzüm sarı
 Tutaydım ağ bilekden
 Çekeydim özüm sarı (KK25)

1134.

Araz'dan keçen de var
 Suyundan içen de var
 Tutma yaralı adın
 Üreyi keçende var (KK23)

1135.

Ezizim canı yara
 Gelbi gan canı yara
 Tutun goyun gefese
 Gönderin canı yara (KK1)

1136.

Men aşığı yara canım
 Zay etdi yara canım
 Tutun goyun geese
 Gönderin yara canım (KK34)

1137.

Bele ağlamag olmaz
 Ürek dağlamag olmaz
 Tüfek terlan yerinde
 Sarı bağlamag olmaz (KK49)

1138.

Bacada fink atar
 Aleme fors atar
 Tükürüm forsuna
 Gece damda yatar (KK25)

1139.

Hoş günler ele gelmez
 Dolaşib bele gelmez
 Uçubdu telli sonam
 Gayıdıp göle gelmez (KK1)

1140.

Araçgının çin çini
 Öğüm ağzın içini
 Uçup handa gedersen
 Könlümün göyerçini (KK38)

1141.

Gapında esirem men
 Titreyip esirem men
 Utanıram demeye
 Gız senden kesirem men (KK22)

1142.

Sene nolubdu bala
 Rengin solubdu bala
 Uyan bir gül yuhudan
 Memem dolubdu bala (KK11)

1143.

Get İydir'e incir al
 Sahatıma zincir al
 Uzah yoldan gelipsen
 Gir goynuma dincin al (KK9)

1144.

Bu dağlar yastı dağlar
 Gar üstün bastı dağlar
 Üç ay toylu bayramlı
 Dogguz ay yaslı dağlar (KK33)

1145.

Araz üste naneyem
 Yel esme pervaneyem
 Üç dil diyarım gedip
 Hesretten divaneyem (KK1)

1146.

Men aşığ güzgüsüne
 Bahdım yar güzgüsüne
 Ürekden bir ah çekdim
 Az galdı güzgüsüne (KK24)

1147.

Boynu burug goçam men
 Ganadım yoh uçam men
 Ürek sürfe deyil ki
 Her yetene açam men (KK47)

1148.

Eziziyem yaz gönder
 Bir sedefli saz gönder
 Üreyinnen keçeni
 Her ne tapsan yaz gönder (KK4)

1149.

Elemi sona yeri
 Tellerin sana yeri
 Üz goyum üzün üste
 Seçilsin hına yeri (KK44)

1150.

Bahçadan üzüm aldım
 Mey aldım üzüm aldım
 Üzüm dönder bir öpüm
 Atandan izin aldım (KK1)

1151.

Daldalardan bahma gız
 Meni oda yahma gız
 Üzünden buse aldım
 Onu başa gahma gız (KK45)

1152.

Dağlar batıbdı gara
 Ovçu düşübdü dara
 Üzüne gülen dostun
 Gayır bir gelbin ara (KK1)

1153.

Sen benim ağa dostum
 Sallan gel bağa dostum
 Üzünün hörmetinden
 Bize nur yağa dostum (KK45)

1154.

Şefteliyem kalam men
 Dilim yohdu lalam men
 Varlı yerden gız sevdım
 Pul tapmadım alam men (KK43)

1155.

Ezizim mezelendi
 Mey içti mezelendi
 Vefalı dostu gördüm
 Üreyim tezelendi (KK1)

1156.

Al ele büz ilmeni
 İnci tek düz ilmeni
 Vefalı dost unutmaz
 Görmese de yüz il meni (KK28)

1157.

Donu tik üz ilmeni
 Şane tek düz ilmeni
 Vefalı dost yad olmaz
 Görmese yüz il meni (KK37)

1158.

Durnalar gatar geder
 Bulutda batar geder
 Vefalıya can gurban
 Bivefa atar geder (KK33)

1159.

Al ele büz ilmeni
 İnci tek düz ilmeni
 Vefalı dost unutmaz
 Görmese de yüz il meni (KK45)

1160.

Aşığam daşa deyer
 Kirpikleri gaşa deyer
 Vefalı yarım olsa
 Üreğim hoş a deyer (KK1)

1161.

Gara at nalı neyler
 Gara gaş halı neyler
 Vefalı yarı olan
 Dövleti varı neyler (KK1)

1162.

Geder galmaz
 Duman çer geder galmaz
 Vefalı yar yol gözler
 Bivefa geder galmaz (KK23)

1163.

Burda bir ceyran keçir
 Keçir nigaran keçir
 Vefasız gel görüşek
 Vaht keçir dövran keçir (KK44)

1164.

Merd çeker
 Sensiz könül derd çeker
 Vetenin geyretini
 Namerd çekmez merd çeker (KK1)

1165.

Gemi geldi yan geldi
 İçinde bir can geldi
 Veten hesreti çekdim
 Gözlerime gan geldi (KK1)

1166.

Ezeldi
 Yarpag töken hezeldi
 Veten viran olsa da
 O cennetden gözeldi (KK29)

1167.

Şirvan a geden gelmez
 O nazik beden gelmez
 Viran galsın yad ölke
 Yar gedip neden gelmez (KK21)

1168.

Uzah getme gel menden
 Yaşıl mennen al menden
 Ya bu derde şerik ol
 Ya bu canı al menden (KK37)

1169.

Bağında üzüm suyu
 Yemeli üzüm suyu
 Yada gardaş demehten
 Galmadı üzüm suyu (KK15)

1170.

Bu derdi ganam gerek
 Odlara yanam gerek
 Yad ağlar yalan ağlar
 Ağlasın anam gerek (KK11)

1171.

Bağca barın arzular
 Heyva narın arzular
 Yad elde gezegen aşığ
 Birce yârin arzular (KK44)

1172.

Dağlar mene gar gönder
 Esirgeme bar gönder
 Ya derdime şerik ol
 Ya dermanın var gönder (KK33)

1173.

Ezizim söze galdı
 Bir şirin söze galdı
 Yad govuldu dağlardan
 El ova bize galdı (KK1)

1174.

Ezizim söze galdı
 Bir şirin söze galdı
 Yad govuldu davadan
 Yurd gine bize galdı (KK3)

1175.

Şirvan ın boz dağları
 Basıbdı toz dağları
 Yadına düşer ağlar
 Geribin öz dağları (KK34)

1176.

Ağ saçlı peri dağlar
 Heç bahmır beri dağlar
 Yadlara mesken oldun
 Bir utan eri dağlar (KK1)

1177.

On bir ondan yahşıdır
 Çuha dondan yahşıdır
 Yağıya boyun eyme
 Ölmek ondan yahşıdır (KK22)

1178.

Dağ üste duman galar
 Yağışa güman galar
 Yağ yağ ile garışar
 Yarmalar yavan galar (KK23)

1179.

Deryada âlemim var
 Gızıldan gelemim var
 Yahın gelebilmirem
 Uzahdan salamım var (KK12)

1180.

Su içirem bardahdan
 Öpüm gaymag dodahdan
 Yahın gelebilmirem
 Gadan alım uzakdan (KK7)

1181.

Ezizim govur meni
Yağa sal govur meni
Yahşı dost yaman günde
Gapıdan govur meni (KK1)

1182.

Pervane neden yana
Od tuta beden yana
Yahşı dost yaman günde
Çekilir neden yana (KK25)

1183.

Üzüyünde gaşam men
Cömerdligde başam men
Yahşı günde gez dolan
Pis günde yoldaşınam men (KK2)

1184.

Ezizim düşdüm gel
Dost bağına düşdüm gel
Yahşı günümün dostu
Yaman güne düşdüm gel (KK14)

1185.

Eziziyem yan dolan
Nögteleri gan dolan
Yahşılara yoldaş ol
Yamanlardan yan dolan (KK46)

1186.

Men aşig düşmez le
Mey içen düşmez ele
Yahşı sahla gözlerin
Bir candı düşmez ele (KK1)

1187.

Ezizim gonça mene
Bülbül ol gon çemene
Yahşıya yahşı dedim
Bezedi honça mene (KK8)

1188.

Karşıda hozan tarla
Parla sevdiğim parla
Yakına gelemeszen
Uzahdan mendil salla (KK32)

1189.

Yallı oyna yallı gız
Başı ipek şallı gız
Yallı başı men olam
Sebn oynasan yallı gız (KK1)

1190.

Ay dolandı il aşdı
Bağım bahçam gül aşdı
Yalvardım danışmadı
Küsen kimi dil aşdı (KK24)

1191.

Garşıda ay İrandı
 Ay Rumdu ay İrandı
 Yamana bahmaz aşig
 Yahşıdan ayırandı (KK31)

1192.

Feşeğin dad elinden
 Olmadım şad elinden
 Yaman yere yihıldım
 Tutmadı yad elinden (KK11)

1193.

Duman gel bürün dağa
 Sürünü sürün dağa
 Ya melerem taparam
 Ya sallam bir ün dağa (KK50)

1194.

Tutubdu ov çemeni
 Çöllerden gov çemeni
 Ya melerem taparam
 Ya vurar ovçu meni (KK24)

1195.

Dağlarda ovçu meni
 Harayçı küyçü meni
 Ya melerem taparam
 Ya vurar ovçu meni (KK51)

1196.

Ağ alma gızıl ala
 Yol boyu düzül alma
 Ya benim muradım ver
 Ya menden üzül alma (KK35)

1197.

Ay doğar bedir Allah
 Bu sevda nedir Allah
 Ya benim muradım ver
 Ya meni öldür Allah (KK23)

1198.

Men aşig dağ garıdı
 Dağ goca dağ garıdı
 Yanagların laledi
 Buhağın dağ garıdı (KK45)

1199.

Yaralıyam yaralı
 İlan vursun saralı
 Yanında bir yer eyle
 Men de olum oralı (KK28)

1200.

Ağrım uğrum tökülsün
 Oda tüşüp kül olsun
 Yansın alev saçılsın
 Menim bahtım açılsın (KK45)

1201.

Dağların başı ile

Dibinin daşı ile

Yara bir name yazdım

Gözümün yaşı ile (KK23)

1206.

Söz vahtı

Sohbet vahtı sa vahtı

Yara mehman laydım

Göy çemende yaz vahtı (KK15)

1202.

Men aşığam yada men

Gohuma men yada men

Yaradanım yar olsa

Yalvarmanam yada men (KK1)

1207.

Garşıda yara bağlar

Baygular yara bağlar

Yaramı yar bağlasın

Yar yahşı yara bağlar (KK28)

1203.

Bağında üzüm sarı

Yemeli üzüm sarı

Yara gelen gadanı

Çekerem özüm sarı (KK1)

1208.

Dolub tamam dağ alma

Bağban besler ağ alma

Yaram ne sızılarsan

Sağalmırsan sağalama (KK33)

1204.

Men aşığem yaz bağda

Bülbül öter yaz bağda

Yara gonah olaydım

Gış otağda yaz bağda (KK23)

1209.

Bu yolun kervanı yoh

Devenin sarvanın yoh

Yaram ölüm yarası

Hekimi dermanı yoh (KK12)

1205.

Ezizim çemen yerde

Gül biter çemen üsde

Yara köynek olaydın

Soyunup çimen yerde (KK1)

1210.

Araz aşdı deyirler

Kür de çaşdı deyirler

Yaram sağalmaz bilip

Tebib gaçdı dediler (KK31)

1211.

Gözlerin garasına
Hal goyum arasına
Yar bahışı dermandır
Aşığın yarasına (KK35)

1212.

Ezizim harayçı men
Carçı men harayçı men
Yar bu gün seyre çıhip
Haray gül haray çemen (KK12)

1213.

Bulagda buz olaydım
Üste yarpız olaydım
Yar bulağa gelende
Orda yalgız olaydım (KK1)

1214.

Yol gedir Terter üste
Ter tökülür ter üste
Yar çuhası mendedi
Gören ne örter üste (KK6)

1215.

Sar gonsa bağ da dözmez
Har düşse tağ da dözmez
Yardan ayrı düşenin
Derdine dağ da dözmez (KK1)

1216.

Ağacda hezel ağlar
Dibinde gözel ağlar
Yardan ayrılın aşığ
Sergerden gezer ağlar (KK32)

1217.

Arpa biçtim derz oldu
Sözüm hana erz oldu
Yardan bir heber geldi
Ölüm mene ferz oldu (KK4)

1218.

Aras Aras han Aras
Dağlardan ahan Aras
Yardan bir heber getir
Evimi yıhan Aras (KK1)

1219.

Bu dere derin dere
Suları serin dere
Yardan cevap alınca
Yalvarmışam min kere (KK35)

1220.

Gızıl gül desde desde
Tutmuşam desde desde
Yardan gelen mektubu
Goymuşam sinem üsde (KK31)

1221.

Gızıl gül lepelendi
Şeh vurdu sepelendi
Yardan heber gelmedi
Üreyim şüpelendi (KK1)

1222.

Şirvan a yol bağlaram
Derd elinden ağlaram
Yardan kağız almasam
Men de küsü sahlaram (KK42)

1223.

Oğlan durmuş şekilde
Üreyi seksekide
Yardan üç alma geldi
Bir gızıl nelbekide (KK45)

1224.

Elemi sen düşende
Dağlara çem düşende
Yar da üzüme bahmır
Saçıma den düşende (KK22)

1225.

Çatılıb gaşın dağlar
Necedi yaşın dağlar
Yar derdimi çekirse
Ağarıp başın dağlar (KK43)

1226.

Ezizim nerdivan
Ayag goy nerdivana
Yar derdini yar biler
Ne biler her divana (KK5)

1227.

Üzüyün gaşı menem
Üstünün daşı menem
Yar deyip kim ağlasa
Gözünün yaşı menem (KK43)

1228.

Bağımda gilas deydi
Gül açdı gilas deydi
Yar elinden oh çıldı
Sinem üste rast değdi (KK22)

1229.

Dağ döşünde çil ovlar
Çil keklikler çil ovlar
Yar elleri nazikdir
İncitmeyin çil ovlar (KK1)

1230.

Çiçek oldu
Çiçeyi göyçek oldu
Yar evvel naz satırdı
İndise gerçek oldu (KK44)

1231.

Bağçalarda bad galdı
 Dost çekildi yad galdı
 Yar gismetim olmadı
 Üstümde bir ad galdı (KK43)

1232.

Bulag başı buz bağlar
 Dörd yanı yarpız bağlar
 Yarğanıma gar yağıp
 Döşeyim sal buz bağlar (KK1)

1233.

Menzerem men menzerem
 Gonçe güle benzerem
 Yarı bağçada görsem
 Teline gül bezerem (KK1)

1234.

Gaya sızlar gaş ağlar
 Dolu döyer daş ağlar
 Yarı dönük olanın
 Gözlerinde yaş ağlar (KK35)

1235.

Gece geldi
 Bilmedim nece geldi
 Yarı gündüz gözledim
 Çoh şükür gece geldi (KK1)

1236.

Tut ağacı boyunca
 Tut yemedim doyunca
 Yarı helvetde gördüm
 Danışmadım doyunca (KK20)

1237.

Aranın yolu hırman
 Toprağı göze derman
 Yarım bir name yazıp
 Yarı derd yarı derman (KK21)

1238.

Bahdım gızıl güllere
 Düşdüm gara günlere
 Yarım bivefa çıhip
 Meni saldı dillere (KK33)

1239.

Semavarı guraydım
 Burgusunu buraydım
 Yarım bize geleydi
 Gullugunda duraydım (KK43)

1240.

Apardı ataş meni
 Kor eyledi yaş meni
 Yarımçıg yolda goydu
 Mühennet yoldaş meni (KK4)

1241.

Terhun ekdim telh indi
 Viran könlüm galh indi
 Yarımdan ayrı düşdüm
 Sakit olsun halh indi (KK23)

1242.

Dağlardan esen bu yel
 Ömrümü kesen bu yel
 Yarı menden ayırdı
 Gannımdı sene bu yel (KK45)

1243.

İydir'den alma aldım
 Yarımaya yola saldım
 Yarım gelene kimi
 Heyva kimi saraldım (KK44)

1244.

Samavarı gurmuşam
 Gurğusunu burmuşam
 Yarım gelir gurbetden
 Hoş geldine durmuşam (KK33)

1245.

Elimde yar elidir
 Golların düymelidir
 Yarım hamamdan çıhıp
 Goynuna girmelidir (KK1)

1246.

Su gelir dinlenirir
 Bağcanı gülleridir
 Yarımın bir bahışı
 Gelbimi dillendirir (KK45)

1247.

Ezizim gara bağlar
 Ağ üste gara bağlar
 Yarımı yar bağlasın
 O yahşı yara bağlar (KK25)

1248.

Elimdeki sazımdır
 Sazım mene lazımdır
 Yarım olmayan yerde
 Cennet neye lazımdır (KK5)

1249.

Bu dağlar goşa dağlar
 Verib baş başa dağlar
 Yarım sende gezibdir
 Seni yüz yaşa dağlar (KK45)

1250.

Men aşığ gül alanda
 Gül biter gül alanda
 Yarım yadıma düşer
 Elime gül alanda (KK17)

1251.

Geyirsen alacanı
 Ter sahla alacanı
 Yarın ala gözleri
 İster ki ala canı (KK51)

1252.

Bu yoldan aşan gelin
 Köyneği kaşan gelin
 Yarın çirkin sen güzel
 Gel ondan boşan gelin (KK15)

1253.

Aşığam yüz gün ağlar
 Gaş gözü süzgün olar
 Yarından eli çıkan
 Bir gülse yüz gün ağlar (KK44)

1254.

Nazbalışı üzül goy
 Üste bir cüt gızıl goy
 Yarın hamama gedir
 Hamam pulun hazır goy (KK35)

1255.

Han getdi çekme galdı
 Lebe mey çekme galdı
 Yarın yad oldu artıh
 Sene can çekme galdı (KK3)

1256.

Su gelir bu arhınan
 Doldur ver ardağınan
 Yarın yaham açtın
 Hınalı barmağınan (KK30)

1257.

Dağlar başı meşedi
 Könlüm gırığ şüşedi
 Yarın yara töhfesi
 Bir deste benövşedi (KK17)

1258.

Dağlardan esen külek
 Sebrimi kesen külek
 Yarın zülfün dağıtdın
 Zalımsan nesen külek (KK1)

1259.

Ezizim dolu gözler
 Dağ başı dolu gözler
 Yarı yadıma saldı
 Sendeki dolu gözler (KK4)

1260.

Pambığın alaları
 İçinin kalaları
 Yarı yardan edenin
 Gırılısın balaları (KK2)

1261.

Bostan ekdim hıyarsız
 Şirin cana gıyarsız
 Yarı yuhuda gördüm
 Ayrıldım ihtiyarsız (KK4)

1262.

Bağçaları gendilden
 Köyneği var mendilden
 Yar ile merc gelmiştik
 O dodağdan men dilden (KK40)

1263.

Oğlan gelir enişden
 Kemberbendi gümüştan
 Yar ilen mercimiz var
 O dodağdan men dişden (KK25)

1264.

Ceyranlar hoşla geler
 Gözle oh başla geler
 Yar ilgara düz olsa
 Ömür gün hoşla geler (KK9)

1265.

Acı gıcı yarpağı
 Asdanalar torpağı
 Yarime göz tikenin
 Gözüne biber yarpağı (KK1)

1266.

Men aşık bir bir düşer
 Oh yaydan br bir düşer
 Yarla geçen günlerim
 Yadıma bir bir düşer (KK22)

1267.

Gel süzüle süzüle
 Gonca gül düze düze
 Yar mene gaş göz edir
 Dodagı büze büze (KK33)

1268.

Ezizim asta deynen
 Sir sözün dostla deynen
 Yar meni heber alsa
 Dirilmez heste deynen (KK37)

1269.

Geceler gece geçdi
 Gündüzüm heçe geçti
 Yar mensiz geçen gecen
 Bir danış nece geçdi (KK39)

1270.

Dağlar başı dolama
 Beyler gedir salama
 Yar özü bostançıdı
 Menden istir Şamama (KK24)

1271.

Gar yağar dolu bağlar
 Yığılar yolu bağlar
 Yar yadıma düşende
 Gözlerim dolub ağlar (KK1)

1272.

Men aşigem gence var
 Şeki Şirvan gence var
 Yar yardan ayrılısada
 Mehebbet ölünce var (KK2)

1273.

Ezizim bu sabaha
 Söz verdi bu sabaha
 Yar yardan nece doysun
 Can ucuz busa baha (KK32)

1274.

Gov tükendi çahmagdan
 Su dayanmır ahmagdan
 Yar yardan nece doysun
 Pencereye bahmagdan (KK10)

1275.

Deryada çırağ yanar
 Bahdıgca irag yanar
 Yar yarına govuşsa
 Dost güler gırag yanar (KK1)

1276.

Eziziyem buz balar
 Buz bulaglar buz bağlar
 Yar yolu gözlemekden
 Gözlerimi buz bağlar (KK13)

1277.

Nilüferem açaram
 Yersiz etir saçaram
 Yar yolunda can goysam
 Öz ehdimden kaçaram (KK46)

1278.

Ezizim gözde gara
 Sürmeden gözde gara
 Yar yolun gözlemekden
 Galmadı gözde gara (KK24)

1279.

Men aşig gözde gara
 Çek sürme gözde gara
 Yar yolun gözlemekden
 Galmadı gözde gara (KK9)

1280.

Dağlardan esen külek
 Sebrimi kesen külek
 Yar zülfünü dağıtdın
 Zalımsan nesen külek (KK30)

1281.

Haray naşı elinden
 Atmaz daşı elinden
 Yasdık şikayet eder
 Gözüm yaşı elinden (KK33)

1282.

Araz'a gemi geldi
 Su daştı gemi geldi
 Yaş tök ağla gözlerim
 Ayrılığ demi geldi (KK43)

1283.

Benövşe çiçeklendi
 Yaprığı leçeklendi
 Yatmağın yalan oldu
 Ölümün gerçekleşti (KK7)

1284.

Laylay guzum ağlama
 Üreyimi dağlama
 Yat yuhun şirin olsun
 Yuhuma daş bağlama (KK23)

1285.

Gır atım boza boza
 Çiyninde gızıl goza
 Yavaş yeri çer deymiş
 Yarı buladın toza (KK1)

1286.

Araz daşınca melr
 Kür gavuşunca mler
 Yavru öz anasından
 Ayrı düşünce meler (KK44)

1287.

Çapar atlı
 Üreyi gopar atlı
 Ya yardan heber getir
 Ya meni apar atlı (KK1)

1288.

Araz çılmaz huşumdan
 Derdi çohdu yaşımdan
 Yazan oğul gerekdir
 Neler keçip başından (KK32)

1289.

Gedirem geden olsa
 Derdimi bilen olsa
 Yazaram gözyaşımle
 Yanına geden olsa (KK12)

1290.

Gederem Erzurum'a
 Dözerem her zuluma
 Yazaram gözyaşımle
 Gönderecem Erzurum'a (KK1)

1291.

Galadan endim düze
 Su bağladım nergize
 Yeddi il nöker oldum
 Bir gara gaşdı gıza (KK1)

1292.

Kehlik daşa düşübdü
 Gözüm yaşa düşübdü
 Yeddi uşah anası
 İndi başa düşübdü (KK12)

1293.

Gapıda galma yetim
 Mısmırığ salma yetim
 Yediyin gapazları
 Boynuna alma yetim (KK34)

1294.

Ezizim aya gözler
 Karvanı maya gözler
 Yel esdi zülf ayrıldı
 Sataşda aya gözler (KK21)

1295.

Nişana aşığı geldi
 Toya yaraşığı geldi
 Yel vurdu sinem açdı
 Gözüme ışığı geldi (KK24)

1296.

Ezizim daşa çalar
 Ömrümü daşa çalar
 Yeme namerd çöreğin
 Gayıdar başa çalar (KK1)

1297.

Ezizim başa çalar
 Sel geler daşa çalar
 Yeme namerd çöreğin
 Gayıdar başa çalar (KK23)

1298.

Ezizim daşa deyer
 Kırpiklerin gaşa deyer
 Yeme namerd çöreğin
 Ahırda başa deyer (KK21)

1299.

Ezizim izin düşer
 Gediş gelişin düşer
 Yeme namerd tikesini
 Ağzında dişin düşer (KK37)

1300.

Eziziyem ganlı gül
 Ganlı seviş ganlı gül
 Yemiş bülbül bağrını
 Çıhmış ağzı ganlı gül (KK22)

1301.

Bu yerin hanıyam men
Eşgin sultanıyam men
Yerbeyerden vurursuz
Meyer moltanıyam men (KK44)

1302.

Aşmağa asan dağlar
Gar başın basan dağlar
Yetim çok çetin güler
Ağlasa hasand ağlar (KK40)

1303.

Yetim yetergin oldu
Sözü bitergin oldu
Yetime keç bahtılar
İtdi didergin oldu (KK1)

1304.

Araz'ın gemisine
Mal salım zemisine
Yetim gız yetim oğlan
Yalvarır emisine (KK33)

1305.

İş galsa meceldendir
Dağ düşü geceldendir
Yetimi derd öldürse
Deyler eceldendir (KK33)

1306.

Oba gahdı köçler
Köçü köçden seçerler
Yetimin göz yaşından
Körpü salıp geçerler (KK50)

1307.

Ezizi dolu gözler
Dağ başın dolu gözler
Yıhdi dedem evini
Sendeki dolu gözler (KK1)

1308.

Sen meni ağlar goydun
Serime dağlar goydun
Yıhdın ata evini
Gapısın bağlar göydün (KK1)

1309.

Başdan men
Gelemden men gaşdan men
Yohdur gohum gardaşın
Yaranmışam daşdan men (KK15)

1310.

Elinde fanar gezer
Gezdikce yanar gezer
Yohsul olan kimseden
Dost aşna کنار gezer (KK10)

1311.

Ezizinem yoldaşı
 Tap vefalı yoldaşı
 Yolçunun yol derdi var
 Menimki de yoldaşı (KK35)

1312.

Yarı yolladım özüm
 Allah sebr ver dözüm
 Yolda yoldaşı gurban
 Eve gelende özüm (KK32)

1313.

Yarı canım
 Arzular yarı canım
 Yollarına bahmahdan
 Galmadı yarı canım (KK1)

1314.

Burdan bir maya getdi
 Sallandı çaya getdi
 Yolunda cafa çekdim
 Emeğim zaya getdi (KK20)

1315.

Aşığ yer üzü gurban
 Göğün ulduzu gurban
 Yolun düşen bulağa
 Demişem guzu gurban (KK1)

1316.

Men aşığ goşa dağlar
 Verib baş başa dağlar
 Yol verin anam gelsin
 Dönmeyin daşa dağlar (KK21)

1317.

Men aşığam od yurdu
 Od yurdu odlar yurdu
 Yurdum Ergenekon'dur
 Aralır öz bozgurdu (KK34)

1318.

Apardı çaylar meni
 Hefteler sylsr meni
 Yüküm gurguşun yükü
 Yordu bu taylar meni (KK5)

1319.

Çalar zamana çalar
 Çeker zebana çalar
 Yüze çalmayan aşığ
 Çuval samana çalar (KK44)

1320.

Ezizim dadı var
 Yarın şirin dadı var
 Yüz iğit arasında
 Gardaşımın adı var (KK7)

1321.

Dağlarda biyan olmaz
 Can dostu gıyan olmaz
 Yüz il gurbetde galsam
 Hardadı deyan olmaz (KK30)

1322.

Maralam düze gellem
 Otlaram düze gellem
 Yüz il gurbetde galsam
 Gelende size gellem (KK1)

1323.

Eziziyem gov mennen
 Çahmag mennen gov mennen
 Yüz ilin ovçusuydum
 İndi keçir ov munnen (KK1)

1324.

Ezizim Mirov seneden
 Getmez gar grov senden
 Yüz il ovçulug etdim
 Vurmadım bir ov senden (KK52)

1325.

Ele mi gargamışa
 Gar yağar gargamışa
 Yüz min tebib neylesin
 Bir felek gargamışa (KK45)

1326.

Aşığam derdi mende
 Hicranın derd mende
 Yüz nadan gurban olsun
 Bir dene derdi mende (KK4)

1327.

Ezizem gasa dolmaz
 Merd eli kasad olmaz
 Yüz namerdin çöreğin
 Doğrasan gasa dolmaz (KK17)

1328.

Patlarını bağlaram
 Ölenedek sahlaram
 Yüz oğlum kızım olsa
 Gardaş deyip ağlaram (KK40)

1329.

Men aşigem gemer saç
 Güneş gelir gemer saç
 Yüz yerimden yaram var
 Üstüne gan damar saç (KK1)

1330.

Ay çakkala çakkala
 Çen beşiği tikkala
 Zaman bele dönübdü
 Gız gedir ağ sakala (KK43)

1331.

Dağ başında sar gider
Terlanı pular gider
Zehlem gaçar o yardan
Her gece küser gider (KK32)

1332.

Yol gırağı sarımsag
Ketan köynek canım sağ
Zehmet çekdim yar sevdim
Aparı bir gurımsag (KK50)

1333.

Eziziyem gar yağdı
Dolu yağdı gar yağdı
Zehmetle gül yetirdim
Üzerine gar yağdı (KK7)

1334.

Ezizim her divana
Ayag goy merdivana
Zer gedrin zerger biler
Ne bilir her divana (KK33)

1335.

Dağlar dağladı meni
Gören ağladı meni
Zincir buhov tab etmez
Zülfün bağladı meni (KK1)

1336.

Ezizim badam çalar
Bar verip bada çalar
Zülflerin şahmar ilan
Dolansa adam çalar (KK45)

1337.

Men aşigem yan dursun
At okunu yan dursun
Zülfüne gadağa de
Ağ üzünden yan dursun (KK44)

1338.

Ha çağırdım han dursun
Han eğlensin han dursun
Zülfüne tenbih eyle
Al yanahdan yan dursun (KK13)

1339.

Gözlerin aldı meni
Bu derde saldı meni
Zülfün ilana döndü
Dolandı çaldı meni (KK1)

1340.

Aşig ele düşenem
Şelhem güle düşenem
Zülfün tek dağılganam
Üze göze düşenem (KK8)

1341.

Ele mi altun veten

Kavrandı yoldan öten

Zülm ü nale içinde

Kimdi murada yeten (KK9)

EKLER

Ek 1: Mâni Metinleri Sözlüğü

-A-

Aftafa: Sebil

Ağ: Beyaz

Ağu: Ceylan

Ahtarmak: Aramak, araştırmak

Apar-: Götürmek

Aran: Ova

Arha: Arka

Arhalamak: Güvenmek

Arvat: Eş

Avara: Çaresiz

Azad: Özgürlük

-B-

Bad: Rüzgâr

Bahtavar: Şanslı

Bala: Çocuk, evlat

Bar: Meyve

Başmag: Terlik

Baygu: Baykuş

Bazar: Pazar

Beçe: Genç, piliç

Bedreng: Kötü renkli

Bele: Böyle

Belke: Belki

Bendivan: İşleri aksamış, engellenmiş

Benövşe: Menekşe

Benövüş: Menekşe renginde

Bes: Tam,yeterli

Bezenmek: Süslenmek

Bimürvet: Acımasız, zalim

Birce: Tek, yalnız

Biyan: Meyan otu

Budag: Dal

Buhça: Bohça

Buhov: Atın ayağına takılan halka

Bulağ: Kaynak. Çeşme

-C-

Cavan: Genç

Ceh ceh vurmak: Bülbül gibi ötmek

Ceyran: Ceylan

Çömçe: Kepçe

-Ç-

Çaşmak: Şaşırmak

Çatmak: Yetişmek, ulaşmak

Çekme: Uzun çizme

Çıra: Ateş, meşale, ılık

Çiğni: Sırt

Çilov: At yuları

Çisgin: Yağmurla karışık sisli hava

Çoh: Çok

Çörek: Ekmek, nimet

Çüt Gezmek: Çift gezmek

-D-

Danışmak: Konuşmak

Darıhmak: Küsmek

Daş: Taş

Dehan: Ağız

Dem: Devir

Den-den: Tane tane

Desmal: Mendil

Dillendirmek: Konuşturmak, söyletmek

Doggaz: Çit kapısı

Dövlet: Devlet

Dövrän: Devir, devran, zaman

Dözen: Tahammül eden

Dustağ: Tutsak, esir

Dürr: İnci

-E-

El üzme: Vazgeçmek

Enber: Parfüm

Erze: Dilekçe

Eslim: Aslım

Eşit-: Duymak

Ettar: Baharatçı

Eziz: Aziz

-G-

Gaçmak: Kaçmak

Gada: Dert, bela, günah

Gadağa: Yasak, engel

Gan-gaş: Dert, keder

Gara: Siyah

Gayıt-: Geri dönmek

Gazan: Tencere

Gazmak: Kazmak

Gebir: Kabir, mezar

Gecel: Kıl ve alçıdan olan

Gedim: Büyük, aziz, kadim

Gehr: Dert, kahr

Gelem: Kalem

Gelyan: Nargile, sigara

Gemeri: Ay şeklinde, ay gibi

Gemgin: Gamlı, keder dolu

Genare: Kasapların et astığı çengel

Gend: Çay şekeri

Gendil: Kandil

Geral: Karar

Geşt: Devran

Gilas: Kiraz, vişne

Gocalmak: Yaşlanmak, ihtiyarlamak

Gohum: Akraba

Gonah: Misafir

Gonşu: Komşu

Goşa: Çift

Gören: Acaba

Göyerçin: Güvercin

Grov: Kırığı

Güzgü: Ayna

Günorta: Öğle vakti

-H-

Haçag: Nasıl, ne türlü

Hal: Yüzdeki siyah ben

Halça: Kilim, halı

Hamı: Hepsi, herkes

Hansı: Hangisi

Harada: Nerede

Haray: İmdat, yardım

Harayçı: Haberci, yardıma koşan

Hay: Çaba, dert

Hayıfını almak: Öcünü almak

Heçe geçdi: Boşa geçti

Helvet: Gizli, özel

Hemişe: Önceden

Hendem olmak: Harap olmak

Heste: Hasta

Heyli: Hayli

Hırda: Küçük

His: İs, duman

Huş: Akıl

-İ-

İfçin: Hepsi, tamamen

İgid: Yiğit

İl: Yıl

İlan: Yılan

İlgarsız: İstikrarsız

İndi: Şimdi

İntizar: Hasret çeken

İravan: Erivan

İrefe: Raf

İstekan: Çay bardağı

İtgi: Kayıp

İtirmek: Kaybetmek

-K-

Kam almak: Muradına ermek

Kasıb: Fakir, yoksul

Kelef: İplik kozası

Kepez: Gence yakınlarındaki bir dağın adı

Köhne: Eski

Kölgelik: Gölge

Körpe: Küçük

Köynek: Gömlek

Kül başına: Yazıklar olsun

-L-

Leb: Dudak

Lek: Tarlada açılan küçük kanal

Leng etmek: Engel olmak, meşgul etmek

Lil: Çamurlu su

Lillendirmek: Bulandırmak

-M-

Mahnı: Mânî

Maya: Dişi deve, etine dolgun bayan

Mehriban: Cana yakın, sevimli, samimi

Men: Ben

Merc gelmek: Bahse girmek

Meret: Sıkıntı veren, hoşlanılmayan şeyler

Mezlum: Mazlum

Min: Bin

Mirvarı: İnci

Misr: Mısır

Miyan: Bel, kemer, ara, orta

Molla: Camii hocası

Möhtaç: Muhtaç

Mürvet: İnsaf, adalet

-N-

Nahır: İnek sürüsü

Narınç: Turuncgillerden hoş kokulu bir ağaç

Naşı: Acemi, cahil

Nazbalınc: Kuş tüyü yastık

Ner: Erkek deve

Nerdivan: Merdiven

Ne vaht: Ne zaman

Neyledim: Ne yaptım

Nimçek: Kepçe

Nöker: Hizmetçi

Nuş olsun: Afiyet olsun

-O-

Ohu-: Okumak

Ohşar: Benzer, aynı

Ovçu: Avcı

Ovlag: Avlama yeri

-Ö-

Ölüm-itim: Ölüm- kalım

Ölke: Ülke

Öz: Bir kimsenin benliği, kendi

-P-

Pahır: Bakır

Pambuğ: Pamu

Payız: Sonbahar, güz

Pergar: Vaziyet, durum

Peşe: Sanat, meslek

Pin: Kümes

Puç geçmek: Boş geçmek

Pul: Para

Pünhan: Gizli

-S-

Saggal: Sakal

Sah budag: İnce dal

Sar: Serçe

Sayad: Avcı

Sal: Kayık

Sebir: Sabır

Serger: Başboş

Servan: Kervan önünde deveyi çeken adam

Sınmış: Kırılmış

Sorag: Haber

Süfre: Sofra

-Ş-

Şaddığ: Sevinç, bayram

Şahmar: Yılan

Şahta vurmak: Soğuk almak

Şam: Mum

Şamahı: Azerbaycan'da bir şehir

Şamama: Kırmızı yuvarlak kokulu kavun

Şana: Tarak

Şane-şane: Delik deşik

Şefeg: Şafak, aydınlık, ışıık

Şeh: Su damlası

Şehdi-şeker: Petek balı

Şikeste: Kırık

Sim: Bakır tel

Şüşe: Şişe

-T-

Tab etmek: Üstesinden gelmek

Tabşırmak: Havale etmek, buyurmak

Tağ: Dal

Talh: Tat, lezzet

Tamaşa: Seyirlik, izlenec

Tapmak: Bulmak

Tarı: Allah

Tay: eş, denk

Tebib: Doktor, hekim

Tebil: Büyük davul

Teh: Gibi

Ten: Son bulmak

Teneli: Alaylı, iğneli

Terhun: Hoş kokulu bir sebze

Terpetmek: Hareket ettirmek

Tersa: Hristiyan

Tez: Çabuk

Tike: Lokma

Tor gurmak: Tuzak kurmak

Tov: Kuvvet, güç

Toy: Düğün

Töhfe: Hediye, armağan

Tuş olmak: Denk gelmek

-U-

Uca: Yüksek

Ulduz: Yıldız

Uzah: Uzak

-Ü-

Ürek: Yürek

Üz: Yüz

-V-

Vağam: Verem

-Y-

Yabı: Yaşlı at

Yad: Yabancı

Yada düşmek: Aklına gelmek

Yaha: Yaka

Yahşı: Güzel, Hoş

Yaman: Kötü, fena

Yarma: Bulgur pilavı

Yarpız: Nane

Yaşıl: Yeşil

Yığmak: Toplamak

Yolun kırağı: Yolun kenarı

Yuhu: Uyku

-Z-

Zay: Boş, bozulmuş

Zehle: Nefret

Zehrimar: Yılan zehiri

KAYNAKÇA

Yazılı Kaynaklar

- ACAR, Ziya Zakir, (2006), **Her Yönüyle Iğdır**, Berkay Ofset, Ankara.
- AKMAN, Eyüp, (2006), **Kastamonu Manileri**, Gazi Kitabevi, Ankara.
- AKALIN, Lutfullah Sami, (1972), **Türk Manileri**, Başbakanlık Kültür Müsteşarlığı Yayınları, C. I, İstanbul.
- ARTUN, Erman, (2011), **Türk Halk Edebiyatına Giriş Edebiyat Tarihi/Metinler**, Karahan Yayınları, Adana.
- ARTUN, Erman, (2011), **Türk Halkbilimi**, Karahan Yayınları, Adana.
- BALİ, Muhan, (1997), **Ağıtlar**, T.C. Kültür Bakanlığı, Ankara.
- BAŞGÖZ, İlhan ve Andreas TİETZE, (1999), **Türk Halkının Bilmeceleri**, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara.
- BAŞGÖZ, İlhan, (1957), **Manilerimizden**, Dost Yayınları, Ankara.
- BAYÂR, Muharrem, (2006), “Bolvadin Manileri”, **IV. Uluslararası Türk Medeniyetlerinde Sözlü Kültür Geleneği (Türk Dünyasında Maniler) Sempozyumu**, Egeli Araştırmacı ve Yazarlar Birliği Yayınları, 6-8 Kasım 2006, Fethiye, s.355.
- BAYAT, Fuzuli, (2007), **Türk Mitolojik Sistemi 1**, Ötüken, Ankara.
- BAYBURT, Şerif ve EVLİYAOĞLU, Sait, (1987), **Türk Halkbilimi**, Opset Reprodüksiyon Matbaacılık, Ankara.
- BECER, Mahmut, (2006), **Türk Halkbilimi İçinde Erzurum Mânilerinin Yeri**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, **Erzurum Üniversitesi SB Enstitüsü**, Erzurum.
- BORATAV, Pertev Naili, (1982), **Folklor ve Edebiyat 1**, Adam Yayıncılık, İstanbul.
- BORATAV, Pertev Naili, (2000), **Halk Edebiyatı Dersleri**, Numune Matbaası, İstanbul.

- BORATAV, Pertev Naili, (1995), **100 Soruda Türk Halk Edebiyatı**, Gerçek Yayınevi, İstanbul.
- BUYRUK, Hasan, (2006), **Tarihi ve Kültürel Varlıklarıyla Iğdır**, Iğdır Belediyesi Yay, Iğdır.
- ÇATIKKAŞ, Atâ, (1996), **Mâniler (Kilisli Rıfat Bilge)**, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul.
- ÇELEBİOĞLU, Âmil, (1995), **Türk Ninniler Hazinesi**, Kitabevi Yayınları, İstanbul.
- ÇELİK, Ali, (2005), **Mânilerimiz ve Trabzon Mânileri**, Akçağ Yayınları, Ankara.
- ÇETİNKAYA, Nihat, (1996), **Iğdır Tarihi**, Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı, İstanbul.
- ÇEVİK, Mehmet, Niyazi BİLGİ ve Y. Kasım ÇARMAN, (1998), **Türkiye Cumhuriyeti'nin 75. Yılında Iğdır**, İmak Ofset Basım Yayınevi, İstanbul.
- DİLÇİN, Cem, (2009), **Örneklerle Türk Şiir Bilgisi**, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.
- DİLÇİN, Dehri, (2000), **Edebiyatımızda Atasözleri 1**, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.
- DİZDAROĞLU, Hikmet, (1969), **Halk Şiirinde Türler**, Ankara Üniversitesi Basımevi, Ankara.
- ELÇİN, Şükrü, (1983), **Türk Bilmeceleeri**, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara.
- ELÇİN, Şükrü, (1986), **Halk Edebiyatına Giriş**, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara.
- ELÇİN, Şükrü, (1990), **Türkiye Türkçesinde Mâniler**, Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü, Ankara.
- EMEKSİZ, Abdülkadir, (2003), İstanbul Mânileri, Yayımlanmamış Doktora Tezi, **İstanbul Üniversitesi SB Enstitüsü**, İstanbul.
- ESEN, Ahmet Şükrü, (1997), **Anadolu Ağıtları**, İletişim Yayınları, İstanbul.

- ESET, Niyazi, (1944), **Mukayeseli ve Neşredilmemiş Maniler**, Halkevi Neşriyatı, Ankara.
- GENÇ, İlhan, Atabey KILIÇ ve İ. Hakkı AKSOYAK, (2016), **Dede Korkut Kitabı Han'ım Hey**, TOBB, Ankara.
- GÖRKEM, İsmail, (2001), **Türk Edebiyatında Ağıtlar**, Akçağ Yayınları, Ankara.
- GÜLEÇ, Hamdi, (2011), **Türk Halk Edebiyatı**, Kriter Yayınlar, İstanbul.
- GÜNEY, Eflâtun Cem, (1971), **Folklor ve Halk Edebiyatı**, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul.
- GÜZEL, Abdurrahman ve TORUN, Ali, (2003), **Türk Halk Edebiyatı El Kitabı**, Akçağ Yayınları, Ankara.
- İÇEL, Hatice, (2007), Türkiye ve Azerbaycan'da Mânî ve Bilmece Türü Arasındaki İlişkiler, **TÜBAR-XXII**, s.77, Niğde.
- KABAKLI, Ahmet, (1973), **Türk Edebiyatı**, Türkiye Yayınları, İstanbul.
- KARA, Ruhi, (1994), **Erzincan Manileri**, Erzincan Sosyal Yârdımlaşma ve Dayanışma Vakfı Yayınları, Ankara.
- KARABAŞ, Seyfi, (1981), **Bütüncül Türk Budunbilimine Doğru**, Yapı Kredi Yayınları, Ankara.
- KAYA, Doğan, (2014), **Türk Dünyası Ansiklopedik Türk Halk Edebiyatı Kavramları ve Terimleri Sözlüğü**, Akçağ Yayınları, Ankara.
- KAYA, Doğan, (2004), **Anonim Halk Şiiri**, Akçağ yayınları, Ankara.
- KAYA, Doğan, (2002), **Halkbilim Araştırmaları**, Bayram Matbaacılık, İstanbul.
- KAYACAN, İsa, (2006), “Manilerimizin Genel Değerlendirilmesi Işığında Ramazan Manileri”, **IV. Uluslararası Türk Medeniyetlerinde Sözlü Kültür Geleneği (Türk Dünyasında Maniler) Sempozyumu**, Egeli Araştırmacı ve Yazarlar Birliği Yayınları, 6-8 Kasım 2006, Fethiye, s.261.
- KINALIBAŞ, Mehtap, (2012), Kütahya Mânileri Üzerine Bir Araştırma, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, **DPU SB Enstitüsü**, Kütahya.
- KIRZIOĞLU, M. Fahrettin, (1953), **Kars Tarihi**, C.1, İstanbul.

- KOCATÜRK, Vasfî Mahir, (1933), **En Güzel Türk Manileri**, İstanbul.
- KORKMAZ, Ramazan, (1989), **Genel Olarak ‘İfade’ Kavramı ve Bir Mani Çözümlemesi**, Milli Eğitim, S. 90, Ekim 1989, ss.34-38.
- KÖPRÜLÜ, Fuad, (1976), **Türk Edebiyatında İlk Mutasavvıflar**, Diyanet Yayınları, Ankara.
- KÖPRÜLÜ, Fuad, (1980), **Türk Edebiyatı Tarihi**, Ötüken, İstanbul.
- KÖPRÜLÜ, Fuad, (2004), **Edebiyat Araştırmaları 1-2**, Akçağ Yayınları, Ankara.
- KUNOŞ, İgnaz, (1978), **Türk Halk Edebiyatı** (Haz. Tuncer Gülensoy), Kervan Kitapçılık, İstanbul.
- OKTÜRK, Şerif, (1998), **Türk Manileri Antolojisi**, Kastaş Yayınevi, İstanbul.
- ONAY, Ahmet Talat, (1996), **Türk Halk Şiirlerinin Şekil ve Nev’i**, Akçağ Yayınları, Ankara.
- ÖZKAN, İbrahim, (2008), Bulgaristan Türkleri Halk Edebiyatı Üzerinde Bir Araştırma, Yayımlanmamış Doktora Tezi, **Ege Üniversitesi SB Enstitüsü**, İzmir.
- SAKAOĞLU Saim ve ALPTEKİN Ali Berat, (2007), **Halk Şiirinden Seçmeler**, Akçağ Yayınları, Ankara.
- SAVAŞ, Hasan, (2016), Konya Mânileri Üzerine Bir Araştırma ve Tasnif İncelemesi, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, **DPU SB Enstitüsü**, Kütahya.
- TERZİBAŞI, Ata, (1961), “Türk Edebiyatında Mânî Biçiminin Doğuşu ve Gelişmesi”, **Türk Yurdu**, C.III, Ankara.
- TORUN, Ali, (1989), “Mânî Tarzı ve Bu Tarzın Menşei Hakkında Bazı Düşünceler”, **Milli Folklor**, C.1, S.2, s.24, Haziran, Ankara.
- YARDIMCI, Mehmet, (2013), **Türk Halk Edebiyatında Nesir ve Nazım Nesir Karışık Türler**, Kanyılmaz Matbaacılık, İzmir.
- YARDIMCI, Mehmet, (1999), **Türk Halkbilimi ve Edebiyat Araştırmaları**, Ürün Yayınları, Ankara.
- YOLCU, M. Ali, (2011), Balıkesir’den Derlenen Mâniler Üzerinden Bir Araştırma, Yayımlanmamış Doktora Tezi, **Balıkesir Üniversitesi SB Enstitüsü**, Balıkesir.

Sözlü Kaynaklar

K.K-1: Adı- Soyadı: Ziya Zakir ACAR

Yaşı: 63

Doğum Yeri: Iğdır

Öğrenim Durumu: Yüksek Lisans

Derleme Tarihi: 07.06.2016

K.K-2: Adı- Soyadı: Bağdagül BUDANUR

Yaşı: 73

Doğum Yeri: Iğdır

Öğrenim Durumu: Okur Yazarlığı Yok

Derleme Tarihi: 07.06.2016

K.K-3: Adı- Soyadı: Canan ERGÜN

Yaşı: 28

Doğum Yeri: Iğdır

Öğrenim Durumu: Lise Mezunu

Derleme Tarihi: 07.06.2016

K.K-4: Adı- Soyadı: Leyla TURAN

Yaşı: 61

Doğum Yeri: Iğdır

Öğrenim Durumu: İlkokul Mezunu

Derleme Tarihi: 07.06.2016

K.K-5: Adı- Soyadı: Hacer TOPÇUOĞLU

Yaşı: 66

Doğum Yeri: Iğdır

Öğrenim Durumu: Okur Yazarlığı Yok

Derleme Tarihi: 07.06.2016

K.K-6: Adı- Soyadı: Zeynep KAYA

Yaşı: 47

Doğum Yeri: Iğdır

Öğrenim Durumu: Lise Mezunu

Derleme Tarihi: 12.06.2016

K.K-7: Adı- Soyadı: Muharrem KAYA

Yaşı: 46

Doğum Yeri: Iğdır

Öğrenim Durumu: İlkokul Mezunu

Derleme Tarihi: 12.06.2016

K.K-8: Adı- Soyadı: Tamam ERGÜN

Yaşı: 55

Doğum Yeri: Iğdır

Öğrenim Durumu: İlkokul Mezunu

Derleme Tarihi: 01.06.2016

K.K-9: Adı- Soyadı: Tuncay ERGÜN

Yaşı: 57

Doğum Yeri: Iğdır

Öğrenim Durumu: İlkokul Mezunu

Derleme Tarihi: 01.06.2016

K.K-9: Adı- Soyadı: Yusuf TOPÇUOĞLU

Yaşı: 66

Doğum Yeri: Iğdır

Öğrenim Durumu: İlkokul Mezunu

Derleme Tarihi: 07.06.2016

K.K-10: Adı- Soyadı: Safiye İSET

Yaşı: 60

Doğum Yeri: Iğdır/Tuzluca

Öğrenim Durumu: İlkokul Mezunu

Derleme Tarihi: 15.06.2016

K.K-11: Adı- Soyadı: Müseyip İSET

Yaşı: 65

Doğum Yeri: Iğdır/Tuzluca

Öğrenim Durumu: Lise Mezunu

Derleme Tarihi: 15.06.2016

K.K-12: Adı- Soyadı: Kamile GÜLBETEKİN

Yaşı: 52

Doğum Yeri: Iğdır

Öğrenim Durumu: Lise Mezunu

Derleme Tarihi:18.06.2016

K.K-13: Adı- Soyadı: Hüseyin GÜLBETEKİN

Yaşı:61

Doğum Yeri: Iğdır

Öğrenim Durumu: Üniversite Mezunu

Derleme Tarihi: 18.06.2016

K.K-14: Adı- Soyadı: Tahir TAŞKULAK

Yaşı: 57

Doğum Yeri: Van/Çatak

Öğrenim Durumu: Okur Yazarlığı Yok

Derleme Tarihi: 20.06.2016

K.K-15: Adı- Soyadı: Hediye TAŞKULAK

Yaşı: 45

Doğum Yeri: Van/Çatak

Öğrenim Durumu: Okur Yazarlığı Yok

Derleme Tarihi: 20.06.2016

K.K-17: Adı- Soyadı: Nurhayat MESUM

Yaşı: 49

Doğum Yeri: Iğdır

Öğrenim Durumu: İlkokul Mezunu

Derleme Tarihi: 20.06.2016

K.K-18: Adı- Soyadı: Yaver MESUM

Yaşı: 53

Doğum Yeri: Iğdır

Öğrenim Durumu: İlkokul Mezunu

Derleme Tarihi: 20.06.2016

K.K-19: Adı- Soyadı: Hüseyin EYRİCE

Yaşı: 48

Doğum Yeri: Iğdır

Öğrenim Durumu: Lise Mezunu

Derleme Tarihi: 02.07.2016

K.K-20: Adı- Soyadı: Süheyla EYRİCE

Yaşı: 46

Doğum Yeri: Iğdır

Öğrenim Durumu: Lise Mezunu

Derleme Tarihi: 02.07.2016

K.K-21: Adı-Soyadı: Sevilay ÖZTÜRK

Yaşı: 59

Doğum Yeri: Iğdır

Öğrenim Durumu: Okur Yazarlığı Yok

Derleme Tarihi: 04.06.2016

K.K-22: Adı- Soyadı: Yılmaz ÖZTÜRK

Yaşı: 63

Doğum Yeri: Iğdır

Öğrenim Durumu: İlkokul Mezunu

Derleme Tarihi: 04.06.2016

K.K-23: Allahverdi ARSLAN

Yaşı: 72

Doğum Yeri: Iğdır

Öğrenim Durumu: Okur Yazarlığı Yok

Derleme Tarihi: 08.07.2016

K.K-24: Saniye SANCAR

Yaşı: 50

Doğum Yeri: Iğdır/Tuzluca

Öğrenim Durumu: İlkokul Mezunu

Derleme Tarihi: 15.06.2016

K.K-25: Adı- Soyadı: Müşrevan BUDANUR

Yaşı:68

Doğum Yeri: Iğdır

Öğrenim Durumu: Okur Yazarlığı Yok

Derleme Tarihi: 18.06.2016

K.K-26: Adı- Soyadı: Güneş AKSU

Yaşı: 65

Doğum Yeri: Iğdır

Öğrenim Durumu: İlkokul Mezunu

Derleme Tarihi: 25.06.2016

K.K-27: Adı-Soyadı: Bayram BUDANUR

Yaşı: 86

Doğum Yeri: Iğdır

Öğrenim Durumu: Okur Yazarlığı Yok

Derleme Tarihi: 30.06.2016

K.K-28: Adı- Soyadı: Şadıman BUDANUR

Yaşı: 65

Doğum Yeri: Iğdır

Öğrenim Durumu: İlkokul Mezunu

Derleme Tarihi: 30.06.2016

K.K-29: Adı- Soyadı: Esmer EYRİCE

Yaşı: 78

Doğum Yeri: Iğdır

Öğrenim Durumu: Okur Yazarlığı Yok

Derleme Tarihi: 25.06.2016

K.K-30: Adı- Soyadı: Abdullah YILDIRIM

Yaşı: 68

Doğum Yeri: Iğdır

Öğrenim Durumu: İlkokul Mezunu

Derleme Tarihi: 25.06.2016

K.K-31: Adı- Soyadı: Suat YILDIRIM

Yaşı: 55

Doğum Yeri: Iğdır

Öğrenim Durumu: İlkokul Mezunu

Derleme Tarihi: 25.06.2016

K.K-32: Adı- Soyadı: Mesme SABUNCU

Yaşı: 70

Doğum Yeri: Iğdır

Öğrenim Durumu: Okur Yazarlığı Yok

Derleme Tarihi: 18.06.2016

K.K-33: Adı- Soyadı: Veyis SABUNCU

Yaşı: 65

Doğum Yeri: Iğdır

Öğrenim Durumu: İlkokul Mezunu

Derleme Tarihi: 28.06.2016

K.K-34: Adı- Soyadı: Hacer Kumtepe

Yaşı: 70

Doğum Yeri: Iğdır

Öğrenim Durumu: İlkokul Mezunu

Derleme Tarihi: 28.06.2016

K.K-35: Adı- Soyadı: Emir GÜNEŞ

Yaşı: 80

Doğum Yeri: Iğdır

Öğrenim Durumu: Okur Yazarlığı Yok

Derleme Tarihi: 03.07.2016

K.K-36: Adı- Soyadı: Nazire GÜNEŞ

Yaşı: 65

Doğum Yeri: Iğdır

Öğrenim Durumu: Lise Mezunu

Derleme Tarihi: 03.07.2016

K.K-37: Adı- Soyadı: Narhanım KARAGÖZ

Yaşı:78

Doğum Yeri: Erivan

Öğrenim Durumu: Okur Yazarlığı Yok

Derleme Tarihi: 02.07.2016

K.K-38: Adı- Soyadı: Nezahat ÇİÇEK

Yaşı: 39

Doğum Yeri: Iğdır/Taşburun

Öğrenim Durumu: Lise Mezunu

Derleme Tarihi: 04.07.2016

K.K-39: Adı- Soyadı: Hüseyin DEMİR

Yaşı: 52

Doğum Yeri: Iğdır/Kacer

Öğrenim Durumu: Lise Mezunu

Derleme Tarihi: 25.06.2016

K.K-40: Adı- Soyadı: Hasan TEZEL

Yaşı: 53

Doğum Yeri: Iğdır

Öğrenim Durumu: Lise Mezunu

Derleme Tarihi: 03.07.2016

K.K-41: Adı- Soyadı: Dürretel ALAGÖZ

Yaşı: 78

Doğum Yeri: Erivan

Öğrenim Durumu: Okur Yazarlığı Yok

Derleme Tarihi: 07.07.2016

K.K-42: Adı- Soyadı: Kurban GÜREL

Yaşı: 70

Doğum Yeri: Iğdır

Öğrenim Durumu: İlkokul Mezunu

Derleme Tarihi: 28.06.2016

K.K-43: Adı- Soyadı: Oktay DÖNMEZ

Yaşı: 65

Doğum Yeri: Iğdır

Öğrenim Durumu: İlkokul Mezunu

Derleme Tarihi: 01.07.2016

K.K-44: Adı- Soyadı: Kasım GÜL

Yaşı: 72

Doğum Yeri: Iğdır

Öğrenim Durumu: Okur Yazarlığı Yok

Derleme Tarihi: 06.07.2016

K.K-45: Adı- Soyadı: Nesim GÜL

Yaşı: 57

Doğum Yeri: Iğdır

Öğrenim Durumu: İlkokul Mezunu

Derleme Tarihi:06.07.2016

K.K-46: Adı-Soyadı: Melahat GÜRBÜZ

Yaşı: 48

Doğum Yeri: Iğdır/ Karakoyunlu

Öğrenim Tarihi: Lise Mezunu

Derleme Tarihi: 06.07.2016

K.K-47: Adı- Soyadı: Orhan ÖZCAN

Yaşı: 61

Doğum Yeri: Iğdır/Aralık

Öğrenim Durumu: İlkokul Mezunu

Derleme Tarihi: 06.07.2016

K.K-48: Adı- Soyadı: Nazmiye Yıldırım

Yaşı: 52

Doğum Yeri: Iğdır/Taşburun

Öğrenim Durumu: İlkokul Mezunu

Derleme Tarihi: 06.07.2016

K.K-49: Adı- Soyadı: Musa DAŞDELEN

Yaşı: 56

Doğum Yeri: Iğdır/ Tuzluca

Öğrenim Durumu: Lise Mezunu

Derleme Tarihi: 08. 07.2016

K.K-50: Adı- Soyadı: Zehra ULUTAŞ

Yaşı: 57

Doğum Yeri: Iğdır

Öğrenim Durumu: İlkokul Mezunu

Derleme Tarihi: 08.07.2016

K.K-51: Adı- Soyadı: Fatma DEMİR

Yaşı: 65

Doğum Yeri: Iğdır/ Alikamerli

Öğrenim Durumu: İlkokul Mezunu

Derleme Tarihi: 08.07.2016

K.K-52: Adı- Soyadı: Hatice TAŞ

Yaşı: 40

Doğum Yeri: Iğdır

Öğrenim Durumu: Lise Mezunu

Derleme Tarihi: 08. 07.2016

K.K-53: Adı- Soyadı: Kubilay KAYA

Yaşı: 56

Doğum Yeri: Iğdır/Alikamerli

Öğrenim Durumu: Lise Mezunu

Derleme Tarihi: 16.07.2016

DİZİN

-A-

Alikamerli, 42, 50, 282, 283
 Alkış, vii, 34
 Aslı, 104

-B-

Baca, 117
 Bakü, 69
 Bayatı, vii, viii
 Bayram, 115, 267, 276
 Benövşe, 136, 175, 250, 259

-C-

Cinaslı mâni, 14, 26

-D-

Deyim, vii, 36
 Durak, vii, 15

-E-

Ezizim, 13, 35, 36, 69, 82, 89, 122, 124,
 125, 126, 127, 128, 129, 130, 131,
 133, 136, 137, 138, 140, 141, 145,
 146, 147, 150, 151, 155, 157, 159,
 160, 161, 164, 166, 168, 169, 170,
 172, 174, 175, 177, 178, 179, 180,
 182, 183, 184, 186, 187, 189, 191,
 192, 193, 194, 197, 198, 199, 202,
 204, 205, 206, 207, 208, 209, 211,
 213, 215, 217, 219, 220, 221, 222,
 223, 228, 230, 232, 235, 237, 239,
 240, 242, 243, 244, 246, 247, 248,
 249, 251, 254, 255

-G-

Gelin, ix, 24, 45, 55, 72, 73, 133, 148,
 160, 167, 172

-H-

Halk bilimi, 93

Hıdırellez, 39

-İ-

İran, 3, 69, 102

-K-

Karabağ, 69, 74, 102
 Kargış, vii, 34
 Kerem, 161
 Kına, 29

-L-

Lale, 88, 113, 166, 195

-M-

Mecnun, 37, 76, 89, 90, 101, 104, 105,
 182, 195, 196, 204

-N-

Nazar, x, 106
 Ninni, vii, 27, 29
 Nişan, 215

-Ö-

Ölçü, vii, 15
 Övgü, viii, 43, 59

-S-

Sevda, viii, 43, 58, 62, 68

-Ş-

Şekil, vii, viii, 13, 25, 42, 46, 119, 268

-T-

Tasnif, v, 40, 268
 Taşburun, 2, 41, 279, 281
 Tebriz, 69, 71, 102, 125, 154, 157, 215,
 225
 Tiflis, 69
 Toy, 79, 235, 264

Tören, 115

Türk, v, xii, 1, 2, 6, 7, 9, 10, 12, 13, 15,
18, 37, 71, 73, 89, 99, 106, 109, 111,
114, 116, 119, 121, 143, 265, 266,
267, 268, 269

-Ü-

Üzerlik, 79, 80, 176

-Y-

Yeddi levin, 117

Yedekli mâni, 49

